

Mr. Abraham Cowley
Nat. 1618. Ob. 1667.

Mr. Abraham Cowley
Nat. 1618. Ob. 1667.

Abrahami Couleij Angli,

Poemata Latina.

In quibus Continentur,

Sex Libri PLANTARUM,

Viz.

Duo { HERBARUM. FLORUM. SYLVARUM.

Et Unus MISCELLANEORUM.

——*Habeo quod Carmine sanet & Herbis.*
Ovid. Met. 10.

LONDINI,

Typis *T. Roycroft*, Impensis *Jo. Martyn*, apud insigne Campanæ extra locum vulgò dictum Temple-Bar. MDCLXVIII.

De Vita & Scriptis

A. COULEII,

Martino Cliffordo, S°.

T. Sprat, S.

EN Poemata Latina *Couleii* tui, *Viri* Eruditione & Scriptis, ſed Vita *maxime memorabilis*. Pauca quædam *de Authore* ipſo præmittenda cenſui: quæ debentur certe tanto hominis vel ingenio, vel modeſtiæ. Hæc *Tu* optime omnium poſſis, qui eum *per triginta annos* familiariſſime noras, & ſumme ſemper colueras,

lueras,

lueras. Sed tu ab omni ſcriptione *abhorres*; faſtidio forſan non injuſto, ſcriptorum hujus ævi multitudini & incuriæ infenſus. Quam igitur provinciam Tu *refugis*, Ego *ſuſcipio*: eo certe lubentius quod de *Couleio* dicenti, Nemini poteſt deeſſe vel *Materia*, vel *Oratio*. Tu interim da veniam, ut de Communi Amico ſcribens, memoriam tuam,& fidem appellem: ut ſi minus ſtylo tuo, & ingenio, Teſtimonii tamen, & judicii tui fama, *Vir Magnus* poſteris commendetur.

ABRAHAMUS COULEIUS *Londini* natus eſt, *Anno milleſimo*, *Sexcenteſimo Decimo Octavo*. *Parentibus* ortus eſt honeſtis, *Civibus Londinenſibus*: Nactus conditionem Fortunæ parem Animo, qui nunquam immoderata,aut nimis alta appetebat. Prima ætate inſtitutus eſt *in Regio Gymnaſio Weſtmonaſterienſi*;cujus loci nobiliſſimum genium ornavit, & auxit. Vixdum decennis *Poeta* factus eſt,legendo *Spencero* noſtrate,ſcriptore ſane

ſane illuſtri, & vel adultis difficili: Sed *Couleii* Ingenium *magnitudine animi*, non *annis* æſtimandum. Innutritus eſt in Antiquis omnibus Authoribus, quos non ſolum *memoria* tenuit, ſed *judicio* probavit, & *uſu perenni* familiares ſibi reddidit. Puer adhuc multa edidit, quæ viri cum fructu legerent, & imitarentur. His initiis celebris *Cantabrigiam* conceſſit: Ibique inter æquales citiſſime inclaruit, & in florentiſſimo *S. Trinitatis* Collegio, admirabili profectu adolevit. Exercitia Scholaſtica *Romano Foro*, & *Ciceronis auribus* digna. *Matura* ſupra fidem Indoles, nec tamen *præcox*. Mire *feſtinavit*: ſed pariter *duravit*.

Flagrante Bello Civili, *pro regiis partibus* ſtetit, & *Oxonium* ſe contulit: quam Urbem Rex optimus Rerum ſuarum Caput, & ſedem Belli delegerat. Illic *inter Arma* per Biennium ſtudiis fœliciſſime floruit; militiæ interea non immunis. Mature in notitiam *principum virorum* venit. Inter alios *Nobiliſſimo*,

lissimo, Doctissimoque Falklandio, Regi a Secretis, familiariter usus est. Eam consuetudinem similitudo studiorum, & animorum, conciliaverat.

In Familiam *Illustrissimi Comitis Sancti Albani adscitus*, *Reginam Mariam*, Regno per nefas extorrem, in *Galliam* secutus est. Invitus è *Schola* transiit in *Aulam*: mutavit *cursum* vitæ, non *vitam*; vixit comitate, facilitate, humanitate Aulica: probitate, diligentia, innocentia Philosophica. *Parisiis* per duodecim annos, plurima obiit negotia gravissima, ad *Caroli utriusque* salutem spectantia. Illud præcipuum industriæ ejus, & Fidei erga *Regiam Familiam* exemplum, quod commercium Epistolarum inter *Carolum primum*, & *Reginam Uxorem* per quinquennium administravit; literas fere omnes, quæ nunc extant, hinc illinc missas, manu propria describens.

Tandem *in Patriam* missus Tyrannide oppressam, vix injurias istorum Temporum evasit.

evasit. Paucis dein mensibus libertate mulctatus, aliquando dimissus est, vadimonio facto, & fama ingenii, quod etiam apud Hostes infensissimos valuit. Paulo post sub *Cromvellii* mortem in *Galliam* regressus, eodem quo olim munere functus est, usque ad auspicatissimum CAROLI *Secundi* Reditum. Rebus patriæ in melius cedentibus, & Pace stabilita, à vita actuosa & exercitata, ad privatam & tranquillam se recepit: non quidem animi *imbecillitate*, sed judicio. Penitus enim perspexerat universam rerum humanarum pompam, & expertus contempserat.

Circa id tempus fortuna satis ampla auctus est, munificentia *Ducis Buckinghamii*, & *Comitis Sancti Albani*: Quibus per omnem ætatem charissimus erat, quosque vicissim summa cum observantia suspiciebat. Hoc viatico instructus, pro meritis *tanti Viri* exiguo sane, pro animi vero temperantia satis magno; ardentius jam urgebat insti-

tutum illud ſuum, quod olim deſtinaverat, exeundi ex hominum cœtu, & tumultu, & vivendi aliquando *in otio cum dignitate.* Octo extremis annis ut plurimum *Rure* delituit. *Urbem* & *Aulam* rariſſime reviſit, idque non tanquam *Incola*, ſed *Hoſpes.* In amœniſſima Thameſis Ripa, vitæ curis & ærumnis ſolutus, totus Amicis, & ſeverioribus literis vacavit. *Muſas* etiam una in ſolitudinem *comites* adduxit: Sed & ſimul *Eremitas* fecit deoque conſecravit.

Opera ejus Univerſa vix quidem ſub una Forma, aut Charactere comprehendi poſſunt. Ita temporibus, & materiis, & ſtylis differunt. Multa edidit *Adoleſcens*, multa *Academicus*, multa *Aulicus*, multa *privatus*, *Domi Foriſque* multa. Omnia tamen eodem Animi tenore, vitæ ſuæ ſimillima, Candida, Honeſta, decora, numeroſa, ſine Moroſitate gravia, ſine levitate jucunda. In utraque Lingua plurima ſcripſit, *Latina*, & *Vernacula*; Illa inter veteres, hac inter recentiores

Princeps

Princeps judicandus. *Soluta oratione*, & *metris* pariter excelluit: In utroque genere facillimus *Lectori*, *Imitatori* non ita. Argumenta Omnimoda tractavit, Faceta, Amatoria, moralia, Divina. Semper quid deceret, & quid esset satis, optime novit. Nullam unquam *materiam*, nec *Lectorem* lassavit. Judicares eum semper plura dicere *posse*, sed *nolle*. In verbis nec *curiosus* admodum, nec nimium *negligens*. Communibus & usitatis contentus, paucissima aut immutavit aut innovavit. Rem præcipue spectabat, in eaque immorabatur. *Inventione* copiosus, lucidus *ordine*, accuratissimus *judicio*. *Genere dicendi* Grandis, tenuis, temperatus, pro cujusque rei natura & decore.

De Amoribus lusit, *Ovidii* & *Catulli* facilitate, & Ingenio, modestia sua. Quod *Horatius* ipse fieri posse desperavit, *Pindarum* æmulatus est. Hujus vehementiam, & majestatem verborum & sententiarum, & beatissimam figurarum copiam fœliciter

 expressit:

expreſſit, *verſu inæquali*, & ſolutæ orationi proximo; ideoque argumentis omnibus, & uſibus vitæ maxime accommodato. Antiquorum Poetarum difficillimos & ingenioſiſſimos locos reddidit; lingua diverſa, ſpiritu & animo vel eodem, vel majori. Inchoavit *Divinum Poema*, & in *Rege Davide* celebrando, *Davidem Poetam* imitatus eſt. Multas *Sanctæ Scripturæ* Hiſtorias illuſtravit, verſu, & furore cœleſti. Ut mihi quidem videtur, in aliis materiis *cæteros* fere *omnes* vicit, in ſacra Poeſi *ſeipſum*. Multiplicia alia abſolvit Argumenta. De rebus philoſophicis, de bonorum laudibus, de Regia cauſa, de Tyrannide *Cromvellii*, de officiis, de Animi tranquillitate, & moderatione, facundiſſime diſſeruit. Quæ omnia apud noſtrates in deliciis habentur.

Latini ſermonis *nativam* habuit; non *adſcitam* ſuavitatem. Numeros prope omnes *Romanorum Poetarum*, & diverſiſſimos verſuum

persuum colores attigit: Quod ne ipsi quidem veteres fecerunt; quorum singuli unam aut alteram Poeseos figuram seposuerunt sibi, in eaque præcipue elaborarunt, desperatione cæteras consequendi. Scripsit sex Libros *Plantarum:* Argumentum *novum* sane, sed *infinitum* pene, & ipsa copia difficillimum. Horum *primi duo* oratione sunt modica & molli, ut elegos decet, sed ingenio vegeto, & forti. In *duobus proximis Horatii* omnia carmina, & numerosam fœlicitatem effinxit. Cujus summi Authoris non solum *Epoda*, sed & *Epistolas* & *Sermones* imitatus est, facetissimum, omnium Antiquorum scribendi genus. In *duobus postremis* Pede *Heroico* usus est; &, absit verbo invidia, si non *Virgilium*, cæteros certe omnes superavit. Horum *ultimum* Patriæ suæ laudibus dicavit. In eo etenim civiles *Angliæ* Tumultus, *Caroli Primi* calamitates, *Secundi* Reditum, & initia nuperi *Belli Navalis* cecinit; ingenio

genio pari virtuti, & fortitudini *Anglorum*

Hæc de *Scriptis* ejus: De *Vita* Major dicenda sunt. Habuit quidem perfectam Naturalem Bonitatem, nec variis quos subi *Fortunæ casibus*, nec *Aulicis Artibus*, au exteris corruptam, aut mutatam. Moribu erat rectissimis, integerrimisque. Sui temporis ingeniosissimus, nec inde deterior nec insolentior factus est. *Poeta maximus*, sed positus supra ipsius *Poeseos* vitia, & ineptias Nullo fastu, nulla vanitate, nulla adulatione quo nil majus, aut inusitatius dici potest.

In Doctrina ejus & Ingenio multa singularia; in victu, habitu, aut gestu nihil Artibus omnibus præditus, nullo artificio aut astutia vixit. *Neminem* unquam aut verbo aut facto læsit. Cum *nemine* pro fama aut pecunia contendit. Nullius *laudes* arripuit sibi, aut impedivit. Quorum *mores* aut *Scripta* minus probabat, eos non Vituperando, aut illudendo sed monendo, favendo, & etiam laudando *corrigebat*. Mo-

destia

destia tanta, ut ſimulationem dixiſſes, ni cæteras virtutes omnes pares habuiſſet.

Privata omnia & *publica* officia ſua, magna cum fide & Induſtria præſtitit. *Matrem* lectiſſimam Fœminam per omnem vitam, Chariſſimam obſervavit, quam *octogenariam* demum amiſit. *Tres Fratres* admodum dilexit, quorum unicum ſuperſtitem Hæredem ſuum moriens Scripſit. Inter ſuos omnes Maximam ſemper obtinuit autoritatem, non imperio, aut ſeveritate, ſed comitate partam. *Poetarum* noſtratium, difficillimi hominum generis, *invidiam*, aut obtrectationem nec *meruit*, nec *habuit*. Amicitias religioſiſſime coluit. Quibus in pueritia & condiſcipulatu aſſueverat, eos ad Mortem uſque familiariſſimos retinuit.

Immenſa erat *Diſciplinarum* omnium & *Scientiarum* ſupellectile inſtructus, nec tamen impeditus. *Magnus Animus* ſine tumore: *Doctiſſimus* ſine aſperitate, aut affectatione. *Ingenium* & ſibi facile, & aliis: nec partu labo-

laboriosum,nec *auditu*. Nil unquam operum suorum recitavit,nisi amicissimis,& coactus. Nunquam nisi familiarissimis suis *Poetam* se esse ostendit. Aliis omnibus,nemo comior & commodior ad omnẽ rationem humanitatis.

In *Sermone* nec magnitudo rerum facetiis exclusa, nec hilaritas gravitate. Nemo ab eo nisi *invitus* discessit. Consuetudine erat ea, quæ certe optima censenda est: quam scilicet *amicissimi*, magis quam *alieni*, adamarunt,& mirati sunt. Nemini unquam se subito venditabat. Nullius unquam plausus captabat: contentus bonorum honesta opinione, à blandimentis & encomiis *abhorrebat*.

Cum summa Animi moderatione & *suas* res curabat, & *aliorum* respiciebat. Tum in prosperis, tum adversis similis & constans sibi. *Animus* nunquam aut supra, aut infra conditionem. Nunquam *præsentem* vitam futurorum spe anxiam reddidit. Domesticis ejus facultatibus, & *ipse*, & *amici* liberalissime utebantur. Mores suos & vitam priva-

privatam, non aliorum opinionibus aut rumoribus, ſed *nativa honeſtate* regebat. *Religionem* veritus eſt, & amplexus, non *diſputandi*, aut *oſtendandi* ſe cauſa, ſed *vivendi*. Dignus certe ſplendidiore fortuna. Negotiis omnibus vel graviſſimis idoneus, ſi ipſe ſe idoneum exiſtimaſſet.

In longo illo extremæ ætatis ſeceſſu, *Otium* quod habuit, *Naturæ Arcanis Deique operibus* impendit. Ad *Naturæ Myſteria* accedebat, ut primi illi Antiquitatis Heroes, Scientiarum Inventores, qui tum *Poetæ* tum *Philoſophi* extiterunt. Inſtructus eſt tam judicio, diligentia & methodo, ad *eam inveſtigandam*, quam ingenio ad *ornandam*.

Præter hanc *Naturæ* indagationem, quam perpetuo urgebat; ad præterita ſtudia ſua, hortatu noſtro reſpiciens, de *Stylo* ſcribere aggreſſus eſt. Quo in libro Univerſam veterum & recentium ſcriptorum cenſuram, & comparationem inſtituebat: Proculdubio par tam ingenti Argumento futurus.

Sed

Sed vix incœptum reliquit. Et nunc cert perfectio tantæ rei in posterum desperand est, nisi eam Tu ipse Vir *Doctissime* susceperis.

Ultimum ejus Conatuum Mortalium erat *Dissertatio* de Doctrina & usu Christi ano, puro, Antiquo, primigenio. Propo suerat sibi, posita omni factione, & partium studio, vetera omnia repetere quæ ad *Religionem* nostram pertinent, eaque *Christiano Orbi* exhibere. Quo in opere quod non fuerit ulterius progressus, magno sane accidit *Ecclesiæ* Damno. A quo enim alio fas esset expectare primævam *veritatem*, quam ab animo primæva *Innocentia*, & *Pietate* imbuto?

Verum hæc & similia meditans è vita excessit: Cœlo non *ætate*, sed *studiis*, & *cogitationibus* Maturus. Initio superioris Anni, inciderat in *Morbum*, quem Medici *Diabeten* appellant. Hoc cum tres circiter Menses laborasset, leviora Symtomata fieri cœperunt, & sanari videbatur. Sed media æstate, inter messores nimium diu *Spatiatus*,

Novo

Novo morbo correptus eſt. *Rem* ipſe primo contempſit, ut *levem*, & cui remedia facilia proponebantur. Sed ingraveſcente indies morbo, ſero tandem Medici accerſuntur. Atque ita non multo poſt tempore, *pectoris* & gutturis dolore, conſumptus eſt.

O Vana hominum deſideria, & fragiles ſpes! Nam quamdiu ambitione, & officiis Politicis *Couleii* vita diſtricta eſt, quam ille vix vitam quidem ſuam reputabat; tamdiu proſperrima valetudine utebatur. Cum primum autem vivere jam cœperat, & ſeipſo frui, ejus omnia vitæ conſilia, diuturnus primo *Morbus*, dein *Mors ipſa* pervertit. Sed Fatum illud immaturum ipſius gratia lugere deſinamus, ne conditionem ejus caducam, fœliciter immutatam, non ſatis grato animo interpretari videamur. *Noſtro potius detrimento doleamus*: qui in uno homine ſummas *Naturæ* & *Artium* Dotes, ſuaviſſimam Conſuetudinem, humaniſſimos Mores, divinum Ingenium, Virtutum omnium *exemplar* ingens, & *præconem* diſertiſſimum amiſimus. E-

Elatus est ex Ædibus *Ducis Buckingham* non nimia Pompa, sed multo officio funeri comitantibus plurimis Nobilibus, & clari Viris, mœrentibus doctis, & Bonis omnibu Sepultus est in *Templo Westmonasteriensi*, Re gum monumento. Situs est juxta *Chaucerum* & *Spencerum*, magna inter *Anglos* Poetarum Nomina. Sed non tam Scriptoribus vetu stis *Anglicanis*, quam veræ Antiquitati *Romanis Græcisque* annumerandus est.

Habes, *Vir Optime*, quæ de *Couleio* nostr præfanda duxi. Plura de eo scribere super vacaneum est. Minime quidem eget alteriu præconio; Divinis *ingenii sui Monumentis* im mortalitatem consecutus. *Nos* Interim, no solum *scriptis ejus*, sed *virtutibus* fruamur; & *Tanti Viri* Memoriam, & amicitiam perpetu benevolentia prosequamur.

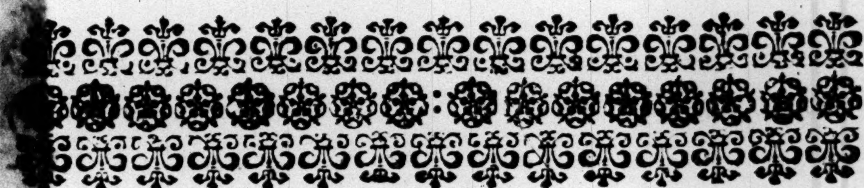
Vale.

D

AD
Celeberrimum Collegium
S. S. TRINITATIS
in Illustrissimâ Academiâ
Cantabrigiensi.

SAncta mihi semper Nutrix, & ad ubera cujus
Jam redeo nimium dulcia pene Senex,
Accipe parva libens Horti Plantaria nostri,
Ingenii sicco pauperis orta solo.
Uberiora quidem Cultrix doctissima, ferre
Debuit illa tua consita terra manu.
Debuit, at sacri pars infœcunda laboris,
Pars (pudet ô) tibi nos inficianda sumus.

Sed tribulos, loliumque, & viles inter avenas
Si reperis frugis germina pauca bonæ,
Hæc mea ſunt, dicis; hæc olim ſemina cultæ
Mandavi Terræ; cætera ſponte tulit.

PRÆFATIO AUTHORIS,

Duobus primis PLANTARUM *Libris olim editis, Præmissa.*

LECTORI.

Onsideranti mihi aliquando quàm incredibili studio summi semper Poëtæ hortos & rura & nemora coluissent, itá ut ubique alias exsulare Musarum regno sibi viderentur, admirari profectò subiit, quo malo astro Plantarum effectum sit, ut nemo adhuc illarum tantam pulchritudinem tantásque virtutes versu celebraverit. Ingens verè Sylva materiæ, & innumerabiles deliciarum flores, nec

minores utilitatum fructus reddituræ; quæque præter ipsarum jucundissimam historiam (quæ quàm latè pateat omnes nôrunt, vel potiùs nemo noscere valet) totam humani corporis fabricam & universam Medicinæ rationem complectitur. Unde equidem inducor ferè ut credam illos tantos Viros, non quòd hæc minus apta nata essent Poëtarum culturæ, sed infinitâ rei magnitudine & inexplicabili penè varietate fuisse deterritos, atque ità cum spe absolvendi operis voluntatem abjecisse incipiendi. Ego igitur Homuncio Literarius, vix Algæ prout merita est laudandæ idoneus, id aggrediar quod Semidei illi non ausi refugerunt? Quidni aggrediar scilicet? Illis enim turpe videbatur non Omnia, mihi gloriosum est vel Parùm facere. Satis mihi honori fore putabo si paucis incisum Truncis nomen meum, vel (quod Regale esse dicitur) paucis Floribus inscriptum legatur. Itaque nè tot quidem germina colligata in hunc fasciculum videbis, quot unius Medicamenti compositionem aliquando ingrediuntur; & binos hosce Libellulos tanquam exiguas tibi Pillulas offerre videor ex diversarum Herbularum quasi farragine confectas & nitore quodam styli deauratas: quarum quidem in delectu non ità multùm laboravi, sed velut sorte ductis aut fortuitò oblatis contentus fui, quia nulla ferè sit quæ non abundè succorum possit effundere, si apto modo & artificiosè exprimantur; n que ul-

lam

Nullam certè invenies tam jejunam & tam sterilem, ut materiam nequeat ad Librum integrum, si bene excutiatur, copiosissimè suppeditare. Modus autem mihi maximè genuinus & proprius huic operæ videtur, non ut illarum vires crudâ simplicique enumeratione tanquam in pilâ simul contundantur; sed ut lento poëticarum ambagum igne lenique tormento quasi distillando evocentur: neque ea potissimùm conjungenda judicavi quæ vim essent similem naturámque nacta, nè fastidium pareret satietas; sed diversa & quàm maximè discrepantia connectere malui, ut vividiùs gratiúsque ex vicinitate contrariorum colores elucerent. Notas autem breves placuit subjungere, non eruditionis ostentandæ gratiâ (quæ hîc magna sanè non est; quid est enim facilius quàm unum & alterum Herbarium evolvere?) sed quia præter ipsos Medicos (quos ego non docere velle, sed oblectare, præ me fero) non ità multi fortasse Lectores invenientur qui in historiis Plantarum satis sint versati ad ipsa aliquarum nomina intelligenda. Est enim pars quædam Philosophiæ extra publicas plateas aut itinera usitata, inter avia atque inculta doctrinæ ferè posita. His igitur mihi vicem Lexici supplere visum est. Sed & ipsarum quoque Plantarum gratiâ; nè poëtico more tractari fraudi possit esse illarum veræ gloriæ, atque ipse videar non ejusmodi facultates attribuisse quas Natura dederit,

(quæ quid esset optimum factu cogitavit, non qui verbis bellissimè possit exornari) sed eas affinxisse quæ materiam præberent ad pompam atque inanem voluptatem uberiorem. Nam quia nobis aliquando mentiri concessum* est, eâque libertate immodeste abutuntur aliqui, ità in totum fides omnis abrogatur ut non sine hesitatione credatur cùm dicimus,

> O Laërtiade, quicquid dicam, aut erit, aut non.
>
> *Hor. Serm.* 2. 5.

Itaque Testes adhibere volui Idoneos, hoc est, liberâ solutâque oratione usos; ea enim cum Versu comparata solenne Jusjurandum est: duobus autem (qui legitimus est numerus) contentus sum, & Plinium atque Fernelium potissimùm elegi, quòd Ille sit indubitatæ Latinitatis Author, & Hic inter recentiores ut optimus sentiendi, ità non malus dicendi Magister. Priorem verò siquis recuset, tanquam sublestæ Græcorum fidei nimiùm credentem quam cui tutò credi possit ipsi, profectò ità inveniet nihil ab eo memoratum super hâc materiâ, quod non ab omnibus rei herbariæ scriptoribus repræsentetur. Neque Te tamen, quia Plantarum voces sermonésque hîc audis, tanquam si esses in Sylva Dodonæa, Oracula exspectare jubeo, quæ in hoc solo vereor nè ver-

us nostri referant, quòd fortasse tam mali reperientur quàm quos ipsi Dii olim consulentibus ex adytis suis effuderunt.

Rationem facti mei reddidi. Sed siqui in hunc Librum inciderint qui priorem legerint non ità pridem à me vernaculo sermone editum, metuo nè ansam indè arripiant ad quædam reprehendenda, de quibus abs re non erit purgare me breviter in antecessum. Ac me primò quidem ab aliquibus nimiarum deliciarum & levitatis accusatum iri prævideo, quòd susceptis ingentibus argumentis, in iisque duorum aut trium quasi dierum itinere confecto, aut fatali quadam lassitudine ac desperatione metæ subsistam, aut veluti novo quodam œstro percitus in aliam repentè viam me conjiciam; ità ut non solùm Dimidium (quod aiunt) sed Tertia pars operis sit semper Toto meo major. Apage (inquient) Desultorem hunc Pegaseium! at quo spiritu, quo hiatu, quàm præclara minitatus, exordiris!

Bella cano, Fatique vices.

Tu Bella, ignavissime, qui vel arma tam citò abjicis, vel ad alia castra te proripis, ante Tubam penè Transfuga? vel si pugnam unquam capessis, Gallorum veterum ritu, plus quàm Vir eam inis, plus quàm Mulier statim deseris? At qui Poëmati animum applicat,

tanquam si Uxorem duceret, sive gratæ facilésque res, sive duræ & penè intractabiles occurrant, neque tædio ab illo abhorrere, neque novis amoribus avocari debet, neque Divortium meditari, neque ullo tempore relinquere, donec ad supremum usque Umbilicum, velut ad Terminum vitæ naturalem, perduxerit. Atque hoc quidem quod mihi vitio vertunt cùm negari non possit, recténe an secùs factum sit videamus.

Primùm igitur, quod de Vitâ humanâ verissimè dictum est, plus quàm mihi opus est in Poëmata mea quadrare suspicor; Optimum esse non Nasci, proximum, quàm ocyssimè vitâ fungi, & si ad Omega usque perducantur (quò certè Homerica singulari fœlicitate adhuc vegeta pervenerunt) magnum esse periculum nè priùs delirare incipiant. Solam esse Ineptiarum gratiam, Tempestivè, hoc est, citò, desinere; nimiúmque longè progressum esse Authorem qui Lectores suos ponè se relicturus est defatigatos. Hæc, si malè scribimus, facilè brevitatem, non ità facilè susceptionem operis excusabunt; neque tam Inconstantia mea, quòd inchoata non absolvam, quàm Constantia damnabitur, quòd nova subindè inchoare non cessem, nimiúmque (Fortunæ more) Constans in Levitate meâ videbor. Sin ea quæ tibi apponimus (quod ô utinam, Lector!) arrideant stomacho tuo, boni profectò consulere debes, quòd eâ moderatione

tione

...e utamur, ut neque Esurientem Te, neque nimium cibo oneratum ac nauseabundum, dimittamus. Adde quòd hæc nostra qualiacunque tentamenta aliorum industriam poterunt forsitan excitare, qui ad eadem vel nobiliora perficienda majori animo majoribúsque opibus instructi accedent; sicut Agesilai olim non ità magni in Asiâ progressus, sed in eo genere primi, ad eam totam gloriosissimè subjugandam Alexandro Magno viam aperuerunt. Postremò (nequid tibi Amico (utì spero) dissimulem meo) non tam consilio quàm æstu quodam Mentis hæc ago: nam neque nihil facere possum, neque aliam aberrationem a molestiis habeo; itaque tædio rerum humanarum ad hæc solatia literarum amœniorum (nimiùm fortasse naturâ consuetudinéque grata) æger animus se confert, & non ita diu postea, earum ipsarum subeunte paulatim odio, interrupto cursu ad alia deflectit. Gravius autem instare, & quasi meo me gladio ferire, videbuntur, qui ea mihi in memoriam redigent quæ contra veterum fabularum in re poeticâ usum, exoletarum jam & repetitâ millies interpolatione tritarum, tam atroci indignatione declamaverim, cùm ipsa Veritas, in sacrosancto Dei Volumine & reverendis Ecclesiæ monumentis, novum Ingeniis hominum & ampliorem ditiorémque Mundum Poëticum patefecerit.

Hæc tu (inquient) cùm & dixeris ipse, omnib[us] bonis applaudentibus, & exemplum aliis in Dav[i]deïde *tuâ dederis, tanquam Apostata Judæus, f[a]stidito Mannâ, ad Ægyptiorum allia cæpásque re[]verteris? post adventum Christi ipsius in carm[i]tuum Dæmoniorum Oraculis silentium imponenti[s] iterúmne Apollinis vocem è Tripode tuo profano au[]diemus? recuperatam ex Monstris & purificata[m] Sionem iterúmne illa pulsorum Deorum* Νεκύια *oc[]cupabit? & (quod Propheta tanquam Ultimum i[n] malis minitatur)* Occurrent Dæmonia Onocentauris, & Pilosus clamabit alter ad alterum? *At hoc non minùs* *Isa. 34. 14.* *Musæ tuæ pudendum ac miserandum videri debet quàm si recidiva Magdalena rediret ad Lupanar. Et vide quàm te pœna peccati tui non sequatur, (u[t] scelestos solet) sed certè comitetur: ipsa materiæ hu[]militas tibi pennas subsecat; cum Herbulis tuis hu[]mo affixus es; non potes hîc, ut olim, In altos nu[]bium tractus. Neque Te quidem, tanquam Vulcanum illum (jam tuum iterum) in fabulis, cùm è Cœl[o] decideris, claudicare miramur.*

Vehemens accusatio, & primâ facie terribilis! Ego verò illud quod admiranda Dei opera celebr[at] non longè abesse arbitror à sacro Poëmate; multa[]rum autem Plantarum viribus vix quicquam repe[]riri potest in natura rerum admirabilius: itaque

inter

[In]ter alia sonantiora, hoc etiam nomine à divino [Po]ëta Numen laudatur, Quòd producat in montibus fœnum, & herbam usibus humanis. Psalm. 146.8. Neque ea (puto) Libertas impudenter sumpta videbitur, quâ Loquentes eas introducam, cùm & Sacer ipse Codex alloquatur illas tanquam Intelligentes. Benedicite universa germinantia in terrâ Domino, laudate & superexaltate eum in sœcula. Dan. 3. 73. [No]n sunt habenda pro Mendaciis quæ neque credi possunt, neq; credi sibi postulant. Quod autem aliquando Deorum nomina & Transformationum fabulæ intermisceantur, ipsa profectò materia me coëgit invitum ut id facerem, quæ aliâ ratione noluit splendescere, si hâc modò splendeat. Nulla picta vestis nativo Veritatis habitu vivisque coloribus pulchrior existimanda est; sed aliquibus personis & aliquo in loco potest esse convenientior. Nè Regem quidem ipsum aliquando Saltare dedecet; at profectò indecorè faceret, si Saltaret augustum illum indutus ornatum in quo inauguratus est. Non est itaque in hoc opere styli illius Heroïci requirenda Majestas (quâ pro comperto habeo nullam unquam Plantam fuisse usam;) quoniam nullo hîc modo Volare animus est, sed pauca quædam in Horto spatia sanitatis partim gratiâ, partim delectationis, Ambulando conficere.

LECTORI.

Tertium restat, & quod difficiliùs fortasse diluetur. Nam & Ipse mecum jamdudum statui finem facere scribendorum Carminum, idque tam solenni more sum professus publicè, ut penè pondus habeat Juramenti; nec negari potest,

> Si quidem herclè possim nil prius, neque fortius.
>
> *Enuch. Scen.* I.

Ecce autem de novo. Quâ de re quoniam versibus rationem reddere me memini, lubet sanè (quod Poëtam posse suo jure facere Martialis affirmat) Epistolam iis claudere. *Erant autem ad Amicum scripti doctissimum ingeniosissimúmque, sed eodem Cacoëthe, quanquam mitioribus, ut aiunt, cun Symptomatis, laborantem.*

Ergo iterum Versus? dices. O Vane! quid ergo
Morbum ejurasti toties, tibi qui insidet altis
Non evellendus vi vel ratione Medullis?
Numne Poetarum (merito dices) ut Amantum
Derisum ridere Deum perjuria censes?

Parcius

LECTORI.

Parcius hæc, sodes, neve inclementibus urge
Infœlicem hominem dictis; nam Fata trahunt me
Magna reluctantem, & nequicquam in vincla minacem.
Helleborum sumpsi, fateor, pulchreque videbar
Purgatus Morbi; sed Luna potentior Herbis
Insanire iterum jubet, & sibi vindicat agrum.
Ille jubet, Calamum posco, victusque trecentos
Mane malos fundo Versus; quos jam Furiosus
Jacto ceu Lapides, ut quisquam occurrit in omnes.
Te quoque, Amice, meis, Ἑκατηβόλος ὥσπερ Ἀπόλλων,
Missilibus ferio, Δεινὴ δ' ἐπιγίνετο κλαγγή.
*Quid facias homini quem nec * mala publica possunt,*
Neve à cantando sua deterrere, vel ipso
Frigore vocalem, cœloque pluente Cicadam?
Nimirum, ut Quædam, bene quam juvenesq; senesq;
Et pueri norunt, Video meliora, proboque:

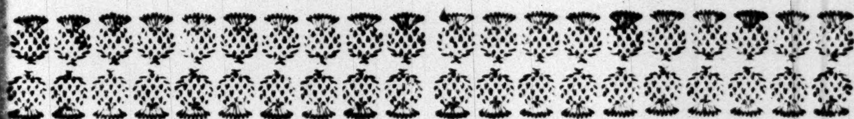
* Namque hæc omnia scripta sunt paulò ante fœlicissimum Regis reditum.

Sed

Sed male Naturam Cataphractam armatus inept
Aggredior Furca. Tydides certe Ego non sum,
Nec possum superare Deam; cedamus oportet.
Tu quoque, ni fallor, qui Mundi arcana futuri
Voce tonas populo, mysteria magna locutus,
Esset de Cœlo Elias tanquam ipse reversus,
Nocte, domi paulatim hominem atq; humana resum
Post Bacchi calices & fumos nobilis Herbæ,
(Nempe scio moderate, ut & ipse quoq; utor utrisq
Nectere carmen amas tenerum, lepidoque furore
Non sine nequitiis resolutum ludere doctis.
Ergo eadem peccanti æquum est te ignoscere Amic
Nam neque Nos nullo nugarum fine protervi
Semper ineptimus, sed habemus scilicet Ipsi
Intervalla quidem meliorum lucida rerum.

In versibus hæc sunt præcipuè emendanda.

LEGE. p.46. l. 5. pro si, *sic*. p.56.l.6. pro amator, *amaror*. p.100.l.18.*mediu*[...] 124.8.*ecbolicæ*. 137.5.*Gemma*. 141.6.*Florea*. 144.3.*minorum*. 193.2.*Abdolo*[...] *nus*. 194.18.*mortem*.195.1.*Campum*.2.*Ver*. 201.12.*Terra*. 219.13.*illum*.221.6.*gen*[...] 223.11.*illi*. penult.*at*. 224.15.*turpiter*. ult.*homini*. 228.6.*vorat*. 234.11.*et*. 23[...] *melli*. 248.5.*Florum*. 262.6.*proh*. 7 *pro*.* 264.6.Caryan. 269.6. relaturus *merced*[...] 16.*victum*.274.3 *Sylvas*. 27[...]ult.*vivit*.281.10.*nec*.282.2.*viridi*.299.23.*natantia*.3[...] 22. *Amygdalinas*.314.13.*Britanni*. 315.7.*leto*.326.9.*Oreimelis*.327 2.*Sycanimea*.[...] ult.*celeris*.336.1.*Regalis*.23.*præluserat*. 340.ult.*In*.346.1 *Medvaga*. 354.ult.*ipsa*[...] 363 penult.*Belgica*. 371.19.*caterva*. 375.15. *omina*. 378.11.*Tûne*. 389.2.*silix*. 4[...] 21.*obscœnus*. 413.5.*nescis*,7.*at*.

PLANTARUM.

Lib. I.

Nſima regna cano, ſed longè maxima, *Vitæ*;
Plantarum omnigenûm regna decora cano.
Quæque ferum in ſylvis agitant immanibus ævum,
Naturæ utentes ſimplice *Lege* ſuæ;
Quæque ſub humanâ diſcunt manſueſcere curâ,
Hortorúmque *Urbes*, & data *jura* colunt:
Quæque levant ſurſum ſe *Patris* ad oſcula *Solis*;
Quáſque humiles *Terræ* brachia *Matris* habent:
Quæ Fontes Fluvióſque bibunt; quæ ſicca tenentes
Admittunt ſolum pro *Ganymede Jovem*:
Et quaſcunque ſacrum *Judæi Principis* olim
(Heu miſerè amiſſum!) nobilitavit opus.
Non Ego, *Neſtoreæ quercûs* ſi ſuppetat ætas,
Carminibus cunctas poſſe referre putem.
Incipiam tamen, & *Nemoris* primordia *Sancti*
1 Parva, ſed *arboreis verſibus* apta, dabo.
His alius plures adjunget forſitan *Umbras*,
Et dignus tandem *Numine Lucus* erit.

1. *Verſibus, i. e. Ordinibus.*

Numen ades jam nunc, Divûm doctiſſime *Phœbe*,
Et *Plantæ*,& *Vates* nam tua turba ſumus.
Quâque venis,fundas circùm *Lucémque Calorémqu*
Atque omnis *Vitâ* ſit via picta novâ.
Qualem te ſentit *Brumalis* vincula *Mortis*
Rumpentem magico lumine vernus ager,
2 Ad *Colchos Aries* cum te vehit *Aureus Aureum*,
Et calida *Arctous* gaudia *Mundus* agit.
Unde iter ingrediar?nam me blandùm allicit omn
Et pulchris ad ſe nutibus *Herba* vocat.
Non ego me methodo aſtringam ſerviliter ullâ,
Sed temerè *Hyblææ* more vagabor *Apis*,
Quò me ſpes prædæ,& *generandi gloria mellis*,
Liberáque *Ingenii* quò feret *ala* mei.
Non hîc areolis *Hortorum Emblemata* juſtis
Proſtituent faſtus vermiculata ſuos;
Naturæ ſed nos effuſa ſine ordine dona,
Ditis, & immenſas non numerantis opes,
Et variæ reverenda imitabimur avia ſylvæ.
Munera *diſponit* non niſi *parca* manus.
3 Tu primæ *Augurium* da, flave *Dieſpiter*, *Herbæ*,
Et fauſtum incipiens dirigat *Omen* iter.

2. *Cùm Sol intrat ſignum Arietis. Ad Colchos, i. e. ad populos ſeptentrionales; hi autem præ cæteris nominantur, quod Aries ille ex Colchide in cælum perveniſſe dicitur, ibique vellus ejus Aureum à Phryxo conſecratum eſt.*

3. *Vulgò Jovis cognomen, ſed initia Idololatriæ Jupiter & Sol ſtincta Numina non fuerunt; q etiam confirmatur ex nominis hu derivatione: ſed tamen tollen ambiguitatis gratiâ, Epith* Flavi *additur.*

Omen adest faustum; bene habet; sperare jubemur:
Grandia non lævus respicit orsa *Deus.*
4 Nam te prima oculis offers, *Vettonica,* nostris;
Opportuna mihi; Planta benigna, venis.
Opportuna venis, generosa *Patrona Cerebri:*
Si sapis, O *Cerebri* sit tibi cura mei.
Non te (crede mihi) nihil hoc, *Vettonica,* tangit:
Tu cave nè malè sit, *Téque Tuásque* cano.
Te verò ut merita es, viridis stirps optima Gentis,
Quis canet? aut tantas vel numerabit opes?
Ille quidem *Hercyniæ* fælicia germina *Sylvæ,*
Et poterit *Pæsti* dinumerare *Rosas.*
5 *Musa* tuas justo celebrâsse volumine laudes
Dicitur, & partem præteriisse puto.
Ipse suos *Cæsar* voluit memorare Triumphos.
Fac, precor, ô Victrix Cæsare major, idem.

4. *Vetonica, Vettonica, vel Vectonica. Ubi licèt antepenultima (ut & in Betonico) à Sereno corripiatur; tamen quia penultima in Vettones, seu Vectones, à quibus Herbæ nomen sine dubio deductum est, à Lucano, cujus multò potior est autoritas, producitur, tutiùs videtur hunc quàm illum sequi.* Luc. libr. 4.
Vectonésque leves ———.

5. *Antonius Musa, Augusti Medicus.*

Vettonica.

1 QUI mea cuncta tibi breviter cupis acta referri
Frustrà es; nam totus non capit illa liber.
Quà patet humanus nostra est *Provincia Mundus*,
Candida purpureum quà sola *Flumen* obit:
Porrectum medio cernit quodcunque sub Axe
Seu *Polus* hic *Capitis*, seu *Polus* ille *Pedum*.
2 Sed data præcipuè *Capitis* mihi cura regendi,
Et me *Mens Aulæ* præficit ipsa suæ.
Firmo fatiscentem, & sinuosa palatia purgo,
Obscurámque veto *Luminis* esse *domum*.
Illa oriunda polo, dilapsa nitentibus astris,
Illa *Creatoris Filia* magna *Dei*,
Hei mihi, quàm fragilem pauper jam cogitur ædem,
Quámque ruinosam, *Mens* habitare *casam*!
Pestiferi infælix patitur contagia tecti,
Accensæ flammis uritur ipsa *Domûs*.

1. *Vetonica, vel Betonica. Anglicè* Betony. *Vettones in Hispaniâ eam invenerunt quæ Vettonica dicitur in Galliâ, in Italiâ autem Serratula, à Græcis Cestron aut Psychotrophon, ante cunctas laudatissima. Exit anguloso caule cubitorum duum, spargens folia ferè Lapathi, serrata, semine purpureo. Folia siccantur in farinam plurimos ad usus. Et vinum ex eâ & acetum stomacho & claritati oculorum: tantúmque gloriæ habet, ut domus in quâ sata sit tuta existimetur à piaculis omnibus*, Plin. *lib.* 25. 8. *Itaque Italicè proverbiali elogio dicitur aliquis.* Tot virtutes habet quot Vettonica, *scilicet Innumeras. Calida & sicca existimatur recessu secundo, incidendi detergendique vi prædita.*

2. *Cerebrum vel odore solo recreat.* Fernel. & *alibi*, *Cerebrum mire levat.*

3 Sæpe aliquis Sacri correptus *Fulmine morbi*
4 Procumbit subitò, triste *Bidental*, humi.
5 Sæpe *Caput* celeri circum *Vertigine* fertur,
Atque *Ixioniâ* Mens agitata *rotâ* est.
Sæpe gravis dolor *Incudem* sub vertice tundit,
6 Stat juxtà *Fornax*, & vigil Igne furit.
7 Sæpe aliquas *Motus* partes *Sensúsque* relinquunt,
Ambulat (heu monstrum !) *semicadaver Homo*;
8 *Mezentî* superat furias, & corpore eodem
Conjungit *vivis mortua* membra Lues.
9 Ast alios premit integrâ caligine *Torpor*,
Et toto *Lethi pondere* sæva *Quies*.
Heu *Vitam* affinem similémque per omnia *Morti* !
In solâ *Vitam Mors brevitate* refert.

3. *Morbus Comitialis*, ἱερὸν νόσημα· *vel quòd à Diis immitti crederetur*, (*& sanè in Historiâ Evangelii Dæmonis attribui videtur* ;) *vel quòd non nisi divinâ ope sit curabilis*, *unde veteres incantationibus eam exigere tentabant*; *vel quòd divinam hominis partem occupet* ; *vel quòd sit Magnus* (*unde &* Herculeus morbus *vocatur*) Ἱερὸν *qu.* τὸ Μέγα· *vel quòd Detestabilis*, *ut* Auri sacra fames. *Comitiales sanat Vettonicæ in Oxymelite drachma*, Plin. *lib.* 26. 11. *Comitialibus furiosisque medetur*, Fernel.

4. *Quicquid fulmine tactum sub religione mansit, donec ad prodigii procurationem Ovis bidens immolaretur, vel, ut alii volunt, binæ pecudes, unde Bidental dictum est.*

An quia non fibris ovium Ergennâque jubente
Triste jaces lucis evitandumque Bidental, *Persius.*

5. *Ad vertigines, omnésque Capitis morbos, vel quæ à Capite proveniunt, Vettonica præscribitur.*

6. *Inflammatio.*

7. *Paralysin serpentiaque membra persanat.* Fernel.

8. Mortua quinetiam jungebat corpora vivis,
Componens manibúsque manus, atque oribus ora,
Tormenti genus ———
Virg. de Mezentio.

9. *Lethargus.*

10 Sæpe agitat vanis Rationem *Inſania* viſis,
Et miſera in *Somnis ambulat* illa ſuis.
11 Sæpe etiam abſumpto *Nervorum* divite ſucco,
(Quem ſolâ ætherium cernere Mente licet)
Perpetuùm vinclis quatiuntur membra ſolutis
Ambigua, & laxo *machina fune* tremit.
Hæc, & quæ noceant ſacro mala mille *Cerebro*,
(Cui mala mille nocent ambitioſa loco)
Me *Pater* æterno juſſit compeſcere bello,
Et *Regnum* dixit, *Nata*, tuere meum.
12 Ac velut *Æneæ Mater*, vel (13.) *Mater Achilli*,
Sic fabricata mihi cœlitùs arma dedit.
14 Divinum *Folium* informans unum omnia contra
Teláque morborum fatiferáſque minas.
Additur & *Succi* non enarrabilis humor,
Et ſupero arcanus qui pluit orbe *Calor*.
Phœbe Pater, non me ignavam cœleſtibus armis
Donas, *Rubigo* néve eà carpet iners.
Non *Caput* abſolvet ſolùm me crimine tanto,
Abſolvent Capiti ſubdita Membra ſuo.

10. *Contra Inſanias Vettonica bibitur*, Plin. *lib.* 26.11.

11. *Tremor. Hæc dicuntur ex clariſſimi* Glyſſonii *noſtri ſententiâ (quam veram eſſe arbitror) de ſucci nutritii per nervos diſtributione, quam vide in nobiliſſimo illius opere de Anatomiâ Hepatis. Utiliſſima Vettonica nervis diſcurrentibus per ſcapulas humeris, ſpinæ, lumbis, pota, ut in jecinore*, Plin. *lib.* 26.

11. *Neſcio quamobrem non omnibus dixerit, nam quæ Cerebro conferunt ea omnia Nervos omnes juvant.*

12. *Æn. lib.*8. (13.) *Thetis Achilli Iliad.* 18.

14. *Virg.*
Divinum clypeum informans
unum omnia contra
Tela Latinorum——

15 Cum

15 Cum *Corda* occlusis *Pulmonibus* occupat Humor,
Aerióſque aditus vis inimica tenet,
Imparibus tentat conatibus excutere hoſtem,
Et petit externam languida *Tuſſis* opem.
Me petit; advenio: reſeratur ſemita Cordis,
16 Blandáque per notos pertinet aura favos.
Vitali *Zephyro* mulcentur Pectoris æſtus,
Miteſcítque tuus, *Torrida zona*, Calor.
17 Pellitur à ſiccis *ſerpens Quartana* cavernis,
18 *Aſcitéſque* ſuis pellitur *Hydrus aquis*.
19 Triſtia pelluntur ſtomachi faſtidia crudi,
Aſſiduóque viget læta *culina* ſoco.

15. *Tuſſis, Aſthma, Phthiſis. Vetonica Phthiſicis ecligmate cum melle fabæ magnitudine*, Plin. *l.* 26. 11. *Ad lateris & pectoris dolores Vettonicæ farina bibitur ex aquâ calidâ, Id. cap. 7. Vettonica obolis tribus in aquâ contra purulentas contráque cruentas exſcreationes, Id. cap. 5. Stomacho & Dyſpnææ medetur Vettonicæ tuſæ pondo, libra mellis Attici, ſemuncia ex aquâ calidâ, quotidie bibentibus, Id. cap. 7. Pulmonis, Jecoris, Lieniſque vitia expurgat*, Fernel.

16. *Spongioſos poros pulmonum.*

17. *Quartanis Vettonicæ drachmam in aquæ mulſæ cyathis tribus*, Plin. *l.* 26. 11. *Bibitur in horroribus Vettonicæ farina, quæ omnes horrores coercet, Ib. Siccis, &c. quæ nempe ex Melancholiâ adustâ orta creditur.*

18. *Præcipua Hydropis ſpecies, ab* Ἀσκὸς, Utris. *Hydropicis Vettonicæ drachmæ duæ in duobus cyathis vini aut mulſi*, Plin. *ib.*

19. *Cruditates quæ nauſeam faciunt digerit Vettonica; eadem pota à cœnâ concoctionem facit, in oxymelitis cyathis tribus drachmæ pondere, & crapulam diſcutit, Id. c.* 11. *Vettonica aliàs gravis ſtomacho, vitia tamen ſanat pota vel foliis commanducata, Cap.* 7. *Faciles præſtat Vomitiones vettonicæ radix, Hellebori modo, 4 drach. in paſſo aut mulſo, Ib. Siſtit vomitionem Vettonicæ farina ex aquâ, abſtergit faſtidia cruditatéſque digerit, Ib. Betonica crudorum concoctionem adjuvat; datur acidum ructantibus & ſtomachicis; dolorem capitis ex ventriculi ſympathiâ ſedat*, Fern. *Stomacho laboranti prodeſt, ejuſque concoctionem juvat, Id.*

20 Sedatur torti *Tempeſtas* turbida Ventris,
Poſtico iratus murmure *Flatus* abit.
21 Eluitur croceo *Tinctura* inamabilis ore;
22 Gutta feros *Lapides* (nec diuturna) cavat.
23 Lentus inhæreſcens venis *Lunæque rebellis*
Cogitur *obſcœnus* præcipitare *Cruor*.
24 Alba ſed illiciti hauritur *ſentina fluoris*:
Hei mihi! *Spurcities* non *aliena* ſat eſt.
25 Siſtitur ipſe etiam, *rubróque* remittitur *orbi*
Qui velit injuſſâ Sanguis abire viâ.
Siſtitur inſanos *Matrix* motura tumultus,
Longinquum telis auſa ferire *Caput*.
26 Maternúſque tumet non fluxo pondere *Venter*;
Funera nec *naſci dimidiata* ſino.
Sed cùm *Natalis* ſacer ingruit *impetus horæ*,
Vis eadem inceptum fortior urget opus.

20. *Tormina Ventris. Cœliacis in vino auſtero datur. Tormina diſcutit quodcunque Panaces & Vettonica*, Plin. *l*.26. *c*.8.

21. *Icterus, Morbus Regius. Impugnatur Centaureo poto, Vettonicâ*, &c. *Id. cap*.12. *Regium morbum ſanat, omnibus denique obſtructionibus expediendis & cum febre & ſine febre accommodatiſſima*, Fernel.

22. *Veſicæ malis contr que calculos auxilio eſt Vettonica. Ad Calculos quidam Vettonicam & Verbenacam & Millefolium æquis portionibus ex aquâ pro ſingulari remedio bibere ſuadent*, Plin. *l*.26.8. *Renum lapides exterit*, Fernel.

23. *Menſes ducit*, Fernel. *Vettonica drachmâ in vini cyathis tribus bibitur contra omnia vulvarum vitia, aut quæ à partu fiunt*. Plin. *l*.26.15.

24. *Vettonica utilis prægnantibus, & quibus alba ſordida illuvies ex utero manat*, Fernel.

25. *Vettonicæ farina è lacte caprino pota ſiſtit ex ubere fluentem ſanguinem* Plin. *l*. 26. 13. *Sed & ad ſiſtendam quamcunque ſanguinis fluxionem, niſi menſium, efficax eſt*.

26. *Betonica uterum expurgat, & nihilominus corroborat, & conceptum retinet*, Fernel.

27 Quid quòd & *Articulis Podagram* diſcedere cogo?
Tarda licèt, celeri me fugit illa gradu.
28 Quid quòd *Serpentum* furialia pello Venena,
Et mea *Serpentes dia Venena* necant?
Illos ſubtili ferit arcanâque *Sagittâ*,
Et perimit cæco vulnere *acutus Odor.*
Sic, *Pater* arcitenens, victum *Pythona* fuiſſe
Arbitror, & ſuccis illita tela meis. (ctus,
29 Quid quòd de membris per me Dolor omnibus a-
Atque *exul* toto corpore mœſtus abit?
30 Quid quòd defeſſis redeunt viréſque vigórque,
Atque *Otî* fructum percipit ipſe *Labor*?
Nec miſeræ ſatis eſt *incommoda* tollere Vitæ,
Ornatur donis *luxuriátque* meis.

27. *Podagricis inter cætera paſſim præſcribitur, itémque Iſchiadicis.*

28. *Morſibus imponitur Vettonica præcipuè, cui tanta vis perhibetur, ut incluſæ circulo ejus Serpentes ipſæ ſeſe interimant flagellando: datur ad ictus ſemen ejus denarii pondere cum tribus cyathis vini, vel farina drachmis tribus ſextario aquæ imponitur,* Plin. *lib.* 25.8. *Potu omnia mala medicamenta exigit per alvum Vettonicæ ſemen in mulſo aut paſſo, vel farinæ drachma in veteris vini cyathis quatuor; vomere cogendi atque iterum bibere. Iis qui quotidie guſtent eam nulla nocitura mala medicamenta tradunt, Id. cap.* 10.

29. *Ad omnes corporis dolores ſuccum Vettonicæ, Id. l.* 26.11.

30. *Laſſitudinem diſcutit.*

Per

Per me purpurei formoſum *lumen* honoris,
31 Et niveam illuſtrat gratia viva cutim.
Talem me genuit fauſtis *Hiſpania* ſylvis,
Omnibus & terris terra benigna dedit.
Nec *Trajanum* Orbi magìs eſt genuiſſe regendo,
Ac *Dominum Dominæ* læta dediſſe ſuæ.
Implevit numerum certè Laudum ille mearum,
Et mihi multiplici par bonitate fuit.
Sed bonus, ah! *Princeps* Fatorum quàm breve do(num eſt
Tantarum exhæres quàm citò *Mundus* opum?
At noſtrâ æternùm gentes virtute fruuntur,
Súmque *Orbi ſemper* quod fuit *Ille ſemel.*

31. *Pota colorem plumbeum corporis privatim emendat, gratiorémque reddit*, Plin. *l.*26.11.

Capillus Veneris.

1 NOſtra *Capillaris* cùm ſit domus optima gentis,
Me Patronam omnes conſtituere ſuam;

1. *Capillus Veneris, ſic primò, ut arbitror, ab Apuleio nominatus; nam Plinius Veteréſque Adiantum appellant.* Si Plantis Πολυωνυμία *non ſit minùs honorifica quàm Diis olim exiſtimata eſt, profectò hæc noſtra honoratiſſima eſt. Græcè dicitur* Ἀδίαντον, Πολύτριχον, Καλλίτριχον, Ἐβρυότριχον. *Latinè, Capillus Veneris, Adiantum,* Polytri*chum, Callitrichum, Terræ Capillus, Cincinnalis, Capillaris, Crinita, ſupercilium Terræ, Coriandrum putei; Anglicè*, Maiden-hair, Venus Hair, Our Ladies Hair. *Pluréſque aliæ ſpecies ad hoc genus referri poſ ſunt: ut ruta Muraria, vel Adiantum album* (white Maiden-hair;) *Trichomanes, quod raritati capillorum medeatur* (English Maiden-hair;) & Polytrichum *aureum, vel Adiantum aureum, vel Muſcus Capillaris. Virtutes autem quæ ei attribuuntur etiam Nominibus longè numeroſiores ſunt, quorum paucæ tantùm hîc delibantur.*

Pro

Pro cunctis voluere loqui : numerosa propago,
Nec *Plantas* inter *Factio* parva sumus.
Et *Filices*, quarum est dominatio lata per agros,
Contingunt nostrum proximitate genus.
Quidam etiam ætherios hinc deduxere *Cometas*,
Junctáque cum *Superis* germina multa putant.
Sed *Consanguineos* libet haud agnoscere tales,
Odimus & mores turba benigna feros.
Funditur augurio noster meliore *Capillus*,
Et non de nihilo nomen *Amoris* habet.
Ipsa mihi multum scit se debere *Venustas*,
Ipse meis telis retia nectit *Amor*.
A me formosi lasciva volumina Crinis,
Plaudentísque humeros umbra decora comæ.
Me cole quisquis amas ; lætam nutrire memento
Cæsariem, & toto vertice tende plagas.
At nudum sine honore caput, tritísque capillis
Pannosum, inclusas quàm malè jactat opes?
Nimirum, teneræ nec credunt ista *Puellæ*,
Nec curant ; *Oculis* serviat omnis *Amans*.
Sic *Veneri* (delector enim *Cognomine Divâ*)
Præsto operam (quamvìs ipsa *modesta*) meam.

2. *Ramuli nigro colore nitent, foliis Filicis, ex quibus inferiora aspera & fusca sunt*, Plin. *l.* 22.21.

3. Propter *communem nominis notationem.*

4. *Quidam Callitrichon vocant, alii* Polytrichon; *utrumque ab effectu : tingit enim capillum, & ad hoc decoquitur in vino cum semine Apii, adjecto oleo copiosè, ut crispum densúmque faciat : defluere autem prohibet*, Plin. *Ib.*

Ipsa

Ipſa *modeſta* quidem, contentáque ſimplice cultu:
5 Ruſticus en nullo flore ſuperbit Apex.
6 *Sobria* præcipuè ; nec dulcia Flumina libo,
Nec fiunt labris Stagna minora meis.
Propinat plantis cùm *Jupiter* ipſe *ſalutem*,
Largáque cœleſtis pocula fundit aquæ :
Germina multa vides totum exhaurire liquorem,
Et non civili proluere ora modo.
Vitiferi credas habitantes litora *Rheni*
Germanos feſtum concelebrare diem.
Me pudet hoc ; tactos foliis trepidantibus imbres
Excutio, & *madidum ſicca* ſaluto *Jovem.*
Non equidem invideo bibulis, nam læta vireſco,
Nec ſuccum exhaurit *Bruma* vel ipſa meum.
Me tamen immergunt *Medici* crudeliter undis,
Cogor & inviſo fuſa liquore mori.
7 Perſequor *Humores* odio poſt fata perenni ;
Perſequor : *Humores* & *Cinis* ipſe fugat.
Per *Jecoris Spleniſque* vias *Renúmque* meatus
Hoſtem ago : *fluminea* labitur ille fugâ ;

5. *Semper vireſcit, Nunquam floret.*

6. *Aliud Adianto miraculum, æſtate viret, brumâ non marceſcit: Aquas reſpuit; perfuſum merſúmque ſicco ſimile eſt, tanta diſſociatio deprehenditur, unde & nomen à Græcis,* (*nempe* ὅτι ὀ διαίνεται non madeſcit) *alioqui frutici Topiario. Umbroſas petras parietúmque aſpergines ac fontium maximè ſp- cus ſequitur, & ſaxa manantia quod miremur, cùm aquas non ſen- tiat,* Plin. *Ib.*

7. *Urinam cient* —— *Decoctum ex his prodeſt ſuſpirioſis, & jecino- ri, & lieni, & felle ſuffuſis, & Hy- dropicis: ſtranguriæ illinuntur & renibus cùm abſynthio, ſecundas cient & Menſtrua,* Plin. *Ib.*

E

Et multos prono secum vehit agmine *Morbos*,
Horrida quæ salsis *Monstra* feruntur aquis.
His Ego pro meritis poteram meruisse videri
Vel *Berenicæis* altior ire *Comis*.
Sed *vertente polo* recipit si *Sidera Pontus*,
Plus mihi vel *Cœlis arida Terra* placet.

8. *Fuit hæc Berenice* (*nam plures eo nomine Ægypti Reginæ fuerunt*) *Ptolemæi Philadelphi & Arsinoes filia, quæ Ptolemæo Euergetæ fratri suo nupsit; qui cum paucis diebus à Nuptiis expeditionem in Asiam suscepisset, Berenice crinem se detonsuram vovit si salvus rediisset: cujus voti damnata abscissam comam in Templo Veneris consecravit: quæ cùm postridie non apparuisset, ægrè id ferenti Ptolemæo Conon Mathematicus* (*gratiam ejus captans*) *inter sidera relatam affirmavit, septem ei ad caudam Leonis stellas ostendens figurâ nomineve non antea donatas. Vid. Eleg. Catul. de Comâ Berenices.*

Salvia.

1 S*Alvia*, quæ multis titulum *Virtutibus* imples,
Salvia, quam magni *Vita beata* facit;
2 Cum damnosa tuo fugiant *oblivia* dono,
Salvia, non possum non *memor* esse tui.

1. *Nostri qui nunc sunt Herbarii Elelisphacon Græcè, Latinè Salviam vocant, &c.* Plin. *lib.* 22. 25. *Sed puto* Ἐλελίσφακον *unam tantùm speciem* σφάκυ, *i.* Salviæ, *esse, fortè sylvestrem. Salvia cerebrum idcirco juvat & corroborat quod illi totius substantiæ similitudine familiaris sit.* Fernel. *Id. lib 5. de Meth. Med. Salvia calida primo, sicca secundo: quæ angustiore folio, efficacior habetur; ea leniter astringit, & emanantem sanguinem cohibet, Ventriculum atq; Cerebrum corroborat, torpentem appetentiam excitat; peculiariter autem Nervos firmat, eorúmque vitiis omnibus medetur, in idque vires obtinet Castoreo finitimas.*

2. *Quia inter præcipua medicamenta habetur quæ memoriam confirment.*

3 *Mnemosynæ* charam celebrabunt jure *Camœnæ*;
Et non ingratas esse querere *Deas*.

Celso *Monte* super saxo circundata *Mentis*
Stat *Domus*, & latè subdita membra videt.
Artifici fuerit dextrâ Fabricator oportet,
Nam *Parva*, at *Mundi totius* illa capax.
Hîc sacra *Spirituum* glomeratur turba potentum,
Corporis humani proxima turba *Deæ*.
Concilium hîc summis magnum de rebus habetur:
Discurrítque frequens, ítque reditque cohors.
Fervet opus, portísque vagum ruit omnibus agmen
Candida nec *Solis* densior aura pluit.
Scilicit ætherios artus *Bombycina* vestit
Materies, rapidum nec remoratur iter.
Omnia sed longo labefacta labore fatiscunt,
Membráque perpetuum fortia frangit opus.
Sæpe etiam intentos operi passímque vagantes
Grassator duro devorat ore *Calor*.
Sæpe *Venus* toto prædatrix corpore raptos
Avehit, aut *liquido* mergit in *igne Merum*.
Indè graves sensus invadit *plumbea Pestis*,
Et glaciat *Vitæ* munia *Torpor* iners.
Colluvies animam *Morborum* frigida inundat
Milite nudatam præsidiísque suis.
Indè tremunt nervis perterrita membra solutis,
Et nutat dubiè mox ruitura Domus.

3. *Memoriæ, musarum matri merit. dictæ.*

Vix ori calices ſitienti dextra vacillans
Ferre valet, trepidam ferre *Venena* putes.
Tum demùm apparet quantum tu, *Salvia*, poſſis,
Implorántque tuam digna pericla fidem.
Frigore vallatum denſiſque humoribus Hoſtem
Vividus obſeſſâ dejicit arce *Calor*.
Spiritibúſque fatigatis certamine tanto
Spiritus afflatur te veniente *novus*.
Et *nova Vita* redit (liceat ſi dicere) *Vitæ*,
Corpore quæ jacuit penè *ſepulta* ſuo.
Et nervis jam membra ſuis religata tenentur,
Nec *Fluctus Puppim* ſed *Moderator* agit.
Cuncta tuo adventu ſtabilis: tam fortia quiſquam
Crederet è *Fibris Vincula* facta tuis?
Non fragili laxos ſolidas ferrumine dentes,
Cogis & alveolis ritè manere ſuis. (Vallum,
Ah! nunquam ruat hoc tam pulchrum atque utilè
Neve ſuo cedat *Terminus iſte* loco.

4. Salvia confortat Nervos, manuúmque tremorem
Tollit ———
Salernitan. Iidem honorificentiſſimè de hâc herba, &, pro talibus Poetis, etiam Poeticè, *rogant,*
Cur moriatur Homo cui Salvia creſcit in horto?

5 Lu-

5 Lubrica tu firmas teneri primordia fœtûs,
Atque *uteri* fluxam non finis esse *fidem.*
Mors fera, parce, precor, *Vitam anticipare* vel ipsa
Ut *Moriatur Homo*, *Sit*, precor, ille priùs.
Ah nimiùm properas, siquidem in *Navalibus* ipsis
Naufragium faciat vix fabricata *Ratis.*
Parva quidem memoro. Tu *coràm absentia* sistis,
Nec tu *Præteritum præteriisse* sinis.
Sed fluidarum animo signas vestigia rerum,
Et non futilibus figis inusta notis.
Ne malè diluto fugiant *pigmenta* colore,
Tu prohibes *Oleo* mista perire tuo.

5. *Agrippa eam* sacram herbam *appellavit, & scripsit Leænas eam manducare ad partûs facilitatem. Aetius dicit, Gravidæ Mulieres si fluidæque laxæque sint, eâ utilissimè vescuntur; nam conceptum retinet, & vitalem reddit. Aiunt Copto Ægypti post sævas pestilen[...] ab his qui superfuerunt ad ejus fa[...] cum bibendum Mulieres coact[...] fuisse, plurimósque fructus inde pr[...] ductos,* Heurnius.

Melissa.

1 ITE procul *Curæ* (nimiùm mihi *Turba sodalis*)
Ite; venit *Vati* læta *Melissa* suo.

1. *Melissa, Meliphyllum Virg. Melissophyllum & Melittis Plin. quibusdam Apiastrum, quorum eadem omnibus origo nominum, quòd sit herba apibus gratissima. Citrago etiam dicitur, ab odore. Citrago quæ & Melissophyllon, calida siccaque recessu primo, demulcet quoque atram bilem; confert ad timores & tristitias quæ occasione nullâ ex atrâ bile suscitantur, lætáque facit somnia, simul quoque aliquantum deterget,* Fern: *Et idem alibi, Meliss[...] phyllum syncopen ex frigidâ caus[...] mœrorem tristitiámque excutit. Ra[...] ses (referente Heurnio) ait, Melissa animi hilaritatem, coloris amœnitatem & jucunditatem, bonámque coctionem creat. & canitiem retardat. Quâ de causâ vino in[...] solet. Multis aliis facultatibus celebris est, sed hic de hâc unâ agitur. Anglicè* Baume.

Læt

Læta venit, Sertísque volens me cingit odoris :
Me cane (ait,) *Merces* ipsa *Canentis* ero.
Jamdudum insolito juvenescunt corda sereno :
Agnosco afflatum, nobilis Herba, tuum.
Jure tuam frondem signaris imagine *Cordis* ;
Te solet inter *opes Cor* numerare suas.
Vultibus impressum veluti *Regalibus Aurum*
Partis & *Effigiem Principis* ipsa geris.
Te fugiunt Pluviæ, te Venti & Nubila Mentis,
Auratúmque aperit pax inopina diem.
Nec *Bacchus* plus ipse juvat, cùm rore superbo
Fervidus in venas purpureúsque fluit,
Dulcia mortalis portans oblivia sortis,
Spémque renidentem, *Divitiásque breves.*
Nescio quid plerúmque bonis turbatur in illis;
Visus & impuro est surgere *fonte Lepos.*
Nec sævum *occîdit Bacchus*, sed *vulnerat Hostem* ;
Viribus iratis fortior ille redit.
At tua lenè fluit, sine vi, sine fæce, *Voluptas*,
Nec pungunt *Caudis Gaudia* sæva suis ;
Nec nimiùm *Melli* vicinus *Aculeus* hæret :
Blanda *Melissa*, tuas non imitaris *Apes.*

2. *Qui Signaturas rerum consectantur, observant Melissæ folia Cordis figuram referre.*

3. *Melissophyllo sive Melittide si perungantur alvearia, non fugient Apes; nullo enim magis gaudent flore : copiâ istius examina facillimè continentur. Idem præsentissimum est contra ictus earum vesparúmque & araneorum, item Scorpionum, &c.* Plin. *lib.*21. *cap.*20. *Unde Virgil. alvearia eâ illini jubet ;*

——— Huc tu jussos insperge sapores,
Trita Meliphylla & Cerinthæ ignobile gramen,
Georg. 4.

O *Munus* cœleste datum mortalibus ægris!
O *Numen*, *Curæ* si medicamen habes!
Infestant aliæ pestes, hæc *possidet* Orbem,
Hoc uno ægrotat quisquis ubique *Malo*.
Gaudeat innumeris & abundet *Floribus* ætas;
Hæc *Flores* ipsos tingit *Amarities*.
Circumfert humana suum *Natura Venenum*,
Atque opus *Antidoto Vita* habet ipsa tuo.

Cochlearia.

1 EST *Morbus*, nomen *Scorbuto Saxones* indunt,
Arctoos latè qui populatur agros.
2 Fælix barbari cum quæ ridet *Græcia* nomen!
Ah fælix quòd non cultius ipsa dedit!
Monstrum atrox! nullum quo misit tetrius unquam
Prædatum in terras vindicis ira *Dei*.
3 Centum illi horribiles, centum (mirabile!) *Form*
Bis centum armatas arbitror esse *Manus*.

1. *Cochlearia à figurâ Cochlearis nomen mutuatur, peculiariter Scorbuto dicata, & providentiâ Divinâ in iis regionibus abundè crescens ubi hic Morbus grassatur. Quem inferioris Saxoniæ incolæ* Scorbock, *aut* Scorbuck, *à torminibus ventris appellant, unde Nomen Scorbuti. Angl.* Scurvy, *& herba*, Scurvy-grasse.

2. *Licèt Græcis innotuisse videatur hic Morbus, nam eum exactè describit Hippocrates in Lienis morbis; tamen ita infrequens fuit in Græciâ, ut proprium ac peculi nomen nullum nactus sit.*

3. *Tanta morborum & symptom tum farrago in hoc morbo concurr ut vix alius sit tam* πολύμορφ *& qui sub tot morborum specieb latitet. Sennertus eum autem sic de finit: Est prava quædam corporis n tritio vel Cachexia ab humore m lancholico peculiari modo corrup orta, conjunctam habens crurum d bilitatem & maculas, gingivas tum das & sanguinolentas, dentium l xitatem, & plura alia symptomat*

Inte

Inter limoſas *Abdominis* ille paludes,
Sulphureas inter naſcitur *Hydrus* aquas.
Illum & *Deſidia*, & nimii peperere *Labores* ;
Illum & *Luxuries*, & *Dolor* ipſe parit.
Sæpe etiam *Febris* defunctæ ſævior *Hæres*,
E *Cinere* & ſicco proſilit ille *Rogo*.
Naſcitur exiguus, facilique domabilis arte.
Hei mihi ! quàm parvo tempore *Magnus* erit ?
Sic ſtupet ingentem *Nilus Crocodilon* ab Ovo,
Vix tantùm immerſis *Ipſe ſtupendus* agris.
Humore obſcæno & ſalibus nutritur aduſtis ;
Ipſi illum *Flatus*, atque alit ipſe *Vapor*.
Ille nec in *Cunis* tentat nihil *improbus Infans*,
(*Deſidiæ* ô Proles *deſidioſa parùm* !)
Herculei citiùs non incepere *Labores* ;
Monſtrorúmque Hoſtis Monſtra imitantur opes.
Qui modò natus erat, jamdudum membra fatigat
Inſultans ; ipſâ *laſſa Quiete* labant,
Et languent, paréntque *Animæ* non læta moventi,
Nec nôrunt ubi ſit, cùm ſit ubique, *Dolor*.
Pectore deducto vix æger anhelitus exit,
Sanguine vix ripæ prætereunte tument ;
Mox latè dat ſigna ſui fidentior *Hoſtis*,
Damna nec *Autorem* tanta latere ſinunt.
Tetra ſitu putri, fraudatáque dentibus Ora,
Mortis Odor fœdus, *Mortis* ubique *Color* ;
Nauſeáque, & Vomitus, & clauſi tormina Ventris,
Et ferrugineis Crura inhoneſta notis ;

Offusæque Animo Tenebræ, Sensúsque ligati:
Quicquid & ut sibi sit *Vita* odiosa facit.

4 Hoc *Monstrum* mihi tale dedit Natura domandum
(Namq; *Herbis* non est *Monstra* domare novum)
Sic *Taurum* vigilémque *Draconem* vicit *Iäson*;
Non memini succis usus an *Ille* meis:
Sed vicit, rediítque potitus *Virgine* & *Auro*.
(Eveniant *Medicis* talia sæpe, precor)
Gaudebam quòd dura mihi provincia cessit:
Quò *major*, certè *gratior* Hostis erat,
Ipsa (fatebor enim) capior dulcedine Laudis,
Et juvat in *Medicis* nomen habere *libris*:
Invideóque illis quas magni charta *Galeni*,
Aut *Coi* celebrant scripta verenda *Senis*.
Invidit meritò *Juvenis Pellæus Achilli*:
Dissimilis questûs nec mihi causa fuit.
Cúmque aliæ *Græco* florerent nomine Plantæ,
(Námq; honor in *Græco nomine* summus inest)
5 Tunc ego littoribus crescebam inhonora *Britannis*
(Terra *Britanna* quidem tunc inhonora fuit)

4. *Cochlearia facilè primas inter ista medicamenta tenet, & malo huic peculiariter adversatur, ut longa experientia docuit; Sale enim volatili acri cum amaritudine conjuncta abundat, unde aperit, penetrat, crudos illos & crassos humores volatiles reddit, discutit, per urinam & sudores expurgat, viscera robora[t]. Id.*

5. *Eadem esse creditur à quibusdam ac Britannica Plinii, quæ abunde in hac Insulâ nostrâ cresc[it]*

Crescebam

Creſcebam infelix *Gothici* procul accola *Ponti*,
Nec fuerat foliis vilior *Alga* meis.
Nunc decet obſcuræ damnum deforme *Juventæ*,
Tam longas *Famæ* nunc reparare moras:
Et decet, & facio: nunc inclyta gloria noſtri eſt,
Et nota in terris omnibus Herba legor.
Quis meruiſſe negat, cùm noſtro Marte *Tyrannus*
Vincitur Arctoo qui vagus orbe furit?
Dicite *Io Pæan!* ter *Io* ſonet ultima *Thule*,
Ter reſonent *Gothici* littora vaſta Maris!
Ille ferox *Morbus* manibus poſt terga revinctis,
(Dicite *Io!*) *currus* ducitur ante meos.

Caſſytha.

NEC *Folium*, *Caſſytha*, tibi eſt, nec *Caulis* egenæ,
Nec *Radix*? *Vitæ penſilis* ortus ubi eſt?
Tota quidem *Magica es*: nec jam *Miracula* miror
Plurima quæ facias; grandius *ipſa* mihi es.

1. Κασύθα (*quæ veteribus Græcis ignota*) *à* κασσύω Conſuo, *quia quaſi filis quibuſdam herbas implicat; unde & Epilinum* (*quæ maximè celebris eſt Caſſythæ ſpecies*) *vocatur* Λινόδεσμος, Vinculum Lini. *In officinis Cuſcuta dicitur. Angl.* Dodder. C*aſſytha primo ordine calida, ſicca ſecundo, amaroris aſtrictioniſque particeps, Melancholiam tam herbâ tum ſemine propriè incidit atque detergit, obſtructum Lienem expedit, deinde & Jecur, arquatúmque nigrum, & febres lentas diuturnaſque pellit, quandoquidem venas omniáque vaſa à putridis humoribus expurgat, ſervato Ventriculi & reliquorum viſcerum robore,* Fernel.

Herbarum ut capias vires, *tua Retia Temet*
Tendis, *Venatrix* & ſimul ipſa *Plagæ*.
O *animatum Ænigma* ! tuæ myſteria plantæ
Qui cantu celebret *Vate* opus *Oedipode* eſt.
Non tu vicinas ſine causâ amplecteris herbas,
Cùm tibi ſint *Corpus Brachia* ſola tuum.
Stamina larga quidem tibi nent vitalia Parcæ :
Sed nec *Subtegmen*, *Tela* nec ulla datur.
Fallor? an hinc gaudes *Filum* præbentia *Lina*
Non ſcrutabilibus complicuiſſe modis?
O benè dilectæ *Conjux* fidiſſima Plantæ !
Quo nullum exemplum clarius edit *Amor*.
Jam pudeat laſcivam *Hederam* memorare, *Cupido* :
Illius amplexus ſola *Libido* facit.
Corpore perfruitur placito : *Divortia* rebus
Apparent aliis ; *Res habet illa ſuas*.
Sunt vires frondéſque aliæ, nec *Fructus* & ipſe,
Teſtis *Adulterii*, *Conjugis* ora refert.
Et *Radix* aliis ſatiatur libera ſuccis,
2 Et vel adhuc nomen *Nupta Parentis* habet.
At bona de ſolo pendet *Caſſytha Marito* ;
Nil habet illa ſuum, ſed nec habere velit.
Illius & ſucco nutritam, & ſtipite fultam,
Et folio ornatam ſe putat eſſe ſatis.

2. *Neque enim nomen mutuatur ubique nomen Hederæ retinet, quod*
ab arbore quam amplexatur, ſed Cuſcuta non facit.

3 Gaudet & illius quodcunque est sumere *Nomen*,
Et fieri cunctis *una eademque* modis.
4.5 Tali animo *Alceste* fuit, & *Capaneïa Conjux*,
Et paucæ eximius quas celebravit Amor.
Et puto te, *Cassytha*, mori pro *Conjuge Lino*
Velle; sed eveniant prosperiora tibi.
Hic *Viventis Amor*; claram post funera reddit
Altiùs *humanæ* Nomen *Amicitiæ*,
6 Quam *Jecori* præstas *Splenique* fideliter ægro,
Quos recreas victos obsidióque levas.
Unde, precor, tantas tantillo in corpore vires,
Unde, precor, *Plantæ pauperis Uxor*, habes?
Quis fore crediderit Jecur ut Medicamine tali,
Tam miserâ tantum Viscus egeret ope?
Utere vel *Minimis*: nec dedignare superbus,
Quòd *servent* homines *Parva*; *Minora necant*.

3. *Quæ Thymo se implicat Epithymum vocatur, quæ Thymbræ Epithymbrum, quæ Urticis Epiurtica, quæ Rubo Epirubus, &c. nec tantùm nomen adsciscit plantæ cui inhæret, sed & virtutes ejus participat.*

4. *Cùm Apollo à fatis impetrâsset ut Admeto Regi produceretur vitæ terminus, siquis pro eo diem obire vellet, Uxor Alceste conditionem accepit, vicémque ejus ipsa subiit.*

5. *Evadne Martis & Thebes filia, quæ sese in mariti sui rogum projecit.*

Turbine quo sese charis projecerit audax
Ignibus Evadne, fulménque in pectore toto
Quæsierit——

Statius.

6 *Hepatis & Lienis infarctus expedit, ustam ex bile melancholiam eluit. &c.* Heurnius.

Absinthium.

Abſinthium.

1 INfauſtum Pueris & deteſtabile germen
Credor, & à *Furiis Perſephonéque* legi,
Inſanire putant *Medicum*, vel ludere certè,
In me ſi ſuccum dicat ineſſe bonum.
Sed neque *fœmineo* ſcio me placuiſſe palato,
2 Multa licèt *Sexus* debeat ille mihi.
Et puto vix paucis triſtem arridere ſaporem:
Hei mihi, quàm paucos *Jupiter* æquus amat!
Dulcia ſola placent; ſed *dulcia* quantus *amaror*
Conſequitur, ſerò poſt ſua damna vident.
Longa *Voluptatis* ſubeunt faſtidia curtæ,
Dilectæque nimis Nauſea fœda dapis.

1. *Abſinthii genera ſunt plura: Santonicum appellatur a Galliæ civitate, Ponticum à Ponto, ubi pecora pingueſcunt eo, atque ob id ſine felle reperiuntur; neque aliud præſtantius, multóque Italico amarius: ſed medulla Pontici dulcis. De uſu ejus convenit dicere, herbæ facillimæ atq; inter paucas utiliſſimæ, &c.* Plin. *lib.* 27. 7. *ubi totum caput enumerandis ejus virtutibus impendit.* Fernel. *breviter in hunc modum: Abſinthium calidum primo gradu, ſiccum ſecundo, aſtringens, amarum & acre, excalfaciens pariter & detergens, roborans & deſiccans: ejus decoctum ſtomachum corroborat, bilem eique inhærentem pituitam detergit, vacuátque tum per alvum tum per urinas. Hinc morbo regio correptos ſanat, malaciam ſtomachi & inflationes diſcutit, appetitum excitat, nauſeam arcet, lumbricos pellit. Comæ, folia & ſemen uſurpantur; ſed ſuccus ſtomacho infenſus, &c.*

2. *Urinam ac menſes cient tres quatuorve ramuli cum Gallicæ Nardi radice unâ cyathis aquæ ſex---- Menſes privatim cum melle ſumptum & in vellere appoſitum,* Plin. *lib.* *Abſtergit etiam uterum.*

Dat

Dat *ſtomacho* pœnas, quem læſerat antè, *Palatum*;
Odit & optatos, cùm *rediere*, Cibos.
3 Tum gravis inferno ſpirare *Mephitis* ab orbe,
Mœſtáque *Lernæus* ſurgere in ora *Vapor*:
Tunc primùm ſuccos non faſtidire *ſeveros*,
Tunc & *Amaritiem* diſſimulare meam. (ſpes;
4 Nec fruſtrà ingredior ſtomachum, nec inutilis Ho-
Sed fero præſentem, Numinis inſtar, opem.
Non aliter *Solem* recreor ſentire tepentem,
Cùm mihi poſt hyemis frigora longa venit.
Illic ſæpe mihi *Stabulum* purgare nefandum,
5 Et libet *Herculei* ferre laboris opus.
Pondere diſcuſſo repetit ſua munia lætus,
Et vivo Stomachus percoquit igne cibos.
Purpureámque avido *Tincturam* devorat ore,
Nec venis operam dat *Chylus* ille gravem.
Paulatim roſeum depingit gratia vultum,
Purgato roſeus ſpirat ab ore vapor.
Quid præſtet mea planta boni *Venus* ipſa fatetur;
Nec *Dea* tam *dulcis Dulcia ſola* probat.
Illa meis prudens aſpergit gaudia ſuccis,
6 Et cùm *Lætitiis* miſcet *Amara* ſuis.

3. *Putor ex corruptis aquis.*

4. *Aſtringit ſtomachum, bilémque detrahit —— Malaciam ſtomachi & inflationes diſcutit cùm Sili & Nardo Gallico, aceto exiguo addito -----Faſtidia abſtergit, concoctiones adjuvat, cruditates detrahit, cùm rutâ & pipere & ſale —— Stomachum corroborat, & ob hoc ſapor ejus in vina transfertur*, Plin. *Ib.*

5. *Qui Augiæ ſtabulum purgavit.*

6. Non eſt Dea neſcia noſtr
Quæ dulcem curis miſcet
Amaritiem,
Catul.

Scinditur

Scindimur *herboſæ* ſtudia in contraria *Gentes*,
  Atque habet *Authores Factio* quæque ſuos.
Sunt quæ defendunt *Epicuri* dogmata Plantæ,
  Quæque *Voluptatis* læve ſequuntur iter,
Et gaudent dulces populariter edere Fructus,
  Et cingunt lætum florea ſerta caput.
At pars *Zenonis* rigidam colit altera Sectam,
  Virtutúmque ferax & malè culta cohors:
Nec pompas amat aut vana oblectamina ſenſûs;
  Feciſſe *officium*, non *Placuiſſe*, juvat.
Et nulla in terris magis eſt me *Stoica planta*,
  Cauliculo fulta eſt *Porticus* ipſa meo.
Delectent aliæ, noſtra eſt *Prodeſſe Voluptas*:
  Gratia *tarda* quidem, ſed mihi *longa* venit.
Utilis eſt *Cenſor* corruptæ aſperrimus Urbi:
  Talis *Ego*, & talis tu, *Cato* noſter, eras.
Nec feritate tamen nec vindice fulminor irâ;
  Prudentem Iraſci cùm *Schola* noſtra vetet.
Nulla magis noſtris compeſco crimina regnis,
7 Et fugit aſpectum *Bilis* amara meum.
Me ſimul ac videt ingreſſam ſtomachóq; receptam
  Acria non humili bella parare modo,
Nec Venis nec mille remotis auſa latebris
  Fidere, poſtico territa quærit iter.
Et ſequor & fugienti inſto; Veſtigia *fumant*,
  Et *via fervet* adhuc quâ ferus hoſtis abit.

7. *Abſinthium quod in venis bilioſum eſt per urinas expurgat*, Fern.

Nec minùs undantes exhaurio corpore fluctus,
Advena Diluvium cùm meditatur *Hyems.*
Nec magìs obſcænas *Belga* exſiccare *paludes,*
Aut curſum obſtantis vertere doctus aquæ.
Sæpe etiam obſtructis Renum canalibus arctis
Ad fontes refluunt *Flumina ſalſa* ſuos.
Prodigium infælix! vicinis undíque membris
Turbatur, totis & trepidatur agris.
Quid vos ignavæ (ſic increpo) ſiſtitis undæ?
Mecum ite, en vobis rumpere clauſtra paro.
Rumpo; patent; notáſque ſuus vehit alveus undas:
Lætantur magno membra levata metu.
8 *Cannibales* toto pello de corpore *Vermes*;
Juſtáque cùm fœdâ prælia gente gero.
Vermis edax, certus poſt funera corporis *hæres,*
Differ adhuc epulas (nec mora longa) tuas.
Viſceribus gens illa ferox pingueſcere gaudet
Infantum, & tenero læta cruore tumet.
Expectare piget donec *Mors præparet* eſcas:
Præripiunt avidâ fercula cruda fame,
Quid de *Pulicibus*; *vitæ ſalientia Puncta,*
Pulvereóſque hoſtes enumerare piget.
Vix mihi majores vacat enumerare triumphos,
Et latitant numero multa *Trophæa* ſuo.
Sæpè *vagum* toto diſpergitur æthere *Lethum,*
Atque *Elementa* ferox occupat ipſa Lues.

8. *Ventris animalia pellit,* Plin. *Ib. undè Anglice nomen obtinet.*

Ægrot

Ægrotat *Tellus*, ægrotat luridus *Aer*,
　Ægrotant alveis *Flumina* lenta suis:
Et miseros vastis *Mors una* amplectitur ulnis;
　Vitalis Vitam (quis putet?) *Aura* rapit.
Auxilia in tantis Numen non pauca periclis,
　Nec minimum è multis *me* dedit *Auxilium.*
Et sæpe una feror (nec sum quoque maxima) pla
　Bella *Elementorum* sustinuisse trium.
Non igitur frustrà, nec, credo, sine *Omine* sacro,
　Cuncta subacturæ Genti in honore fui.
Ipse triumphalem *Victor Certaminis* haustum
　Germine de nostro (præmia magna) tulit.
Nobilibúsque tenens spumantia pocula guttis,
　Clamavit, *Merces ista valere dabit.*
Nec quòd sit gustu minùs illa placebit *amaro*;
　Per quem jam *Vici* sic *Labor* ipse fuit.

9. *Sacris Pop. Romani celebratur peculiariter: siquidem Latinarum Feriis quadrigæ certant in Capitolio, Victorque Absinthium bibit. Credo sanitatem præmio dari honorificè arbitratis majoribus.* Plin. *Ib.*

Nymphæa

Nymphæa.

NUM me cœnosas contentam habitare paludes,
Et mistam *plebi* spernis *Arundineæ*?
Non ego de *Vulgo viridi*, neque *Filia Terræ*;
Incolo *cognatas* nobilis hospes aquas.
Nympha fui, *Dea* postremæ non infima classis:
Venit *Amor*; quid tum profuit esse *Deam*?
Flammipotens jubet *Ille*: accendor in *Hercule* viso,
Tótque *Triumphorum* pars *Dea* parva fui.
Mirabar famam *Herois*, fulgentiáque acta,
Membráque mirabar vel *Patre* digna *Jove*.
Et me paulatim subiit scelerata cupido,
Ferre Virum totum qui *tulit* ipse *Polum*.
Verum equidem fatear, *Noctem* mirabar & illam
Quinquaginta Animas quâ genuisse ferunt.

1. *Nymphæa Heraclia Plin. Mater Herculana Apuleio, aliis Alga palustris, Papaver palustre, Clavus Veneris, in officinis aliquando Nenuphar, Anglicè* Water-Lily. *Nymphæa nata traditur à Nymphâ Zelotypiâ ergò Herculem mortuâ, quare Heraclion vocant; aliqui Rhopalon, à radice Clavæ simili, &c.* Plin. *l.* 25. 7. *Nescio quâ autoritate ductus* Calepinus *hanc Nympham Dejaniram fuisse asserit, sic enim ait, Quod Dejanira audiens, (nempe mortem Herculis, cujus ipsa autor innocens fuit) dolore percita Herculis Clavâ se interfecit, ex cujus sanguine postea nata est herba quæ Nymphæa &* Heraclion *dicitur. Hæc ille; quem secutus non sum, cùm quòd Ovidius, cùm mortem Herculis narrat, istius fabulæ non meminit, tum quòd vix satis convenire cum Plinii verbis videatur: nam Dejanira neque propriè Nympha appellari potest; neque Zelotypiâ, sed dolore mortua est. Utcunque se res habet, licere mihi existimavi fabulam pro voluntate meâ concinnare.*

Nunc pudet, atque *Herbæ* tam fœdos odimus actu
Sed fuit eximiæ *Nox* ea *Nequitiæ.*
Ille meos (quid multa ?) ferus decerpsit honore
Ille meæ *Florem Virginitatis* habet.
At vagus ille *Jovem* fassus levitate *Parentem*,
Noluit unius tædia ferre tori.
Monstra subacturus, *pejoráque Monstra tyrannos*,
Percurrit Vindex sedulus omne solum.
Sed semper *Monstri Merces* fit *Virgo* subacti,
Sed semper *Natas* ille *Tyrannus* habet.
Fœmineúmque genus mihi jam pro *Pellice totum*;
Nec caruëre ipsæ suspicione *Deæ.*
Nè valeam, sed & has mihi *Sirius* hauriat undas,
Et possim exustâ sicca palude mori,
Junonis nomen fuerim nisi torta per ipsum,
Crediderémque Odium ni simulare suum :
Forsan & ille meos (dixi) jam ridet amores,
Pellicibúsque feror *Fabula* læta meis.
Vexant ira, dolor, pudor, indignatio mentem ;
His tamen invitis omnibus hæret *Amor.*
Visum est æterni nisi solâ morte doloris,
Ad finem certâ quærere morte viam.
Fata obstant, sors obstat *Amantûm* dura *Dearum*;
Infinitum urget *Vita perennis* onus.
Intereà lacrymas fundo noctémque diémque,
Hâc mihi *Clepsydrâ* tempora longa fluunt.
Fit Lacus è denso tandem mirabilis imbre,
Et collecta meos alluit unda pedes.

Siqu

Siqua fides (magni quæ gloria tetra doloris)
  Gaudebam *Luctûs fertilitate* mei.
At tandem ætheriis serò miseratus ab oris
  Jupiter, Ipsa tuas incole, dixit, aquas.
Jussit abire *Deæ* macro de corpore formam:
  Jussa abiit; multum dempserat antè Dolor.
2 Descendit terram *Radix nodosa* sub altam.
  Et nimiùm *Clavæ* me meminisse facit.
Perpetuúmque bibunt folia insatiata liquorem,
  Ad Dominam lacrymæ jam rediere suam.
3 Candor adhuc veterísque manent vestigia formæ,
  Pallor adhuc nostro pristinus ore sedet.
Nunc equidem totos dego genialiter annos.
  Crede mihi, *Plantæ* turba beata sumus.
Nos sapimus meliùs *Solem* & cœlestia dona;
  Nos *Zephyri* mulcent, & tepida aura fovet.
Nectareos nobis calices *Aurora* ministrat,
  Ambrosias nullo terra labore dapes. (tæ,
Certè hominum miseret, quos mille incommoda vi-
  Et ferus exercet, *Maxima pestis*, *Amor*.
Non ignara mali, veterúmve oblita dolorum,
4 Extinguo flammas, sæve *Cupido*, tuas.

2. *Marcellus eam Clavam Herculis appellat.*

3. *Duo sunt genera, quorum unius flos luteus, alterius candidus est.*

4. *Eos qui biberint eam duodecim diebus coitu geniturâque privari*, Plin. *ib. Venerem in totum adimit Nymphæa Heraclia semel pota in quadraginta dies. Insomnia quoque Veneris à jejuno pota & in cibo sumpta. Illita quoque radix genitalibus inhibet non solùm Venerem, sed affluentiam genituræ; ob id corpus alere vocémque dicitur*, Plin.

Victorémque

Victorémque meum tandem viciſſe triumpho.
Injuſta has juſtum eſt *Regna* ſubire vices.
Nè te mireris victæ ceſſiſſe, *Cupido*,
Me meus *Alcides* vincere *Monſtra* docet.
Et nè fortè tuo credas, *Hilariſſime Nequam*,
Non niſi *Deformes* poſſe carere jugo;
5 Ipſius & Vultûs noſtrâ medicamen in herbâ eſt,
Et ſe formoſam ſpontè pudica videt.
Et *faciem Veneris* tribuo *moréſque Dianæ*,
Atque in Tutelâ *Numen utrumque* meâ eſt.
Sed nè fortè ſuas alieno nomine Flammas
Occultet ſævus (nec caret arte) *Deus*;
6 Inſtitui nullos non debellare calores:
Odi omnes; Hoſtem me *Calor* omnis habet.
Seu furialis, utì ſuperâ in regione *Cometes*,
Occupet inſanum flamma inimica Caput;
Seu vaga perrumpat Ventris fornacibus imi,
Et fumos corpus ſpargat in omne ſuos;
Seu *Phlegetontæas* accendant ſulphure Venas,
Seu ſtringat ſummam mitior illa cutim:
Qualiſcúnque meis metuit concurrere ſuccis,
Pérque poros omnes exanimata fugit.

5. *Illita maculas omnes & vitia tollit —— Alopecias emendat Nymphææ & Cicutæ radix, ſi unà tritæ Illinantur, Id.*

6. *Nymphæa tota refrigerat ordine ſecundo, ejus radix atque ſemen exiccat, flos humectat; ſi ſq naribus ac fronti admotus, capitis ex bile dolorem lenit, ſomnum conciliat, ſumptúſque omnem extinguit ardorem*, Fernel.

Quid nictas? quid dimidio me lumine spectas?
Sentio, vim Radix nostra *Soporis* habet.
Et puto tam longus Somnos inducere possit
(Si vis illa absit) Sermo. Viator, abi.

Asplenum.

NEC *Caulem* Natura mihi, nec *Floris* honorem,
Nec mihi vel *Semen* dura Noverca dedit,
Nec me *Sole* fovet, nec cultis crescere in *Hortis*
Concessum, & Foliis gratia nulla meis.
Herba invisa Deis poteram cœlóque videri,
Et spurio Terræ nata Puerperio.
Gens hominum specie rerum captatur inani,
Atque *Oculis Mentem* tradit inepta suis:
Pauperibúsque Horti nunquam patet area plantis;
Scilicet his regnat picta *Tulippa* locis.
Non ità *Dii: Phœbus me* præfert mille *Tulippis*,
Et *Coüs Phœbo* proximus arte *Senex*.

1. *Asplenum multis nominibus notescit. Græcè* Ἀσπλήνιον *(quòd splenem diminuat)* Σπλήνιον. Σκολοπένδριον, *(propter similitudinem Scolopendræ vermis)* Ἡμιόνιον, *& Theophr.* Πτέρυξ *(quòd ex filicum genere videatur esse) Lat. Splenium,* Sc*olopendrium, Scolopendria, Mala Herba, & Ceterach pharmacopolis. Anglicè* Spleen-wort, Milt-wast. *Asplenum sunt qui Hemionium vocant, foliis trientalibus multis, radice limosâ, cavernosâ sicut filicis, candidâ, hirsutâ. Nec Caulem nec Florem nec Semen habet. Nascitur in petris parietibusque opacis, humidis; laudatissima in Creta,* Plin. *lib.* 27. 5.

Nam cùm *Membra* ſuis diviſit finibus *Autor*,
Imperiúmque Herbis certáque regna dedit,
Tum mihi præ reliquis *Provincia dura* tributa eſt,
2 Moribus ille ferox indomitúſque *Lien.*
Comprimo luctantem, ſævóque humore tumentem
Aggeribus crebris obſtruit ille vias,
Nequicquam; perrumpo aditus, commercia reddo,
Et via per Splenem libera tota patet.
Ni faciam, ſine more furit, dirúmque vaporem
Victor & horribilem ſpargit ubique luem:
Purpureos Animæ crudeliter inficit *Amnes*,
Déque *Venenato Flumine Vita* bibit;
Et ſumma immundi depaſcunt corpora morbi,
Et facies *Lethi concolor Omen* habet.
Hinc lacrymæ curæque malæ, vigiléſque labores,
Et dolor, & *præcox Carnificina Metus:*
Hinc Laquei deformis Amor, præreptáque *Fato*
Mors placet; hinc vitæ tædia longa brevis.
Monſtra piæ, precor, avertat tam turpia genti
Jupiter, atque Herbæ vis *operoſa* meæ:
Non malè *Trajanus Fiſco* aſſimilare *Lienem*
Conſuevit; *Corpus*, cùm tumet ille, macrum eſt.

2. *Hujus foliorum jure in aceto decocto per dies quadraginta poto Lienem abſumi aiunt. Ib. Ille dubitanter; audaciùs* Fernel. *Nullâ ſaporis inſuavitate folio ſolo Lienem diebus quadraginta abſumit, fœdumque ex obſtructione colorem detergit, atque calculos etiam in veſicâ comminuit. Et alibi, Syrupus Sc[o]lopendrii craſſam terrenámque M[e]lancholiam extenuat, mollit, flux[ilem]que reddit, Lienem obſtructione l[i]berat, tumentémque ſolvit.; M[e]lancholiæ, quartanis diuturniſq[ue] febribus apprimè utilis.*

Qui[d]

Quid rides? num *Romanæ* quòd neſcia non ſim
  Hiſtoriæ? *Stipes*, non ego *Planta* forem,
Tempore tam longo ſi tot *Doctoribus* uſa,
  A tantis poſſim nil didiciſſe Viris.
Et didici, & proferre tibi miracula poſſem
  Plurima; ſed nunquam *garrula planta* fui.
Propoſitum ut repetam; Multis animalibus ipſa
  Immodici abſumo triſte Lienis onus.
3 *Creta* quidem *Mendax*, ſed & illi credite, grates
  De *Porcis* referat cùm mihi *Creta ſuis*.
Splene tumente gravis durí ſque laboribus impar,
  Implorat noſtram pauper *Aſellus* opem.
Ille meâ paſtus (miſeret nam *Pauperis*) herbâ,
  Aſſuetum repetit lætus & acer opus.
I nunc & vanos *Florum* mirare colores,
  Deliciáſque breves, *Purpureámque fugam*.
Formoſi lætique virent (quis denegat?) illi;
  Nos *triſtes Formam Lætitiámque* damus.

3. *Vitruvius ait in Cretâ, ubi magnâ copiâ naſcitur Aſplenum, Porcos* ἄσπληνας, *i. e.* ſine ſplene *inveniri. Dicuntur & Aſini ſplene laborantes eodem ſeſe curare.*

D 2 *Lactuca.*

Lactuca.

1 A*Vgustum* sanâsse olim quòd diceris ægrum,
Quidam inter laudes hoc posuëre tuas.
Nasone infamem pulso & *Cicerone* necato
Certè ego te nollem restituisse Virum.
Sed puto tu neutrum nôsti, *Mundique Tyranno*
Non miror si sis gratificata libens.
Utilis ipsa quidem es cunctis *Medicina Tyrannis*;
Et rabies sacro frigore tacta fugit.
Cinge, precor, Caput illorum meliore Coronâ,
Inque illis Mundo, si potes, affer opem.
Ipse tuo quondam jussu de corde perusto,
Ipse *Tyrannorum Maximus* exit *Amor:*
Falsus Amor; neque enim tentas expellere *Veru[m]*
Qui titulum justi *Regis* amandus habet.
Invisus meritò est tibi *Sirius* ille *Cupido*,
Qui necat Igne *Herbas*, & fera *Monstra* parit.

1. *Divus certè Augustus Lactucâ conservatus in ægritudine fertur prudentiâ Musæ Medici.* Plin. 19. 8.

Eade[m]

Eadem.

Adde *Oleum Panémque* mihi, nec deinde queraris
  Pauperiem æſtivis menſibus eſſe gravem.
2 Has epulas habuit teneri Gens aurea mundi,
  Et *Cœnæ* ingentis tunc *Caput* ipſa fui.
Semideûmque meo creverunt corpora ſucco,
  Materiam tanti *Sanguinis* ille dedit.
Tunc neq; fraus nota eſt, neq; vis, neq; fœda libido:
  Hæc nimii proles ſæva *Caloris* erat.
Sit ſacrum illorum, ſit deteſtabile nomen,
  Qui primi *Servæ regna* dedere *Gulæ*.
Hinc vitiis patefacta via eſt, *Morbiſque* ſecutis
  Se *Lethi* facies exeruêre novæ.
Ah! fuge crudeles Animantum ſanguine menſas,
  Quáſque tibi *opſonat Mors* inimica dapes.
3 Poſces tandem *Æger*, ſi *Sanus* negligis, *Herbas*.
  Eſſe *Cibus* nequeunt? at *Medicamen* erunt.

2. *Lactuca tum admota tum ſumpta cum cibo acres demulcet humores, deſipientiam ſedat, vaporiſque ſuavitate ſomnum conciliat, idque blandè & citra offenſionem ullam,* Fernel. *Et alibi, Frigida eſt initio tertii, humida ſecundo, idque ſimpliciter, citra aſtrictionem aut ullius qualitatis exceſſum, crudaque eſtur; aquæ frigidæ modo refrigerat, ventriculi & præcordiorum æſtum compeſcit, bilem fervidiorémque ſanguinem frænat; neque tamen ut aqua emollit, aut ventriculi præcordiorúmve robur ſolvit; ſed nullâ offenſione pro ſucco fervido temperatiorem profert, eúmque benignum ac probum. Ei temperatione ſomnum accerſit, Veneris inſomnia coercet; ad quæ etiam ejus ſemen uſurpari ſolet.*

3. *Quidam Eunuchion vocant, quia hæc maximè refragetur Veneri. Eſt quidem natura omnibus refrigeratrix — Peculiares earum vires ſomnum faciendi Venerémque inhibendi, æſtum refrigerandi, ſtomachum purgandi, ſanguinem augendi, &c. Semine trito ex vino poto libidinum imaginationes in ſomno compeſci,* Plin.

Euphrasia.

1 INgredere, ô, *Oculos*, Hoſpes dulciſſima, noſtros;
Ingredere, & *Vati* grata medere *tuo:*
Si bene de vobis merui, ſi carmine in iſto
Plantarum ſtabili *Flore* perennat *honos.*
Talibus orabam recubans in gramine mœſtus,
Cùm ſubitò ad noſtros aſtitit illa pedes.
Mirabar *Funginum ortum* tam nobilis *Herbæ*;
Nam nec eam vidi, nec, puto, ibi antè fuit.
Dodrantalis erat fuſco velamine Caulis:
Crenatæ frondes ſubviridéſque tegunt.
Stipite de medio lepidè Flos emicat albus,
Quem flavi tractus purpureique ſtriant.
Agnoſco *Euphraſiam* bello cum nomine bellam;
Patronæ arrident *Lumina* læta ſuæ.
Prodigium, ecce, novum! mihi *Flore* & ſtipite toto
Annuit, & *viridi* talia *voce* refert,
Submiſsè; namque eſt *Herbis* mos ille *modeſtis*,
Nec rauca *Arboreæ* murmura *gentis* amant.
Florentis *Vates* (ſic incipit) *Unice* Mundi,
Fortia frondoſæ qui canis acta domûs.
Non cuivis *voces Herbarum* audire tributum eſt:
Hoc tibi *Planticolà* pro *pietate* datur.

1. *Anglicè* Eye-bright. *Veteribus ignota erat. Herba Oculorum uſibus, iiſque (quod ſciamus) ſolis à Natura deſtinata: eos autem mirificè & ſuper alia omnia juvans.*

Non

Non *Hominum* ingratos imitamur *Germina* mores,
  Queis *Vatum* æternus nullo in honore labor.
Vellem equidem *Radix* poſſit tibi noſtra mederi;
  Nec dubium eſt *Cives* hoc quoque velle meas.
At ſi *Naturæ* culpa immedicabilis obſtat,
  Heu! nihil *Herbarum* natio tota juvat.
Naturæ nobis haud juſſa infringere fas eſt:
  Servimus; *Domina* eſt; quod lubet illa facit.
Gaude ſiqua *dedit*, nè iraſcere ſiqua *negavit*;
  Crede mihi, *parcâ* eſt illa *benigna* manu.
Sed cùm debilitat *Morbi* vis improba Viſum,
  Aut *Vinum*, aut cæcus, Luminis oſor, *Amor*,
Aut crapula, aut curæ vigiles, aut putridus aër,
  Aut quæ præterea millia multa nocent;
Tunc *Ego* non fruſtrà poſcor: quot fundimus hoſtes,
  Quas ſerimus pugnas ſi numerare velis,
Antè bonus verſâ me proluet *Heſperus* urnâ,
  Et requieturos *Nectare* paſcet agros.
Sæpe ferox Capitis decurrit vertice Flumen,
  Et ſe *ſalſum* Oculi *dulcibus* addit aquis.
Qui ſolet eſſe alibi lacrymarum fertilis autor,
  Hic *Dolor* à *Lacrymis* naſcitur ipſe ſuis.

2. Epiphora, ſive ſalſus & acris humor è vertice & ſincipite lacrymarum ſpecie defluens.

3 Sæpe tument albæ peregrino ſanguine Venæ,
Et *domus* accenſa eſt *Hoſpitis igne* novi.
Ah! cave nè ſubitò parvi *Sol* occidat *Orbis*,
Lumine ſanguineo cùm furialè rubet.
4 Sæpe obverſantur Fumi Muſcæque vagantes,
Et nebulas inter ludicra Monſtra volant.
Fume, quid hîc facias? nullos propè cernimus Ignes:
Quídve (malum!) hîc ſibimet Muſca moleſta ve-
5 Sæpe *Nivis falſæ* obruitur *caligine* Viſus, (lit?
Atque induta *Albam Nox* venit ipſa *togam*;
Diſtantúmque olim ſimulachra fidelia rerum
Sæpe alio, nullo ſæpe colore micant.
6.7 Quid memorem *Ægilopas* & *Carcinnomata* fœda?
8.9 *Phlyctænáſque* graves, aut *Epicauma* ferox?
Innumeráſque ipſo metuendas nomine peſtes?
10 Et te cui *Nomen Fiſtula dulce* nimis?

3. Ophthalmia, ſive Lippitudo Celſo, Inflammatio adnatæ tunicæ à ſanguine acri & bilioſo orta, cum rubore, ardore & lacrymis, & magnâ diſtenſione Venarum.

4. Suffuſio, Ὑπόχυσις, Humoris præter naturam vel in pupillâ vel inter Rhagoidem Tunicam & Cryſtallinum humorem concretio. Principio Fumi tantùm & vapores obverſari ante oculos videntur; poſteà Muſcæ & alia ſimulachra, pro diverſâ figurâ ſuffuſionis.

5. Leucoma, Albugo, alba macula in Corneâ, tandem totam occupans & obcæcans.

6. Tumor inter majorem oculi angulum & radicem naſi, qui nondum ruptus Anchilops vocatur, ruptus Ægilops.

7. Carcinomata, Cancri, tumores duri, inæquales, cum dolore (qui diſtinguuntur à Schirris) ab atri bile nati, qui aliquando in ipſo oculo oriuntur.

8. Veſicæ parvæ aquâ plenæ ab acri & ſeroſo humore ortæ, à ferventis aquæ bullis, quæ Φλύκταιναι vocantur, ſimilitudinis cauſâ nominatæ, quæ in corneâ & adnatâ tunicâ frequenter ebulliunt.

9. Velut ex igne facta cruſtuloſa ulceratio nigro oculi adveniens.

10. Σύριγξ κόλπος, ſinus anguſtus & longus in quo fiſtulam repræſentat, Ægilopa conſequens.

Hæc

Hæc Ego cuncta domo: quâcunq; iter æthera purgo;
Nubila diffugiunt, subsequitúrque dies,
Et ridet lætus diffuso lumine vultus.
Quantum, ô, Lætities illa decoris habet?
Scis nostrum *Arnoldum* (si *Arnoldum* legeris unquam)
Vel *Cæcos* opibus restituisse meis.
Restituit certè, & mea multùm cognita virtus
Prodigio in tanto debet habere fidem.
Ille quidem foliis (benè miscens *utile dulci*)
Tingere Vina jubet (*Tingite Vina*) meis.
Illa dabunt verè tibi *Lucem & Pocula sacra*;
Illa dabunt *Munus Lætitiámque Dei.*
Illa puer trullâ fundat tibi vina capaci;
Posce, & *Amicarum Nomina tota* bibe.
Et, *Bene vos Oculi*, dicas, *Oculisque propines*;
Illi (crede mihi) pocula nostra bibent.
Sed nimiùm cessamus: Abi; non immemor esto;
Et mea victuro carmine dicta refer.
Dixit, & avertens festina evanuit *Herba*,
Lector, habes verâ dicta relata fide.

11. *Arnoldus de Villâ novâ, Libr. de Vinis.*

Vesicaria.

Vesicaria:

1 SÆpe mihi (ut mos est) tacitæ non pauca putan[t]
Et pudor & mentem nobilis ira subit.
Plantarúmque genus (nisi queis præcordia Titan
Effinxit paucis de meliore luto)
Indignor non posse hyemem nec frigora ferre,
Sed plusquam *humanâ* vivere *mollitie.*
O frustrà *Patre Sole* & *Terrâ Matre* creatas!
Semper & hæc *fixa* est, semper & ille *viget.*
Mirum delitiis ni cedant *Tempora* nostris,
Pellatúrque Anni finibus exul *Hyems.*
Nos *Deus Elysiis* mirum ni conserat *Hortis*,
Nè stringat teneras aura molesta comas.
Scilicet *Halcyones* sumus, & producere fœtus
Haud lubitum est, toto ni sit in orbe quies.
Nec tantùm hæc *parvas* ignavia possidet *Herbas*,
Nec *repit* semper dedecus illud humi:
Patricias Vlmos, *Quercúsque* effœminat ipsas,
Atque Anima in duro Cortice mollis inest.

1. *Vesicaria, Halicacabus, Alkakengi Arabibus, Anglicè* Winter-Cherries. *Si qua planta Signaturam officii sui à Naturâ impressam gerat, hæc profectò illa est, cujus fructus & Vesicam & Calculum in eâ conclusum manifestè refert. Est autem è Solanorum* (στρύχνων) *genere: Quorum alterum* (inqu[it] Plin. *lib.* 21. 31.) *cui acini coc[ci]nei, granosi folliculi, Halicacab[um] vocant; nostri autem Vesicari[am] quoniam Vesicæ & Calculis prosi[t].*

Nec pudet hæc *virides Sibaritica vita Gigantas*;
Æstate in cœlos scandere velle putes.
Eia! actum est, illis Tergum si verterit *Annus*.
Eia! sub terram *Vita Gigantis* abit.
Hîc Jacet, ingenti possis inscribere *Trunco*.
Proh pudor! *Hîc Jaceas: sit tibi terra gravis*.
Ast *Ego*, quæ *Fruticis* vix ausim assumere Nomen,
(Quanquam illud dederit *Plinius* ipse mihi)
Provoco terribilem pulchro certamine *Brumam*:
Impavidam feriet si Polus ipse ruat.
Bruma venit, Ventíque mihi pluviæque minantur;
Armata innumero Milite *Bruma* venit:
Tunc Fructus produco meos; ante ora *Tyranni*
Expono, & dico, *Nunc age, siquid agis*.
Funde tuos *Imbres*; saturatas murice *Baccas*
Incocto nullis diluit Imber aquis.
Funde *Nives*; Nivibus renitescit *Purpura* junctis,
Et rubrum in puro *Vase Toreuma* placet.
Sic prodest Labris albi vicinia dentis,
Sic decorat roseas candida forma genas.
Hisce rudimentis Morbos victura rebelles
Virtutem induro consolidóque meam.
Sic didici immenso perrumpere *Saxa* labore,
Et *Tyrocinium* mite fuit *Glacies*.

2. *Frutex est surculosus veriùs quàm Herba, folliculis magnis latisque & turbinatis, grandi intùs acino, qui maturescit Novembri mense, Ib.*

Non

Non etenim ſolas (cùm de malè fortibus Herbis
Hoc faciant aliquæ) vis mea pellit Aquas:
Sed *Lapides* duros *Silicúmque* obſtacula rumpo:
Vix penetret tales *Hannibal* ipſe vias.
Ah nimiùm infælix *Scopulum* qui impingit in iſtum,
Jactatúrque ſuis *Naufragus Æger* aquis!
Ah miſer, *Indigenæ* qui urgetur pondere *Saxi*,
Et dignus quem vel *Siſyphus ipſe* fleat.
Ah quantùm *Extinctis*, quantùm invidet ille *Sepultis*,
Impoſitus tantùm cùm premit *Oſſa Lapis*?
Huic Ego non ferrem auxilium? mihi Terra dehiſcat,
Si tantum dicar non miſerata malum.
Tunc ego de durâ genitam me rupe fatebor,
Et Silicum venas Caulis habere loco.
Sed miſereſco equidem, molémque liquore reſolvo
Caucaſeam; impulſu diſſilit illa meo.
Obſtructúmque diu prono ruit impete *Flumen*,
Et ſecum adverſæ fragmina *Rupis* agit.

Rorella.

Rorella.

POL tibi ſe præbet nimiùm Natura benignam,
Et Vitæ tempus dapſile mollis habes.
Flos micat *Argento*, tegitur *lanugine* Corpus
Purpureâ, & Venis *Aureus humor* ineſt.
Nec non in *Calicem* folium tibi quodq; cavatum eſt:
Et *potu* nunquam non tumet ille *Calix*.
Exſiccare illum non *Comeſſator Apollo*,
Non *acris Potor Sirius* ipſe valet.
Arentes circùm deſpectas turgida campos,
Fluminibúſque ipſis invidioſa mades.
Et bibis, & rides ſitibundos improba *Menſes*:
Hydra rebullit aquæ prodigioſa novæ.
Te tuus irrorat *Nilus* de *Fonte latenti*,
Et jubet invito *luxuriare Jove*.

1. *Rorella, Ros Solis, Rorida & corruptè apud vulgus Roſa Solis, Anglicè* Sun-dew. *Quæ nomina ſortita eſt, quod magno naturæ miraculo, Rore ſemper madeſcat, & tum maximè cùm Sol ferventiſſimus eſt, quaſi ab ipſo ſole Ros in eam dilaberetur: itaque meridie colligi jubent. Alio nomine Anglicè* Luſt-wort *appellatur, quia pecudes ex illius eſu incendi libidine credunt. Veteribus nota non erat, itaque Græcum (miſella) nomen non habet. Ex eâ liquor ille fit ſatis vulgaris, multíque uſûs, Roſa Solis dictus; nam & omnibus affectionibus Cordis ac Pulmonum auxiliatur, & corpus tabeſcens reficit reſtaurátque. Folia illi rotunda caváque, ſubviridia, ſed operta lanugine purpureâ, pediculo etiam rubro & lanuginoſa inhærentia, ſemper liquore vel lentore potiùs quodam tincta, intérque ea parvuli rubicundi caules exſurgunt, quaſi clavos quoſdam candidos pro flore ferentes, in quibus ſemina continentur; radix capillaris. Aqua ex eâ ſtillatitia flavi coloris eſt, eóque argentum tingit, ſi immergatur.*

De

De Eadem.

Abjectis hinc sume *Hederis* tibi, *Bacche*, *Corona*[m]
Hæc est temporibus dignior Herba tuis:
Copia quam diti perfundit lubrica *Cornu*,
Hæres perpetuum *Copia* facta sibi.
Sic tu, *Bacche*, bibis, si non frugaliter hauris,
Exhaustûsque tibi se *Cadus* ipse replet.
Sic tumet epotus renovato *Nectare Crater*,
Ambrosias celebrat cùm *Jovis* aula dapes:
Nec labor est *Phrygio* calices implere *Ministro*,
Succurrit sibimet pro *Ganymede Calix*.
2 Sic bina ansati pulcherrima *Pocula Cordis*
(In quibus ipse *Animus Vitam Animámque* bibi[t])
3 Pocula *divinum divini opus Alcimedontis*,
Purpureo spumant semper onusta mero.
Natura absumit *sine damno prodiga* censum;
Vena micans aufert, *Vena quieta* refert.
O *Radicalis* plantæ prædivitis *humor*!
Quid mirum si tu languida corda foves?
Corpora quid mirum si tabescentia sistis,
Membráque non vano glutine firma tenes?

2. *Duo Ventriculi Cordis.*
3. *Virg. Eclog.* 3.
——Pocula ponam
Fagina, cœlatum divini opus Alcimedontis.

Quod nomen Ἀλκιμέδοντος [...] *minùs quàm* ὑψιμέδοντος. [...] *Homero frequens est, Deo* [...] *venit.*

Quid

Quid mirum dubiæ nictantem *Lampada Vitæ*
 Tam vivaci *Oleo* si renovare datur?
Quid mirum si grata venis *Pulmonibus* Herba,
 Et nunquam exhaustis *Spongia* gaudet aquis?
Grata ades & Veneri meritò, quæ plena caloris
 Intùs, & externo tosta calore, mades.
Hæc duo sunt *Elementa Libidinis* ipsa, *Calorem*
 Illa *Animæ*, *Humorem Corporis* instar habet.

Cyclaminus.

1 SAnguine stillantem *Naris* quæ *occludere* Venam,
2 Posticæ partis Venam *aperire* soles,
3 Nec rationis eges; nam jure *Patulcius* hujus,
 Alterius debet *Clusius* esse loci.

1. Κυκλάμινος, Ἰχθυόθηρον (*quod pisces devoratum necet*) *Cyclaminus, vel Cyclaminum, Tuber Terræ, Rapum Terræ, Umbilicus Terræ, Malum Terræ* (*quod nomen Aristolochiæ frequentiùs attribuitur*) *Rapum porcinum, Orbicularis, &* in *officinis vocatur Cyclamen, Panis Porcinus, Artamita, Angl.* Sow-bread. *Folia habet minora quàm Hedera, nigrioráque, & tenuiora, sine angulis, in quibus albicant maculæ, caule exiguo, inani, floribus purpureis, radice latâ, ut rapum videri possit, cortice nigro. Nascitur in umbrosis: nostris Tuber terræ vocatur, in omnibus serenda domibus, si verum est, ubi sata sit, nihil nocere mala medicamenta. Amuletum vocant*, Plin. *libr.* 25.9. *Et, In vepribus nascitur Cyclaminum; Flos ejus Colossinus in coronas admittitur.*

2. *Sistit profluvium Naris, atque ejusdem aperit Venas Hæmorrhoidas succus in lanâ applicatus.*

3. *Nomina Jani, Ovid. Fast.* 1. *Quòd,*

 Omnia sint ejus clausa paténtque manu.

Eadem.

Eadem.

4 Ecce ſuperbit ovans generoſâ *Vite* fugatâ,
Et Capite inflato vile tumeſcit *olus*:
Victricem Regum debellat ruſtica Plantam
Braſſica; ſed prope *Te* ſtare miſella nequit.
Nempe *Cibum Medicamentis* decedere fas eſt;
Inſervit Morbis Ille, ſed iſta *fugant*.
Non alias Herbas moréſve imitaris avara
Humanos, quorum *Mors* benefacta facit.
Ipſa tuâ frueris Virtute, & viva vidénſque
Exerces; *Horto tu Medicina* tuo.

Eadem.

5 Docta mihi dederit cùm *Græcia* nomen honeſtu[m]
Quod meruit Folii bella figura mei,
6 Gens inimica novum cuderunt Pharmacopolæ,
Queîs Græcæ vocis nec ſonus ipſe placet.
Fœdorúmque (nefas!) Animantum injuria noſtr[a]
Indigno titulos ſtigmate inuſta notat.
Non ego tam *Porcis*, quàm *vobis* præbeo *Panem*;
Vos eſtis *Porci* quos Ego ſemper alo.

4. *Ipſum olus quo Vitis fugatur adverſum Cyclamino areſcit.* Plin. *lib.* 24. 1.

5. Ἀπὸ τοῦ κύκλου, à circulo, *quia & folium & radix rotu[nda] ſunt.*

6. *Panis Porcinus, qu[o]d [por]cis mirè appetatur.*

Eade[m]

Eadem.

7 Ulcera deficco putri manantia tabo,
8 Mollitiéſque cuti *non aliena* redit.
9 Nec mihi duritie *Vari* (10) *Panique* reſiſtunt,
11 Nec ſe munit Aquâ, nec ſatìs Igne tumor.
12 Non *Ambuſtorum* patior veſtigia fœda,
Vibicum infames nec remanere notas.
13 Nec florere diu picta *Exanthemata* poſſunt,
14 Nec turpes latè creſcere *Lenticulæ.*
15 Et *Vitiligo* fugit, fugiunt & (16) *Ephelides* ipſæ,
A noſtro quamvìs ortum habuere Deo.
Nec patior vultu quicquam apparere puellæ,
Quò minùs in *Speculo* gaudeat illa ſuo.

7. *Cyclamini radix vel per ſe vel x aceto vel cum melle ſanat manantia ulcera, & contra ſteatomata fficax,* Plin. *l.*26. 14.

8. *Qualis eſt Ulcerum mollities.*

9. *Vari, tumores duri & exigui x frigido craſſoque humore quaſi in allum concreti.*

10. **Panus**, *Phlegmone in adeum locis emergens.*

11. *Neque ex pituitâ, ut Oedeata (quorum etiam quædam Hydroa vocantur) neque ex Bile proveniens.*

12. *Ambuſta ſanantur radice Cyclamini cum Aizoo,* Plin. 26.12.

13. **Puſtulæ**, *Variolæ,* **Morbilli.**

14. **Subnigræ** *aut fulvæ faciei maculæ.*

.15. *Angl.* Morphew; *cujus tres ſpecies, Alphus, Melas, Leuce.*

16. Ἔφηλις *Celſo cum* ι *ſcribitur, & ſignificat aſperitatem quandam mali coloris; hic autem intelliguntur* Ἐφήλιδες *Galeni & Hippocratis, quæ ſunt maculæ à* Sole, *ab* Ἥλιος

17 Fallor? an & mollens forsan minùs obligo sexum,
Quòd miseræ relevo *Parturientis* onus?

Eadem.

18 Igne meo falsum *Icterici* consumitur *Aurum*:
(Vix equidem *Vero* plus nocuisse datur.)
19 Per me posticis ductus canalibus ater
Sanguis abit, fœdâ, dignus abire viâ.
20 Flaventem Bilem, Pituitam pellimus albam;
Frustrà & uterque color *chara Metalla* refert.
21 Pellimus ex Oculo *Nubem* & *Meteora* maligna,
Et parvo obscurat quicquid in *orbe* diem.
22 Pellimus Articulis sævi mala semina Morbi,
Quæque habet infelix uda Elementa dolor.
23 Pellimus & Spinas, infixáque corpore tela
Tracta stupent nullâ se remeare manu.

17. *Gerardus nostrâs, Herbarius diligentissimus, dicit se experientiâ comprobâsse, folia Cyclamini pudendo immissa facilem partum reddere: Alii, Radicem etiam adalligatam id præstare.*

18. *Icterum sanat, qui & Aurigo dicitur, & Morbus Regius, fortè ab Auro rege* Metallorum. *Cyclaminus calida & sicca tertio gradu; radix in usu est; Incidit, terget, aperit, digerit, resolvitque, Lienis durities & tumores fotu aut illitu persanat: tum recens tum aridus arquatum sistit, & biliosum sudorem ciet,* Fernel.

19. *Hæmorrhoidas aperit.*

20. *Bilem & pituitam purgat.*

21. *Ad Hypochysin & caligin[em] Cyclaminon in pastillos dilunt[ur]* Plin. *lib.* 25. 12. Meteora, *nemp[e] Albuginem, qui crassus est & alb[us] in corneâ Meteori instar concret[us] humor; item alia mala Oculorum quædam frigidorum, alia calidorum Meteororum Similia.* **Cum melle** *[in]funditur.*

22. *Medetur* Podagræ, *& membris luxatis, & pernionibus, &* Plin. *Ib.*

23. *Cyclamini radicibus cu[m] melle omnia corpori infixa extr[a]huntur,* Plin. *lib.* 26.14.

24 Parva loquor; Membris depellimus omne Venenum,
Et Mors possessâ cedere jussa domo est.
25 Duráque crescentes in Vitæ incommoda Fœtus,
Ac *nondum Miseros*, pellimus ex utero.
O scelus! exclamant omnes; num *Morbus* habendus
Hoc ipsum *Nasci*? Credite, *Morbus hic est*.
Si volumus verè rationem ducere, *Vitam*
Restaurare minus, quàm *Prohibere*, bonum est.

24. *Ex vino bibitur denariorum* ...*ui im pondere contra serpentes om*...*es, Id. lib.* 25. 9.
25. *Suum tamen venenum ei* ...*st, tradúntque, si prægnans radicem transgrediatur, abortum fieri, Ib. Succus ventri illitus alvum subducit, sed* **Fœtum** *interimit*, Heurnius.

Lens Palustris.

1 INgentem *Ranam* conditam *Lente* palustri,
Esse dapem dignam vel *Jove* jurat *Anas*;
Et quòd tam lautam si doctus *Apicius* escam
Novisset, vel adhuc viveret ille libens.
Non sumus ergò nihil, nec pondus inutile *Stagni*:
Sed (mihi crede) *Anatis* non ego nata gulæ;
Nec virides constravit aquis *Natura Tapetas*,
Futilibus *Ranis* gratificata parens.

1. *Lenticula palustris. Anglicè* ...cks-meat. *Est & palustris Lens* ...*se nascens in aquis non fluenti*..., *refrigeratoriæ naturæ, propter* ...*d collectionibus illinitur, & maximè Podagris, & per se & cum polentâ, glutinat & interanea procidentia*, Plin. *l.* 22. 25. *Lentic. Palust. frigida & humida ordine secundo, collectionibus calidis, podagris & igni sacro commodè illinitur cum polenta*, Fernel.

Naſcor ad humanæ non vilia commoda vitæ,
Quæ latuere diu nunc quoque multa latent.
Currit in exiguo Doctorum induſtria *Circo*;
Et ſpatium anguſtè clauſa recurrit idem.
Germina quid memorem vaſtum diſperſa per orbe
Quæ ſcitur, pars eſt quàm propè nulla mei?
Curtum aliquid ſcitur: majoráque dicere vellem
Sed *Phœbus*, ſed me *Fata* ſilere jubent.
Pauca loquar: Toſto liventes ſanguine Cancros,
Et flavæ prolem Bilis *Eryſipelas*,
Corporis & fiſſi parvas extinguimus *Ætnas*,
Quocúnque erumpat fomite flamma vorax.
Frigore natali & genitalis viribus undæ,
Quo ſim nata loco, quâque parente, probo.
Cúmque dolore truci & ſubjecto corporis igne
Articulorum *Ollis* clauſa rebullit Aqua,
Frigida ferventem compeſcit noſtra *Lebetem*,
Et *Rore* Aſperſus detumet ille furor.

Roſmarinu

Rosmarinus.

De Morsu Tarantulæ.

SEdula, nec telis vel adhuc cessura (3) *Minervæ*,
 Impendens operi *viscera* & ipsa tuo,
Unde *Lepos* oritur tibi, *Arachne Daunia*, sævus?
 Unde vacas *tristi ridiculóque malo*?
Unde vel ingenium mœstæ *joculare nocendi*,
 Seria vel *Mortis ludicra pestis* agis?
Ille furit quicunque tuo vix tangitur ictu:
 Vulnera vix sentit, sed tamen ille furit.
Exiguíque *Atomus* non percipienda *Veneni*
 Mox victrix toto corpore vasta sedet.
Occupat arcanis Mentem in penetralibus ipsam,
 Et captam miseris raptat acerba modis.

1. *Epiphanius Ferdinandus, qui in hujus admirandi Morbi naturâ & curatione diligenter laboravit, quinque remedia experientiâ comprobata commendat, quorum secundum est Quinta Essentia Rosmarini; & quàm sit sanè Capiti salutaris (quod præcipuè hoc veneno afficitur) omnes sciunt.*

2. *Tarantula ex* Phalangiorum *seu araneorum genere est, à Tarento urbe celeberrimâ Apuliæ nominata, quâ in regione frequens est; in sulcorum squallore latitans (inquit Scaliger) imprudentes vel Messores vel Venatores pungit: eam ob causam interfuit Indigenarum munimenta pedum excogitare; itaque ocreolis calceati metunt.*

3. *Quia Arachne per invidiam Minervæ in Araneam conversa, admirabiliùs jam, ut ait* Ovid.
 —Antiquas exercet Aranea telas.

4. *Daunia, i. e. Apula, à Dauno avo Turni,* Pilumni *& Danaes filio, qui in Apuliâ regnavit. Est & fluvius in Apuliâ Daunus nomine.*

Hic silet, ille altis clamoribus æthera rumpit;
 Hic stolidè astantes verberat, ille timet:
Solvitur hic *Lacrymis*, quassatur & ille *Cachinnis*:
 Mille habitus idem, mille habet ora furor.
Omnes una tenet *Saltandi* dira voluptas,
 Nec datur ulla quies; nocte diéque tenet.
5 Nam pulsis simul atque resultet Musica chordis,
 Aut magicos reddat Tibia plena sonos,
Saltat *Anus tristis*, saltat *Lethargicus æger*,
 Saltat inæquali *Claudus* & ipse pede.
Ipse potest, *hilari* correptus membra *veneno*,
 Saltando *Satyros* penè necare *Senex*.
O misera, & *Cantu Sirenum* digna *Chorea*,
6 Cùm faciat furiis Mens agitata *Modos*!
7 O *Designator Ludorum* pessime *Morbe*!
8 O quantum hæc *intùs Pyrrhica pondus* agit!

5. *Visi sunt à nobis languidi senesque in tantum accendi calorem ex Ascauli sono, ut saltando lassarent oculos spectatorum*, Scal. *Exercit.* 185. *Refert autem Epiph. Ferdinand. Histor.* 81. *Senem* 94. *annorum adeo debilem, ut nisi scipione innixus ambulare non possit, auditâ Musicâ velut Capreolum statim tripudiisse.*

6. *Modi, Mensuræ in cantando aut saltando observati; unde in omnibus inscriptionibus Comœdiarum Terentii additum videmus*, Modos fecisse Claudium, *aut alium.*

7. *Qui Ludis præest Funebribus.*

8. *Laboriosa saltatio quam veteres integrè armati exercuerunt, nunc* Ἐνόπλιος *dicta. Vocabant* Pyrrhicam, *non à* Pyrrho Achillis *filio, tametsi ab eo saltatam aiunt, sed Eurypilo filio Telephi; quippe eius pater* Achilles *ante ipsum dicitur* Aristot. *ad* Patrocli *rogum eam saltasse. Itaque* πυρρικὴν παρὰ τὴν π[illegible] Scal. *lib.* 1. *Poëtic. Sed scriptio* [illegible] *Etymologiæ magis favet.*

Talem ego, & ignoto causarum fonte fluentem,
Quid faciam, *Medici*, tollere jussa luem?
Namque ità me calidus juvet & conservet *Apollo*,
(Qui sanctum & vobis & mihi Numen habet)
Obscuri (nè vera negem) sum nescius ipse
Æquè *vobiscum* quæ sit origo mali.
Sed *Cordi* & *Cerebro* (mihi quæ provincia cessit,
Scitis, nec vobis dicere falsa juvat)
Agmina *Spirituum* sæpe auxiliaria mitto
Nostrorum, & firmo milite castra novo.
Multáque se comites tanti bona germina belli
Jungunt; nec sub me, credo, merere pudet.
9 Læta *Meliphylla*, & *Serpentum Ruta Venenum*,
10 *Centaurea* minor, (11) *Coryciúsque Crocus*.
12 Túque à pellendis nomen sortita *Secundis*,
Quæ renuis vinctos carmine habere pedes.
13 *Medica* nec mihi *Malus* opem fulgentibus armis,
14 Nec mea chara Soror *Salvia* ferre negat.

9. *Melissa*, *Anglicè* Baum. *Læta*, *quod Lætitiam pariat*.

10. *Dicitur* & *Centaurium*, & *Centauréa Virg. plur. num.* & *Centauréa sing. num. Duo autem genera sunt, majus*, & *minus*, *Anglicè* Small Centory.

Corycii pressura croci, —— *Luc.*

Ultima Corycio quæ cadit aura Croco,

Mart. & *omnes poetæ hoc quasi solenni quodam Epitheto utuntur. Corycus nomen Urbis* & *Montis in Cilicia*, *ubi laudatissimus Crocus nascebatur*.

12. **Aristolochia. Nicand.** ε *addit penultimæ*, Ἀριστολοχεία, *quam literam derivatio nominis optimè admittit: sed Latini non ità scribunt. Anglicè* Birth-wort.

13. Media fert tristes succos tardúmque saporem
Fælicis mali, &c.

Virg. Georg. 2. *Quod ego Citrum interpretor, quidam dissentiunt.*

14. *Soror*, *simul in iisdem hortis semper ferè sata*, & *iisdem propè facultatibus prædita*.

15 Nec *Lauri Myrtive* aut frondiferæ *Tamaricis*,
Aut *Hederæ* baccæ, *Juniperive* negant.
16 Celtica nec *Nardus*, nec dulcis (17) *Amaracus* aur
Nec negat *Abrotonum*, nec negat *Angelica*.
18 *Plantago*, & ſacro cognomine *Carduus* adſunt;
Utilis *Abſinthî* clarus amator adeſt.
19 Semen adeſt *Daucique*, *Aniſique*, albique *Cumini*;
20 *Caſte* tuum *Vitex*, pulchra (21) *Nigella*, tuum.
22 *Scorzonera* venis ſæclo non nota priori,
Tormentilla venis, & *Roſa* rubra venis.
Allia nec pudet, & graveolentes jungere *Cepas*:
Has ego *Dux* acies inſtruo; *Signa canant*.
23 Indignor ſtomachórque unum, quòd *Muſica* moll
Arroget hanc laudem præripiátque ſibi.
Ut ſunt Mendaces, dicent verum eſſe *Poetæ*,
Gratiáque hæc *Dominæ* facta libenter erit.
At fovet *Inſanos*, non curat, (teſtor Amantes)
Et dat *Stultitiæ* longa alimenta brevi.

15. *Frondiferæ, per excellentiam; nam dicitur à Græcis* Μυρίκη *a* Μύριος *propter infinitam multitudinem minutiſſimorum foliorum. Anglicè* Tamarisk-Tree, or Shrub.

16. *Lavendula.*

17. *Majorana.*

18. Carduus *Benedictus.*

19. *Dicitur album vel propter colorem ſeminis, vel quòd è vino potum pallorem gignat; unde à Perſio* Pallens, *ab Horatio* Exſangue *Cuminum, vocatur.*

20. *Agnus* Caſtus *officinarum.*

21. *Anglicè* Gith, *ſicut eti Latinè à* Plinio *appellatur.* Μελάνθιον.

22. *Non ità pridem hæc herb viréſque ejus à ſervo* Mauro *in Hiſpania inventæ ſunt; & ab effectibus aliis nominibus dicitur,* Viperaria, Serpentaria, *inſigni virtu contra venena.*

23. *Rectè tu Muſica curari negas, labore namque & ſudore tu vincitur tum expellitur venenu* Scal. *Exerc.* 185.

Hic

Hîc debellando blanditur inepta *Tyranno*,
Magnáque pars *Morbi* eſt quòd nimis illa placet.
Pars Morbi eſt vano quòd jactant membra labore:
Pars Morbi eſt; caſu ſed Labor ille juvat.
Nulla quieſcendi loca ſunt nec tempora peſti,
Motibus immodicis exagitata fugit.
Nos quoque Naturæ ſe jam relevare paranti
Adſumus auxilio, porrigimúſque manum.
Hoc aliquid certè eſt; ſed *Caſus* ſcilicet ipſe
Fit *Medicus*, *Morbus* fit *Medicina* ſibi.

Mentha.

AMbiguis, Homines, moneo, nè ludite dictis:
Quis pudor *Humanè Grammaticéque* loqui?
Si nè vulgentur Myſteria veſtra timetis,
(Quæ bene curta via eſt) ſit *Tacuiſſe* ſatís.
Quid *Tormenta* juvant dubii crudelia ſensûs,
Quem ſubigit longus dicere falſa *dolor*?
Hæc Ego jure queror; Veterúmque *Oracula nigra*
Stigmata inuſſerunt quàm diuturna mihi?
Quot conjecturas movit Sententia turpes,
Tempore quâ Belli me vetuere ſeri?

1. *Ariſt. Probl. Sect.* 20. Μίνθην ἐν πολέμῳ μήτ' ἐσθίειν, μήτε φυτεύειν· ὅτι καταψύχει τὰ σώματα; δηλοῖ δὲ ἡ τοῦ σπέρματος φθορά· τοῦτο δ' ἀπεναντίον πρὸς ἀνδρείαν καὶ θυμὸν, ταὐτὸν ὂν τῷ γένει.

Lectorem obſcuri dicti juvat eſſe malignum,
Ingenióque ſuo cuncta licere putat.
2 Hinc aliquis, *Mentham* bene *Mavors* oderit (inquit)
Dilectæ *Marti Mentha* inimica *Deæ*.
Mars generare homines, non tantùm *perdere*, gaudet
Officii prædam materiámque ſui.
At *Venerem* enervat *Seménque effœminat* ipſum,
3 Semimaréſque facit *Salmacis Herba* Viros.
Adjuvat errorem (facilè enutritur ut Error)
Quòd Lac denſari, quódque coire veto.
Quâ virtute vetem, tum vos, Gens docta, docebo
(Sed certè hâc ſolâ conditione loquar)
Cùm mihi dixeritis, quo res *comprendere Mente*
Contingat vobis, quo *Meminiſſe* modo.
Hoc dicam audacter; *Veneris* me *Lampada ſacram*
Quam vitali *Oleo* nobile *Semen* alit,
Exhilarare meo, blandúmque fovere Calore:
Quid fidum *Veneri*, ſi *Calor* hoſtis erit?
Ignorémne illam nimiùm *Proſerpina* novit,
Et purgor *pœnâ* (proh! nimis) ipſa meâ.

2. *Ut damna belli reſarciantur, eo tempore majorem liberis operam dare convenit, huic autem rei Menthæ uſum dicunt eſſe alienum; quidam, quòd arcana proprietate Conceptionem in fœmina prohibeat; alii, quòd in viris ſemen abſumat.* Plin. *hæc habet lib.*20. 14. *Ipſa acceſſere aut coire denſarique* Lac *non ſinit, quare* Lactis *potionibus additur, ne hujus coagulati potu ſtrangulentur: datur in aqua aut mulſo Eadem vi reſiſtere & generationi creditum, prohibendo genitalia denſari. Alii addunt rationem* [illegible] *eſſe, quòd abſumpto ſemine* Mil[...] *Eunuchorum inſtar, minùs ſtre*[...] *redduntur.*

3. Salmacis herba, *per appoſitionem.* De Salmacide *Fonte* [...] *fabula.* Ovid. *Met.* 4.

Quiſquis in hos fontes vir venerit, exeat indè
Semivir, &c.

4 Qui

4 Quid? quòd nulla magìs Stomachum corroborat (Herba;
Nulla magìs læto digerit igne cibos.
Injusta est talem nisi amet *Dea Cypria* plantam,
Ingratum est grates & nisi *Semen* agat.
Ergò alias alii non parcè reddere causas;
Et causam qui non invenit, ipse facit.
5 Nempe recrudescunt nostro loca saucia tactu,
Me nova *vulneribus vulnera* ferre volunt.
6 Quis pudor? astringens mihi vis & sicca tributa est,
7 Et fœdum nostrâ detumet ulcus ope.
8 Sanguinis & fluxus sisto, medicarier ausa
Naturæ ipsius *Vulnera* facta manu;
9 Factáque Serpentum, rabiosi facta levare
(O quàm plagâ levis bellica!) dente Canis.

4. *Menthæ ipsius odor animum excitat, & sapor aviditatem in cibis; ideo embammatum misturæ familiaris,* Plin. *Stomacho apprimè utilis est, appetitum excitat; & in condimentis peculiarem usum invenit: humores frigidos crassósque excalfacit, attenuat & absorbet; singultus, vomitiones, cholerámque sedat, sed conceptioni resistere creditur,* Fernel. *Singultus & vomitiones, cum succo granati——aridæ quoque farinam tribus digitis apprehensam stomachi dolorem sedare in aquâ,* Plin.

5. Cass. *Dionys. Geop.*12. *Mentham impositam vulnera exasperare eaque nomine belli temporibus minus esse idoneam.*

6. *Mentha utraque calida & sicca est tertio ordine, gustu acri, subamaro, tenuium partium, astringendi & exsiccandi vim habet,* Fernel.

7. *Ulcera in capite infantium mirè sanat——Epiphoris illinitur & omnibus in capite eruptionibus,* Plin.

8. *Æquè maribus ac fœminis sistit sanguinem, & purgationes fœminarum inhibet——sanguinem excreantibus in sorbitionem datur——Sanguinis fluxiones intus emendat. Ib.*

9. *Sumitur contrà Scolopendras, & Scorpiones marinos, & ad serpentes, Ib.* De *Morsu Canis rabiosi alibi.*

10 Vix

10 Vix memorare ausim quòd ab Intertrigine tutus,
Vel dextrâ siquis me gerat, esse potest.
Ridetis? patior lege hâc, ridere vicissim
Vestra quoque ut liceat tot maledicta mihi.
11 Quorum prætereo reliqua; atque exponere verum,
(Hic Lingua in medio substitit icta sono)
Quanquam animus meminisse horret, luctúque refugit,
Incipiam. (Et *virides* hic maduere *genæ*.)

12 Non *Ego* vestrorum pars (credite) semper odora
Hortorum, ac quondam *Virgo* decora fui:
Nigra quidem (nam me genuit *Cocytius Amnis*)
Sed fuit in nigro multa colore *Venus*.
Nè quis mentiri me fortè existimet, ore
13 *Veridico* meminit *Naso* Poëta mei.
Lucus erat mœstâ Patri gratissimus umbrâ,
Quem tacitò æternùm præterit ille pede:
Sunt illic Taxíque & funereæ Cyparissi,
Et ferrugineis sylva severa comis.
Hîc me secreto spatiantem tramite vidit
14 *Tertius inferni Jupiter* ille *poli*.

10. *Intertrigines si vel teneatur prohibet.* Plin. *Ib.*

11. *Rondeletius causam proverbii putat esse, quòd semen Menthæ homines efficiat nimis furibundos. Falsum! & satìs ineptè excogitatum! Heurnius putat veteres ad* [illegible] *respexisse, quòd inimicitiæ immortales esse non debeant, nam Mentha semel sata durat ætatem.*

12. *Cocyti filiam Mintham cum Plutone deprehensam à Proserpina Poetæ fingunt, ab eâque in hanc herbam transmutatam.*

13. Fœmineos artus in olentes
vertere Menthas,
Persephone, licuit?
Ovid. Met. 10. *Fab. ult.*

14. *Pluto.* Poli, *quia & Inferni ex poetarum sententiâ*
——Cœlúmque suum, sua
sidera norunt.

Vibit,

Vidit, &, heu! placui; nam vultu exardet in omni;
  Illi forma placet *Candida*, *Nigra* placet.
Ah! ſi neſcitis, *Deus inſatiabilis* ille eſt;
  Et vi crudelis, non prece, ſemper agit.
Me rapit, amplexus quanquam perterrita fugi:
  Nè valeam ad *Mortem* ni mihi viſa rapi.
Quid facerem? ſævum eſt & inexpugnabile *Numen*,
  Et *Fratris* vires *Omnipotentis* habet.
Quid multa? invitam ſecretum ducit ad antrum,
  Virgineóque ferox corpore perfruitur.
Neſcio quo caſu (namque hoc ſiluëre *Poetæ*,
  Nec licuit tali tempore ſcire mihi)
Ecce venit ſcelere in medio *Plutonia Conjux*,
  Et mea humi miſeræ corpora ſtrata videt.
Nec purgare data eſt, nec me relevare poteſtas;
  Semper at, illa inquit, fixa manebis humi.
Dixit, & extemplò compagem diffluere omnem,
  Et rapidâ ſenſi membra ſoluta fugâ.
Venáque radices ſub terram quælibet (ex quâ
  Cauliculus ſurgit mox rubicundus) agit.
Cauliculóſque ornat florum rubicunda Corona,
  Et folia obſcuro ſciſſa virore nitent.
Et bellam efficio *Menthæ*, cognominis herbæ,
  Areolam jacui quo reſupina modo.

15. *Literâ tantùm mutatâ, nam virgo Mintha vocabatur, & Græcè quidem ſine ullâ mutatione.*

At

At duram *Infernus* sortem miseratus *Adulter*,
(Illa vel *Infernos* digna movere *Deos*.)
Pro formâ humanâ, pro Virginitatis honore
Vim magnam foliis jussit inesse meis.
Ditavítque humilem multis Virtutibus Herbam,
Quas inter dulcis Vix numerandus *Odor*.
Hæc bene cùm Veteres (ut erant certissima) scirent,
Relligio est animis non levis orta piis.
Plutoni sacram duxêre, atque *Omen* habere
Mortis, & hinc *Bello me vetuere seri*.
Errârunt; alios nè raptet sedula curo,
Néve ad *Plutonem* quis nisi serus eat.

16. *Menta* nomen suavitas odoris *apud Græcos, cùm alioqui Mintha vocaretur, unde veteres nostri nomen declinaverunt. Grato Menta mensas odore percurrit in rusticis dapibus.* Plin. *l.* 19. 8. *id est, Cùm* Μίνθη *priùs Græcè vocaretur, postea* Ἡδύοσμον *ab odore appellaverunt.*

Viscus

Viſcus Quernus.

1. V*Iſcus* (*Io!*) magni donum *Teutatis* opimum,
Proſilit è *Quercu* ſanctior ipſe ſacrâ.
Solennes Aras de ceſpite ponite vivo,
Et totum vario ſternite flore locum.
Ritè Deos orans purâ cum veſte Sacerdos
Aſtantum elatus colla manúſque ſuper,
Scandat adorati fælicia culmina Trunci,
Et *veniam Fruticis* ſupplice voce roget.
Tum verò auratâ demeſſum falce decenter
Candenti excipiat candida turba Sago.
Et duo candentes immuni corpore Tauri
Lucentes tingant, Victima grata, focos.
Tum læti celebrate dapes, *plauſúſque* ſecundus
Concutiat totum, ſeu gravis *Aura, nemus.*

1. *Nihil habent Dryidæ (ità ſuos appellant Magos) Viſco & arbore in quâ gignatur (ſi modò ſit Robur) ſacratius: jam per ſe roborum eligunt lucos, nec ulla ſacra ſine eâ fronde conficiunt, ut indè appellati quoque interpretatione Græcâ poſſint Dryidæ videri. Enimverò quicquid adnaſcatur illis è cælo miſſum putant, ſignúmque eſſe electa ab ipſo Deo arboris. Eſt autem id rarum admodum inventu, & repertum magnâ religione petitur.* Omnia ſanantem *appellantes ſuo vocabulo, ſacrificiis epuliſque ritè ſub arbore præparatis, duos admovent candidi coloris Tauros, quorum cornua tunc primùm vinciantur: Sacerdos candidâ veſte cultus arborem ſcandit, Falce aureâ demetit, candenti id excipitur ſago: tum deinde victimas immolant, precantes ut ſuum donum Deus proſperum faciat his quibus dederit. Fæcunditatem eo poto dari cuicunque animali ſterili arbitrantur, contráque omnia venena eſſe remedio. Tanta gentium in rebus frivolis plerúmque religio eſt,* Plin. *lib.* 16.45. *de quo vide plura ibid. Anglicè vocatur* Miſſeltoe.

2. *Teutates & Heſus duo maxima Gallorum veterum numina, quibus humano ſanguine faciebant.*

Hos

Hos habuit *Viſcus Diis invidioſus* honores:
Non *Apis* tantos ipſe *repertus* habet.
Nec ſibi viſa minor *Dodonæ* Quercubus olim
Fatidicis, *Viſcum* ſiqua beata daret.
Scilicet hanc veteres Plantis magìs omnibus unam
Patronam Vitæ conſtituere ſuæ.
Hæc ſola eſt ſpernit quæ *Terræ Filia* dici,
Regalique udam quæ pede ſpernit humum.
3 Huic ſoli *genituræ expers genitalis origo*;
Vel *Mundi* ipſius qualis origo fuit.
Cúmque alia *humanâ* concreſcant *inſita curâ*,
Naturæ hæc ſola eſt *inſita Planta* manu,
4 Hinc & Serpentum nigra *exarmare Venena*,
Et *Magicos* (*Hominum dira Venena*) ſonos.
Et morbos, (quàm multi!) omnes ſuperare putârunt.
5 Quid mirum? *Herculeum* cui ſuperare datum eſt.

3. *Omnino ſatum nullo modo naſcitur, nec niſi per alvum avium redditum, maximè palumbis ac turdi: hæc eſt natura, ut niſi maturatum in ventre avium non proveniat*, Plin. *ib. Unde* Turdus ſibi Malúm cacare *proverbio dicitur, quòd ejus acinis Viſcum fiat irretiendis avium pennis. Sed hoc manifeſtè fabuloſum eſt; nam parte inferiore & prona ramorum aliquando naſcitur, ubi adhærere avium excrementa non poſſunt: itaque non ex ſuo ſemine hoc modo concocto præparatóque naſci credibile eſt, ſed ex ſucco quodam arboris quem ipſa vincere & in naturam ſuam mutare non valet.*

4. *De Venenis priús. Veneficia autem averruncare adalligatum cervici ait* Cluſius.

5. *Epilepſiam, Morbum* Comitialem, *Caducum,* Sonticum, Puerilem, Sacrum *appellatum, Herculeum autem propter immanes vim violentiamque. Huic morbo Viſcum auxiliari apud omnes* Medicos *in confeſſo eſt, itaque omnibus ferè antepilepticis remediis admiſcetur.* Plinius *addit,* Si *terram non attigit,* Comitialibus *mederi; eandémque Cluſius conditionem requirit:* Sed *hoc ex Dryidum traditionibus finxiſſe arbitror.*

Quis

Quis magìs horribilis? quæ ſorma *Chymærica Morbi?*
  Parte ſui *Mors* eſt *torpida*, parte *Furor*.
Hoc ſuperat *Monſtrum:* tamen hinc quoq; poſſe mi-(nora
  Falſa quidem ſuerat, ſed nec inepta fides.
Credidit antiqui ſimplex *Infantia Mundi*,
  Nec (puto) tunc ævi notus *Elenchus* erat.
Nec modò tutari, Vitam dare creditus olim,
  Fœcundúmque Uteri reddere *Viſcus* agrum.
Quid *Sterile* eſſe poteſt plantæ *ſine Semine natæ?*
  Quid *Clauſum?* quæ vel *Quercum* aperire valet.
In lucem immani quæ prodit ab *Arbore* nixu,
  Ut capite exiluit *Diva Minerva Jovis*.
Quòd ſi priſcorum vera eſt ſententia Vatum,
  (Et *Priſci* & *Vates* ſint, dubitare licet)
Non miror, quoniam *Cognatio* jungit utróſque,
  Fraterno ſi nos *Viſcus* amore colit.

6. *Nam ſenſus & motus voluntarius tolluntur, at totum corpus convellitur concutitúrque, os ſpumat, dentes ſtrident, &c.*

7. *Conceptum fœminarum adjuvare ſi omnino ſecum habeant.* Plin. *lib.* 24. 4.

8 Ipsi *Homines* olim *rupto de Robore nati*,
Primus (si fas est credere) *Viscus* erant.

8. *Cùm homines è grandium arborum cavis exeuntes, ubi se contra hyemis ferarumque injurias abdidissent, passim in sylvis viderentur, creditum est à primo simplicéque sæculo eos illinc tanquam ex utero natos prodiisse: quem errorem rudis vulgi ridiculum poëtarum fabulæ confirmare sunt conatæ. Virg.*

Génsque virûm truncis & rupto robore nati.

Juven.

Quippe aliter tunc orbe novo cœlóque recenti
Vivebant homines qui rupto robore nati.

Omnium autem bellissimè atque, ut ità dicam, picturatè hanc rem describit Papinius lib. 4. Thebaïd. Non possum me continere quin versus ipsos exscribam, ità digni sunt qui ubique legantur. De Arcadibus loquitur,

——— Nemorum vos stirpe rigenti
Fama satos, cùm prima pedum vestigia tellus
Admirata tulit, nondum arva domúsque nec urbes,
Connubiisve modus. Quercus Laurique ferebant
Cruda puerperia, ac populos umbrosa creavit
Fraxinus, & Fœtâ viridis puer excidit orno.
Hi lucis stupuisse vices noctisque feruntur
Nubila, & occiduum longè Titana sequuti
Desperâsse diem ———

Chelidonia.

1. 2 ASpice suffuso flaventia lumina felle,
Et tincta *Icterico* turpiter ora *Croco*.
Dilectus nimiùm *sacri* color ille *Metalli*,
Ille color pulchræ gloria prima *Comæ*:

1. *Chelidonium* Majus, *à* χελιδὼν Hirundo, *unde & Hirundinaria dicitur aliquibus. Anglicè* Celandine.

2. *Decoctum ex Vino albo bibitur ad Icterum, addito anisi semine. Matthiolus etiam plantis pedum suppositum mederi ait Ictero.*

Occupat

Occupat injustus cùm regna aliena *Tyrannus*,
Tetrior, ah! *Nigro* est, horribilísque magis.
Talem equidem formam, tam fœdam *Mentis Avaræ*
Tam *flaventem* Oculis arbitror est *Deûm*.
Si *Mens Auro* inhiat, si solum cogitat *Aurum*,
Aurigo est; *Auro concolor* illa suo.
Sed *Deus* hunc curet. *Ratióque* potentior *Herbis*,
Icterus Herbarum postulat alter opem.
Nescio quid faciant aliæ; mihi credite, nostram
Icterus haud frustrà postulat alter opem.
Non ego me tantæ temerè ingero vana Medelæ;
Ingens suscepti muneris *Auctor* adest.
Naturæ ipsius mecum *Diplomata* porto,
Naturæ ipsius *Signa manúmque* vide.
In foliis, in caule meo, in radicibus ipsis,
In toto *flavus* corpore *Sanguis* inest.
Felle redundanti suffusam credet, & esse
Jurabit, qui me dissecat, *Ictericam*.
Interea cutis est viridis mihi corpore toto,
Et *bonus*, atque *Herbam* quo decet esse, *Color*.

3. *Aurigo, Icterus.* | 4. *Signaturam quam vocat.*

Eadem.

5 Dii ſaciant bona multa tibi, vocalis *Hirundo*,
Atque velint *Sceleris* non meminiſſe tui,
Quod nobis *Plantæ* docuiſti nobilis uſus,
Qui latuêre hominum *Lumina cœca* priùs.
A Te pro *Cellis* jam Penſio larga tributa eſt,
Sub tignis noſtræ quas tribuêre *Domus*.
Omnia te picti comitantur germina *Veris*:
Sed nullum utilius, credo vel ipſa vides.
Scilicet huic debes ipſum hoc quòd cætera cernis;
Hoc te præcipuo germen amore colit.
6 Te veniente alia adveniunt; non ſufficit illud
Officium; hoc etiam te redeunte redit.
Nos huic plura tamen quàm te debere fatemur,
Atque Oculorum aciem reſtituiſſe parùm eſt.
Mille malis vitæ, tormentis mille medetur,
Quæ fortunatæ non patiuntur *Aves*.

5. *Animalia quoque invenere Herbas, inprimiſque* Chelidoniam *hâc enim Hirundines oculis pullorum in nido reſtituunt viſum, ut quidam volunt etiam erutis oculis*, Plin. *lib.* 25. 8. & *lib.* 8. 27. *Chelidoniam viſui ſaluberrimam hirundines invenere, vexatis pullorum oculis illâ medentes; indè huic herbæ nomen inditur.*

6. *Florent adventu hirundinu[m] diſceſſu marceſcunt: Florentibu[s] ſuccus exprimitur, & in æreo va[ſe] cum melle Attico leniter cinere fe[rventi] decoquitur, ſingulari reme-dio contra caligines oculorum. T[un]-tuntur & per ſe ſucco in Collyri[is] quæ Chelidonia appellantur ab ea,* Plin. *lib.* 25. 8.

7 Illius adventu miteſcunt Tormina Ventris,
8 Et ceſſat Dentis *Carnificina* Cavi.
9 *Morbus* & auratis depellitur *aureus* armis
Nomina qui *Regis* falſa *Tyrannus* habet.
10 Et ſuccreſcenti florentia carne replentur
Ulcera Sentinis exonerata ſuis.
Et coëunt fraterna per oſcula Vulneris ora;
Nec tua tum Scabies, fœda *Libido*, manet.
11 Et fugit ambuſtus *Cancer*, fugit improbus *Herpes*,
Et rubra offenſi bulla caloris abit.
Morborum pigmenta abeunt, atque oſcula Solis
Cùm nimiùm memores linquit in ore notas.
Et ridet vitio Vultus purgatus ab omni,
Purior, ac Speculo lævior ipſe ſuo.
O *Patrona Oculi*! *videant* ut *Lumina pulchrè*,
Utque ſimul *videant non niſi Pulchra facis*.
Spectatum veniat, *veniat ſpectetur ut ipſa*,
Dupliciter donis *Fœmina* læta tuis.
Te quoque formoſi comitantur tempora *Veris*,
Et *Flos humanus* Te veniente venit.

7. *Succus illius cum oleo Chamæmeli calidus umbilico applicatus.*

8. *Decocto gargarizato, etiam pulvere contactus dens cavus ac putris decidere dicitur.*

9. *Icterus, qui Morbus Regius appellatur.*

10. *Suppurationes, collectiones, ſinus ulcerum Chelidoniâ ſiccantur, vulnera adeò ut etiam pro ſpodio utantur,* Plin. *lib.*26.14. *Chelidonii ſuccus exſiccat detergétque validè, adeò ut vetera malignáque ulcera, ſinus quoque & fiſtulas, expurget, detergat, tandémque perſanet,* Fernel.

11. *Herpes, Serpigo, Anglicè* Tetter, *unde & herba quibuſdam dicitur Anglicè* Tetter-wort.

Eurica.

1 VOS, ô, legitimo quos jungit fœdere *Lectus*,
In quo cuncta licent gaudia, cuncta decen
Nostris nè pudeat foliis cœnare libenter:
Non solam pascunt hæc alimenta *famem*.
Ista dabunt totâ *Convivia* dulcia nocte,
Gustatu Corpus *ruminat* ista novo.
At vos, ô Juvenes casti, innuptæque puellæ,
Atque omnis vacui turba severa tori,
Si sapitis, *Veneri* sacram nè tangite plantam:
Ite; *Pudicitiæ* sæva *Venena* fero.
Ipse *Cupido* meâ latitat, velut *Anguis*, in herbâ;
Et tingit succis igneus arma *Deus*.
Hortorum Præses plùs nullum germen in hortis
Et colit, & pulchris donat, & ipse vorat.
Hinc reor æternùm pruris, lascive *Priape*,
Nequitiæque vigent arma parata tuæ.

1. *Græcè* Εὔζωμον, *à condiendis opsoniis, Anglicè* Rocket. *Calida & sicca tertio ordine existimatur. Eruca præcipuè frigorum contemptrix, diversæ est quàm Lactuca naturæ, conciliatrix Veneris; idcirco jungitur illi ferè in cibis, ut nimio frigori par fervor immistus temperamentum æquet*, Plin. *lib*.19.8. *Et, Aviditas coitûs putatur ex cibis fieri; sicut viris Erucâ, pecori O pa, libr*. 10.63. *Ergò à Marti appellatur* Herba salax, *Virgil*. *Moreto*,

——— Venerem revocans E
rucamorantem.

Colum.

Excitet ut Veneri tardos Eru
Maritos.

Me jubet ut vites, qui ponere quæris amorem,
Naſo, Cupidinei vulneris *Hippocrates.*
Sed, bene ſi memini, nihil ipſe guloſius edit,
Et voluit blando ſolus amore frui.
Ah vaſer! at cùm tu tibi, *Naſo*, medeberis ipſi,
Tunc Ego *Lactucis* caſtior eſſe volo.
Sit donata aliis folii laus frigida caſti,
In viduo ſomnos conciliéntque toro:
Me juvat, ô, ſortes Ludo committere Amantes,
Temporáque aſſiduis præcipitare jocis.
Me *Nequam* eſſe juvat; juvat indefeſſà Libido,
Et nullo admiſtus Felle meracus Amor.
Non ego *Morborum* medicamina triſtia curo,
3 (Quanquam etiam *Morbos* mî ſuperare datur:)
Grata *Voluptatis* teneræ fomenta miniſtro;
Tolle hanc de Vitâ, *Vitáque Morbus* erit.
Sic ego ſum, Lector; ſi ſic placeo, utere: ſed me
Stoicidarum aptam non reor eſſe Gulæ.
Si te craſſa juvant tetricorum frigora morum,
Solve, precor, fatuam *Lente Paluſtre* Famem.

2. *Ovid. Lib. 2. de rem. Amoris,* Nec minùs Erucas aptum eſt vitare ſalaces.

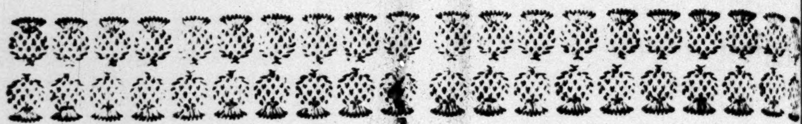
3. *Erucæ ſemen Scorpionum venenis & Muris aranei medetur--putant ſubtritâ Erucâ ſi foveantur oculi, claritatem reſtitui* —— *Tuſſim infantium ſedari. Radix ejus in aquâ decocta fracta oſſa extrahit; nam de Venere ſtimulandâ diximus, tria folia ſylveſtris Erucæ ſiniſtrâ manu decerpta & trita in aquâ mulſâ ſi bibantur,* Plin. *lib.* 20. 13. *Utinam* ſiniſtrâ manu *non addidiſſet, ne hoc toti fidem deroget: ſed Vir ille, alioquin incomparabilis tot Græcorum Magorúmque impudentiſſima mendacia aliquando intertexit, ut mihi doleat ſanè legenti, eum proſâ oratione ſcripſiſſe, ac non hoc potiùs modo quo hîc ipſi philoſophamur.*

Eadem.

Lena Voluptatis fœdæ, discede Libello
(Infamis tecum est quid mihi Lena?) meo.
Nec castas *Herbas*, castúmve offende *Poëtam*;
Nam nos offendis, *Mœcha*, pudétque tui.
Cum *Meretrice* simul veluti *Matrona* videri
Dedecorique sibi flagitióque putat;
Sic dedignatur *Nymphæa* volumine eodem
Conjungi tecum, pallidáque ora rubent.
Non impunè olim foliis cœnata libenter,
Tunc cùm *Nympha* fuit, traditur esse tuis.
Namque illâ *Alcidi* se primùm nocte misella,
Te facilem nimiùm conciliante, dedit.
Ipse ego (quis credat) de te dum carmina pango,
Et tua dum Mentem stringit *Imago* meam,
Nescio quem sensi perrepere in ossa calorem,
Qualem præmittit mox subiturus Amor.
Ille quidem tali pugnam cum *Velite Flammâ*
Incipere (heu quondam res mihi nota!) solet.
Nunc invisus *Amor*, mihi nunc *Insana Libido*
Dicitur, & didici *Nomina vera* loqui.
I, fuge, quære alium, lasciva *Eruca*, Poëtam;
Lesbia det *Vatem*, sive *Corinna* suum.
Carmine tu nostro vel prætereunda, vel inter
Dira *Venena* tuum tandem habitura locum.

I, ſuge ; nil opus eſt vitia irritare moleſta ;
  Nil *Condimentis* indiget illa *Fames.*
Inficit accenditque (heu !) noſtra *alimenta Cupido*,
  Se miſcens ipſis inſinuánſque *Cibis.*
Linque *Herbas* ſaltem nobis, *Medicamina* linque
  Integra *Morborum*, *Maxime Morbe*, *Venus.*
Germina quæ *Sexu* voluit Natura carere,
  Inſtrumenta operi ſunt aliena tuo.
Hæc tamen ipſa *Venus*, *Venus* hæc convertit in uſus,
  (O nimis *Artificem !*) quanquam aliena, ſuos.
Quis tantam *viridis Flammam* ſub tegmine *Vitæ*,
  Aſſiduo paſtam *rore*, manere putet ?
Quid mirum eſt, ſi denſa inter convivia Regum
  Luxuriæ regnet certa *Libido Comes* ?
Illam inter medias latitantem repperit *Herbas*
  Cum *Bove Convivâ Pythagoræa Fames.*

PLAN-

PLANTARUM.

Lib. II.

1 Sacra *Bonæ* celebranda *Deæ: Procul ite, profani*;
Ite cachinnantes, non pia turba, *Mares*.
Fœminei secreta chori nescite libenter;
Nescite, aut saltem dissimulate, *Viri*.
Inspectare nefas generis *Postscenia* pulchri;
Ingens quæ pascat lumina *Scena* patet.
Túque *secunda* adeò fulgentis gloria Mundi,
Sanctius hîc *Fratris* numine numen habens,
Tu, *Bona Luna*, fave, tu cornibus annue totis;
Annue crescenti comiter ore mihi.
Tu lucentem aperis, *Lucina*, Infantibus horam;
2 Vitalésque uteri, *Jana*, tuere fores.

1 Quoniam hic liber tractat Plantas tantùm Muliebres, eóque nomine Bonæ Deæ sacer est, quæ Mares omnes à mysteriis suis abigit.

2. Janus solem significat, Jana Lunam, unde illi Dianæ nomen deductum.

3 Morbi-

3 Morbiferi rivos educis, *Mena*, cruoris,
Mutatósve novo currere *Lacte* jubes.
Tu *Sexum* regis inſtabilem, fideique marinæ;
Arbitrióque fluunt *Pontus* & *Ille* tuo.
Viribus arcanis quibus *humida regna* gubernas,
Ingenii tumeant *Flumina* parva mei.
4 Sis *Lucina* mihi, ſis fertilis *Ilithyia*;
Et *Cerebri* curam *Parturientis age*.

3. *Sit Dea* Mena *quam præfecerunt menſtruis fœminarum*, Auguſt. *de Civ. Dei l.*4.11. *Ibi eſt & Dea* Mena, *quæ menſtruis fluoribus præeſt, quamvìs Jovis filia, tamen ignobilis: & hanc provinciam fluorum menſtruorum in Libro Selectorum Deorum ipſi Junoni idem autor aſſignat, quæ in Diis Selectis etiam Regina eſt, & hîc tanquam Juno Lucina cum eâdem* Menâ *privignâ ſuâ cruori præſidet, Id. lib.* 7. 2. *Hæc* Luna *eſt quæ* Μήνη *Græcè dicitur, qui illa menſtrua profluvia temperat, quòd ad ejus rationem vel moventur vel quieſcunt, ut Ariſt. in Lib. de An. ſcribit; quæ etiam eſt Jovis & Latonæ filia, ideò privignam Junonis vocat; ignobilis tamen eſt eo nomine apud* Latinos, Lud. Vives.

4. *Juno, Jana, Diana*, Lucina, Mena, *&c. hæc omnia nomina non niſi unam Deam, nempe* Lunam, *primò deſignârunt, quæ* Εἰλείθυια *propriè dicta eſt, quòd ad parturientes veniat, ab* ἐλεύθω, *unde etiam in Græco Epigr. ſimpliciùs* Ἐλευθὼ *appellatur.*

1 *Menſis* erat quem *Diva* colit pulcherrima pulchrum,
Lætities anni pictáque pompa redit.
Convaluere ægræ, linquúntque cubilia *Plantæ*,
Atque exire audent *Sole* jubente forás.
Ut gaudent *Cœlum Patrémque* reviſere charum!
Rupiſſe & *Tumuli* vincla ſevera ſui!

1. *Aprilis, Aphrodite ſacer, unde nomen obtinet.*
Sed Veneris menſem Græco ſermone notatum
Auguror, à ſpumâ nam Dea dicta Maris.
Ovid. Faſt.

Et

Et *Mundum*, & dulces circùm ſpectare *Sorores*!
Nec *Riſum* immeritò gaudia tanta cient.
Mox operi accingit ſeſe gens ſedula, blandis
Incorrupta bonis, officiique memor.
Pro ſe quæque opibus contendere ſtrenua ſummis,
Inque dies denſis altiùs ire comis,
Et folia & pulchros in lucem educere fœtus,
Et properè humanis uſibus eſſe pares.
Ut valuēre ſatìs, mora nulla eſt; rebus agendis
Intendunt animos, *Conciliúmque* vocant.
Concilium ſibi quæq; *Tribus* (quæ plurima *Genti* eſt)
Privatim (*Gentis* mos vetus ille) tenet.
Sunt propè mille *Tribus*; ſed quid ſit in omnibus a·
Vix bene centeno dicier ore poteſt. (ctum
Nec mihi ſcire licet; Gens cauta ſilentia ſervat,
Et ſacra *Conventûs* occulit acta ſui.
2 Sed mea me *Laurus*, quæ juſſa interfuit uni,
(Illa *Gynæcitis* nomine dicta *Tribus*.)
Edocuit viridis ſecreta negotia cœtûs,
Et quid quæque *Herba* eſt, quoque locuta modo.

2. Laurus meritò ad hunc conventum accerſitur, nam inter præcipuas plantas laudatur quæ utero ducantur. Laurus excalfactoriam naturam habet, & foliis & cortice & baccis; itaque decoctum ex his, maximè ex foliis, prodeſſe vulvis & veſicis convenit. —— Proſunt & menſibus fœminarum cum oleo cocta —— Cortex radicis cavendus gravidis —— Baccæ menſes trahunt appoſitæ, tritæ, vel potæ —— Sunt qui celeritati partus multùm conferre putent radicem acetabuli menſurâ in aquâ potam, efficaciùs recentem quàm aridam —— Laurus Alexandrina ſive Idæa partus celeres facit, ſecundas etiam pellit, menſeſque eodem modo pota, Plin. lib. 23. 8.

Vos,

Vos, ô *humani* pars blanda & florida *Mundi*,
(Res hîc vestra agitur, nec loquor ista *Viris*)
Vos dictis præbete animos, & credite quicquid
Nescia fallendi *Delphica Laurus* ait.
3 Splendebat cœli de vertice *Cynthia* summo,
Atque udo tumidus lumine vultus erat.
Conveniunt Plantæ motis radicibus omnes,
Nobilis *Oxonii* quas sacer *Hortus* alit;
Omnes fœminei quibus est tutela doloris:
Orpheam credas signa dedisse *Lyram*.
Conveniunt quo bella æquo nitet area circo,
Et se formoso molliter orbe locant.
4 Prima sedet castæ per honorem planta *Dianæ*,
(Concilii *Præses* tunc ea fortè fuit.)
Deinde *Magistratu* modò quæ præcesserat illam
5 *Optima* non vano nomine dicta sedet.
Occupat indè locum (casu puto & ordine nullo)
Arridens lætis blanda *Melissa* genis;
6 *Thymbraque*, (7) *Serpillúmque*, orísq; *Absinthia* torvi
Asparagúsque, (8) duplex *Abrotonúmque* genus.

3. *Nox media plenilunii Aprilis.*

4. *Artemisia*, *Angl.* Mug ort. *Mulieres quoque hanc gloriam affectavere, in quibus Artemisia uxor Mausoli, adoptatâ herbâ quæ antea Parthenis. Sunt qui ab Artemide Ilithyiâ cognominatam putent, quòd privatim medeatur fœminarum malis*, Plin. *lib.* 25. 7.

5. *Aristolochia*, *quoniam est* ἀρίστη λεχούσαις optima parturientibus. Anglicè Birthwort.

6. *Satureia vulgò.*

7. *Thymus agrestis.*

8. Abrotonum *mas*, Southernwood; Abrotonum *fœmina*, Lavender-Cotten.

9 Tu, *Croce*, adhuc teneris gaudens ſervire *puellis*,
Nunc hilaris, quondam triſtis *Amator*, ades.
10 Quíque magìs ſtulto tabeſcis, *Amarace*, luctu,
Nunc cauſâ exitii ſuavior ipſe tui.

Candida *Pœoniam* comitantur *Lilia* rubram,
Additur & *Violæ* Purpura tincta recens.
11 Séque *Laſer* fœtens tam dulci jungere turbæ
Audet, Virtutis conſcia planta ſuæ.
12 Et plenam portans *Lactuca* ſub ubere *Mulctram*;
13 Et quamvìs *Cypriæ*, *Nympha*, inimica *Deæ*:
14 Et grave *Marrubium* bene-olenti (15) *Bacchare* junctum
16 Atque Uteri madido *Scordia* læta ſolo;
17 Et *Polium* & (18) *Calamintha*, habitantia montibus ambo;
Ambo ſed ad frigus vellere tuta ſuo:

9. *Crocus puer impatientiſſimo amore* Smilacem *Nympham deperiens, in florem ſui nominis converſus dicitur. Ovid.* 4. *Metam.* Hilaris, & *propter pulchritudinem floris, & quod hilaritatem generet.*

10. *Filius Cinaræ Regis Cypri, qui fractâ caſu unguenti pretioſiſſimi pyxide præ mærore contabuit, & commiſeratione Deorum in hanc herbam bene-olentem converſus eſt. Vulgus Majoranam, Plin. & Sampſuchum vocat.*

11. *Laſerpitium (nam Laſer propriè ejus lacryma dicitur) fœtidiſſimum ſaluberrimúmque germen cujus gummi Aſſa fœtida vulgò vocatur.*

12. *Ob lactei ſucci copiam, & quod Lac generet in fœminis.*

13. *Nymphæa, olim Nympha. Vide fabulam lib.* 1.

14. *Anglicè* Hore-hound, *Praſium, odorem porri referens.*

15. *Bacchar radicis tantùm odoratæ, à quibuſdam Nardum ruſticum appellatum. Unguenta ex eâ radice fieri apud antiquos Ariſtoph. priſcæ Comœdiæ Poëta teſtis eſt: odor eſt ei Cinnamomo proximus*, Plin. *l.*21. 6. *Bacchar in medicina uſu aliqui ex noſtris Perpenſam vocant — Potio mulieres ex abortu purgat, &c.* Plin. *lib.* 31. 19. *Officina Marrubium nigrum vocant.*

16. *Anglicè* Water-Germander, *paluſtribus libentiſſimè creſcens.*

17, 18. *Polium Montanum dicitur, & in officinis Calamintha Montana; utriſq; lauguinoſa folia cauléſque; Polia ab eâ causâ nomen trahente,* Πολιὸς, canus.

Et

19 Et bene juncta bonæ vitalis *Salvia Rutæ*,
20 Quæque *Arcûs* titulum multicoloris habet.
21 Et *Seselis*, Cervis *Dictamno* gratior ipsâ,
22 Exiguóque potens semine *Daucus* adest:
23 *Consolida*, & *Plantago* salubris, germina frugi,
Quæque solent firmis cuncta tenere seris:
24 *Imperiúmque* suum regali nomine signans,
Et *Regum* titulis altior *Angelica*:
25 *Spicáque*,(26)*Pulegiúmq*; accline (27)brevésq; *Anemonæ*,
28 Atque *Epicureæ* nobile *Felis* olus.
29 Atque *Abiga* arrepsit tardo molimine tandem,
Vix humilem terris ausa levare pedem.

19. *Ruta cum Salviâ sata fugare bufones cæteráque venenata creditur quæ salviam appetunt.*

20. *Iris*, Flower-de-luce.

21. *Paulò ante partum Cervæ se purgant quadam herbulâ quæ Seselis dicitur*, Cic. *de Nat. Deor. lib.* 2. Plin. *lib.* 8. 32. *paulò aliter de Cervis. A Partu duas habent herbas, quæ Aros & Seselis appellantur. Pastæ redeunt ad fœtum: illis imbui lactis primos volunt succos quacunque de causâ, & lib.* 25. 8. *Calep. dicit vulgo herbariorum Saxifragam majorem nominari.*

22. *Genus Pastinacæ sylvestris: Anglicè* Wild Carrots. *Duas differentias facit* Plin. *lib.*25.19. *Semen (inquit) hujus Cumino simile, prioris Milio; album, acre, odoratum omnibus & fervens—— omnia hæc & hyeme & æstate sunt intacta uadrupedi nisi post abortus.*

23. *Anglicè* Consound & Plantain. *Duæ plantæ astringentes, & in nimiis fluxibus uteri utiliter adhibitæ.*

24. *Imperatoria Anglicè* Masterwort.

25. *Lavendula.*

26. *Ob surculos humi recumbentes. Angl.* Penny-royal.

27. *'Ανεμώνη dicta à vento, quo flante spoliatur floribus.*

28. *Nepeta*, *Cataria*, *Mentha Cataria*, *quòd à felibus avidissimè devoretur, quódq; in eâ corpora volutare ludibundæ gestiant, quæ Epicureæ dicuntur propter has delicias. Angl.* Catmint.

29. *Chamæpitys*, Ground-pine, *propter aliquam similitudinem & odoris & foliorum, Abiga appellatur ab abigendo partu; aliis nominibus dicitur Thus Terræ, & Iva Arthritica.*

20 Venit,

30 Venit, nec miror quod venerit, *Anthemis* illuc;
Per *Lapides* ruptos invenit illa viam.
31 Venit ab *Hispanis* fælix *Vettonica* sylvis,
Quæ gentis magnæ gloria sola manet.
32 *Virginibúsque* favens pia *Virginis herba Minervæ*,
33 Et germen venit *Mercuriale* comes.
34 Venit *Erythrodanus*, radicis syrmata longæ
Post tergum proprio murice tincta trahens.
35 *Dictamnus* venit boreali frigore quamvìs
Tardigrada, & *Cretâ* tristis abesse suâ.
36 Et nimiùm immodicis *Cyclaminum* viribus audax,
Et (liceat tandem dicere) *Centum aliæ*.

30. *Chamæmelon*, Leucanthemis Plin. *Pellit pota calculos, Id. Ad calculos efficacissima, Id. Tantæ autem esse dicitur ad hanc rem efficaciæ, ut si calculus exemptus ex humano corpore ejus foliis involvatur, brevi tempore dissolvatur.*

31. *Vid. Lib. I.* Gentis Magnæ. *Vettonum, quorum nullum, quod sciam, memorabilius factum extat, quàm quòd usum hujus herbæ invenerunt.*

32. *Parthenium*, Matricaria, *Febrifuga*, Perdicium, Leucanthe, *Tamnacus*, Muralium; *nam abundat nominibus: Anglicè* Feverfew. *Vernula charus* Pericli Atheniensium *principi, cùm is in arce templum ædificaret, repsissétque super altitudinem fastigii & cecidisset, hâc herbâ dicitur sanatus monstratâ Pericli somno à* Minervâ, *quare* Parthenis *vocari cœpta est, assignatúrque ei Deæ*, Plin. *lib.* 22. 17.

33 *Mercurialis.* Ἑρμῦ βότανον *à* Mercurio *inventore, etiam* Parthenium *olim dictum.*

34. *Rubia Tinctorum, quæ radicem habet ruberrimam longissimámque, à colore nomen Erythrodanum sortita, tingendis lanis & coriis magno in usu.* Lemnius *Levinus affirmat ossa pecudum sandicino colore tingi si vel viventem herbam mandunt. Angl.* Madder.

35. *Vide paulò post.*

36. *Vid.* Lib. I. Sow-bread.

I Multa

Multa quoque extremis advecta videntur ab *Indis*,
De nostro multùm germina questa polo.
Sed fama *Oxonii*, vel utrósque vagata per *Indos*,
Solatur curas, exiliúmque levat.
Hæc inter steterunt æqualibus intervallis,
Et suprà virides explicuëre tholos,
Et genus *Arboreum*,& *Fruticum Pygmæa* propago;
Et visa est *Crenis* bella *Corona* suis.
Phœnicios portans *Vermes* pro *Fructibus Ilex*,
Hesperidum auriferis invidiosa jugis,
Stabat, fœmineis *Morbis* & *Luxibus* apta:
Quid disjungo illos? *Morbus* habendus hic est.
Hanc *Hedera* intexit ditem fallacibus ulnis,
Blanditiisque malis *Arboricîda* necat.
Stat juxtà invidiam *Coccis* factura superbis
Murice mox Floris nobiliore *Rosa*.

. Ut Galanga, Nux Indica, x Moschata, Zedoaria, &c.

. Dicitur Ilex Coccifera, ut di- guatur ab Ilice Glandiferâ muni. Sunt autem hi Cocci cæ succum purpureum in se inentes, qui Sole coctus trans- atur in Vermem nobilem tingen- purpuris. Hi Cocci Hesperidum is præferuntur, cùm propter nos in Medicinâ usus, tum propter eximiam tincturæ pulchritudinem dignitatémque, unde non minùs lucri ex hâc Ilice quàm si Mala aurea portaret.

3. Arboricîda. *Verbum fictitium, sed satis ex analogiâ aliorum. Adjungitur autem Hederæ quæ fœminini generis, non ut Adjectivum, sed per Appositionem.*

4 Nec procul extendit ramos *Betula* ſeveros,
5 Et ſcelere humano ſæpe *Sabina* nocens;
Et patulo amplexu, Te dignáque, *Tityre*, *Fagus*,
6 Quíque meretur emi vilis ubíque *Rubus*:
Malus & auratis pretioſa *Cydonia* Pomis,
7 Et *Medicina* homini *vulnere Myrrha* ſuo.
Poſtremò (indictæ mihi quæſo ignoſcite *Plantæ*)
8 *Juniperúſque* ferax, ſacráque *Laurus* adeſt.
Talis erat *viridis* ſpecies reverenda *Senatûs*.
Nox eſt; *Ventus* abeſt; *Concio* tota ſilet.
Expectant, tacitæque *arrectis frondibus* aſtant:
9 Se levat, & *Præſes Parthenis* orſa loqui.

4. *Anglicè* Birch. Severos, *quòd ex hâc arbore Magiſtratuum olim Faſces, nunc* Pædagogorum *Virgæ conficiantur.*

5. *Quòd abortibus procurandis in frequenti uſu ſit.*

6. *Propter eximiam vim aſtringendi.*

7. *Inciditur arbor ut gummi ejus faciliùs exſudet.*

8. *Ferax, quia veteribus bu[...] adhuc manentibus novæ ſubindè ſu[...] naſcuntur.*

9. *Nempe quæ antè* Parthenis [...] *cta erat quàm Artemiſia*, Præ[...] *additur, ut diſtinguatur à* Matr[...] *riâ, quæ* Parthenis *à Minervâ* [...] *nabatur, ſicut hæc à* Dianâ.

Artemiſi[...]

Artemisia.

1 POst longa hîc, *Matres Conscriptæ*, frigora tandem
(*Sit fælix generi nostro Hominúmque precor*)
In sancto solitóque *frequentes* adsumus *Horto*,
Et sacri *Mensis Nox* celebranda sacra est.
Gratia sit tibi, *Phœbe Pater*; tibi, maxima *Nutrix*
Cynthia, quæ dictis lucida *Testis* ades.
Sed *Libertatis* momenta fugacia curtæ
(Namque dies mox nos orta refiget humi)
Nec *Nihilo*, nec nos vano *sermone* teramus,
Nec *Ludis*; *Homines* sic sua *Festa* colant.
Vivere nunc æquum est *verè*; nam frigida *Bruma*
Dimidium *Vitæ* (*Mortis Imago*) tenet.
Ergò agitè, Utilibus nunc æquum incumbere curis:
Longa quiescendi tempora Bruma dabit.

1. *Non immeritò in hoc conventu æsidet Artemisia (quam honoris to, causâ quidam Matrem herrum appellant) nam omissis aliis rtutibus, quæ non sunt hujus loci, hil æquè Utero patrocinatur,* Plin. l. 26. 15. *Artemisia Vulvæ medetur trita ex oleo Irino aut fico, aut cum Myrrhâ apposita. Ejusdem radix pota in tantum purgat, ut partus enectos extrahat. Menses & Secundas ciet ramorum decoctum insintibus; item folia pota drachmâ. Ad eadem omnia prosunt vel imposita ventri, imò cum farinâ hordeaceâ. Addam unum Fernelii testimonium, lib. de Meth.* Med. *Artemisiæ species duæ calidæ 2°, siccæ 4°. tenuium partium: sumptæ, aut in uteri fomenta vel insessus accommodatæ, menses ducunt, secundas fœtúsque extrahunt, Uteri præclusioni conferunt. Earum quoque succus cum Myrrhâ subactus & admotus, elicit quæcunque concluduntur in utero.*

Quot dederit vobis ſubigendos *Jupiter* hoſtes,
Et quantum officii ſuſtineatis onus,
Expertæ multis magníſque laboribus eſtis,
Oppreſsíſque piam ſæpe tuliſtis opem.
Nec certè exiguo generoſis *Gloria* plantis
Debuit, & *Sexûs* gratia *mollis* emi:
Bella gerenda manent eadem, ſempérq; manebunt
Dum tumidi *Infantes* pondera Ventris erunt.
Bella manent; ſed quò fæliciùs illa gerantur,
Scire decet *noſtras*, & decet *Hoſtis* opes.
Dicite vos, longus quas edocet uſus utrumque,
Ingenuè *veſtras* dicite, & *Hoſtis* opes.
Dicite *Teſte Deû*, quæ nos videt aurea, verum;
Et ferat hæc patriæ quæque *Tributa* ſuæ.
Et doceat diſcátque volens: ſit nulla *docere*
Invidia, & nullus ſit *didiciſſe Pudor*.
Prima meretur agi quæ nos tam ſæpe recurſans
Sanguinei exercet Menſtrua cura mali:
Fœmineus quo *fonte* ruens, quo *ſidere* fretus,
Fœcundum toties *Nilus* inundet agrum: (rantem,
Quid *Fluvium* premat immodicum, impellátve mo-
Et *Bona* quot ſecum, quantáque *Monſtra* vehat.
Pandite ſecreto *Myſteria* clauſa receſſu;
Nec vos rem tanti credite *turpiculam*.

Dixerat, incipiunt reliquæ, ſtudióque calenti
Propoſitum (ut doctis mos) agitatur opus.

Pulegium.

Pulegium.

P*Ulegium*, ſua quo virtus celebratior eſſet,
(Et dicentis odor gratus ab ore venit)
Explicuiſſe ferunt, quot triſtia damna minetur
Purpuream ſiſtens *Rivulus* ille fugam.
Succedunt gravitas membrorum udíque tumores,
Fértque ſuum Corpus non patienter onus:
Succedunt placitarum olim faſtidia rerum,
Ipſius & *Vitæ Nauſea* tetra ſubit;
Ulceráque, & putres ruptis fornacibus ignes,
Et Vomitus miſto ſanguine terribiles.
Nunc *Labor*, atq; *Uteri* nequicquam pugna furentis,
Et *Mortes Animâ* mox *titubante* breves.
Pectore tardus nunc domito vix *Spiritus* exit,
Mox omnes artus *Tuſſis* anhela quatit.
Ipſa etiam victor ſcandit *Capitolia Mentis*,
Et *Cerebri* gyros occupat hoſtis atrox.

1. *Pulegium nomen obtinuit, qu d, ut ait* Plinius, *Flos recentis incenſus* P*ulices necat odore.* Γλήκων *vel* βλήκων *Græc. dicitur, quòd guſtatum à pecore capriſque balatum concitet. Multæ diverſæque vires illi attribuuntur: de iis quæ ad præſens negotium attinent ſic* Plin. *l.* 20. 14. *Ex melle & aceto ſedat menſtrua & ſecundas, vulvas converſas corrigit, defunctos partus ejicit. Cui adjungamus Fernelium; Pulegium calfacit ſiccátque ordine tertio, potum extenuando menſes, ſecundas, fætúſque pellit; tumores, durities, & uteri converſiones inſeſſu tollit.*

Hinc vigiles *Noctes*, vigiles ſed *Somnia* terrent;
Veráque Mens patitur dum mala, *falſa* creat.
Jactatámque diu ſerus vitam obruit *Hydrops*,
Atque *Anima* è merſâ *Naufraga* puppe natat.
Ah quoties verno gemmantes flore *puellas*
(Multa *ſagittifero* jam meditante *Deo*)
Hic ferus exurit ſubitâ rubigine Morbus?
Flet deceptus *Amor*, triſtis *Amator* abit.
2 Inficit ora virens, ipſa inficit *oſcula* pallor;
Tingit ut afflatas *Sulphuris* aura *Roſas*.
Carbones Cineréſque vorant gypſúmq; tenacem.
O fœda, & verè jam *Maleſuada Fames*!
Non edit hæc *Virgo*, ſcelus eſt dixiſſe; ſed illa
In jejunanti *Virgine Morbus* edit.
Hæc ubi *Pulegium*, (ſed multa *pathetica* verbis
Addidit, humano non referenda ſono)
Dicitur, ut miſerâ de *Virgine* mentio facta eſt,
Concilium lacrymis commaduiſſe piis.
Non aliter currum *Lunâ* fugiente diurnum,
Diſceſſum *Dominæ* flet bona turba ſuæ.
Addidit & cauſas quâ vi, quo tramite cæco
Perreptet victrix omnia membra lues.

2. *Morbus Virgineus, Fœdi Virginum colores*, χλώρωσις, *quæ ſignificat* & Viriditatem, *eſt enim à* χλοη, herba virens, & Pallorem, *ut* χλωρὸν δέος *Hom. Ab aliis Febris Alba appellatur, quòd plerúmque febricula comitetur.*

Ille

Ille ferox (ait) *Humor* ad *ostia* nota secundo
3 *Pulsantis Venæ* flumine pronus abit.
Sive illum virtus *Uteri Magnetica* sugat,
Ut *Ren* totius Corporis haurit aquas;
Cynthia seu cursum, rerum *Regina* fluentum,
Dirigat, æquoreas quâ regit arte vias.
Sed clausas *Uteri* si repperit obice portas,
Legitimúmque illi fortè negatur iter;
Tum furit, exacuítque æstum: pars crassior hæret,
Viciníque movet bella nefanda locis;
At pars mobilior sursum se attollit, & audet
In *Venas* puri sanguinis ire comes.
Latro Comes roseos corrumpit luridus *Amnes*,
Quâque fluit, ripâ marcet utrâque solum.
Vitalíque *Cavæ* defertur lethifer alveo,
Obsessóque ferox Hepate *Corda* petit.
4 *Corda* tumens tantis *Dexter* successibus intrat,
Ingenti trepidant funditùs illa metu.
5 At Regio ulterior *medii* munimine *Septi*,
Et tutam vallo se putat esse suo.

3. *i.e.* **Arteriæ** *uterinæ.* **Arteriæ** *à Veteribus Venæ nominabantur, sed plerumque distinctionis causâ cum epitheto,* **Pulsatiles**, **Pulsantes**, *aut Micantes,* σφυκταὶ φλέβες. *Sic Cicero* **Arteriam**, *quanquam & eo nomine alibi utatur,* **Venam** micantem *appellat.*

4. *Ingreditur Ventriculum dextrum* **Cordis**; *unde* **Palpitatio** *Cordis, frequens in hoc morbo symptoma.*

5. *Ventriculus Cordis sinister, qui à dextro, septo suo nullis foraminibus pervio, separatus, possit ab illâ vitiati sanguinis irruptione tutus videri.*

6 Heu mora parva mali! *Pulmones* occupat ille,
Sentit & arctatum *Spiritus* æger iter.
Indè viâ pronâ *parvâque Propontide* vectus,
Invadit lævi regna remota sinûs.
Quid satìs est *Morbo*, cui *Cor* non sufficit ipsum?
Omnia ni teneat, pauper *Avaritia* est.
Torrentem ingreditur *Fluviorum Regis Aortæ*:
Hei mihi! tum nullo more modóque furit.
Nec situs ætherius *Capiti* est, *Pedibúsve* profundus
Auxilio: effrænis victor ubique meat.
Scilicet ut toto diffusus *Corpore Sanguis*,
Diffusa in toto *Sanguine Pestis* inest.

Assensere omnes; neque enim dubitatur ab ullis
Purpureus Vitam quo rotet orbe *labor*.
Exciperent risus *frondosáque sibila* plantam,
Veracem *Hervæum* siqu... negaret adhuc.

6. *Ex lege nobilissimæ Circulationis Herveianæ, è dextro cordis ventriculo Venam ingreditur* Arteriosam, *deinde per* Pulmones *transfunditur in* Arteriam *Venosam, quæ tanquam parva* Propontis *exonerat sese in Ventriculum sinistrum velut* Pontum *suum.*

Dictamnus.

Dictamnus.

D*ictamnus*, quamvìs constringant frigora fauces,
Injectâ properè se levat *Endromide*.
Nam *Declamandi* si se bella offerat ansa,
Quid prohibere potest *Germina Græca* loqui?
Pulegiúmque illi tanti miracula morbi
Rhetoricè visum est explicuisse parúm.

1. *Dictamnum ostendêre (Capræ) ...neratæ pastæ, statim decidentibus ...: non est alibi quam in Cretâ, ...is prætenue, Pulegio simile, fer-...s & acre gustu; foliis tantùm ...ntur. Flos nullus ei, aut Semen, ... Caulis; Radix tenuis ac super-...ua. Et in Creta autem non ...iosè nascitur, miréque capris ...itur,* Plin. *lib.* 25. 8. *Præcipua ...amno vis est, Menses ciet, partus ...rtuos vel transversos ejicit; bibi-...ex aqua foliorum obolo; adeò ad efficax, ut nè in cubiculum qui-... prægnantium inferatur: nec po-...antùm, sed & illitu & suffitu va-...* Plin. 26. 15. At Fernel. *Di-...mni radix (quam tamen* Plin. *...i supervacuam esse ait) tum po-...tum vel suffitu vel pesso excepta ...uos jam fœtus educit, & solo ...u partus accelerat, &c. Unde e-...n derivari creditur* ἀπὸ τοῦ τί-...ν. à pariendo, *Fas hic esse non ... Virgilii luculentos de ea versus ...iere, Æn. l.* 12.

Dictamnum genetrix Cretæâ carpit ab Idâ
Puberibus caulem foliis & flore comantem
Purpureo, non illa feris incognita capris
Gramina, cùm tergo volucres hæsere sagittæ.

Unde ad extrahendum ex Æneæ corpore telum ingeniosissimè hanc adhibet Poëta. *Frigoris est impatientissima, & nisi maximâ curâ nutriatur foveatúrque, hyemem nostrarum regionum non perfert; tegumento ei opus est contra frigoris injuriam, unde Endromis illi attribuitur, quàm etiam caulis ejus ac folia densâ albâque lanugine referunt. Est enim Endromis hirsutum calidúmque vestimenti genus. Martial.*

Sordida, sed madido non aspernanda Decembri,
Dona peregrinam mittimus Endromidem.

2 Arripuit

2 Arripuit quicquid *cognata* reliquerat *Herba*,
Et *doctâ* sibimet *garrulitate* placet.
Si nondum infandi quæ sit vis sæva *veneni*
Scitis, dum calido corpore fota latet,
Vobiscum reputate precor quid corpore pulsa,
Quid sola, exul, inops, mortua pestis agat.
Illam errore malo gustent *hominésve canésve*,
(Inque *Canes* potiùs tam malus error eat)
3 Protinus humanam invadit vesania mentem,
Et totam incrustat sordida Lepra cutem.
4 At *Canibus* rabies succedit hiantibus atra,
Et *Sitis* ardentes & *Timor* urget *aquæ*.
5 Illa (nefas dirum!) prægnantibus illita partum
Semihominem jugulat præcipitémque trahit.
Credite nunc pueros tali de sanguine natos;
Sic format fœtus, sic alit ille novos.
6 Nec satìs hoc; illo *seges* alma & *Vitis abortum*
Afflatæ faciunt, & *sterilescit* ager.

2. *Pulegium Dictamno cognatum & propter ramorum & propter odoris similitudinem, unde* Dictamnus *appellatur* γλήχων ἄγρια, *i. e.* Pulegium *sylvestre.*

3. *Manifestâ qualitate nocet, quòd cum molestia & mordicitate exeat, & contactu virile membrum excoriet; Occultâ, quòd ab hominibus haustus Epilepsiam, Lepram, Maniam, &c. pariat. In fœminis retentus Uteri suffocationem, Vertiginem, Lipothymiam, &c. in fœtu edito variolas & morbillos.* Sennert

4. *In rabiem aguntur gustat Canes, atque insanabili veneno m sus inficitur,* Plin. *l.* 7. 15. *affectus ille mirabilis & Canum osorum, & animalium ab iis de sorum,* ὑδροφοβία *dictus.*

5. *Nè ipsis quidem fœm malo suo inter se immunibu abortum facit illitus, & om si prægnans supergrediatur.* Pl *l.* 28. 7.

7 Ipſa etiam, gravida eſt ſi fructibus, *Arbor abortit*;
Si *Virgo*, *ægrotat*, ſi modò *nata*, *perit*.
8 Vos, *Hederæ*, teſtor (quis enim pudor acta fateri?)
Quid vos tum folii vis medicata juvat?
Téque, *Venenorum* victrix celeberrima, *Ruta*,
Luctantem cogunt tanta *Venena* mori.
9 Areſcunt *Autumnali flavedine* Plantæ,
Et mœſta *Ictericus* germina tingit *Odor*.
10 Ille fugat *Cives* tactis Alvearibus ægros:
It vaga, & iratùm murmurat *Exul apis*.
Linquit *opes* miſera *auratas*, longóſque labores,
Et ſtructa artifici dulcia tecta *pede*.
11 Nec ſua defendunt latitantem dolia *Bacchum*,
Languentíſque ſenet prima juventa cadi.
12 Parva loquor; non ſe defendit belliger *Enſis*,
Sed cedunt molli dura *Metalla Lui*.
Fit *Sanguis* toties effuſi *ſanguinis* ultor,
Et jam mutatâ vulnerat *Arma* vice.
Sæpe *Viris* cauſa eſt belli, gladióſque repôſtos
Fœmineum exacuit *Forma* venuſta *Bonum*.

7. *Moriuntur inſita, exuruntur* iorum *germina, & fructus arbo*-m *quibus inſedêre decidunt, ib.*

8. *Rutam & Hederas res medica*-*ſimas illicò mori, ib.*

9. *Omnia (hortenſia) acceſſu mu*-ris *menſtrualis flaveſcunt, Id. l.* 19. 10.

10. *Præter illa certum eſt apes tactis alvearibus fugere, Id. l.* 28. 7. *at lib.* 7. Al*vei apum emoriuntur.*

11. Ace*ſcunt ſuperventu muſta, Ib.*

12. *Ferri acies præſtringitur, lib.* 7. *& l.*28. Aci*em in cultris tonſorum hebeſcere, æs contactum grave virus accipere & æruginem.*

Fœmi-

Fœmineum ergò *Malum* gladios obtundat eoſdem,
Obtundat tanti vel meminiſſe mali.
Ah! nimiùm *Mulier* facie confiſa ſuperbit;
Ah! nimiò illa nimis ſe putat eſſe *Deam.*
Viribus immodicis, heu! *non civiliter* uſa,
Mittit adorantes ſub juga ſæva *viros.*
Tu verò humanas, *Dea non puriſſima*, ſordes
Reſpice, & eſto memor quid tibi *Luna* ferat.
13 Inſpice tunc *Speculum*, quo nunc decepta ferocis:
Tunc verè quàm ſis *Pulchra* videre potes.
Tunc *Corruptorem corrumpis* dira nitentem,
Et diuturna tui certáque ſigna gerit.
Tunc *Furia*, propriæque *Venefica Imaginis* audis
Quanta lues! *Umbræ peſtifera ipſa tuæ*!

Sic ait, utque erat in curſu, parat addere multa:
Sed totum dicunt obſtrepuiſſe chorum.
Pérque omnes ramos, & per folia omnia circùm,
Tanquam indignantum, non leve *murmur* erat.
Námque ibi *fœmineo* multùm indulgetur *honori*,
Et viſa eſt temerè verba prophana loqui.

13. *Speculorum fulgor aſpectu ipſo hebetatur*, Id. l. 7. *Eboriſq; nitor*, ...

Plantago.

1 PLantago *assurgit nervo septemplice fulta,*
Plantago insignis gloria prima domûs.
Styptica gens illi est, quam *gentibus Hæmatagogis*
Infensam virtus ambitiosa facit.
Sed sat habet levibus dictis tenus ire simultas,
Et nunquam humano persurit illa modo.
Magna (nec invideo) certè laus maxima vobis,
2 *Gentis Hirudineæ* stirps numerosa, datur.
Purpureum meritò depellitis arce *Tyrannum*,
Ejicitur patriâ jure *Homicida Cruor.*
Formosam imperio *vitam* premit ille superbo,
Cogit & insultans multa nefanda pati.
Lurida lethalis circumfert arma Veneni,
Et Comites *Morbos*, agmina longa, trahit.

1. *Sic dicta per Excellentiam*; [...]acè Ἀρνόγλωσσον *à figura folii* [...]diditur *ab illis in duas species*, [...]ντάνευρον, Quinquenervia, *An*[...] Rib-wort, *vel* Rib-wort Plan[...]n *quæ & Plantago Angustifolia* [...]itur) & Ἑπτάνευρον, Septiner[...], *Angl.* Way-bred, *Plantago La*[...]lia. *Vix possunt numerari facul*[...]es *quæ huic plantæ assignantur.* [...]uod *ad institutum nostrum sufficit,* [...]feram *mea usitata testimonia.* [...]ntago *apponitur in lanâ in dolore* *vulvæ, in strangulatu bibitur*, Plin. *l.* 26. 15. *Et ibidem, Folia plantaginis pellunt, & apposita, vulvas.* Fernel. *autem, Plantago refrigerat densâtque; hinc sanguinis eruptiones omnes cohibet, atque ut alvi profluvia, ità & vulvæ fluxiones compescit, & adversus uteri strangulationes ex lanâ subjicitur, &c. Reliquæ virtutes, ut dixi, tot sunt, ut Themison Medicus integrum volumen de eâ composuerit.*

2. *Verbum fictitium ab Hirudine seu Sanguisugâ.*

Sed quid opus juſto ſuperaddere vana timori
Terricula, & magnum magnificare malum?
Dum nimiùm tragicè ſævum depingitis hoſtem,
Horribilis magìs eſt, *Credibiliſque* minús.
Heroëm minuit fictis quem laudibus *auget*,
Et demit *veræ* gloria *falſa* fidem.
Ceryonem occîdit, Factum memorabile! at ille
Tergeminus fuerat; jam dubitare licet.
Sed facile eſt vobis *Monſtrum* quodcunque *domare*,
Sed nobis *Monſtrum credere* difficile eſt.
Legiſti *Græcos* nimiùm, *Dictamne*, *Poëtas*,
Legiſti, atque *Artem* te didiciſſe puto.
3 At mihi crede tuis quid de *Popularibus* unus
Dixerit, illorum te meminiſſe decet.
4 Sit *Dea Rubigo*, ſegetem tamen arbitror almam
Non ità corrumpit *Menſibus* illa ſuis.
Et pleno nocuiſſe cado plùs mille *puellis*
Unius certum eſt ora bibacis *Anûs*.
Nec furit hoc quiſquam guſtato ſanguine, multos
Efficit *inſanos* ſed *locus* unde venit.
5 Nam curare *Canis* rabioſi vulnera certè
Ille tuus *nimiùm Plinius Autor* ait.

3. Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται, *&c.* *citatum à D.* Paulo *ex Epimenide Cretenſi.*

4. *Vide Ovid. Faſt.* 4.
Flamen in antiquæ lucum
Rubiginis ibat, &c.

5. *Inter omnes convenit, ſi aqua potúſque formidatur à morſu* Can[is] *ſuppoſitâ tantùm calici laciniâ tal[i] ſtatim metum illum diſcuti, videlic[et] prævalente ſympathiâ illâ Græcorum cùm rabiem Canis ejus ſanguinis g[u]ſtatu incipere dixerimus*, Plin. [l.] 28. 7.

Fœmin

Fœmineum ſi vitet *Apis* perterrita tactum,
Neſcio; ſed tactum *Fœmina* vitet *Apis*.
Fatalem in venis ſineret ſtagnare cruorem,
A pulſo ſiquidem *Ruta* necanda foret.
6 Tu quoque deberes meliùs tibi, *Bacchica planta*,
Atque *Corymbifero* conſuluiſſe *Deo*.
Nam quòd ait rigidos *Gladios ferrúmque* retundi,
Dii bene, ſi *peſtis* ſumma ſit iſta bonæ.
Atque utinam *Facies* pulchra incorrupta maneret,
Corrumpat *Speculum* donec & illa ſuum.
Sed quid ago? ſatìs hæc miracula *Græca* refellit,
Fœmina quòd tanto non perit *ipſa* malo.
Occupat hìc (dictis ut gaudet ſemper acutis,
Et *Spinam* in *Linguâ* fertur habere) *Rubus*.
Non tantùm his, aliis datur & *Serpentibus*, inquit,
Ut ſua nè noceant ſæva *Venena* ſibi.
Nec perimens vultu *Baſiliſcus* cuncta, periret,
Si vultum in *Speculo* cerneret ipſe ſuum.
Subriſere, levíque omnes tremuêre cachinno;
A vento credas prætereunte quati.
Nam *Cynico Frutici* libertas magna dabatur,
Hanc uſu propriam fecerat ille ſibi.
Plantago interpellari ſtomachata reſedit,
Et pulchro incepit protinus ore *Roſa*.
Dicentíſque pudor faciem commendat honeſtus,
Gemmantem *verno Flore* rubere putes.

6. *Hedera.*
Deme meis hederas, Bacchica ſerta, comis, | *Ovid. Corymbi, baccæ hederaceæ.*

Roſa.

Rosa.

1 TAM fera fœmineo quæ toxica ſanguine miſces,
Cretica (nam noſtram tangere nolo *Rubum*)
Aſpice quàm vivo ſatuŕetur murice vultus,
2 Quámque ardens Cytini fulgeat ore decor.
Aſpice quàm nullus nec *Flos* nec *Flora* ſit ipſa
Mollior illarum candidiórve cute.
Et ferrugineas juxtà ſimul aſpice formas,
3 Tectáque *echinato cortice* membra *Virûm.*
4 Horrentem dices *Violetis* creſcere *Ruſcum*,
Plorabíſque feris *Lilia* mixta *Rubis.*
Sit tibi tum *Ratio Judex*, ſint *Lumina Teſtes*,
An pura impurus corpora Sanguis alat.
At tu *Tinctoris* vitiatum crede *Lebetem*
Decolor unde venit, non *ſatur* unde *Color.*
Si nihil hic peccat, dices, juſtiſſima nollet
Inſontem patrio pellere *Luna* ſolo.
Hic nihil in vitio eſt, ſed *Copia* peccat, & illum
Publica (quæ *ſumma* eſt *Lex*) jubet ire *ſalus.*

1. *Roſa.. Inhibet fluxiones mulierum, maximè albas, in poſcâ potus* (*ſuccus*) Plin. *l.* 21.19. *Et oleum roſarum ad uteri refrigerationem, & immodicos Menſes cohibendos, præſcribit Fernel. &c.*

2. *Cytinus flos mali punicæ ſativæ, cujus eſt vividiſſimus clariſſimúſque rubor. Balauſtium ſylveſtris flos eſt.*

3. *Echinus tegmen ſpinoſum caſtanearum,* Plin. *Armatum his echinato cortice vallum eſt, Lib.*15.23.

4. *Angl.* Butchers Broom. *Virg.* Horridior ruſco.

Sic

Sic si fortè olim numerosæ prolis abundat,
  Nec populis *Regio* sufficit ipsa suis,
Haud illi indignum est alias dimittere partem
  Quæsitum terras, *Exiliúmque* pium est.
Sed plusquam satìs est cumulat cur *Fæmina?* crede,
  Naturæ nunquam *Prodiga Luxuria* est;
Contenta est paucis, nec, *Avari* more *Nepotis*,
  Congerit immensas, ut malè *perdat*, opes.
Certè opus est facto quicquid facit illa: quid ergó?
  Non locus hîc dubio; *Res* sibi *Testis* adest.
En toto ut durat *Vindemia Sanguinis* anno,
  Pressus & assiduè de nova *Vina Chylus*:
Plena tument semper reparato *Torcula* succo,
  Quem calida & satiens *Mascula Vita* bibit.
At *Mulier* de *Fonte* suo moderatiùs haurit,
  Frugalisque penum non vorat omne *Calor.*
Vitalem in magnos *Thesaurum* congerit usus,
  Naturam humanam *decoquere* ille vetat.
Néve ea sufficeret generando *Symbola* nato
  Quam confert misto semine uterque parens,
5 Ni pia *Mantissam* vellet superaddere *Mater*,
  Perficerétque sui larga Cruoris opus.
Nempe *Cruore Rubens*, at *Candens Semine* constat,
  Et pars *Principium concolor* omnis habet.

5. *Mantissa, additamentum rei quæ venit, quasi manu tensum, quia ultra pondus quod exigitur hoc manu datur. Lucil. Mantissa opsonium vincit. Angl.* Over-measure, Vantage.

Hoc *Ligna*, atque illum *Lapides* præbere putares;
Viváque conjunctis ſurgit utriſque *Domus*.
Ille *veneficii* reus actus, lethifer ille,
Cui tu *Neſſæum* virus ineſſe putas,
(Et mirum eſt ſanè niſi Veſtem tinxerit illo
6 Quâ miſerum occidit *Deïanira Virum*)
Componit teneri ſanguis primordia fœtûs,
Et dat per Menſes blanda alimenta decem.
Nec ſatis hoc illi, chara inter brachia *Matris*
Hoſpitis occurrit rurſus ad ora ſui.
Mutato occurrit mutatus tramite & ipſe,
7 Secretam emenſus qualem *Arethuſa* viam;
Mammarúmque duplex gemino de *Fonte* reſurgit,
Flumine vel ripis candidiore ſuis.
Potavit tales olim gens aurea rivos,
Fælicis tales reddidit *Uber agri*:
Simplicitáſque virûm, candórque & lactea corda
Infantum facili digna fuere cibo.
O juſta & prudens *Naturæ* cura *Parentis*!
Quàm propria ætati pabula cuique dedit!
Cùm nondum *Jecoris* perfecta *Operaria Cella* eſt,
Matre laboratus pignora Sanguis alit.

6. *Herculem: Vide Fabul. Ovid. Met. 9.*

7. *Fons Achaiæ notiſſimus, qui ſub terrâ mar:que dilabens in Ortygiâ tandem Siciliæ erumpere dicitur. Nec minus mirabiliter hic ſanguis (ex communi ſententiâ) ab Utero per Venas hypogaſtricas in Mammarias, pérque illas in mamillas ductus, papillis tandem tanquam è fontibus duobus erumpit.*

Cùm-

Cúmque modò ornatâ novus ignarúsque Tabernâ,
 Vix sua noscit adhuc munia *Tyro Calor*:
Mite rudimentum tingendi murice *Lactis*
 (Discenti pensum quàm puerile!) datur.
Materiâ victor se tandem exercet in omni,
 Gaudet & impensis luxuriare suis.
Dicite nunc tetrum membris cumulare *Venenum*,
 Quo dulces *fœtus* provida *Mater* alat.
Propinant duræ pueris *Aconita Novercæ*,
 Alma *Parens* haurit de meliore notâ.
Unde sed *Infanti* tam (quæres) utilis humor,
 Tot morbos *Matri* tantáque damna ferat?
Ille quidem prodest natali vividus alveo,
 Egestus venis exanimísque nocet.
Ille quidem egestus vicino littore torpet
 Naufragus; *efferri Mortuus* ille velit.
Hoc *Fortuna* negat? se vindicat ipse *relictus*;
 Omniáque infesto membra vapore replet.
Sed (puto) maturi sapiant quid ab arbore fructus
 Indicium præbent, cùm putruêre, malum.
Candida sic *Vitæ domus* est in *Semine puro*;
 Semine corrupto Mors stabulatur atrox.
De *Vitâ Mors* est *Testis* non æqua, nec ipsum
 Crede oluisse *Hominem*, qualè *Cadaver* olet.
At tu legitimo labentem tempore rivum,
 Cùm nullâ vitium traxerit ille morâ,
Non minùs affirmas, *Dictamne* severa, nocentem,
 Nec *Morbos Morbo* ferre, sed *Ingenio*.

Nè tibi cuncta negem (memoras quæ plurima) *Mon*
(Quæ vel falſa quidem, vel bene rara puto) (*ſir*
Corpore ſiqua latent abſtruſæ ſemina peſtis,
(Corpore in humano qualia ſæpe latent)
Unâ eâdemque operâ fugat hæc *Natura*, cruori
Porta redundanti cùm reſerata patet.
Hinc fortè accipiunt *alienum Menſtrua* virus;
Et *Comites* fraudi eſt non habuiſſe bonos.
Sanguinis hæc culpa eſt? non ſum *ipſa Venefica*, ſiqu
Cum ſucco biberit miſta *Venena* meo.

Dixit, & ambroſium dictis ſpiravit odorem:
Sed multas contrà diſſeruiſſe ferunt.
Phœbææ tandem petitur ſententia *Laurus*:
Phœbææ Laurûs verba habuere fidem.

Laurus.

QUæ ſors magnorum eſt, inquit, non rara viror
O *famoſe Cruor*, contigit illa tibi.
Plùs æquo culpantur ab his, laudantur ab illis;
Nec mediocre *Odium* eſt, nec medicoris *Amor*.
Hic *præjudicio* mentitur, & ille *favore*;
Rumoríſque omnes *diſcolor aura* ferit.
Dictamnum auditis? nullo non fœmina menſe
Deducit *Lunam Saga Veneficiis*:

Nec miſcere herbas opus, aut fatalia verba;
  Medea eſſe poteſt *Sanguine* quæque ſuo.
At ſiquid veri pulchro *Roſa* protulit ore,
  Quæque ſuo *Mulier Sanguine Diva bona eſt.*
Purpurea hinc teneræ ſuſpendit *ſtamina* vitæ,
  Subtexitque operi juſta alimenta rudi.
Sed, cui chara feror, niſi me deludat *Apollo*,
  Simque ſacrum fruſtrà cingere ſueta caput,
Nec *format* talis, nec *nutrit* corpora *ſanguis*;
  Nequicquam falsâ laude triumphat iners.
Quæ me multa movent non hîc memorare neceſſe (eſt:
  Unum hoc multorum pondus & inſtar habet.
1 Nam *Mulier* cunctorum animantum ſola reperta eſt,
  Quam *Vena* immodico *menſtrua* fonte rigat.
At *pecus* omne tamen parit intra viſcera fœtus,
  Vincit & humanum fertilitate genus.
2 Quot (monſtrum!) exiguus fertur peperiſſe ſimul (*Mus*?
  Paucáque *Trojani* pondera ridet *Equi*.

1. *Solum animal menſtruale Mu-* ... *, ndè unius utero quas appellant* ... *olas*, Plin. *l.* 7. 15.

2. *Supra cuncta eſt Murium fœ-* ... *, haud ſine cunctatione dicendus, anquam autore Ariſtotele, & Ale-* ... *ndri Magni militibus, generatio e-* ... *m lambendo conſtare, non coitu,* ... *itur. Ex una genitos centum &* ... *inti tradiderunt; apud Perſas ve-* ... *prægnantes & in utero parentis re-* ... *tas; & ſalis guſtatu fieri prægnan-* ... *opinantur. Itaque deſinit mirum* ... *unde vis tanta meſſes populetur* ... *rium agreſtium*, Plin. *l.* 10. 65. *ubi* ... *Mare fœminâ loquens adjectivum adjungit fœminini generis; ſed uſitatiùs aliter facit. Sic ejuſdem lib. cap.* 61. *Mus marinus in terrâ ſcrobe effoſſa parit ova. Et de Corvis lib.* 10. 12. *Corvi pariunt cùm plurimùm, quinos: ore eos parere vulgus arbitratur. Et ſæpe eodem modo, unde ad ejus exemplum ſequitur Elephantus Montoſus, & Turriger; quanquam Plautus adjectivum fœmininum Elephanto Fœminæ addat in Sticho, Solere* Elephantum Gravidam *perpetuos decem eſſe annos. Sed putant Gravidam regi à verbo ſubintellecto, nempe Fœminam.*

Quantum ô montoſus circumfert molem *Elephantus*;
Viſus & eſt *utero Turriger* eſſe ſuo.
Fertilitate tuos, *Lucina*, *Cuniculus* orbes
Penè æquat; vix tu ſæpius ipſa tumes.
Nec tamen hunc fœtum *Theſaurus ſanguinis* ullus
Paſcit, *Venarum* nec reſerata penus.
Nempe in conflictu *Sexûs* utriuſque jocoſo,
Scintilla excutitur corpore *viva Maris*,
Quam medio tutè latitantem in ſemine ſugit
Vis *Uteri* ſitiens, interiúſque rapit.
In cellam rapit arcanam implicitóſque receſſus,
Diſcindentum oculis vix adeunda loca.
His *Virgo* in *Thalamis Animæ Scintilla* recumbit
Fœmineæ, ac pleno *nubilis* igne viget.
Jungit utraſque *Venus*, & *Connubialia* ſeſe
Incipiunt miſtâ *Puncta* movere face.
At circùm *Rubor* attritu motúque duorum,
Et *Sanguis*, *Signum Virginitatis*, adeſt.
Ut placuit florens, *Inventum nobile*, *ſanguis*!
Et ſemel inventis addere prona via eſt.
Néve augere labor minimum quem eliſeris *Ignem*
In promptu *Fomes* ſi ſatis aptus erit.
Non opus eſt alios *Flammarum* inducere rivos;
3 Hoc fulvas *tactu* gignit *Elixer* opes.

3. *Elixer verbum eſt Arabicum, ſed in rebus quas Romani ignorârunt neceſſe eſt ut vocabulis utamur non Latinis, & ridiculè ſuperſtitioſus qui id vitio vertit.*

Adſit materies, & non dignabitur ulla
 Æternis *Veſtæ* cedere *Flamma* focis.
Guttula ſic creſcit primi generoſa *Cruoris*,
 Et ſpernit *facto* ſanguine fortis ali.
Album principio nativi ſeminis haurit,
 Atque opibus læta eſt ædificare ſuis.
Hæ cùm deficiunt, tum *vita operoſior* exit,
 Et bene maternam ſedula poſcit opem.
Materiam poſcit, ſed quam ſibi præparet ipſa,
 Et puram roſeo murice tingat agens.
Namque *Uteri* plenis hæreſcens *Lacte* mamillis
 Venarum multo jugiter ore bibit.
4 Aſpice vitales modò natum in luminis oras,
 Quàm promptus *Lactis nota* alimenta petit?
Blanditias mammis facit, arridétque papillis,
 Et gaudet *veterem* ſe reperiſſe *dapem*.
An paſcet prolem *Natura cruore* tenellam?
 Proh ſcelus! hæc morum *ſæva Elementa* dabit?
Tale *rudimentum* quid mirum ſi genus ipſum
 Efferat humanum, *Cannibiléſque* facit?
Non illaudati mirarer facta *Neronis*
 Impia, nec furias, triſtis *Oreſta*, tuas;
Si *Deus Infantes materno ſanguine* nutrit,
 Et *primam* miſeris hanc jubet eſſe *ſitim*.

4. *Umbilicalium.*

Reſtat adhuc cauſam fluxûs aperire rubentis,
  Qui tantâ *Fontem Religione* tegit.
Fœmina bruta parit, catulóſque in ventre ſaginat;
  Nec *Venas* ideò tundere *Luna* ſolet.
Pro cauſâ quærendum aliquid quo ſola ſuperbit,
  Quod proprium *Mulier* præcipuúmque tenet.
Atque hoc occurrit ſolum mihi multa putanti,
  Quòd ſuperat formâ mollitiéque *Virum*.
Non *Equa* vincit *Equum*, non *Taurum Vacca*; ſed iſta
5 Si digna eſt *Io*, dignus & ille *Jove* eſt.
Si *Leo* tu torvus viſu, tua torva *Leæna* eſt;
  Terribiléſque minùs non quatit illa jubas.
Nec magìs *Vrſa* rudi concinnè lambitur *Vrſo*,
6 Nec nitido magìs eſt apta figura polo.
Fœmina nec *Tigris* maculâ eſt ornatior unâ,
7 Et *Sus fulmineo conjuge* fœda magís.
Non *Avis* incultum ridet decorata *Maritum*;
  Peniculo æquali pingit utrumque *Deus*.
Mollities candórque idem commendat *Olores*,
8 Nec *ſexum* aſpectu *Leda* vel ipſa ſciat.
Quid? gracilíſne magìs, vel bella eſt *fœmina Piſcis*? 9
  Squammarúmve auro nobiliore nitet?

5. *Io in Vaccam; vide Fab. Metam.* 1. *Jupiter in Taurum, Met.* 2.
6. *Calliſto à Junone in urſam commutata, à Jove in cœlum tranſlata, efficit Vrſam Majorem quæ Arctos dicitur, Fab. Met.* 2.

7. *Apro.*
Fulmen habent acres in aduncis dentibus Apri,
Ovid. & paſſim alii
8. *Vtpote quæ cum Olore concubuerit, notitiámque habuerit.*

Se

Se satìs hîc armat *nudo Venus* improba *Sexu*;
Addere nec *Formæ* tela necesse putat.
Nulla *sagittiferis oculis* victoria parta est;
Rem peragit totam *Conciliator odor*.
At gentem humanam formosior ignis adurit,
Nec rationis egens, nec sine *Luce Calor*.
Nec facit hunc *Coïtûs* brevis & cœnôsa voluptas:
Ah! pereant, quibus hæc sola vocatur *Amor*.
Larga *venustatem* tribuit Natura *puellis*,
Et nivei blandas corporis illecebras.
Auratâque viros voluit retinere catenâ,
Et frænare vagos *dulcibus imperiis*.
Nec solùm incestâs turpissima pascere membra,
Sed spectantum *oculis* gaudia *casta* dare.
Sanguinis hinc partem, *pressura* novissima tandem
Quem facit, & duri vilis *amurca Chyli*,
Quæque Pilos abit in tristes Barbámque ferocem,
Densatæque infert nubila fusca cuti,
Derivare omnem voluit de corpore pulchro,
Laxatásque dedit *Lunæ* aperire vias.
9 Quòd si *impura* suis decurrere *Flumina* rivis
Fors vetet, & magnus digerat illa calor,
Paulatim formam *mulier solidata* virilem
Induit, & stupor est qui fuit, *Iphi*, tuus.

9. *Aliter enim Morbi Mórsque consequentur.*

10 Sic

10 Sic *Phaëthusa* pilis sibi totum horrescere corpus
Mirata est, densas & fruticare genas.
Sæpe *manum* damnans *Speculum* sibi poscere *Testem*,
Et *Speculum* damnans sæpe referre *Manum*.
Ipsa diù proprio est infælix territa *Vultu*;
Ipsa diù infælix territa *Voce* suâ est.

Hæc & plura quidem (sed quis pote cuncta referre)
Veridico edocuit *Laurus* amata *Deo*.
Hinc ærumnosi dura ad miracula partûs
Se via sermoni præbuit ipsa ducem.
11 *Obstetrixque* loqui jussa est *Junonia planta*,
Quæ meritum à *Lochiis Optima* nomen habet.
12 Arrexit caules, & non invita loquuta est,
Nec piguit proprium commemorare decus:

10. *Pithæi Abderitæ Conjux, quam refert Hippocrat. lib. 6. Epidem. cùm antea fœcunda fuisset, viro exulante mensibúsque subsistentibus, toto corpore hirsutam factam esse, barbam erupisse, vocémque asperam & virilem effectam; idémque Nemisæ Gorippi conjugi contigisse.*

11. *Aristolochia Junoni Lucinæ sacra: Nominis causa quòd sit ἀρίστη ταῖς λοχείαις, non λεχώναις, ut in Plin. legitur*, optima parturientibus: *Vel à* Lochiis, *i. e. purgamentis omnibus post partum, quæ feliciter expellit.*

12. *Habet enim caules humi serpentes.*

Aristolochia.

1 ET *Florem*, & *Baccas* virides, & *Semina* fundo,
Patronámque Uteri non *sterilem esse decet.*
Sed magìs est altè mea summa recondita virtus,
Et *Fructus Radix* maximus ipsa mihi est.
2 Hanc Natura *Uteri* signavit cauta figurâ,
Nec passa est vires *dissimulare* suas.
Indè vocor *Terræ Malum*; tam nobile *Malum*
Non ipse *Hesperidum lucidus Hortus* habet.
3 Dignius hoc tolli (tu *Nupta* fatebere) cursum
Quàm quod tardavit, pulchra *Atalanta*, tuum.
Hinc proprio fovet amplexu, nec pondera tanti
Ausa est *Arboribus* credere *Mater Humus.*

1. *Angl.*Birth-wort. *Plurimis modis Aristolochia prodest; nam & Menses & secundas sciet, & emortuos partus extrahit myrrhâ & pipere additis, pota vel subdita: Vulvas quoque procidentes inhibet fotu, vel suffitu, vel subjectu, maximè tenuis,* Plin. *lib.* 26. 15. *Nostri Malum Terræ vocant, & quatuor ejus genera servant* ——— *omnes colore buxeo, caulibus parvis, flore purpureo; ferunt baculas parvas ut Capparis. Valent Radice tantùm* ——— *Odor omnium medicatus, sed oblongæ radici tenuiorique gratior* ——— *Oblonga in summa gloriâ est; si modò à conceptu admota vulvis in carne bubulâ, mares figurat, ut traditur;* Plin. *lib.* 25. 8. *Quod postremum dignius erat hoc poëmate quam opere Philosophico inseri; imò nè hoc quidem dignum. Libet adjungere* Fernel. *Aristolochia utraque menses, secundas, & fœtus cum myrrhâ & pipere potæ pellit; subdita eadem præstat, & Uteri sordes expurgat.*

2. *Crollius, qui in Signaturis Plantarum multus est, hanc similitudinem inter figuram Uteri atque radicis Aristolochiæ rotundæ observavit, ut arbitror, primus. Quantam vim habeant hæ Signaturæ rerum nescio; Poeticæ non male conveniunt.*

3. *Notissima fabula: vide Metam.* 10.

Néve

Néve in me partus ſolventem molliter omnes
Mirandus *Terræ* eſt *Omniparentis* Amor.
Non falſus fuit ille animi qui carmine dixit,
4 *Præſentem monſtrat quælibet herba Deum.*
5 Nec falſa *Egyptus* coluit ſanctiſſima quondam
Florenti *virides* quæ *pietate Deos.*
6 *Roma*, quid indulges *Rhonchis*? *Naſcuntur in* Hortis,
Naſcuntur campis Numina denſa tuis.
Quid *Seges* eſt niſi flava *Ceres*, & *Vitis Iacchus*?
Veſtitúrque Deis religioſus ager.
Et *Lucina Ego* ſum; valvis bipatentibus arctas
Laxato vitæ cardine pando fores.
Ignoſcas precor ô temerè mihi, *Luna*, loquutæ,
Impia ſi mihi vox excidit ore pio.
In *me Tu Numen*, *Tu* in *me Lucina* moraris,
Et *ſub perſonâ* te tenet *Herba Deam.*
Claudis & exiguo noſtræ *Radicis* in *Orbe*
Virtutum partem quas *tuus Orbis* habet.
Ingentes refero victrix de morte triumphos,
Armis uſa *meis*, *Viribus* uſa *tuis.*

4. * * * * *

5. *Allium Cepáſque inter Deos in jurejurando habet Ægyptus*, Plin. *l.* 19. *6.*

Porrum & cepe nefas violare aut frangere morſu,

Juv. Sat. 15.

6. *A Romanis irridebatur hæc ſuperſtitio Ægyptiorum, quanquam omnigenûm Deorum avidiſſimis, ut patet (præter multa alia) ex illo notiſſimo ſcommate Juven.* Sat. 15.

O ſanctas gentes quibus hæc naſcuntur in hortis
Numina! —

7 Sum

7 Sum *præfecta Viis*, totúmque in corpore purgo,
Perfuncta *Ædilis* nobile munus, iter.
Dilato angustum nimis, obstructúmque recludo,
Et latè præceps omne quod obstat ago.
Nulla objecta mora est *Animæq; Animæq; d inistris*,
Nè possint puras ire redire vias.
8 Sentinas etiam exsicco, fœdásque paludes,
Hæreat in medio nè vaga turba luto.
Sed mihi mandata est curâ propiore tuenda,
9 Ducit ad ætherias quæ *Via Sacra* plagas.
Cimmerias Patriæ tenebras cùm linquere vellet,
Et nova *cognatum* cernere *Vita diem*,
10 *Thermopylas Uteri* nè *Mors* priùs occupet obsto,
Præcludátque arctum nè vigil hostis iter.
Mireris (nam, *mirorum ditissima Mater*,
Nil *Natura* magìs prodigiale facit)

7. *Aristolochia, præsertim Rotunda, calida atque sicca tertii gradûs initio, adeóque validè Cerebri & Pulmonum lentam crassámque pituitam expurgat, ut Epilepsiæ ab utero, tussi & asthmati conferat, & interiores rumpat abscessus, & abortum quoque provocet*, Fernel. *lib.* 5. *Meth.* Med. *Et, Aristolochia utraque amara & subacris, abstergit & digerit, sed rotunda crassos humores validiùs extenuat, & ab iis natas obstructiones promptiùs expedit; hinc asthmaticis, suspiriosis & pleuriticis auxilio est, cap.* 20. *Aristolochia multò validiùs Lienem obstructione liberat, laterísque doloribus auxiliatur, cap.* 24.

8. *Putrescentia sanat & sordida expurgat*, Fernel. *Ibid. Et, Aristol. utriusque radix strenuè abstergit, sed rotundæ potentius; putredines sanat & exest, ulcerum sordes expurgat, vermésque necat & extrahit, Id. lib.* 10.

9. *Uterus, membra muliebria.*

10. *Celeberrimæ angustiæ montium in Græciâ, quas Leonidas Rex cum quatuor millibus occupavit, & numerosissimo Persarum exercitui adytum in Græciam intercludere ausus est; dictæ à* πύλαι, Portæ, *i. e. angustiæ montium*, & aquis calidis *scaturientibus, quæ cum cervice uteri non malè conveniunt.*

Quo

Quo materna modo pondus malè mobile possint
Tantillo tantum claustra tenere sinu ;
Quo moles tam magna modo, quo *fulmine* adacta,
Transeat angustæ *Limina clausa* foris ;
Compages *Uteri* quo dura *reciprocet* æstu,
Quo sese *evolvat*, quo *replicétque* modo ;
11 Quid laxet nodos quâ vi solida ossa dehiscant,
Quâ subeant iterum vincula nota *fide*.
Non opis hoc nostræ, nec quicquid ubiq; potentum
Herbarum est, quotquot maxima *Terra* parit.
Ipsáque Vosque meæ, non segnis turba, *Sorores*,
Instrumenta operis parva, sed apta, sumus.
12 At peragit *Deus* (ut facile est agnoscere) primas ;
Nam dignus tanto *Vindice Nodus* adest.
Ille jubet crescenti *Uterum* decedere *proli*,
Crescentíque *Utero* cedere *Membra* jubet :
13 Et *concurrentis Symplegados* ora resolvit,
Atque aperit molli *saxea claustra* manu.
Interea forti conatu industrius *Infans*
14 Et capite audaci *fissile* tentat *iter* :

11. *In partu ossium commissuræ, nempe synchondrosis Coxendicis cum osse sacro & pubis, & coccygis synneurosis solvuntur & mollescunt.*

12. Nec Deus intersit, nisi dignus vindice nodus
Inciderit,—
Horat. *Hîc autem contra regulam Horatianam non peccatur.*

13. *Symplegades Insulæ, vel potius Scopuli, in ostio Ponti Euxini, quas inter se concurrere poetæ finxerunt. Vide Valer. Flac. lib. 4. Et singularis in usu est* Συμπληγὰς, *Mart.*
Si constringantur geminâ
Symplegade culi.

14. *Omnia animalia naturaliter in caput exeunt ; obliqua autem, vel in pedes, contra naturam, Aristot. Hist. Anim. l. 7. 8.*

Interea

Interea magno *Mulier* diſrupta dolore,
  Commotum totis artubus urget onus:
Et meus inſtigat penetrabilis ardor utrumque,
  Et rareſcentes cogit hiare plagas.
Sæpe intra miſeræ funebria viſcera *Matris*,
  Heu! nondum proles *nata*, *ſepulta* jacet.
Inceſtat *Patrias Vitæ Mors* impia ſedes,
  In tam *fœcundo Fertilis ipſa* loco.
Spargit lethiferos incluſum *Funus* odores,
  Sarcophagúmque ſuum (*Monſtra!*) *Cadaver* edit.
Quis credat? *Matrem tollit præpoſterus Infans*;
  Et *Tumulum Vivum Mortuus ipſe* necat.
Prodigium caſtæ Dii tantum avertite genti;
  Nec niſi *Adulterio* ſit *Labor* ille datus.
Quà licet auxilior; putridum ſalvâ arbore fructum
  Stringo; concuſſus molliter ille cadit.
Gaudeo, nè tantâ præceps eat ipſa procellâ,
  Quaſſatæ *Merces* præcipitare *Ratis*.
Sæpe fugit vinclis *proles temeraria* ruptis,
5 *Exuvias* linquens *Sarcinuláſque* ſuas.
6 Linquitur & *Chorion Tunica*, atque *Subucula* *ralla*
  Amnios, & turgens lacte *Placenta Fenus*.
Lucinam implorat *Mulier recidiva ſecundam*,
  Nec miſeræ *ad Partum Parturiiſſe* ſat eſt.

15. *Secundas.*
16. *Exterior* Membr*ana fœtum in* [ut]*ero circumveſtiens*, Χόριον. *interior* [ἀ]μνιος *dicta eſt; unde hæc Subucu*[la]*m, illa Tunicam refert.* Placenta *uteri, vel Hepar Uterinum, vel fortaſſe rectiùs Mamma uterina, unde infans per vaſa umbilicalia partem nutrimenti haurit.*

Hîc

Hîc etiam miſeræ ſuccurro, Uterúmque repurgo;
Nec facilis, purus nec nimis ille labor.
Quas ibi ſuſtineam fortis detergere ſordes
Scitis; ſed nullus *Vir* (precor) iſta ſciat.
Si ſciat, amittet multum *Venus* improba juris,
Et minùs incipies eſſe, *Cupido*, ferox.
17 Sed quamvìs arcana in me *Chirurgica virtus*
Infixa ex alto vulnere tela trahat,
Non tua, blande *Cupido*, revellere ſpicula conor;
Heu! malè tunc *Uteri* dicta *Patrona* forem.
18 Una in me vis eſt, quam certè miror & ipſa,
(Ah quæ ſe poterit noſcere *Planta* ſatis?)
Omnia ſunt *Tenebræ*; multos meditata per annos,
Quod feci toties quâ faciam arte rogo.
Nam tanta *humanæ* quæ præbeo commoda *vitæ*,
Piſcibus exitium, nec *ſua fata*, fero.
Ut me libârunt, patrias *Anima uda* ſub undas,
Vitáque cum nullo murmure *muta* fugit.
Unde hoc fluctivagis bellum cum gentibus ortum?
Nam nec eas novi, nec nocuêre mihi.
Et *fœcunda* magìs vivunt animalia nuſquam:
Perſequor hæc *odio Fertilitatis Amans*.
Exerit *Effectus* ſeſe, præbétque videndum;
Sub Terrâ *Radix Cauſa* profunda latet.

17. *Ariſtolochia utraque ſurculos & ſpicula extrahit, ſquamas oſſium illita educit*, Fernel. *ib.*

18. *Piſcatores Campaniæ eam quæ rotunda eſt Venenum Terræ vocant, corámque nobis contuſam immiſtâ calce in mari ſparſere: advolant piſces cupiditate mirâ, ſtatimque exanimati fluitant*, Plin. *l.*25.8.

Lentiſcus.

Lentiſcus.

1 EXcipit hîc oriunda *Chio Lentiſcus*; & inquit,
Nunc quod adeſt, non hoc temporis hujus o-
Ut lubet in *Piſces*(non hoc erit, *Optima* fraudi) (pus.
Et ſævi, & totum depopulare *Mare.*
2 Viderit hoc *Glauci* quæ reddit in æquora *Piſces*,
Viderit *Æquoreos* quæ facit *Herba Deos.*
Parva queri piget, ô, quando hîc, hîc auſa *Sabina* eſt
Inter tot plantas ſtare ſceleſta pias:
Auſa ſacros aditus, & non *violabile Templum*,
Vivificóſque *Uteri* cæde replere *Lares*;
Impatiens ſceleris *Spem nudam* occidere *Vitæ*,
Et *deſignatos* auſa necare *Viros*.
Infantem tenerum maternis abripere ulnis,
Extremus belli eſt immodicúſque furor.

1. *Lentiſcus, Anglicè* The Maſtick Tree, *Græcè* σχῖνος, *& baccæ ejus* σχινίδαι. *Nomen* Latinum *fortaſſis* *à Lentore lacrymæ & folii. Omnes* *fluxiones, non ſolùm Menſium, cohi-* *bet.* Meritò *ei hæ partes contra Sabi-* *nam attribuuntur; non ſolùm enim* *abortum prohibere creditur, ſed & ipſa* *ſemper fæcunda eſt, ut ex Ciceronis* *verſu diſcimus.*

Jam verò ſemper viridis ſem-
 pérque gravata
Lentiſcus triplici ſolita eſt gran-
 deſcere fœtu;
Ter fruges fundens tria tempo-
 ra monſtrat arandi.

Hujus arboris gummi Maſtiche dicitur; optimum genus in Chio naſcitur magnâ copiâ.

2. *Vid. Fabul. ultimam* 13. *lib.* Metam. *Cùm piſces in ripâ explicuiſſet, illi contactâ quâdam herbâ in profundum proſiluerunt: admiratus vim herbæ Glaucus eam deguſtat, ſéque eodem modo in mare projiciens Deus marinus factus eſt. Prov. Græc.* Γλαῦκος φαγὼν πόαν οἰκεῖ ἐν θαλάσσῃ.

Hîc intuta (nefas!) clausi custodia *Ventris*,
Præsidiíque parùm *Viscera Matris* habent.
At tantùm *Natos* civili tollitis irâ,
Arma Novarcalis tarda, *Aconita*, manûs.
O ignara mali, simplex & rustica *Colchis*,
Flagitiíque Artes erudienda novas!
Medeam erudiet pueros *Medea Sabina*
Doctiùs & citiùs dilacerare suos.
Ingeniosa parùm es, vindictæque inscia *Progne*:
Grande moræ pretium est; hic sine vivat *Itys*.
Concumbásque fero quamvìs invita Marito,
Spémque novam *Tereo*, ventre tumente, feras.
Tunc matura odio, tunc nostram admitte *Sabinam*,
Funestásque utero præparet illa dapes.
Ore calescentes avido *Vir* devoret offas,
Et sua visceribus *Viscera* rapta tuis.
Quem *Vindicta* facit, generosum est crimen *Abortus*;
Nunc faciunt nugæ deliciæque leves:
Ut vultum famæ componat Adultera castum,
Nè ferat indicium criminis ipsa sui;
Ut vitet sumptus, & sit Venus impia frugi,
Nè tua sit nimiùm laxa, *Libido*, domus:
Monstrando Ventri rugarum ut dedecus absit,
Et *Matronales* (res inhonora) *notæ*.
Omnibus his causis æquè officiosa *Sabina* est,
Nobilis ingenii sedulitate mali.
Si conspirarent homines cum germine tali,
Mox cultor vacuo nullus in orbe foret.

Vos brutis oculis ſpectacula vana daretis,
Materies veſtræ tota deeſſet opis.
3 At *vos*, quæ rapidum *ſufflamine* ſtringitis ævum,
Et *Parcis* dulces nectitis arte moras,
4 Utque eſtis pictæ florentia *Sidera Terræ*,
Jure *Homini* Vitæ *fata* Necíſque datis,
Vos, ô, Infantum *viva incunabula* fœdè
5 Vexantem, *Arboream* flammâ abolete *Strygem*.
Hoſtem Naturæ ſceleratam tollite, & ipſum
6 Ter madidâ *Lauru* ritè piate locum.
7 Se ſaltem *Cretæ* teneat natalibus arvis,
8 *Paſiphaës* uterum digna ſubire gravem.
Corporis hìc duplicem unius feciſſet *Abortum*:
O iterum nullo palma futura die!

3. *Machina quâ currus deſcenſu* *ono rapidus ſtringitur, i.e. retinetur.*
Ipſe rotam ſtringit multo ſufflamine Conſul,
uven. 8. *Unde Auguſti dictum.* Harii ingenium ſufflaminandum ſſe.

4. *Eodem jure fortaſſe quo Cæli* *dera.*

5. Nocte volant, puerósque petunt Nutricis egentes.
Et vitiant cunis corpora rapta ſuis:
Carpere dicuntur lactentia viſcera roſtris,
Et plenum poto ſanguine guttur habent.
Eſt illis Strigibus nomen, &c.
Ovid. Faſt. 6.

6. *Ritus antiquus luſtrandi.*
——Cuperes luſtrari, ſiqua darentur
Sulphura cum tædis, & ſi foret humida Laurus.

7. *Ubi magnâ copiâ creſcit, & unde in alias regiones proveniſſe creditur. Quidam Creticam Cupreſſum appellant, teſte Plin.*

8. *Quæ Minotaurum peperit,*
Semibovémque hominem, ſemihominémque bovem.
Gravem, *i, e. gravidum : ſic Quinctil.* Gravis fructu vitis.

Sed, puto, maternâ nunquam voluisset in alvo
    Tam *magnæ Monstrum* dilaniare *spei.*
9 Nam pueros septem forti faustóque quotannis
    Ore voraturus *Semivir* ille fuit.
Curre, *Sabina*, redi in patriam; nec fortè queremur
10 *Dictamnus* tecum si *Popularis* eat.

His dictis divisi animi; varióque tumultu,
    Murmure & incerto *Conscio* tota fremit.
At frondes commota *Sabina* erexit acutas,
    Ut viso ardentes hoste Leæna jubas:
11 Cuíque priùs *ternos* mater Natura *Calores*
    Attribuit, *Calidam* jam *quater* ira facit.

9. *Minos victis Atheniensibus hanc jussit esse partem stipendii quam penderent, ut septem nobiles pueros quotannis in Cretam mitterent Minotauro objiciendos.*

10. Dictamnus Popularis, *ejusdem patriæ, nempe Cretica. Dictamnus autem mirè efficax creditur ad expellendum embryonem.*

11. *Vulgò dicunt* Calidam tertio gradu.

Sabina.

1 TUne, *miſelle frutex (* his turbida vocibus inſit)
Túne inimicitias, ambitioſe, meas?
Tu celebrem Mundo maledictis ſtringere plantam,
Et multâ notam laude, miſelle frutex?
2 Tu, Dentis medicina cavi, quam ſede remotâ
Vix in Tonſtrinis ultima Theca capit?
I nunc, votivas circùm ſuſpende *Tabellas*,
Atque onerent ramos parta *Trophæa* tuos.
Inter tot titulos monumentáque tanta laborum,
Pars *putridi dentes* maxima laudis erunt.
An quoniam flentes tua *Lachryma* dura *Catarrhos*,
Et decurrentes lignea ſiſtit aquas,
3 *Naturámne* putas tenui conſtringere vinclo,
Conceptûſque *udam* poſſe inhibere *fugam*?

1. *Herba* Sabina, *Brathy appellata à Gracis, duorum generum eſt, altera Tamarici ſimilis folio, altera Cupreſſo; quare quidam Creticam Cupreſſum dixere*——*partus emortuos appoſita extrahit & ſuffitu,* Plin. *lib,* 24. 11. *Anglicè* Savin *dicitur. Crollius in eâ ſignaturam Venarum Uteri vidit, mirâ (ut mihi videtur) perſpicacitate. Sabina (inquit* Fernel) *tertio eſt gradu calidorum & ſiccorum, acris & validè digerens. Menſes, ſiquid aliud, provocat: fœtum etiam viventem enecat & mortuum ejicit.*

2. *Nempe Maſtiche, lacryma ejus, in doloribus dentium vulgatiſſimum remedium. Maſtiche laudatiſſima Chia, candida,* Plin.

3. *Ad firmandum fœtum atque uterum in iis quæ abortui ſunt obnoxiæ nihil frequentiùs à Medicis quam Maſtiche & intùs & extrà adhibetur.*

Non ità; sed *Nomen* fallaces Vana per artes,
Et magno vilis planta licere, cupis.
Quod non es simulas, famæque imponere quæris:
Non Ego sed quæ sim dissimulare volo.
Confiteor nondum natos me avellere fœtus:
Utere confessæ commoditate reæ.
Confiteor; nec Tu, *Matre* indulgentior ipsâ,
Lachrymulis poteris hoc prohibere tuis.
Te comedat, totam te prægnans allinat alvum,
Junge & cum lentâ mascula thura pice;
4 Et *Lapidem* gestet (labor hic est *Hercule* dignus)
Herculeum; vires, credo, habet ille tuas.
Scilicet ille hominis primordia ferrea duri,
Invictâ retinet fortiter ille fide.
5.6 Adsint *Coraliúmque Smaragdorúmque* Cylindri,
Et circum digitos plurima *Jaspis* eat;
7 Indomitúsque *Adamas*, & proles *Unio* Conchæ,
Quæ sese & prolem claudere docta suam.

4. Lap. Herc. *i. e, Magnetem, ob admirabiles vires sic dictum. In manu gestet gravida (quæ abortum timet) Magnetem, vel umbilico apponat: Brachio alliget, & sub alis gestet Lapidem Aquilæ, vel qui in utero Cervæ aliquando reperitur: Corallia item, Jaspidas, Smaragdos, Adamantas*, Sennert. *Aliique passim eadem.*

5. *Claudian. dicit,*
—Vellitque Corallia Clotho;
& Græcè scribitur κοράλλιον *cum o: sed his prævalere debet Ovidii autoritas, qui bis in Metam.* 4, & 15. *habet Coralium.*

6. *Cylindros ex iis (smaragdis) facere malunt quàm Gemmas, quoniam est summa commendatio in longitudine*, Plin. *lib.* 37. 5.

7. *Margaritarum etiam* [illegible] *passim præscribitur.*

8 Ante

8 Ante omnes *prægnantem Ætiten* ferre ſub ulnis
Sit memor; imò illi conſule ferre duos.
Nil gerit in gravidâ ſobolem conſtantiùs alvo;
Æternùm ſobolem providus ille gerit.
Omnia cùm faciet, faciet tamen omnia fruſtrà,
Attingat ſuccos ſi ſimul illa meos.
Confiteor; neque ero Naturæ ingrata benignæ,
Nè tibi diſpliceam quæ mihi nulla places.
Hoc *Natura* dedit, puto *Te* ſapientior, ipſa,
Arboreus quamvìs tu videare *Cato.*
Non in proliferam ſoleo ſubrepere furtim,
Aut *Dominâ invitâ* vi penetrare domum.
Mallem ego formoſo formoſa vireſcere in horto,
Atque illibatas integra ferre comas.
Diſcerpor, tundor pilis, cædémque coacta
Sum *facere* indignam, ſed priùs *Ipſa pati.*
Jure quidem ſummo ſceleratam *Colchida* damnas
Numquid & in *Cultrum* tranſit, Inepta, ſcelus?
Quid Nemus omne tibi niſi, *Non es ſobria*, dicet,
Quando reas *Vites Ebrietatis* ages?

8. *Ætites Lapides ex argumento nominis magnam famam habent; reperiuntur in nidis Aquilarum: aiunt binos inveniri, Marem & Fœminam, nec ſine iis parere quas diximus aquilas, & ideo binos tantùm —Huic eſt in alvo lapis qui vocatur Callimus— Ætitæ omnes gravidis adalligatæ mulieribus vel quadrupedibus in pelliculis ſacrificatorum animalium continent partus, non niſi cùm parturiant removendi, alioqui vulvæ excidunt; ſed niſi parturientibus auferantur, non pariunt,* Plin. *lib.* 36. 21. *Eſt Lapis iſte prægnans; intùs, cùm quatias, alio velut in utero ſonante, Id. lib.* 10. 3. *Suprà alligatus (inquit Lev. Lemnius de Occult. Nat. Mirac.) fœtum retinet: ad femora applicatus attrahit, partúmque facilem reddit: & hoc uſu quotidie in Galliâ comprobatum eſſe.*

Vim Deus hanc tantam dono mihi non dedit; illam
Sed majora ſequi dona neceſſe fuit.
Nam *Menſes* Utero cunctatricéſque *Secundas*,
Membráque mortiferum mortua pondus ago.
Et per me liber nativo carcere fœtus
Attonito ignotum ſuſpicit ore diem.
Sed nihil, ah! tanto dignum videt ille labore:
Vellet & in *Tenebras*, credo, *redire* ſuas.
Optaret veniſſe meum maturiùs hauſtum,
Cùm nondum vivum perficeretur opus.
Quod *ſcelus* appellas, gravis autor, & eſſe fatebor;
Sed, *Lentiſce*, *Hominum*, non ſcelus eſſe *Meum*.
Hoc emeret quanti primis ſub menſibus *Infans*,
Si ſciret quòd mox eſſet iturus iter?
Ah! minimè prorsùs decuit producere talem
Anguſtam in mundum difficilémque viam.
Ad *Cœlum* ire putes magnis conatibus ægrum;
Cum *pœnâ ad pœnas naſcitur* innumeras.
Nixibus in *lucem* prodit *lethalibus* Infans;
Ipſe dolor *Partûs Omina Mortis* habet.
Ah! quanti *Veneris* fallacia gaudia conſtant!
Quam carè Matris nomina Mater emit!
At tu dilecto cruciata *Puerpera* morbo,
Quam vivum torquet (*Vipera dulcis*) onus,
Carpe meum properè folium, nè carpere differ;
Et crede in ſucco *Nectar* ineſſe meo.
Protinus impulſu reſerantur clauſtra potenti;
Exitus è Mundo vix magìs ipſe patet.

Pro-

Protinus à ramis maturus decidit Infans,
Et *plorat* tantùm, *Matre tacente, Puer.*
Illa rudi gaudet vagitu oblita doloris ;
Ausa animo *Venerem* mox agitare *novam.*
At tu legitimæ cui desunt tempora *Lunæ*,
(*Noctem Uteri Princeps* humida *Luna* regit.)
Tu folium nè carpe meum, nè carpe, monebo ;
Sed longè, quanquam pondere tarda, fuge.
A me concussus totâ pluit arbore Fœtus,
Atque cadit, vel si *Fructus acerbus* erat.
Hoc Ego prædico, nè me post damna petita
Lentisco dicas imposuisse tibi.
Scilicet innocuæ non peccant spontè Puellæ,
Nulla volens unquam vel *gravidata* fuit.
Sed si Ego non essem, credo, committere tantum
Nulla quidem posset (da voluisse) nefas.
At centum præstant operam bona germina eandem;
Exiliúmque ideo si meruisse putor,
Exilii comites video non defore nostri ;
Ibimus in *Cretam* quàm bene magna cohors ?
Ibis, *Myrrha*, simul mecum, *Virgo impia* quondam,
Nunc *pia*, supplicio nunc pretiosa tuo.
Sed labefactâsti neque tunc, licèt impia, fœtum :
9 Quem *Fœtum ?* & crimen quem *peperisse* fuit.

9. Nempe ex patre conceptum. | *Vid. Fab. Metam. lib.* 10.

10 Et *Panaces* magno *Mortem* quod nomine terret,
11 Cúmque *Ammoniaco Galbana* flava suo;
12 Divitibúsque *Laser* planta inficianda *Cyrenis*,
Ni simul & *Lucri dulcis* adesset *Odor*.
13 Ibis, *Thus Terræ* (nec *Thura Sabæa* moramur)
14 Ibis tu *Luto* quem, *Croce*, tinxit *Amor*.

10. *Panaces ipso nomine omnium morborum remedia promittit*, Plin. *lib.* 25. 3. ἀπὸ τᾶ πᾶν ἀκεῖν *Vocatur & Panax & Panacia, & propter eximias vires, Panax Herculeus. Virg. appellat* Odoriferam Panacéam. *Est autem Panaces neutrius generis, sicut Cacoëthes, Nepenthes, Hippomanes. Anglicè vocatur* All-heal. *Ab hoc exsudat Opoponax, qui succus cum multis potestatibus & hanc obtinuit abigendi partus.*

11. *Galbanum, gummi Ferulæ Syræ, Ammoniacum Cyrenaicæ.*

12. *Propter odorem fœtidum. Planta ipsa Laserpitium propriè dicitur, succus Laser, i. e. Asa fœtida. Catul.*

Laserpitiferis jacet Cyrenis.

Plin. lib. 19. 3. *Laserpitium, quod Græci* Σίλφιον *vocant, in Cyrenaicâ Provinciâ repertum, magnificum in usu medicamentis.*

13. *Abiga*, Ground-pine, *de quâ suprâ.* Nec Thura Sabæa moramur, *quia scilicet contrariæ virtutis existimantur, unde Sabinus modò*,

Junge & cum lentâ mascula
Thura pice.

14. *Allusio ad versum Tibulli,*

Sed nimius Luto corpora tingit
amor.

Lutum, vel Luteum, vel Lutea, (λυσιμάχιον *quibusdam) herba erat croceo colori tingendo in usu. Virg.*

——Croceo mutabit vellera
luto.

Crocus amore Smilacis contabescens in florem sui nominis conversus esse fingitur.

15 Ibis *Ereuthodanum*, & *Colocynthis* fellea, mecum,
16 Pictáque quæ varii terga *Draconis* habes:
Eminus & tacitis *Cyclaminus* noxia telis,
Nec temero gravidis transilienda pede:
17 *Antidotúsque* aliis, sed *Fœtibus* ipsa *Venenum*,
In cœtu nulli *Ruta* secunda pio.
Quid memorem reliquas? *Agmen* sumus; ipsa quoq; (ibis
Quæ meritum à Lochiis *Optima* nomen habes.
Sed neque tu tandem, *Præses* veneranda, manebis:
Surge, age, & *Exilium* concomitare meum.

15. *Erythrodanum, Anglicè* Madder, *de quo priús. Alia est Erythrodanus, quam aliqui Ereuthodanum vocant, nos Rubiam, quâ tinguntur lanæ, pellésque perficiuntur, &c.* Plin. *l.* 24. 11. *Rubia radice atque semine pollet, calida ordine secundo, sicca tertio, eximiâ detergendi facultate insignis, quâ jecur, lienem, renes atque uterum exquisitè purgat: Nam I-terum sanat, Lienem absumit, urinam crassam atque copiosam, nonnunquam & cruentam, movet, Menses ciet, appositáque Secundas ac fœtum detrahit, ut proinde minimè sit tuta prægnanti*, Fernel. *l.* 5. *Meth, Med.*

Colocynthis, vel Cucurbita sylvestris, appellatur etiam Fel Terræ, propter amaritudinem; & Mors Plantarum, quia Herbas quæ propè crescunt, aut necat aut amarescere facit. Anglicè Coloquintida, *vel* Bitter Gourd. *Nec puerorum nec senum nec prægnantium (fœtus enim vel supposita enecat) sed ætate duntaxat florentium & robustorum Medicamentum est*, Fernel. *l.* 5. *Meth. Med.*

16. *Dracunculus, Dracontium, Serpentaria à quibusdam, Anglicè* Dragon, *à caule maculoso instar Draconum. Semen Dracunculi fervens mordíxque, tantúmque inesse ei virus, ut olfactum gravidis abortum inferat*, Plin. *l.* 24. 16.

17. *Quæcunque autem Ruta & per se pro Antidoto valet, foliis tritis & ex vino sumptis, contra aconitum maximè & viscum; item fungos & serpentium ictus, utpote cùm mustelæ dimicaturæ cum his rutam priùs edendo se muniant. Valent & contra scorpionum ictus & araneorum, apum, crabronum, vesparum aculeos, & cantharidas ac salamandras, canísve rabiosi morsus, &c.* Plin. *lib.* 20. 13. *Sed addit tandem, Præcavendum est gravidis abstineant hoc cibo, necari enim partus invenio.*

Finie-

Finierat; favor orantem plausúsque sequuntur:
Nec causam dubium est obtinuisse suam.
18 *Parthenis* incepit; reverentia *Præsidis* omnem
Compressit motum, conticuitque locus.

18. *Artemisia. Vide quæ priùs.*

Artemisia.

CUm te, chara soror, *viridis Respublica* pellet,
Ire relegatæ non dubitabo comes.
Si nos fœminei luimus scelera omnia Sexûs,
1 Næ nostra *Echolicæ* stirps miseranda *domûs*.
Sit capiti ipsius siqua in sua viscera sævit;
Nec *pars*, sed *totum Mortis* agatur *opus*.
Intempestivâ cur nos accersimur horâ?
Illa dies nostra est cùm *bona Juno* venit.
Impia & infælix, Virtutis *tempora* tantæ
In magnum impatiens anticipare nefas!
At semel admissi non nôrunt otia succi,
Otia non nôrunt torpida; semper agunt.
Nec labor est magnus tabulata revellere nondum
Vel bene fixa solo, vel bene juncta Domûs.
Spreturam *Ventos* cùm sint retinacula firma,
Nunc dubiam abripiet quælibet aura *Ratem*.

1. *Plantæ quæ fœtum imperfectum* [*aut mortuum ejiciunt,*

Quid

Quid non evertit *primordia frivola* vitæ?
Nec mirum; *Vita* eſt *integra* penè *Nihil.*
2 Nunc perit, ah! tenui pereuntis odore Lucernæ,
Et *Fumum* hunc *Fumus fortior ille* fugat.
Totum *Aquilis Cæſar* rapidis circumvolet *Orbem*,
3 *Collegámque* ſibi vix ferat eſſe *Jovem.*
Quantula res quantos potuiſſet inepta *Triumphos*,
Et magnum naſci vel prohibere *Deum*!
Exhæredâſſet moriente *Lucernula* flammâ
4 Tot *Dominis Mundum Numinibúſque* novis.
Tu quoque tantilli, *Juvenis Pellæe*, perîſſes,
(Quàm gratus terris ille fuiſſet Odor?)
Tu tantùm unius qui pauper *Regulus Orbis*,
Et propè *Privatus* viſus es eſſe tibi.
5 Nec Tu tantùm, idem potuiſſet tollere caſus
Téque, *Jovis Fili, Bucephalúmque* tuum.
6 *Dormitórque Vrbem* malè deleviſſet *Agaſo*
Bucephalam è veſtris, *Indica Fata*, libris.

2. *Miſeret, atque etiam pudet, æſtimantem quàm ſit frivola animalium ſuperbiſſimi origo, cùm plerumque abortûs cauſa fiat odor à Lucernarum extinctu. His principiis naſcuntur Tyranni, his carnifex animus. Tu qui corporis viribus fidis, tu qui fortunæ munera amplexaris, nec te Alumnum quidem ejus exiſtimas, ſed Partum, tu qui te Deum credis aliquo ſucceſſu tumens, tanti perire potuiſti, atque etiam hodie minoris potes,* Plin. *l.* 7. 7.

3. Diviſum imperium cum Jove Cæſar habet.

4. *Imperatoribus Romanis, qui poſt obitum in Deorum numerum plerique relati ſunt.*

5. *Ad eundem odorem Equæ dicuntur obortire.*

6. *Id eſt, Si Agaſo (qui curam Equorum agit,* A Groom) *dormittans fortè in ſtabulo Equæ Bucephalo prægnantis extremitatem candelæ fætentem reliquiſſet, in cauſâ forſitan fuiſſet cur abortum faciente Equâ, Bucephala Vrbs (in memoriam illius celebris Equi ædificata) nunquam condita fuiſſet,*

Vix

Vix credenda quidem tam *nugatoria pestis*,
Mollitia hæc Uteri ni mihi nota foret.
Ingratos scitis quantum aspernetur Odores
Arcanâ *Olfactûs Tetricitate* sui.
7 Vix bene prudenter, mihi credite; nam locus aptum
Deliciis tantis non habet ille situm.
At contrà, totis bene-olentia sensibus haurit,
Occurrítque illis, interiúsque trahit.
Nec facile affectûs causam indagare latentis,
Nec docti satis hanc explicuere viri.
Tentemus siquid melius possimus & ipsæ;
Ultima nam cursûs tempora *Luna* terit:
Et quæ de *Partu* miracula mille supersunt,
Conventum poscunt discutienda novum.
8 Edita tu proavis, *Cynareïa Planta*, Tyrannis,
Jam tandem *offensi* gloria summa *Patris*;
9 Jam *Sacra*, jam *Divûm* gratissima naribus *Arbor*,
Atque iterum *Virgo*, *Virgo* perennè manens,
Tu bene fœminei mysteria *Fœmina* mundi
Commemorare potes, nam *Meminisse* puto.
10 Téque olim *Patriæ* natam inter aromata dulcis
Præclare fas est noscere quid sit *Odor*.

7. *Inter Vesicam & Rectum Intestinum positus.*

8. *Myrrha, filia Cynaræ Regis.*

9. *Quæ adoletur Diis immortalibus Thuris modo.*

10. *Panchaiæ.*

——— sit dives amomo,
Cinnamáque costúmque suum sudatáque ligno
Thura ferat, florésque alios Panchaïca tellus,
Dum ferat & Myrrham, &c.

Ovid. Metam. 10.

Quin-

Quinetiam infælix cùm te Ratione minori
Tentantem frustrà vincere vicit *Amor.*
In medio longæ miseram discrimine pugnæ,
Ah! sæpe *Hystericam* decubuisse ferunt.
Ergò agè, quæ tandem tua sit sententia pande:
Quid dubitas, nimiùm *Myrrha* modesta, loqui?
Quid fles? quid rupto dimanant cortice guttæ?
Illa vetus nil jam culpa pudoris habet.
Fælices culpæ, *Lacrymas* producere tales,
Et tantum terris quæ potuere bonum!
Nulla unquam merita est tantum *Virtutibus* ipsis
Fœmina, Tu quantum *crimine*, *Myrrha*, tuo.

Myrrha.

AT tandem abstergens fletum *Cynareïs* odorum,
Diductis leviter frondibus ora levat.
Incipit, exactóque calet mox Lingua pudore;
Mox nullâ ut pergat sollicitanda prece.
Sic prima est *Cochleæ* dura exantlatio siccæ;
Mox densum pleno flumen ab ore vomit.
Nota quidem res est, aliis longè omnibus unam
Plura *Gynæcitin* fundere verba *Tribum.*
Inque illâ longè reliquis plura omnibus unam
Fundere, siqua olim *Planta Puella* fuit.
Ergò hîc Historiam contexit origine ab ipsâ,
Quâque licet, molli *mitigat* arte suam:

Quàm

Quàm longùm illicito pugnavit fortis Amori,
Et mala nè faceret, quàm mala fæva tulit:
Quàm fit fæpè fuâ conata arceſſere dextrâ
Mortem, dum potuit *Myrrha* pudica mori;
Impar cum fævo congreſſa *Cupidine Virgo*,
Sub juga qui magnas mittit ahena *Deas*.
Multáq; præterea quæ Mens mihi dicere non eſt,
Cùm meliùs *Naſo* dixerit illa priús.
Tum verò innumeros Uteri (haud ignara) labores
Flebilibus fertur queſta fuiſſe modis.
Vix ego, fi ora mihi dentur *Muliebria* centum,
Et detur pulmo roboris inſtar habens,
Tot genera & formas & nomina fæva malorum,
Tot varii vultûs Monſtra referre queam.
Quæ Superûm invidia eſt tam multo *milite Mortis*
Ipſius *Vitæ* velle replere *domum*?
Quid tutum eſt homini, tua dulcia regna, *Voluptas*,
Metropolimque tuam fi *Dolor Hoſtis* habet?
Sed mihi præcipuè *Laurus* mea rettulit illam,
Hyſterici incurſus ingemuiſſe mali.
Væ miſeræ (dixit) totius *Corporis Vrbi*,
Si *Caſtellum Vteri* vis inimica tenet!
Eminus hinc dirum jaculatur ubique vaporem,
Fit fuga vaſta Animæ quâ Vapor ille ſubit.
Spirituum turbas intercipit ille volantum.
Ut procul incautas teter Avernus Aves.
Si Stomachum attingit, ſtomachus collabitur æger,
Penſáque Venarum ſemiperacta jacent.

Im-

Immemor officii dulces avertitur escas;
Friget & extincto *cruda Culina* foco.
Cor petit; ipsa tremunt labefacta palatia Cordis;
Vitale excusso sanguine turbat opus.
Intrantésque novos suspendit ad *Ostia* fluctus;
1. Territa vel retrò cedere Vena jubet.
2. Et *Cava* vel dubio, vel nullo, *Tympana* pulsu,
3. Significant Animæ prætereuntis iter.
Splendida *Lætities* afflatu extinguitur atro,
Et spes, & quicquid pectore *Lumen* habet.
Ut dicunt, Stygiis olim apparentibus *Umbris*,
Oppressâ tremulas luce perire faces.
At subeunt Luctúsque Metúsque Odiúmque dici,
Et formis horret Scena maligna nigris.
Mox in processu fauces crudeliter ipsas
Carnificis stringunt *Vincula* sæva *mali*.
Ætheriâ infelix aurâ non vescitur; *Ignis*
4. Sola alimenta sui *Vita pyralis* habet.
Sæpe & in alta volans Caput occupat impigra pe-(stis,
Ardentémque Animi fértque rapítque domum.
Barbarico trahitur *Ratio Captiva* Triumpho,
Nunc religata *Oculos*, nunc religata *Manus*.

1. *Vena Cava ubi ingreditur dextrum Cordis ventriculum.*
2. *Arteriæ.*
3. *Sanguinis, vel Animæ in Sanguine.*
4. *In Cypri ærariis fornacibus ex medio igne majoris muscæ magnitudine volat pennatum quadrupes, appellatur Pyralis, à quibusdam Pyrausta: quamdiu in igne est, vivit; cùm evasit longiore paulò volatu, emoritur,* Plin. *l.* 11. 36.

Scilicet hanc hilaris miſeram dementia ludit,
Et riſu effræni viſcera mœſta quatit.
Et (vigil ah fruſtrá!) præſentia ſomnia narrat,
Miratúrque ſuos non placuiſſe jocos.
Cuncta tremens pavet hæc, & cunctis illa minatur,
Ac *Miſeranda* jacet *Terribiliſque* ſimul.
Huic vanis irarum ardeſcunt ignibus ora,
Atque illi vanis imbribus ora madent.
Mortis Imago alias premit exactiſſima, quâcum
Collatus, *Vitæ Somnus Imago* foret.
Conſtringit ſenſus *torpor ſolidiſſimus* omnes,
Arboreæque Animæ non magìs alta quies.
5. Nec levis aura poteſt tenues impellere pappos,
Siqua ex ore venit; ſed, puto, nulla venit.
Defunctam Hyſtericæ conjunge, jacere putabis
Defunctáſve duas, *Hyſtericáſve* duas.
Hoc tanto in morbo (quis credat? ſed tamen æquum (eſt
Credere quam longus perdocet uſus opem)
Subjice ſopitis grave-olentes naribus auras;
Huic tetro cedet tetrior ille Vapor.
6. Perdicum plumæ variæ ſuffimina ſunto,
Humanæque comæ, quadrupedúmque pili,
7. Cornuáque coriúmq; boum, & quæ plurima quon- (dam
Verruca ægroti crure tumeſcit Equi.

5. *Pappus, Lanugo florum (propriè papaveris Lucret.*
——Pappóſque volantes.
6. *Plumæ avium auxiliantur, inprimis Perdicum, combuſtæ,* Sennert.
7. *Imprimis utiles ſunt & à pluribus commendantur ut præſentaneum auxilium, & quòd momento quaſi Mulieres ſuffocatas revocent, Verrucæ quæ tibiis equorum adnaſcuntur, ſi in furno ſiccentur, & in pulverem redigantur, & fumus ex eo naribus objiciatur injecto carbonibus, Idem.*

Nil

Nil Virtutis eget: Quis casus repperit istam?
Aut *tantum Ingenium Casibus* unde fuit?
8.9. Ure simul *Petrelæa*, & *Matrem Sulphur odorum*,
10. Virosámque *Assam*, *Castoreúmque* grave.
Hæc per mille poros, nervósque, viásque micantes,
Descendunt acie densâ, Uterúmque petunt.
Ille omnes adytus contrà munire supernè,
Et claustra aggeribus firma tenere bonis.
Ergò in se magnis contractus nixibus ipse
(Nam spatio in magno vis malè fusa perit)
Humorésque supervacuos fœdósque vapores
Emittit tristes inferiore viâ.
Non jam cura manet longinqua invadere regna;
Tutari cura est séque suósque Lares.
Nec tandem *Hannibali* nova sufficit agmina, possit
Ut procul *Italiæ* frangere victor opes,
Romanas Aquilas & pila minantia circùm
Carthago è muris cùm videt ipsa suis.
His *Nares*; *Uterum* contrà suffire memento
Quo placas magnos largus odore *Deos*.

8. Πετρέλαιον, *quasi* oleum pe-
...rum, *ex quibus odore validissimo*
...*illat.*
9. *Ex Chymicorum sententiâ, quæ*
... *probabilis est.*
10. *Grave-olentem: sic Plin. Vi-*
... *alarum, & Mustelarum virus*
...*tio est, i.e. odor. Colum. Virus palu-*
..., *Virg.*

——Virosáque Pontus.
Castorea——
Statius tamen eo in bonam partem utitur.
——Atque omne benignè
Virus odoriferis Arabum quod
crescit in arvis.
Ubi Virus significat rem Multùm non Malè olentem.

11 *Cinnamáque* (12) *Ladanúmque* illic ſuppone *capri-*
13 Et *Coſtum*, & *Stacten*, ſi ſapis, adde meam, (*num*,
14 Sudorémque ſacrum *Zibethi*, (15) *Vomicámque Ga-*
16 Ignotúmq; homini te genus, *Ambar*, habens, (*zele*
Et mea quod ſpirat *Panchaïa* ditibus hortis,
Atque *revicturæ* quod *Rogus* halat *Avis*.
Nec tu *Thura* bonis dubites avertere *Divis*:
Dii bene concedent uſibus illa piis.
Tum membra obſcuro cernes undantia motu
Experrecti Animi lucida ſigna dare.
Tum cava non ſolito fremere Inteſtina tumultu,
Disjectíque Hoſtis tota ſonare fugâ;
Subter & obſcœno ſtillare Venena canali,
Sanguineásque iterum lenè micare *vias*.

11. Λήδανον *Herodot. ſed Ionicè, nam communiter* Λάδανον *ſcribitur, & corripitur à Marcello.*

12. *Arabia etiamnum & Ladano gloriatur, fortè caſu hoc & injuriâ fieri odoris plures tradidere, Capras, maleficum aliàs animal, odoratorum autem fruticum appetentius, tanquam intelligant pretia, carpere germinum caules prædulci liquore turgentes, diſtillantémque ab his caſus miſturâ ſuccum improbo barbarum villo abſtergere, hunc glomerari pulvere, incoqui Sole, & ideo in Ladano Caprarum pilos eſſe,* Plin. *l.* 12. 17.

13. *Sudant (Myrrhæ arbores) ſponte priuſquam incidantur Stacten dictam, cui nulla præfertur.*

14. *Zibeth vocatur odoramentum quoddam pingue, craſſum, nigri ſaponis facie, quod ſudor eſt animalis cui Felis eſt figura. Qui liquorem illum eſſe ejus ſemen arbitrantur, ineptiunt: Strigmentum enim eſt, non, ut putabas, humor extractus è loculis genitalibus,* Scal. *Exer.* 211. 2.

15. *Gazelæ Vomica, cujus excellentiam probant Perſæ, ſi odorantibus ſanguis è naribus eliciatur, Id. Exerc.* 211. 6. — *Gazela tibi ignota non fuiſſet ex quâ Moſchus: eſt autem Gazela tota capreoli facie, &c. Ibid. Vide etiam Exercitat.* 21.

16. *Græci recentiores (veteres enim non noverunt)* Ἄμβαρ *appellant; quidam Ambarum, alii Ambram; quidam Balænæ ſemen eſſe putant, alii gummi arborum in mare delapſum, alii genus bituminis. Scaliger Fungi ſpeciem eſſe.*

E

Et se sæpe levant oculi, cœlúmque requirunt,
Purpureúsque redux floret in ore calor.
Ultima constrictas reserant suspiria fauces;
Ad *Vitæ* expirat *Morbus* & ipse modum.

Quod tibi, dulcis *Odor*, cum membro à nare remo-
Et Nari inviso, quod tibi *Fœdus*, *Odor*? (to,
Tu quoque quâ causâ, *Fœtor* spurcissime, bello
Tam clara & longè dissita regna petis?
Quâ vos, quâ celeres emittitis arte *sagittas*,
Nasus ubi, vester tam procul *Arcus*, abest?
Ergò aliqui ad *Cerebrum* credunt pertingere solum,
Quâ via sub celso fornice nota patet;
Cognatóque *Utero* mox impertire *Cerebrum*,
Aut triste aut lætum quod ferat *Hospes Odor*.
Nec *sua* sæpe *Uterus*, sed gaudia gaudet *Amici*,
Et læsi læsus sæpe dolore dolet.
Quod *Cerebrum Pyladen*, *Uterum* delectat *Oresten*;
Quod fugit & *Pylades*, noster *Oresta* fugis.
Non equidem inficior nodum quo jungit utrosque
Naturâ simili conciliatus amor.
Conceptúsque suus, suus est & *Partus* utrisque,
Atque ambo Fœtus ora Parentis habent.
Quid, quòd inest nunquam satiata libido creandi?
Magnorúmque capax, arctus utrisque sinus?
Multáque prætereo (concurrunt multa in utrisque)
Scilicet hæc *Matrix Corporis*, illa *Animi est*.

Sed tamen hæc iſti propria eſt ac priva facultas,
17 Nec Caput & Nares ſemper, *Agátne*, rogat,
18 Surgere conantem atque urgentem vincula fruſtrà
(Sæpe rebellantem vincula nulla tenent)
Suppoſitus revocat (*Naſo* ignorante quid actum)
Et firmat grato glutine blandus *Odor*.
At deſcendentem devexo pondere eundem
(Nam proprio imbellis pondere ſæpe labat)
Suppoſitus fugat occurſu, ſurſúmque repellit
Horrenda intentans arma moleſtus *Odor*.
19 Sic cùm tota ſuis gens olim exceſſerat arvis,
(Ingens finitimis undique terror agris)
Invitam ad Patriæ ſemeruta tecta relictæ
Reppulit obſtanti major ab Hoſte metus.
Ergò alias alii cauſas; ſed nulla relatu
(Nam legiſtis eas, ſat ſcio) digna novo.
Quid potero ipſa novi? mihi tu, doctiſſima *Præſes*,
Fare aliquid, dicis; *Res* ait ipſa, *Tace*.
Fas parere tibi; *Verum reperire Deus* me
Fortè vetat, *Verum quærere* & ipſe jubet.

17. *Ut Miniſter in ſacris Agonalibus.*

Semper Agátne rogat, nec niſi juſſus agit,
Ovid. Faſt. 1.

18. *Galeni motus autoritate nonnunquam putavi Uterum nihil aut perexiguum è ſuâ ſede dimoveri: at ægrotarum mulierum modò querimoniâ modò precibus adductus, hunc ſæpe tactu deprehendi inſtar globi cujuſdam in ventriculum efferri, eúmque graviter opprimere; hinc & ſæpe magna depreſſus eſt, manifeſtóque in propriam ſedem propulſus: neque id ſanè magis alienum videri debet quàm ejuſdem prolapſus quo totus ferè procidit,* Fernel. *Alii tamen hunc aſcenſum uteri negant.*

19. *Helvetii. Vide Hiſtor. lib.* 1. *Comment. Cæſar.*

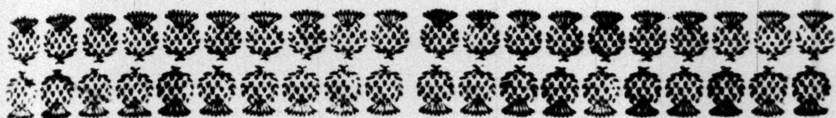
Longiùs

20 Longiùs hæc Ratio, *Puteóque* petatur ab imo:
Haurio ſi lentè, da veniam, *Alta* latet.
Admiranda vides, & *Bella* & *Fœdera* rerum;
His conſtat *Mundi Muſicus* ille *tenor*.
Hæc qui haurire velit noto de *Fonte quaterno*,
Gnaviter *Inſanus* cum *Ratione* foret.
Cauſarum hîc varii ſe pandunt undique *Rami*
Sed Cauſis *Radix* omnibus una ſubeſt.
Namque ea quæ vulgò jam quatuor eſſe putantur,
Non ſunt immenſi Semina prima Globi.
Theſauros Elementorum congeſſit in illis
Verorum, in promptu Numen habere volens;
Principia unde ſuos depromere poſſet ad uſus,
Et Miſta æternùm ſuppeditare nova.
Infinita *Favis* latitant *Elementa minutis*;
Infinita *Homini*, ſed numerata *Deo*.
Nec magìs antiquus claro *Calor* inſidet *Igne*,
Famoſúmque ſuæ *Frigus* inhæret *Aquæ*,
Quàm vel *Amarities*, *Dulcedo*, *Albórque Nigrórque*,
Atque omnis, variæ copia naris, *Odor*,
Vel noſtræ *Ecbolicæ* vires, vel *Styptica* virtus,
Propria Materiæ *Puncta* habuere ſuæ.
Terris cuncta, & *Aquis*, *Flammiſque Animiſque coæva*.
Quid parcè & timidè dico? *Priora* volo.
Nam quæ *Terræ* & *Aquæ*, *Flammæq*; *Animæq*; vocan-(tur,
Ex his compoſitum corpus habere reor.

20. *A notiſſimi Democriti ſententiâ*, Veritatem in profundo Puteo latere

Quippe---Sed oblatus ſubitò vocem abripit horror,
Nam longè verſâ Janua clave ſonat.
Intrantémque ipſum *Cultorem* nobilis Horti
Vidit *Ruta* procul; vidit, & intremuit.
(Nam nulla in terris diſtantia longiùs Herba
Purgatrix Oculi quàm bona *Ruta* videt)
Et fugite hinc properè ſubmiſsâ voce ſuſurrat;
Cultor adeſt Horti, diffugiamus, ait.
Nondum erat orta Dies, ſed luce afflata propinquâ
Luna iter admiſſis præcipitabat Equis.
Nec ſe more ſuo tam matutinus agebat,
Sed caſu è ſomnis excitus ille novo.
Nam ſubitis Uteri lacerata laboribus *Uxor*,
Inclamabat opem, *Juno* benigna, tuam.
Ille autem, qui vel centum *Junonibus* Horti
Prætulit attonitus germina multa ſui,
Quæſitum huc properè *Cyclaminum* forte cucurrit,
Quo lentum excuteret Parturientis onus.
Ut procul aſpexêre Virum, ſeſe ocyùs omnis,
Sed furtim, & nullo murmure, Turba levat.
Et breviter *Præſes*, *Nunc Miſſa eſt*; Ite, ſorores:
Interruptum aliàs perficietur opus.
Diſcedunt, nullóque ſono nullóque tumultu
Areolas repetunt Germina quæque ſuas.

PLAN-

PLANTARUM.

LIB. III.

Flora.

NUnc, ſiquando, mihi, nunc lætùm, Muſa, renide,
 Tempus adeſt *Veris*; Temporis ora refer.
Nunc varia innumeros, Facundia, pande colores,
 Et quicquid Florum picta Poeſis habet.
Undiq; ſe trudant viridanti è carmine Gemmas,
 Et reſonet toto Muſica verna Libro:
Undique *Laudis odor* dulciſſimus halet, & omnis
 Pluſquam *Pæſtanas* Pagina fundat opes.
Undique formoſas Lumen diſcriminet umbras;
 Nulláque non *Veris* gaudia Carmen agat.

Primus, *Io*, *Maii*, mundo gratiſſimus omni,
 Primus, *Io*, venit, præcipuúſque dies.
Hoc olim (ſic Fama) die (nec Rumor inanis
 Sed ſic Fama refert Vatibus orta ſacris)
Nupſit odorato *Chloris* formoſa Marito,
 Nupſit, & ex illo tempore facta Dea eſt.

Tunc

Tunc & Terra ferax, & Cœlum, & Pontus & Aër,
Publica lætitiæ signa dedêre suæ.
Nulla erat in toto *nubes* circumvaga cœlo,
Vel si forsan erat, *picta* decenter erat.
Nullus composito spirabat in aëre *Ventus*,
Aut hilares flatu sollicitabat aquas.
Vel si forsan erat, dulces spirabat *odores*,
Mulcebátque hilares *officiosus* aquas.
Tunc mille ignotis florum radiare figuris,
Attonitam Monstro Fertilitatis Humum.
Tunc nova per steriles se attollere *Lilia* montes,
Innocuósque *Rubos* dulcè nitere *Rosis*.
Pro tristi *Urticâ* pro vulnifico *Paliûro*,
Narcissum & *Violam* surgere purpuream,
Hunc talem tantúmque diem, de Virgine crudâ
Quo facta est eadem *Fœmina*, quóque *Dea*.
Grata quidem ludis celebravit *Flora* quotannis,
Et voluit lautâ religione coli.
Dum Dea Romanæ mansit non ultima gentis
Et Numen Dominâ dives in urbe fuit.
At tandem omnigenûm turbâ comitante Deorum,
Cum vaga Romanis finibus Exul, abit,
Ludorum, & pompæ, templíque & thuris honore,
Omnibus & Divæ dispoliata bonis.
Cum generi infœlix humano desiit esse,
Et cœpit tantùm Floribus esse *Dea*.
Quo potuit miseranda modo (non more vetusto
Prodiga inexhaustas cùm malè sparsit *opes*,

Non

Non ea vis animo, nec tanta ſuperbia tanto
Culmine dejecti Numinis eſſe poteſt.)
Sed furtim modicéque & libertate modeſtâ
Et coluit tamen hunc, & colit uſque diem:
Quóque magis variis diſperſum partibus Orbis,
Regnum obeat *Florum*; quod ſibi reſtat adhuc.
Hæc, memor officii, ſolennia ſacra quotannis,
Nunc his, nunc aliis partibus orbis agit.
Nec labor eſt illi terras peragrare remotas,
Et latè mundum viſere Floriferum.
Nam pictis *Zephyri* vaga curribus aëra tranat,
Et placidum Aurigâ conjuge radit iter.
Annus erat longè ante alios pulcherrimus annos,
Annus, *Iô*, nomen cui *Carolinus* erat,
Aureus ille quidem cœlo proceſſit ovanti,
Cinxerúntque aureis Aſtra benigna choris.
Ille dedit toti Pacem mitiſſimus Orbi.
Ille *fores Jani clauſit* ubique ſui.
Ille dedit majus tibi, *fauſta Britannia*, donum,
Ille tibi Pacem *Carolidémque* dedit.
Viginti annorum reparavit damna malorum,
Compoſuitque vetus jam, validúmque *Chaos*.
Nec fuerant Urbes tantùm illi atque Oppida curæ,
Reſpexit *Flores*, arboreúmque genus.
Reſtituit *Sylvarum*, *Hortorúmque* auxit honores;
Et nullum nitidæ Pacis omiſit opus
Ipſa *Deos* reliquos & *dulcia Numina Ruris*,
Exul *Flora* diù concomitata redit,

Illam

Illam ego curvatæ dorſo ſuper Iridis altam
   Vidi equidem (mihi tùm Muſa ſpecilla dedit)
Anglica *purpureo* repetentem regna *triumpho*;
   In pompâ agnovi verſicolore Deam.
Subſtitit illa tuâ, *Thamiſis*, celeberrime, ripâ,
   Cui chara ante alias & vetus hoſpes erat.
Hîc Dea totius conventum indixerat Orbis
   Floribus, hîc juſto conveniúntque loco.
Convenere omnes, quotquot plaga fervida torret,
   Frigida conſtringit, vel moderata fovet.
Quotquot prima dies roſeo de carcere *Eoo*
   Erumpens, madidi luminis imbre rigat.
Quotquot ſera dies pronæ contermina Metæ
   Lumine purpureo florida & ipſa videt.
Germina conveniunt, non hæc (nè fortè putetis)
   Quæ *radice altâ* fixa videtis *humo*.
Fixa videtis humo, nec ſe poſſe ipſa levare,
   Vivere materno vel malè rapta ſinu.
Quis negat? at certè venêre (quid impedit) illa
   Quæ vidiſſe ſacrâ mente *Platona* ferunt:
Agnoviſſe ferunt ſimul, *Ideaſque* vocaſſe,
   Divinúmque genus, Filioláſque *Jovis*.
O quanta *ætheriis* quam fulgida gloria *plantis*,
   Quantus honor Nudæ eſt *Archetypæque Roſæ*?
Qualis *odor*, quantúſque *rubor*! ſed & hæc tamen (ipſa
   Noſtrates multùm eſt dicta referre roſas.
At conſtans & firma per omnia ſæcula vernat,
   Non violabile habens occiduúmve decus.

Nam-

Námque Idæa *Rosa* eſt *Divinæ Mentis Imágo*,
At Roſa terreſtris, quæque ſuperbit humi.
A *Jove* plus diſtans vel Imaginis hujus Imago eſt,
Quid mirum, ſtabili ſi minùs ore nitet?
Talia conveniunt Viva Exemplaria gentis
Flurea Floridulæ; concelebrántque diem.

Tanta, tot iſtius ſpectacula Dædala lucis,
Fingere tu, credo, ſolus, *Apollo*, potes.
Tu qui penìculo radiorum pingis, *Apollo*,
Hoc varium mundi multicoloris opus.
An poſſis planè dubito deſcribere verſu,
Plantarum & Vatum ſis licet ipſe Deus.
Confiteor rem tantam operum non eſſe meorum;
Pauca legam, ritu prætereuntis Apis.
Faſciculus nobis è tanto *parvulus* horto,
Sufficiens unus, ſit modò *dulcis*, erit.

Cùm jam ſolennis pars magna peracta diei
Eſſet odoratis magnificísque ſacris.
(Sacris, quæ nec Lingua poteſt humana referre
Forſitan, & quæ ſit fortè referre nefas)
Judicio tandem placuit certare jocoſo;
(Sed res certè acta eſt acriùs illa joco)
Reginam Hortorum regni ſi vellet amæni,
Et quaſi Pronumen Diva creare ſuum.
Quæ foret ingenti digniſſima nomine *planta*,
Et tituli radiis nobilitanda novi.

Scena

Scena recurvatis ſtabat *Topiaria* ramis,
Exigui formam Templi imitata cavam. (bris,
Multa arbor, multúsq; frutex bene olentibus um.
Et lepidè pictis compoſuëre Tholum.
Punica ibi, regale rubens, & candida *Jaſme*,
Candidáque *Idaliæ Myrtus* amata *Deæ*.
Et flore argento ſimili ſtetit *Aurea Malus*,
1 Tota *odor*; atque *Maris Ros* & utrúmque *Lilac.*
2 3 Lenta *Periclymenos*, vultúque *Colutea* flavo,
Intextúsque *Roſæ* multus ubique decor.
Et pulchrum quicunque alius caput extulit altè
(Emblema adjectum) *Flos* variabat opus.
Interiùs poſita eſt ſummi teſtudine Templi
Sub mediâ, ſedes Judicis alta Deæ.
Conflata innumerabilibus (mirabile dictu)
Ex foliis Hortì *verſicoloris* erat.
Quæ variis oculos ludebant ſcita figuris,
Non effabilibus conſociata modis.
Vermiculatum opus egregiè, gemmíſque per artem
Diſpoſitis ſolidum, teſſerulíſve putes.

1. *Album & Cæruleum, alio nomine dicitur Syrinx vel Syringa Alba aut cærulea, quod ſurculos ſpargat (aliquando & truncum arboreum cærulea) fungosâ medullâ plenos in morem Sambuci, & fiſtulis effingendis aptos, unde & Anglicè vocatur Pipetree, ſpicam vel racemum portat florum minutorum, cærulea Longiorem, alba breviorem, odoratorum.*

2. *Frutex ſepibus familiaris flore odoro, vulgò dictus Caprifolia vel Matriſilva. Angl. Woodbind, Honyſuckle.*

3. *Arbor florem ferens ſimilem geniſtæ, à noſtratibus Sena Notha dicta, quod folium habeat non diſſimile Senæ, vim autem purgandi acriorem multò & periculoſam.*

Nil

Nil opus eſt ſolido ; ſunt tenuia corpora Divis,
Quæque ſuper pappis firma ſedere queant.
Illa ſedet totâ cum Majeſtate venuſtâ
Immenſæ poterant quam dare *Veris* opes.
Illa *Ariadnæâ* frontem ſtellata Coronâ,
Iridis & feſtâ veſte ſuperba ſedet.
Ante Deæ ſolium & nullis non mite Tribunal,
Stabat in officiis turba parata ſuis.
Mollibus & pictis, ſed &, heu! pernicibus alis,
Subnixa *Horarum* bis duodena *cohors*.
Has prope ter deni ſtabant ex ordine pulchri,
Inſignéſque pedum mobilitate, *Dies*.
Vos quoque bis ſeni ſed vultu diſpare *Menſes* ;
Sedula *Lunares* gens agitare *rotas*.
Ver aderat, *roſeus Juvenis*, ſua in ora notatus,
Attrahere haud rarò Judicis ora Deæ.
Pulchra quoque aſtabat, cultúq; modeſtior *Æſtas*,
Spicea ſerta illi, flaváque veſtis erat.
Pomonæque tumens, *Bacchique Autumnus* honore,
Purpureas *Vitis* qui pede calcat opes.
Et *parvo contenta*, famémque & frigora ſpernens,
Tempeſtas planè *Stoica*, pauper *Hyems*.
Non tamen huic nullum indulſit Natura nitorem,
Nec vel languenti gratia nulla ſolo eſt.
Rebus in adverſis triſtem non deſerit Annum
Plantarum fragili Natio tota fide.
Sunt aliquæ plantæ (ſunt Flores inter amænos,
Deliciis natum Luxuriæque genus)

Quas

Quas Hyemis nunquam certè infœlicis Amicas
Esse pudet, non si terra polúsque fremant.
Sunt paucæ fateor, sunt germina parva Minora
Gentium, at à meritis nobilitata suis. (honorem,
Ergò Hyemem primam (dedit hunc novus Annus
Atque Hyemi vultu *Janus* utroque favens)
Diva suam jussit non magnam educere turmam,
Copiolámque inopem, Gloriolámque levem.
Paret *Hyems*, raro disponit & agmine Flores
(Virtuti haud numero fidere sueta) suos.

Stant acie in primâ duo florum pænè *Gigantes*
Pigmeas inter *Militias Hyemis*.
4 5 Nobile *Mezereon* mater *Laurúmque Tinum* quos
Pænè *Gigantæo* nomine terra vocat.
Quæ si florerent minùs anni tempore duro
Germina, vix nomen Florum habitura puto.
Nunc ità censentur; titulúmque hunc forma mereri
Et non indignus *Vere* probabit *odor*.

4. *Chamælæa Germanica, Angl.* Spurg Olive, or Dwarf Bay. 1. *Laurus Pumila, nec differre videtur à Chamædaphne Dioscorid. Arab. Mezereon dicitur, floret circa Calendas Januar. Frutex est, aliquandò in altitudinem sex pedum crescens, & multos ramulos diffundens, folio Ligustri, sed minore, & pallidiore, racemis florum minutorum ex ipso ligno erumpentibus, quibusdam saturi, aliis diluti ruboris, odoratis.*

5. *Quamobrem ità vocetur nescio, aliqui Laurum sylvestrem vocant, æquè malè. Tini meminit Plin. Hanc (ait) sylvestrem Laurum aliqui intelligunt, nonnulli sui generis arborem: differt colore, est enim cæruleâ bacca, Lib. 15 cap. 30. Pumila est planta (verba sunt Bapt. Portæ, sed in Angl. novem pedes altas vidi) foliis inodoratis admodum florida, etiam Hyeme, quo tempore maximè expetitur opere topiario, Flos in umbella corymbacea ex albo purpureus, semine ut Terebinthi, gigartis uvarum ex argento in cæruleum Luridis, & Celastrum Theophrasti putat esse.*

6 Stat juxtà, quam sæpe *malæ* legere *Novercæ*,
Quam genuit *triplicis* spuma cruenta *Canis*,
Planta nocens, duris plerumque *in cautibus orta*,
Nomen & indè *ferum*, durior ipsa, trahens.
Nunc viget, auratúmq; caput levat improba terrâ,
Nec, *similis Patri*, Solis ad ora tremit.
7 At propè *Leucoion* tenerum tremit ore modesto,
Territa Vicinæ proximitate malæ.
Illa nives inter niveæque simillima guttæ,
Dignoscenda tamen, candidiórque nitet.
8 Nobilis hanc sequitur cœlesti concolor oræ
Hepatica, atque omni cærula nube caret.
A se servato clarum & venerabile terris
Sanguinis artifici Viscere nomen habens,

6. *Aconitum.* Wolfs-bane, *Angl.*
ret Mense Januario (*nempe Aco-*
um hyemale dictum, sunt enim
æ species) *Constat omnium veneno-*
m ocissimum esse Aconitum, & ta-
s quoque genitalibus feminini sexus
imalium eodem die inferre mortem.
fuit venenum quo interemptas à
lphur. Bestii uxores M. Cæci-
accusator objecit, Hinc illa atrox
ratio, Ejus in digito mortuas. Fa-
læ narravêre, a spumis Cerberi Ca-
, extrahente ab inferis Hercule, ide-
e apud Heracleam Ponticam ubi
nstratur is ad inferos aditus gigni,
in. *l.* 27. *c.* 2. *Addit* 3. *Nascitur*
nudis cautibus, quas Aconas vo-
t, & ideò Aconitum aliqui dixere,
o ne pulvere quidem nutriente,
c aliqui rationem nominis attulê-
Alii, quoniam vis eadem in morte
esset, quæ cotibus ad ferri aciem dete-
rendam, statimque admota velocitas
sentiretur. Postrema ratio nominis sa-
tis inepta est, priorem probat Ovidius.

Quæ quia nascuntur durâ vivacia caute,
Mortales Aconita vocant———.

Florem habent Ranunculo similem, radicem Anemonæ.

7. *Nempe Leucoium Bulbosum præcox* (*nam Leucoium significat* Stock-gilliflowers, & *Leucoium Luteum*, Wall-flowers) *quod Hebr. floret, vel aliquandò sub finem Januarii; Aliqui Violam albam Bulbosam appellant; Angli* The Bulbous Violet, or Snow drops, *quasi dicas Guttas Nivis.*

8 *Hepatica nobilis;* Noble Liverwort. *Flos Ranunculo similis, Januario florens.*

Conſcia virtutis ſæva inter frigora Brumæ,
Proſilit è duro, planta puſilla, ſolo.
Aſpectus aliæ molles & tempora cœli;
Et Solem & Zephyros, opperiantur, ait.
Proſilit illa ferox, heu, caule tenerrima nudo,
Præpopera, & foliis incomitata ſuis.
9 *Primula* jungitur his, quam Ver cognominat ipſum,
Et decorat vernus purpureúſque color:
Atq; *Anemonarum*, *Cyclaminorúmq;* *Crocorúmq;*
10 Audax ſub dio quoddam *hyemare* genus.
Quas velut iſtius non veras Temporis Herbas
Diva ad Gentiles juſſit abire ſuas.
11 Reſtabat canæ genuino ex milite Brumæ,
Helleborus, gelidi gloria prima ſoli.
Solus hic auſus erat pulchrum certamen inire,
Floreáque intrepidus poſcere regna ſibi.
Et *radice nigrâ* ſe ſiſtens antè Tribunal
Pallidulo cæpit fortitèr *ore* loqui.

9. *Primula Veris Cærulea vel purpurea, quæ mediâ hyeme floret, nam reliqua genera tardiora vernáq; ſunt.* Blew Primroſes.

10. *Anemonæ arte & ſatione tempeſtivâ quovis anni menſe florent, ſed & ſpontè quædam Februario, ſicut & Cyclamini, Crocique.*

11. *Hellebor*, Bears foot, *floret Decembri, unde & Angl. dictus eſt,* Chriſtmas-Flower. *Flos Roſæ albæ ſimplici ſimilis.*

Helleborus Niger.

NOn mihi nunc animus formæ contendere hono-(re,
Lilia vobiſcum, purpureáq; *Roſâ*.

12 *Prætidu*

2*Prætidas* hæc olim veſania perdidit, auſas
Junoni vultus æquiparare ſuos.
Cum ſubitò falſis ſilvam mugitibus implent,
Séque putant turpes rus peragrare Boves.
Hæc ego curavi læſæ deliria mentis,
Humanámque iterum vocem animúmque dedi,
Et meus haud pretium retulit vulgare *Melampus*
Conſcendens thalamos, *Iphianaſſa*, tuos.
Nec mihi ſtultitiam quisquam exprobabit eandem,
Quam pepulit plantæ vis animoſa meæ.
Forma bonum magnis ſolidum atq; fidele Deabus,
Cum Cœlo & magnis illa coæva Deis,
Non illam hoſtili irrumpens capit impete morbus,
Nec longi expugnant obſidione dies.
Frivola res Forma eſt in floribus atque Puellis,
Par Hominum Vitæ frivola ridiculæ.
Talis inauratæ fugitiva ſuperbia Nubis
Quam *Phœbi* Artificis Lucida pingit Acus.
Nunc lætùm nitet ac ridet, ſed proxima triſtes
Turpiter in lacrymas deſinere hora videt.

12. *M lampodis famæ divinatio-*
is artibus nota eſt, ab hoc appellatur
num Hellebori genus Melampodion,
liqui paſtorem eodem nomine inve-
iſſe tradunt, capras purgari paſto illo
n madvertentem, datóque lacte ea-
um ſanaſſe Prætidas furentes. Plin.
25 *c.* 5. *Præt des Præti Argivo-*
um Regis filiæ, Iphianaſſa, Lyſippe,
Mæra, & Euriale dictæ, quæ cum ſe
rmâ Junonem ſuperare jactitaſſent,
eum furorem actæ ſunt, ut ſe Vac-
cas eſſe crederent. Prætides implerunt
Prætides implerunt falſis Mugi-
tibus agros.
Virg. *Melampus autem (ſive Augur*
ille celebris, ſive alius)
——Helleboro curavit eas &
Iphianaſſam uxorem duxit certè
Melampus.
Virg. *Medicas dicitur.* Georg. 3.
Ceſſere Magiſtri
Phyllirides Chiron, Amathao-
múſque Melampus.

 Hæc

Hæc teneros anguſta coarctat gloria flores,
13 Hos malè cancellos *Hemerocallis* habet.
Illos & pluviæ necat, & vis improba venti,
Illos Aſtrorum cæca venena necant.
Ut *Semele* inſœlix inter blanda oſcula Solis,
Atque ſui, pereunt ipſo in amore Dei.
Illis per fibras cæſim Læthale Calores.
Mortiferum punctím Frigora vulnus agunt.
Frigora ſi veniant *Progne* pernicibus alis
Adventum Brumæ non magis ipſa fugit.
Siquis in hâc, Divûm æternis Flos dignior hortis,
Tam fragili vitæ conditione brevis.
Siquis ſubjecit pedibus ſtrepitúmque furorémque
Et raucas Hyemis terribiléſque minas.
Indomitúsque Nives calcat, pluviáſque repellit
Victor, & aeriæ bella ſonora plagæ.
14 Huic, *Dea*, pro meritis da *Sceptra hortenſia* tantis,
Imperium in Flores da, *Dea juſta*, tuos.

13. *Hemerocallis antiquorum flos diverſus eſt diverſis autoribus, Dioſcoridi ex genere Liliorum eſt,* Theoph. *Longe alius ,* & Plin. *qui eam folio coronare dicit. Nomen certè maximæ parti florum convenit, ſed minùs fortaſſè Lilio quam pleriſque aliis, ſi à fugacitate titulum obtinuit.*

14. *Audiamus unum* Plin. *Medetur morbis Comitialibus, Vertigini, melancholicis, inſanientibus, Lymphaticis, Elephantiæ albæ, lepris, tetano, tremulis, podagricis, hydropicis, incipientibus Tympanicis , ſtomachicis , ſpaſticis, clinicis, Ichiadicis, Quartanis, quæ aliter non deſinant, tu[ſſi] veteri, inflammationibus, torminibus. Hæc omnia cumulatim, ſed & mult[a] aliá ſparſim attribuit. Libet nunc titulos videre Imperat. Juſtiniani, Imperator, Cæſar, Flavius Juſtinianus, Alemanicus, Gothicus, Francicus, Germanicus, Anticus, Alanicus, Vandalicus, Africanus, Pius, Fœlix, Inclytus , Victor ac Triumphator , ſemper Auguſtus. Satis hæc glorioſa, ſed profecto Imperator Helleboro noſtro im-mane quantum inferior eſt.*

Sola quidem *Virtus* facit & *Sapientia Regem*,
 Si benè *Rex* magni dictus *Imago Dei*.
Hâc ego confidens, non formæ Dote superba,
 Florea non temerè vindico regna mihi:
Nec forti imbellis mihi cedere turba rubescat,
 Luxuriâ & vernis ebria, turba bonis.
Venit *Hyems*; Eheu! lætus modo, nunc simùl Annus
 Lugentis vultus atque Furentis habet.
Undique carceribus *Venti* effunduntur apertis,
 Et latè *infælix* dispoliatur *Ager*.
Frondibus arboreis primo conamine raptis
 Truncum & Radices vix sua servat humus.
Imbribus immodicis latet obruta Terra, vel illa
 Lanatis nivium tota operitur *aquis*.
Vel concreta gelu riget, & simul ipsa supernè,
 Fert ripam in dorso fluminis unda novam.
Marmoreo in tumulo Natura sepulta videtur;
 Frigora captivam desidiosa tenent.
Germina miraris tanto in discrimine rerum
 Multa mori; ingenti multa latere metu?
Aspice languidulo nictantem lumine, & ipsum,
 Plantarum credes non benè habere Deum.
Nunc, Violæ, nunc ô bellæ prodite *Tulipæ*,
 Nunc, *Rosa*, purpureum pande superba Decus.
Quid nitidi vivas expromere, *Lilia*, vultûs
 Cessatis (propria est hæc *Nivis hora*) Nives?
Omnia secretis conduntur germina in antris,
 Omnia *surda* jacent, omnia *muta* metu.

Ausa laborantis tantâ in formidine Mundi
  Pænè ego belligerum sola levare caput.
Nec me Virtutis, nec me Rationis egentem
  Circumstat telis millibus acris Hyems.
Quod tibi si mens est *Reginam*, *Diva*, creare,
  Et titulo *plantam* nobilitare sacro.
Conveniant omnes, te coràm judice certent,
  Ut dignam tanto munere, *Diva* legas.
Cauta sed in mediam Conventum indicito Brumā,
  Quæque petunt fortem tempora dura Ducem.
Siqua ex molliculis, siqua ex redolentibus istis,
  Et nimiâ ornatis ambitione venit,
Si caput audebit pulchellum ostendere, Cedo;
  Pulchellum exornet pulchra Corona caput.
Nulla quidem veniet; discrimine picta venustas
  Tam magno imperium non benè credet emi.
At solæ comparebunt non divite cultu
  Quas, *Dea*, nunc Comites cernis adesse meas.
Nec sibi nunc (non est fiducia tanta) petitum
  Adveniunt istæ, sed mihi regna vovent.
Fortiter hæc patior; quid agam nunc fortiter audi,
  Cognita nam Virtus parte in utrâque mea est.
Nec solum invictum bellis civilibus esse,
  Sed latè populos vincere *Regis opus*.
Si mihi de partis cognomina clara triumphis,
  Atque honor ex omni surgeret hoste novus.
Vix (puto) *Romanus* vel jactantissimus olim
  Tot titulos *Princeps* accumulare potest.

Serpent...

Serpentes latè *Cancros*, *Scabiémque vagantem*
Monſtra ſuperveniens irrequieta domo;
Quartanas Cunctatices lentóque duello
Terribiles celerem carpere cogo fugam.
Cum *Vertigo* rotat cerebrum, Sufflamine noſtro
Siſtitur, & firmo permanet orbe caput.
Cum membris exundat *aquoſus* & æſtuat *Hydrops*,
Siccatur noſtro pulvere dira *Palus*. (cum
Quid memorem reliquos, cum *Morbum* tollo Cadu-
Sit licet *Herculeus*, ſit *Sacer* ille licet? (dit
Quid memorem Morbos? mihi *Mors Apoplectica* ce-
Néve Animâ patior membra manente mori.
Magna quidem memoro; ſed & his majora ſuper
Tantáq; res meriti pars quotacunq; mei eſt. (ſunt,
Me penes eſt unum *læſæ curatio mentis*,
Efficere hoc ſolis *Diiſque Mihique* licet.
Inſanis medeor *Stultiſque*, quid addere poſſit,
Quæ majora mihi vel dare regna Deus?
Qui facit hoc, illi eſt totus Provincia Mundus,
Imperium magno Cæſare majus habet.

Dixerat, & læto comites plauſere tumultu,
Ipſáque (ſi fas eſt credere) *riſit Hyems*.

Proteñus eduxit Legiones purpureum Ver,
Florea per totum funditur *Umbra* ſolum.
Vix (puto) qui tantâ potuit facundus *Homerus*
Argolicas acies dinumerare fide.

Vix (puto) tot poterat formosa examina *Florum*
Exactâ & certâ dinumerare fide.
O *Ver!* ô pulchræ ductor pulcherrime gentis!
O Florum *Xerxes* innumerabilium?
Quos ego (nam gens est non aversata liquores)
Epotare etiam Flumina posse reor.
Talis erat pictis fulgens Exercitus armis,
Et forma atque ingens Arma fuere Decor.

1 Nomine tum formâque Tubæ *Flos æmulus* ærêæ,
Stans medio, clarum ter dedit ore sonum.
Edicitque altâ voce, ut simul audiat omnis.
Concio (nam vox est candida & alta Tubæ.)
Quisquis (*Io*) florum quos hic astare videmus,
Non petitis regnum, cedite ritè loco.
Ritè priùs sanctum venerati Numen abite,
Qui regnum ambitis, vos remanete loco.

2 Prima racemosi submisso vertice caulis.
Antè Deæ solium Judicis, *Orchis* abit.

1. *Ex genere Pseudonarcissorum Juncifoliorum, propter figuram tubi in medio flore à Gall. Trompettes dicitur, ut a nostratibus,* Trompets, *vel,* Bastard *Junquilas*.

2 *Famosissimo nomine Satyrion, à libidinosis Satyrorum testiculis.* Ὄρχει *Testiculi, quorum & figuram radices referunt, & vim mirificè augere dicuntur.* Diosc. *scribit à Romanis, Molorticulum Veneris nominari, quasi* (*interprete* Laurembergio) *efficax in permolendo Orticulo muliebri. Multæ sunt Orchidum species, sed tres à florum figurâ cognominatæ, nempe Orchis, Sphecodes, Melittias, Myodes. Angl.* The Wasps Orchis, (*quam male* Parkinsonus *noster appellat*, The Gnats Orchis, σφὴξ *enim Vespa est, non Culex*) The Bees Orchis, The Flies Orchis.

Orchis apes portans maculoſo examine pictas,
Monſtráque ridiculi ludicra floris habens.
Orchis,quam *Satyri* & *nequam Deus ille Priapus*,
Et *Venus*,& *Judex* noſtra vel ipſa probat.
3 Hanc ſequitur Cognata *Canini nominis Herba*,
Nec minùs ipſa iiſdem fida Miniſtra Deis.
4 His quoque ſe jungunt pulchri comites *Hyacinthi*,
Nobilis illa, potens, & numeroſa domus.
Nec tamen hæc auſa eſt hoc tempore poſcere regnum,
Heu! ignominiâ nuper inuſta gravi.
Nam quondam *Oebalio* cum ſe de ſanguine cretum,
Et magni *Ajacis* diceret eſſe genus.
Res ea judicio *Floræ* commiſſa ſupremo
Nuper erat, causâ ſed cecidiſſe ferunt,
Quod ſua non poterant Inſignia ſcripta probare
Litterulis mœſtis flebilibúſque notis;

3. *Dens Caninus.* Dogs-tooth. *Flore albo vel purpureo, ex Satyriorum (ut quidam existimant) genere, & Satyrion Erythronium,* Τ ει ολλοτ Dioſc. *volunt eſſe, quod* Parkinſonus *noſtras Tulipam eſſe contendit, utcunque non minus efficax in excitandâ Venere creditur.*

4. *Variæ ſunt diſſimillimæque Hyacinthorum ſpecies quarum nulla litterulis notiſve ſignata eſt, ſed neque Lilii formam habet, itáque nullo jure hoc nomen invaſerunt. Columellæ, Vitruvio, Palladio Iris, cærulea Hyacynthus dicitur, quæ non minus ab illo Heroico poëtarum differt; de quo magna inter Criticos & inextricabilis contentio eſt.* Parkinſonus *Hyacinthum illum purpureum quem ſtellatum dicimus, Virgilianum Vaccinium putat eſſe.*

Tu

5 Tu quoque qui Græcis *Gallinæ Filius albæ*,
Ignoti titulum, candide, *Lactis* habes,
Quamque *parens Florum* miti lætiſſima cœlo
Bethlemiæ Stellam Terra Britanna vocat,
Ambitione vacans omni, *Leucantheme Bulbe*,
Ut decet Affinem, tu comitaris eos.
6 Sed neque Te ſummæ tanto in certamine laudis,
Virium habere ſatis, *Belli* modeſta, putas.
Militiæ quanquam pars tu firmiſſima *vernæ*,
Præcedis, comitas, ſubſequeríſque Ducem. (eſt
Quanquam *Conſolidæ* nomen tibi jure tributum
Et magno dignum principe munus habes. (curas,
Quanquam nulla facis, quanquam omnia vulnera
O verum Plantæ *Militis Officium!*

5. *Ornithogalum*, Lac *Avis*, *vel Gallinæ*, *an propter excellentiam & raritatem cùm primo id nominis adeptum ſit? quo ſenſu dicimus*,

Rara avis in terris nigróque ſimillima Cygno?

Certè Plin. *in præfatione ſic ait*, *Alii* Κέρας Ἀμαλθείας, (*libros inſcripſere*) *ut vel* Lactis *Gallinacei ſperare poſſis in volumine hauſtum*, *ſuper quo Dalecampius*, Lac *Gallinaceum olim de ſummâ fælicitate uſurpabatur.* Strabo, *l.* 14. *Eos qui Sami fœcunditatem laudabant*, *ei proverbium accommodaſſe tradit quo aiunt*, φέρειν ὀρνίθων γάλα. *At nullus hoc bulbo vulgarior*; *an quod flos iſte parvus*, *intùs lacteus*, *foris viridis*, *albas quodammodo avium ſuper foliis dejectiones* (*quæ quaſi lac Avium videntur*) *repreſentant?* *vocatur & alio nomine Bulbus Leucanthemus*, *& ab Anglis honorificentiſſimè*, *Bethlemiæ Stella propter ſtellarem floris figuram.*

6. Daiſie. *Gall.* Margarite. *Officinis Conſolida minor appellatur propter vim aſtringendi curandorúmque vulnerum eximiam.*

7 Hæc

7 Hæc eadem guttis *Sanicula* ſparſa cruentis,
Et *Cotyledonis* ſanguine ſparſus apex.
Hæc eadem rubro *Lunaria* cærula caule,
Et *Geranî* virtus *Hæmatoidis* agit.
Hæ ceſſere tamen; *Flores* plerumque *feroces*
Non ſua tam *Virtus*, quam ſua *Forma* facit.
8 Cedit & ipſe etiam *Gladii* de nomine dictus,
(Quis putet hoc?) cedit, picta *Tulipa*, tibi.
Tot cinctus *Gladiis*, truculenti more Tyranni,
Regni affectati ſuſpicione caret.
Quantùm immanè aliis hic diſtat ab Enſibus Enſis,
In rabiem effingit quos fera Flamma ſuam.
Huic tribuit Natura parens Armaria verè
Unguenta; hoc ſolo ſiſtitur *Enſe* Cruor.

7. *Sanicula guttata dicta, propter lurimas minutiſſimas coloris ſangui- ei guttas per florem minutum ſpar- ſas. Angl.* Spotted Sanicle. *Nec iſſimilibus guttis notata eſt Cotyle- don, ſed paucioribus, majoribuſque, erba eſt ex Sedorum genere, Angl.* Navel-wort; *Lunaria*, Moon-wort, *Angl. aliquibus Soldanella Montana icitur, vel Alpina propter ſimilitudi- em folii cum Soldanellâ marinâ, i. e.* Sea Bindweed. *Geranium, Angl.* Cranes-bill, *à* γέρανος *grus, quod n ſummis alis quaſi gruum capitula roſtra ſpectantur. Multas habet ecies, Geranium Tuberoſum, Ro- anum, Batrachoides, Hematoides, propter ſanguineum floris colorem, & Aſtringunt hæ quatuor Herbæ, & egregiam vim habent in vulnerariis remediis, ſed & florum etiam gratiâ in hortos aliquando recipiuntur.*

8. *Gladiolus, quod folium ad effigiem gladii formatum ſit, quâ de causâ & Græc.* ζίφιον *appellant, &* Μαχαιρώνιον *Angl.* Corn-flag, *quoniam creſcat inter ſegetes, Segetalis etiam Lat. dictus. In pulverem redactus bulbus, & inſperſus, Sanguinem ſiſtit, & vix uſpiam planta eſt tantæ poteſtatis in emolliendis diſcutiendiſque tumoribus & quam Gladioli bulbus foris impoſitus cum adipe porcino.* Lauremb.

Tu

9 Tu quoque ceſſiſti, locuples, *Aquileia*, colorum,
Et lauta & centum conſpicienda Togis.
Obſeſsáſque vias audax perrumpere, & hoſtes
Dejicere obſtantes, precipitéſque dare.
Quódque magis mirum eſt, tam formidabile No-
Tam regale ſonans, *Ora Leonis* habens. (men
10 Nec tibi majores animos, *Gaviana* modeſta,
Tigridis in morem dat maculoſa cutis.
11 Cur non hoc proſit, maculas mutare vel Auro,
Cum nollet *Citrus* luxurioſa ſuas.

9. *Vel Aquilina, vel Aquilegia, Angl.* Columbine, *quia florum calcaria recurva columbarum cervicem cum capite & roſtro referunt, ſicut Latinè ab Aquilâ denominatur propter mucronem floris aduncum inſtar Aquilini Unguis. Fab. Columnæ Iſopyrum eſt* Dioſc. *Coſtæo Pothos* Theophraſti, *at Dalechampio* Theop. *Dioſanthos.* Dodonæo *Leo Herba vocatur,* Geſnero *Leontoſtomium; non alium exiſtimantibus Ore Leonis, a Columellâ dicto,*

Narciſsique comas & hiantis ſæva Leonis
Ora feri ——— —

Lib. 10. *Radix in Hiſpaniâ eſtur poſt longa jejunia ad deturbandos renibus calculos.* Park. *ex Camerario, ex Cluſio autem refert ſemen contra Morbum Regium atque omnes Hepatis obſtructiones utiliter ſumi, immo & parturientibus facilem partum præſtare.*

10. *Fritillaria vulgo nominatur, errore ridiculo nomenclatoris qui putavit Fritillum ſignificare Fabulam illam Luſoriam quâ Scacchorum in ludo utimur, quadratis areolis bicoloribus diſtinctam, Alii Meleagride appellant, quod ejuſmodi maculis Meleagridis i. e. Affricano-gallinæ, & plumæ & ova notentur, Alii Narciſſum (videtur enim Narciſſorum eſſe ex genere) Caperonium, à nomine, ut ferunt, Inventoris. Alii Lilium variegatum. Nomen Gavianæ primus indidit* Laurembergius, *ab ovis Gaviarum punctis luridis eundem in morem variis. Gavia avis eſt aquatica Angl. puto dicitur,* Sea-gull, *eandémque ob cauſam Belgas hunc florem appellare ait* Rivitsblomen, *i. e. Gaviæ florem.*

11. *Prodigioſa Menſarum Citreorum pretia vid. apud* Plin. *Lib.* 1 *& Menſarum inſaniam vocat, qu fœminæ viris contra Margaritas re gerunt. Et, Inter pauca nitidioris vitæ inſtrumenta hæc arbor eſt. H menſas propter maculas & colorum diſcurſus varios, Tigrinas & Pantherinas ibidem vocat.*

Accipe fœlices, Atlantica munera, ſylvas;
Aurea qui dederit dona, minor dabit. Mart.

12 Diſceſſer

12 Discessere simul ferrugine tincta rubenti
Lilia, quæ fœlix *Persidos* ora tulit.
13 *Lilia* discessere simul, tollentia stellis
Spicatum exiguis lacteolisque caput.
Gemmantis gratos *Uvæ* redolentia odores,
Pergratos *Hominum* sensibus atque *Deûm.*
Non viret in terris *Cerebro indulgentior* Herba,
Vim non immodici sobria nacta meri.
14 Hanc sequitur repens per humum, baculúmq; re-
Clematis infirmo non bene fulta genu. (quirens,
15 Purpurei denso *Ranunculus* oris honore
Bellus it, à tergo gens numerosa subit.
Gens agris hortísque potens, latéque per hortos
Nobilitas, latè plebs dominatur agris.

12. *Lilia Persica, non ità pridem è Persia huc advecta à Mercatoribus nostratibus. Radicem habet Coronæ Imperiali similem, sed sine graveolentiâ scapum minorem humilioremque; à medio ad summum stant quidam ordines florum pendulorum instar Gasianæ sed vix tantæ magnitudinis, colore ferrugineo, &c.*

13. *Lilium Convallium dictum, nescio quamobrem, exiguorum alborúmque foliorum spicâ constans. Putatur hæc esse veterum Oenanthe, quam* Theod. *Vitifloram vertit ab odore germinantis uvæ. Incertum hoc quidem, sed ponamus hic ita esse.*

14. *Vinca pervinca. Angl.* Perwincle, or Ladies Bower, *sed plures ejus species sunt.*

15. Crow-foot. *Angl. Ranunculum vocamus, quem Græci Batrachion, genera ejus quatuor ——— nascitur in limitibus humidis, & opacis* Plin. *unde à Ramis cognominatur; sed hodiè multa ejus generis nota sunt, quædam certe bellissimo flore.*

Bellus

16 Bellus it *Asphodelus*, sed enim, me judice, Radix
Non dedit *Ascræo* fercula lauta seni.
Flos propè consequitur, sed multùm dispare formâ,
17 Nomine non humilis, pulcher *Adoni*, tuo.
Sed tua progenies *Anemone* fertur euntem
Risisse indignum nomine, *Adoni*, tuo.

16. Asphodil, Day Lilly. *Asphodelus manditur & semine tosto & Bulbo, sed hoc in Cinere tosto, deinde sale oleo addito, pretereà tuso cum ficis, præcipuâ voluptate, ut videtur* Hesiodo, *traditur & ante portas villarum satum remedio esse contra veneficiorum noxam. Asphodeli mentionem &* Homerus *fecit, Radix ejus napis modicis similis est, neque alia numerosior* 80 *sæpè acervatis bulbis.* Theophrast. *Et ferè Græci, princip sque* Pythagoras. *Caulem ejus cubitalem & sæpè duûm cubitorum, foliis porri-sylvestris, Anthericon vocavêre, radicem vero, i. e. Bulbos Asphodelon, nostri illos Albucum vocant, & caulem Hastulam Regiam,* &c. Plin. *Lib.*21.17. Hesiod.

Νήπιοι, οὐδ' ἴσασιν ὅσῳ πλέον
ἥμισυ παντὸς,
οὐδ' ὅσον ἐν μαλάχῃ τε καὶ ἀσφοδέλῳ
μέγ' ὄνειαρ

Plato, 3. de Legibus Epimenidem *vilissimo cibo confecto ex Malvâ & Asphodelo contentum fuisse tradit.* Dalech. Ἐδώδιμοι μὲν γὰρ οὐ μόνον βολβοὶ καὶ τὰ ὅμοια τούτοις, ἀλλὰ καὶ ἡ τοῦ Ἀσφοδέλου ῥίζα. Theophr. *Quidam igitur veterum* Ἀσφόδελον *Sisarum putant esse, sed folia Asphodeli* πράσῳ μεγάλῳ ὅμοια *non autem Sisari; nostri quidem Asphodeli tuberibus porci vescuntur, sed hominum stomacho aversatur ac vomitum ciet, ergò aut Asphodelum poëtico more pro quacunque radice ponit* Hesiod. *Aut delicatius Ascræ genus nascitur, aut planè nescimus quid sit illius Asphodelus*

17. *Flos Adonis, eodem nomine & Anglicè vocatur, satis ineptè. Flos est exiguus, ruber, sex foliis minutis constatus, ex Anthemidis genere videtur esse; ridet hanc nominis arrogantiam anemone quod ea ex ipso Adonidis sanguine nata dicatur. Anemonis hanc aggregant quidam tanquam infimam & simplicissimam earum speciem.*

18 *Leucoion*, quanquam totum vix deserat Annum,
Curriculum faciens, Solis ad instar, idem,
Officii plenum, & nullis non Mensibus aptum;
(Sed tamen hic *Veris* maluit esse *Comes.*)
19 Egreditur campo simul, & cognomine eodem
Cingit odoratum lutea planta latus.
20 Proxima *Caltha* subit, penè omnibus illa Calendis
Certa *Cliens Mensis* stet licet ante fores.
21 *Calceolúsque* cavo belloque adapertus hiatu,
Calceolus dignus vel pede, *Flora*, tuo.
22 Necnon *Barba Capri*, socors nimiíque veterni
Dormitum medio quam juvat ire die.

18. *Angl.* Stock-Gilloflowers, *e. Caryophillus fruticans, ab odoris* *militudine. Leucoion dicitur, quan-* *uam omnium ferè colorum flos sit,* *l a canitie foliorum, non floris; ut* *tat* B. Porta, *vel fortassè quod om-* *s flores, cujuscunque coloris sint,* *generent tandem in album, ferè* *st triennium.* Columella *addit eti-* *mus Epitheton Candidi, admodum* *perfluè, sed hoc tamen innuit & alios* *ucoion colores habere, cur autem* *ndida Leucoia præcipuè nominat,* *m illa sint vel ignobilissimum genus,* *l degenerantia & quasi valetudina-* *a Leucoia?*

19. *Leucoia lutea, maceriis ac mu-* *ædificiorum familiaria quanquam* *in hortos quoque recepta, præc-* *e flore multiplici, unde Angl. di-* *tur* Wall-flo ers. *quasi flos mu-* *rum. vel Parietaria Officinis Che-* *catur, unde sit oleum Cheirinum,* *abico, ut arbitror, vocabulo.*

20. *Calendula nostra (sic dicta quod omnibus Calendis, i. e. mensibus floreat, Fior d'ogni Mese, Ital. quod exactè verum est) Caltha veterum putatur esse. Luteolam* Virgil. *vocat,* Colum. *ait.*

Flaventia lumina Calthæ --
Marigold *Angl.*

21. *Helleborine dicitur, quod sit Hellebori albi folio, flos Calcei formam quodammodo repræsentat, unde Calceolus Mariæ vulgò indigetatur, Angl.* Ladies-slipper. *Unde & Cosmosandalos existimatur esse veterum, à Sandalis figurâ.*

22. *Barba Hirci,* Τραγοπώγων, *Angl.* Goats-beard, *quod flos nondum explicatus barbæ hircinæ figuram imitatur, vel a pappo cano grandiori qui in summo vertice ejus nascitur.* Plin. *Comen etiam vocat. Quotidiè circà meridiem flos occludit folia nec nisi manè postero explicat.*

23 *Buthalmósque* oculi lato fulgore bovini,
Sive tuo potiùs, maxima *Juno*, micans.
24 *Scorzoneráque* flava, malis inimica Novercis,
Ipsáque materno lacte benigna tumens.
25 Et *Cava* non æstum patiens non frigora *Radix*.
Quæ cautè post Ver advenit, antè fugit.
26 Et tu *Lunaris Viola*, & (27) *Blattaria* dulcis
Digna quidem titulo nobiliore frui.

23 *Angl.* Ox-eye. *Buphthalmos flore similis boum oculis, folio fœniculi, circà oppida nascens, fruticosa caulibus, qui & manduntur decocti, quidam Cachlam vocant.* Plin. *l.* 25. 8. Dalech. *Legit Calcham; fortasse non malè Caltham legeremus, nam ex earum genere videtur esse, & colore & figurâ floris. Notum est Bovinos oculos, i. e. magnos, Junoni attribui.*

24. *Angl.* Vipers-grass, *Scorsonera Hispanicè sonat quasi Viperaria herba non ità pridèm inventa, contra venena laudatissima, lacteo humore abundans, Flos luteus dilutâ flavedine, & non absimilis Barbæ Hircinæ; Tragopog.*

25. *Radix Cava, Angl.* Hollow-root, *A re nomen habens, nam intus cava est, testámque refert. Herba est Delphinio flore similis folio Aquilegiæ, Tota veri mancipatur, reliquo an[...] tempore sub terrâ latens.*

26. *Variis nominibus nuncupatur Viola Lunaris,* Bolbonach, (*barba[...]rico nomine*) *Viola latifolia, Viola pe[...]regrina, Lunaria Græca, Lunari[...] major, Lunaria odorata, Angl.* Sat[...]tin Flower, Honesty, Penny Flow[...]er.

27. Plin. *Lib.* 25. 9. *Est simil[...] Verbasco herba, quæ sæpè fallit pro [...]capta, foliis minùs candidis, cauli[...]lis pluribus, hæc abjecta blattas in [...] contrahit, ideóque Romæ Blattar[...] vocant: Atque idem scribit* Diosco[...] *de verbasco sylvestri; negat id* Par[...]kinsonus *in nostratibus Blattariis ob[...]servari; quæ tamen & Anglicum [...] Blattis nomen trahunt.* Moth Mul[...]lein, *quarum quæ Lutea est, odorat[...] est.*

28 Albá

28 Albaque *Cardammine* & (29) *Pulmonaria* fuſca,
Et quas mille alias longa referre mora eſt.
His etiam arborei ſœtus, fruticéſque nitentes,
Se jungunt comites non renuente Deâ.
Queis dedit Hortorum læto conſidere regno
Numen Floripotens, & meruëre locum.
Dulce *Periclymenum*, dulci *Libanotis* odore,
Dulcis & *Hiſpano* nata *Geniſta ſolo.*
Et *Syringa* duplex, cultu formoſa decenti,
Albam ſive gerit cæruleámve togam.
30 Additur his *Roſeæ Sambuci* lacteus orbis,
Mille unus *Stellis* conglomeratus honos.
31 Additur & *Ceraſus*, Noſtráſque & *Perſica Malus.*
Quarum multiplici flore ſuperbit apex.
Queis Natura tamen Fructus prolémque negavit,
Et ſterili paſſa eſt luxuriare bono.
Sed, *velut Eunuchi*, formæ decus atque coloris
Præmiolum raptæ Fertilitatis habent.

28. *Siſymbrii genus eſt, quod of-ficinæ Naſturtium aquaticam vo-cant,* Water Creſſes: *Sed Cardamine flore pleno & Cardamine trifolia re-cipiuntur etiam in hortos. Angl.* Cuc-kow Flowers (*flos Cuculi*) Ladies Smocks.

29. *Herba Buglosſi folio ſed pro-liſſo magis atque læviore, colore quo-que dilutiore, albicantibus maculis notato, ad ſimilitudinem pulmonis, unde nomen, & ad omnes pulmonis morbos utiliſſima exiſtimatur. Qui-dam Symphytum maculoſum vocant, Angl.* Spotted Comfrey. *Florem fert Paralyſi vulgari ſimilem, ſed colore ferrugineo, unde & Angl. dicitur.* Cowſlip of Jeruſalem, *aliiſque no-minibus* Lungwort, Sage of Jeru-ſalem.

30. The Elder Roſe, *Angl.* Or the Guelder Roſe, *quod in Gueldria frequens naſcatur; flos quaſi pila quædam alba apparet ex innumeris minutiſſimis conglobata floſculis.*

31. *Fructum, niſi rariſſimè, non ferunt, eumque non probabilem, itaq; ad topiarias magis ſcenas, quàm uſum Pomarii adhibentur.*

His & mille aliis cedentibus æquore campi,
Turba Petitorum ſola relicta manet.
Omnis erat totâ comitatus gente ſuorum,
Omnis & in feſtâ veſte ſuperbus erat.
Procedit prima ante alias, quaſi *Phoſphorus* almi
Veris, & hos dulci dat *Viola* ore ſonos.

Viola.

A*Vreus* portis *Aries* ſupernè
Exit auratis quadriformis Anni,
Vérque formoſum radiante portat
(Plaudite) dorſo.
Vérque dum procedit (*Iö* Triumphe!)
Floreo procedit (*Iö*!) *Triumpho*,
Ferculum primum venio ſuperbæ
Nobile pompæ.
Ut decet Veris ſobolem decori,
Maximam natu ſobolem decoram,
Purpurâ involvor, viridíſque geſto In-
ſignia regni.
Regio quamvìs veneranda cultu,
Regios odi tumidóſque faſtus,
Nec ſinum amplexúmque humilis Parentis
Impia ſperno.

Gaudet

Gaudet aſpectu *Cytheræa* noſtro
Sentiens anni reditum tepentis,
Nec magìs certa eſt calidorum *Hirundo*
Augur Amorum.
Ergo naſcenti mihi multa raptim
Millia impingit *Venus* oſculorum,
Et ſacro labrum mihi purpuraſcens
Nectare tingit.
Hinc *calix noſtri* ſimùl atque *Floris*
Panditur blandâ reſolutus aurâ,
Parva jucundos adaperta pixis
Fundit *odores.*
Dúmque Odoratum mea mulcet *aura*,
Dúmque Guſtatum *ſapor* ipſe ineſcat,
Dúmque mirantes *color* & venuſtas
Palpat ocellos.
Utili *Lenocinio* ſalubres
Corpori ſuccos ſimùl adminiſtro
Blanda & *ægroto* Medicina quondam
Digna *Epicuro.*
Fervidos hoſtes minimo tumultu
Exigo ſenſim ſine clade victrix
Corpus haud ſentit placidè peracti
Vulnera belli.
Cedit, & ceſſiſſe rubeſcit Herbæ
Ad coronamenta epuláſque natæ,
Virium atque iræ nimiùm potentis
Conſcia *Febris.*

Ponit ut ventus timidéque mussat,
Ipse *Neptunus* simul atque lætum
Increpans ventos caput æstuosis
Extulit undis.
Quid mihi paucós numerare flores
Viribus magnis nimiùm furentes?
Quid mihi multos specie decoros
Rebus ineptos?
Principem siquid deceat rogabis;
Omnis hoc Mundus referet roganti,
Magna cum multâ benè Lenitate
Juncta Potestas.

Dixit, & extemplò divini spiritus oris
Demulcet totum lætificátque locum,
Aura diù mansit, *Violámque* fuisse locutam,
Si non audisses *verba*, probasset *Odor*.
Discessit, subiítque locum, quæ proxima stabat,
Auricularum ingens nec numeranda *cohors*.
Tincta cohors *Violâ*, coccis, & murice tincta,
Pallida, flava, rubens, candida, fusca, cohors.
Quæque (genus duplex) consanguinitate propinqu
1 Sed formâ inferior, *Primula Veris* erat.

1. *Primulam Veris a Paralysi ità distinguit* Parkinsonus, (*Nam ab aliis plerumque confunduntur nomina quod illa non nisi unicum florem eodem caule attollat, hæc plures. Illam* Primrose *Angl. vocamus, hanc,* Cowslip. *Sunt igitur omnes Auriculæ Ursi, genus quoddam Paralysis quod nomen Auricularum satis quidem ineptum, suo tempore obtinuisse testa-tur* Mathiolus. *Mirum sanè fo- si hæc omnia genera Primularum tam insignia atque ubique atate n- strâ crescentia, veteribus ignota om- ninò fuerint, vix minùs certò mira- dum est, vetus illarum nomen à Cri- ticis nostris adhuc ignorari.*

Auri

Auricula has ducit cunctas, causámque perorat
Lutea, quæ merito Maxima dicta suo est.
Centena attollens quæ prodigialiter ora,
Centeno poterat (cùm lubet) ore loqui.

Auricula Ursi.

FLorum *Diva* potens ô radiantium,
Quid mistum è variis floribus in sinu
Gestas *Fasciculum* mollis eburneo?
Me, me multiplicem caule vel unico
Unam *Fasciculum* Diva fer integrum,
Me turbâ capitum dulce micantium
Plusquam *Geryonem*, Monstrum & amabile:
Me sidus radiis dulce salubribus
Multis compositum fer, *Dea*, Stellulis.
In flores alius jus sibi Regium
Et summum titulum *Flosculus* arroget,
Dicar vel *Populus Floripotens* Ego.
Nec Natura mihi vana sine omine
Lætorum tribuit tot Capitum decus,
Humani Capitis, Principis omnium
Partis, nobilibus dedicor usibus.
Mentis conspicuam sed fragilem Pharon,
Æternæ Dominæ nec benè congruam
Virtus non patitur nostra fatiscere;
Cùm nutat dubio pondere Machina
Laxatis superans vix retinaculis
Extinctóque ferè Lumine mobilis.

I, nunc, illepidum nomen & horridum
Ride, ſi lubet, ô, quod mihi inuſſerit
Sæcli barbaries ſordida nuperi.
Nam verum & proprium gens veterum pio
(Rem ſacram) occuluit cauta ſilentio,
In mentem tibi quid venit, Ineptule.
Qui primus lepidos dicere Floſculos
Fœdæ conſimiles Auriculis Feræ,
(O quisquis fueras) auſus es, impudens?
O, non *Auriculis* digne, ſed *Auribus!*
O amplis Aſini dignior Auribus,
Quam Judex Cytharæ ridiculus Midas!

Talia cantanti (neque enim tam læta loquuntur
Germina, more hominum, ſed ſua verba canunt)
Succedis, *Narciſſe*, puer (ſi credimus) olim,
(Pérque ſacram Vatum credimus iſta fidem)
Et ducis longúmque genus, varióſque propinquos,
Suffragatores, ambitioſe, tuos.
Omnes *pallor* habet, vel *fulgor luteus* omnes,
(*Pallore* & *Luto* corpora tingit *Amor*)

Quan-

Quanquam purpureos illis indulsit honores
2 Blandus adulator, munificúsque *Maro.*
3 Pro cunctis albo *Flos Chalcedonicus* ore
Narcissi soboles indubitata, Canit.

2. Parkinsonus *noster nullum agnoscit purpureum Narcissum, aliquem Medio-purpureum appellat, qui calycem nempe habeat vel circulis vel punctis purpureis signatum. At* Virg. Eclog. 5.

Pro molli violâ, pro purpureo
Narcisso.

Fortassis more suo quemvis pulchrum colorem, Purpureum, quemvis Florem Narcissum vocat, ut cùm dicit

——Manibus date Lilia plenis,

i. e. Flores omnes, sicut Homerus, *Anthis nomine genus omne florum complectitur, sed quid respondebimus* Plin? *qui ait, Narcissi duo genera in usu Medici recipiunt, unum purpureo flore, alterum Herbaceum. An illum indigitare vult quem medio-purpureum vocat* Parkins? *An illâ ætate quidam fuerint toti purpurei? Annon deniq; (quod suspicor) Romani aliam aliquam plantam præter croceum illum fabulosum ex Narcisso florem, Narcissum nuncupaverint? Cur enim ei peculiariter Comam attribuerunt?* Colum. *Narcisique Comam;* Virg.

——Sera Comantem
Narcissum——

& certè longè maxima pars Narcissorum verna, non sera est: cur illi etiam Lacrymam, tanquam arbori aut frutici, glutinosam dederunt? Virg. 4. Georg.

— Pars circa septa domorum,
Narcissi lacrymam & lentum de cortice gluten;
Prima favis ponunt fundamina--

3. *Narcissus Chalcedonicus flore pleno albo Polyanthos.* Parkins. *qui & pulcherrimus & suaveolentissimus est.*

Narcissus.

OLim quis fuerim Puer.
Quam formæ nimio terribilis bono,
Quæ fataliter impotens
Et multis nocuit, nec Domino minùs.
Cujus *vanâ ab Imagine*
Flammas elicuit vel *sub Aquis* Amor.
Notum stirpibus infimis
Jam notum anniculis stirpibus arbitror.

Et quas tosta *caloribus*
Urunt perpetuis *Æthiopum* sola.
Et quas ripa *Borysthenis*
Urit perpetuo languida *frigore*.
Ut quondam pueris Puer
Sic Flos emineo Floribus omnibus,
Nec causam poteris dare,
Cur mî forma minùs nunc placeat mea.
Demissum teneo caput,
Antiquum *Speculum* cernere gestiens,
Da *Fontem* mihi limpidum
Antiquis videas fervere amoribus,
A Nymphis & adhùc color,
Et nostris decorant tempora floribus,
Me gestant tepido sinu,
An mallent Puerum dicere, nescio.

Gens *Anemonarum* tum se promovit, & illi
Arrisit placido lumine Diva favens.
Nam neque splendidior, nec gens numerosior ulla
Horticula est, dicam pace, *Tulipa*, tuâ.
Purpurea his dux est Juvenis de sanguine pulchri
Derivans certò stemmate pulchra genus. (tis)
Cuiq; *Anemonarum* (domus est quæ maxima Gen-
4 Haud dubiè primas dat *Platyphylla* Domus.

4. *Vulgatissima Anemonarum divisio apud Recentiores in Latifolias atque Tenuifolias.*

Illa decenter hiat *Zephyro* ſpirante benigno,
Solvit & in tales ora venuſta modos.

5. *Flos nunquam ſe aperit niſi ento ſpirante, unde & nomen accepit.* lin. 21: 23. *Fallitur ergò* Ovidius, *ui ita dictum putat, propter brevi- atem floris, pauci enim ſunt diutur- ores,*

—Brevis eſt tamen uſus in illis;
Námq; malè hærentem, & nimiâ levitate caducum,
Excutiunt iidem qui perflant omnia venti.

Ovid. *Lib.* 10. Metam. *Ubi Fabu- am vide. Ex Adonidis cruore Natam nemonen fabulantur &* Ovidius, & Nicander, *& plerique poëtarum. Bion ſolus ex illo Roſam aſſerit creatam, è lacrymis autem Veneris Anemonem.*

Δάκρυον ἁ Παφίη τόσσον ἐκχέει,
ὅσσον Ἄδωνις,
Αἷμα χέει τάδε πάντα ποτὶ χθόνι
γίγνεται ἄνθη.
Αἷμα Ῥόδον τίκτει, τάδε δάκρυα τὰν Ἀνεμώναν.

Liceat mihi Anemona gratificari, atq; ex utriſq; ortam prædicare.

Anemone.

O Omni requie mollior inquies,
Qui mundum exhilaras flamine fertili,
O ter digne *Favoni*,
Noſtræ connubio Deæ.
Inſpires Dominæ leniter auribus
Blando quo recreas omnia ſpiritu
Commendantia verba,
Et voto faveas meo.
Si ventus meritò congenerem mihi
Non falſi titulum nominis addidit,
Si cum carcere ventus
Marcens *Æolio* jacet.

Confuſa

Confuſa, & ſimili vincta ſilentio
Ornatum capitis complico fulgidum, &
Caſu triſtis Amici,
Florem incarcero *lugubrem.*
Si me ornat variis copia veſtibus,
Et læta innumeris pompa coloribus,
Si me Regibus aptum,
Divum Nobilitat genus.
Me flavi genuit ſanguis *Adonidis*,
Commiſtus *roſeæ* cum lacrymis *Deæ*,
Cum ſacri puer oris
Sylvæ gloria flebilis;
Apri fulmineo vulnere concidit;
Ut valdè *Hiſtoricus Naſo* probabilis,
Antiquarius ingens,
Non vanâ retulit fide.
Quot guttæ Juveni purpureæ cadunt
Tot rorat lacrymis Diva nitentibus,
Formosíque cruenta
Æquant Flumina Rivuli.
Tanquam conjugio nexibus intimis
Se miſcent Lacrymæ & Sanguis Amantium,
Pulchrorúmque Parentum
Naſcor *Filia pulchrior.*
Quas vires habeam fortè requiritis?
Quas vires habeam? *Formam* habeo *bonam*,
Pulchræ Filia *Divæ*,
Pulchri Filia *Adonidis.*

Proxima

Proxima ſe multâ cum majeſtate decoris
Et nimium faſtûs *Imperialis* habens,
Clara *Corona* infert; nec vel *Divi* vel *Iambi*
Incedunt *Tragici* nobiliore gradu.
Illa propinquorum nullo venit agmine cincta,
Illa ſibi fidens, *Agminis inſtar* erat.
6 Erigitur, vultúque ipſâ vel Judice digno
Perſequitur numero jus graviore ſuum.

6. *Omnium florum auguſtiſſimus* ...*ſu*; Laurembergius *Archithyrſo* *nomen illi indit.*

Corona Imperialis.

MAgnum hìc videtis, maximum, & acribus
Certamen actum ſeditionibus
Natura ſed noſtræ verendum
Impoſuit Diadema fronti.
O tot peracto verba negotio
Conſumpta fruſtrà! Quæ loca litibus
Natura ſi noſtræ verendum
Impoſuit Diadema fronti?
Mî glorianti inſignibus imperî,
Flori invidetis fortè Novitio,
Fraudíque mî forſan futurum eſt,
Nomina non habuiſſe Græca.

Plebeia

Plebeia forſan *Filia* pauperum
Dicar parentum, quod traho originem
Nullis pudendam fabuloſis
Aut pueris ſuperum aut puellis,
Hujuſce mundi non vetus incola,
7 *Rexi* per annos innumerabiles,
Et Bactra Suſáſque & beati
Floriferos Orientis Hortos.
8 *Bulbus* me honeſtat *Maximus Aureus*,
Qualem videmus ſæpè manu Globum
Regum timendorum teneri,
Orbis & imperium notare.
Et celſa *Thyrſum* purpureum erigo
Regúmque dignum ſceptrigerâ manu,
Te, *Bacche*, victorem decere,
Qui domitis potuiſſet *Indis*.
Florum Coronâ cingor & *aureâ*,
9 Intérque Flores turgidulæ micant,
Dulcíque diſtentæ liquore,
Parvula Sidera, *Margaritæ*.
Ornant *Coronam* Argentea ſtamina
Et ſtamina ornant; *Aureoli Croci*
Et circulum ſupra nitentem
Exeritur viridis Capillus.

7. *Ab oriente non ità pridem in noſtras regiones venit, veteribus ignotus.*
8. *Sæpè bilibris eſt.*
9. *In intimis foliorum ſingulorum floreis ungulis enaſcuntur tubercul quædam candida, Margatitis non ab ſimilia, liquore melleo plena.*

10 Quan

10 Quandóque Florum tergemino ordine
Augusta surgo; nec mihi sat placet
Regalis ornatus Supremæ
Pontifici Locupletis Horti.
Invidit Æther, me aspiciens, Humo;
Clarámque stellis obtinuit novem
11 *Minoidos* pulchræ *Coronam*,
Debet adhùc tamen invidere.

Talia voce tonat, graditúrque Deámque salutat
Non *humili gestu*, sed quasi *Diva* Deam.
Ah *nimiùm fœlix*, *omnique ex parte beata*,
Ni gravis ornatum dedecoraret odos.
Occupat inde locum dives sine fine *Tulipa*,
Lasciva & nullo luxuriosa modo.
Quotquot habet *Mundus* tot possidet *una colores*,
Callida misturis se variare novis.
Non satìs est auro coöpertam stare corusco,
Nec *Cocci* aut *Conchæ* purpura lauta satís.
Licia sola juvant sed multicoloria vestis
Attalicâ pictæ, vel *Babylonis acu*.
Sola placere oculis cura est; & dicier Horti
(Hoc juvat, hoc melli est) nomina summa sui.

10. *Archithyrsus triplici florum ordine Constantinopoli familiaris est, apud nos rarissima.*
11. *Ariadnes.*

Sæpè

12 Sæpè aliqua ex illis proprii pertæſa coloris,
Nec contenta ſuis (ut fit ubique) bonis.
Neſcio quo, magno certè conamine, & ægrè,
Ora ſibi mutat, nobiliúſque micat.
Medea veluti ſi cocta fuiſſet aheno,
(*Medea* Herbarum talia fecit ope)
Certa mori, ſed læta tamen, neq; enim illa recuſat,
Aut dubitat tali conditione mori.
Tantus Amor laudis, tantíque eſt Gloria formæ!
Plus Vitâ indecori Mors celebrata juvat.
Pro reliquis cauſam nunc ſuſcipit *Alba Tulipa*,
Sive quod haud illâ rarior ulla fuit.
Sive *Magiſtratum* veteri quod more *petenti*
Conveniens ſemper *Candida* viſa *Toga* eſt.

12. *Qui bulbus continuos aliquot annos vulgarem florem, flavum aut rubrum oſtentavit, is unâ forſitan æſtate pulcherrimi coloris floſculo exhilaraturus eſt colonum, ſed brevi & non durabili gaudio; nam cum plantâ ipsâ bulbus totus ſequenti anno emoritur.* Lauremb.

Tulipa.

IN libris (memini) Vatis *Horatii*,
(Nam Vates legimus *natio florea*
Nos Vates redamant, nulláque cernitur.
Florum gens ſtudioſior.)

Quidam

Quidam se *Chlamydum* dives opum domi
Possedisse refert millia quinquies ;
[3]Ut magnum numerat millia quinquies ;
Vestes bis totidem mihi.
Quot terræ facies verna puerperæ
Quot fulget Volucrum *picta superbia*,
Quot scitè artificum dispositus manu
Gemmarum varius dies,
Quot vel Lucis acus docta coloribus,
Intexit lepidè stragula Nubium,
Tot vestes mihi sunt, & sequitur *decor*
Me *Regalis* in omnibus.
Me vestrûm miseret, candida *Lilia*,
Me vestrûm miseret, purpureæ *Rosæ*,
Quas una atque eadem continuò facit
Vestis trita beatulas.
Tam frugi studiis conveniunt togæ,
Et quandóque gravem germina florida
Picto constituent Horto *Academiam*,
Vobis non deerit locus.
Ornet divitior copia principem,
Ornet lautities ambitiosior ;
Regem Pompa decet splendida ; Parcitas
Vectigal malè sordidum est.

3. ——Chlamydes Lucullus,
ut aiunt,
i posset centum Scenæ præbere
rogatus.
ui possum tot ? ait, tamen &
quæram, & quot habebo
Mittam——
Post paulò scribit.
——sibi millia quinque
Esse domi Chlamydum partem,
vel tolleret omnes.
Horat. l. 1. *Epist.* 6.

Hinc

Hinc Ver purpureum (Veris an abnuat
Quiſquam in judicio Flos requieſcere?)
Me totis retinet Menſibus ad ſui
Extremum imperii diem.
Atque his eximiis auget honoribus
Pars anni tenero chara *Cupidini*,
Non tantùm faciem propter amabilem,
Sed multò mihi plus *Amor*.
Devinctus meritis interioribus;
14 Magnum neſcio quid, præſto *Cupidini*;
Magnum; ſed taceo; quid taceam tamen?
Non Nos tetrica Natio
Flores, progenies nec ſumus Arboris
15 Lentæ, frigidulæ, putidulæ, gravis,
Moroſo *Cereris* nobilis in ſacro;
Sed nec Tu Dea tetrica es.

14. *Ante non ità multos annos cœperunt quoque bulbi illarum inſerri culinis, & præparari in guloſum, neq; ingratum ferculum, quo non ſolùm creditur corpori laudabile alimentum adjungi, ſed & ſtimulos addi exercitiis venereis, Aſſantur bulbi ſub cineribus, vel coquuntur in aquâ, & apponuntur cum aceto, oleo, ſale, pipere.* Lauremb. Gerardus, & Parkinſonus, *Contendunt, &, ut arbitror, evincunt, Tulipam noſtram non aliam eſſe Satyrio* Dioſcoridis, *inter venerios bulbos olim famoſiſſimo.*

15 Ἁγνὸς *Græcè, quaſi* Ἁγνὸς, *i. e. purus, caſtus. Undè Officinæ eam barbarè Agnum Caſtum vocant, hoc eſt, Arborem Caſtam caſtam. Eſt ex ſalicum genere:* Gaza *Amerm* *vertit. Rationem nominis reddit* Ga lenus, *quod caſtitatem conſervet i quibus aut eſtur, aut bibitur, a ſubſternitur: Vitex latinè dicitur* Plin. *Lib.* 24. 9. *Non multum ſalice vitilium uſu diſtat Vitex, fol orum quoque aſpectu, niſi odore gr tior eſſet, Græci Lygon vocant, Agnon, quoniam Matronæ Theſm phoriis Athenienſium caſtitatem cuſt dientes, his foliis cubitus ſibi ſternu* Θεσμοφόρος *autem Ceres,; Legiſ ram Cererem appellat* Virgil. *Rom nis Bonæ Deæ nomine innotuit, cu caſtiſſimæ ſacra viris ne aſpicere q dem licuit.*

Radix *deliciis* molliculis favet,
Radix *nequitiis* noſtra procacibus,
Torpentes agitat lenè *Medullulas*
Blandis fæta caloribus.
Si cœnaſſet eam nocte nefariâ
16 Infœlix Juvenis Regii Adultera
Non invita die, nec nimiùm ferox
Vixiſſet, puto, poſtero.

Dixerat; erubuit paulùm *Dea conſcia veri*,
Nec tamen & riſum continuiſſe ferunt.
Iris ſubſequitur, cœleſtiáque ora reſolvit,
Iris odorato concomitata choro.

16. Sexti Tarquinii.

Iris.

SI *Forma* imperium poteſt mereri,
(*Flores* forſitan inter & meretur)
En ora imperio creata florum,
17 Et cognomine pulchriora Gemmâ
Et cognomine pulchriora Divâ
Erectâ ad ſuperos verenda fronte,

17. *Quidam radicem Chryſtalli* [...]ſe *dixerunt, vocatur ex argumento* [...]is; *nam ſub tecto percuſſa, ſole ſpe*[...]*ies & colores Arcus cœleſtis in proximos parietes ejaculatur, ſubinde mutans, magnique varietate admirationem ſui augens.* Plin. l. 37. 9.

Et *cœlum* referente, ſed *Serenum.*
Par eſt Regia Numini poteſtas
Par Cœlo facies decétque Regem,
Nullus principe dignior potenti
Quam mollis titulus Serenitatis,
Nec certè ſatis eſt mihi eſſe pulchræ,
Omnis livor abeſt malignitáſque
18 Pulchros efficio, meóque ſucco
Purgatis nitor additur puellis.
Hic formoſa tenui virûm & Deorum
Captis blandior innocens Ocellis,
19 Nec Naſum minùs obligo beatam,
Auram nectaream undequáque fundens,
Nullam præpoſuiſſe fertur olim,
Ridenti mihi dulce, dulce *olenti*
20 Nec *Seplaſia* delicata plantam,
21 Nec molli *Sibaris* ſoluta luxu
Cunctarúmque potens Amænitatum.
Spirant (quis negat? ore blandienti
Divinos *Violæ Roſæ*que odores,

18. *Succus radicis tollit maculas, impetigines &*

19. *Quædam locum ipſum odoratiorem faciunt, ut Iris; quia & arborem totam, cujus radices attingit.* Plin. l. 21. 7. *Et paulo poſt, Iris radice tantùm commendatur, unguentis & medicinæ naſcens, & alibi eam dicit eſſe Nobiliſsimi odoris. Hinc ex radice Iridis cæruleæ pulvis ille conficitur, vulgò Pulvis de Cypro dictus* (*Angl.* Orris-powder) *qui capillis inſpergi ſolet.*

20. *Forum Capuæ, ubi tot unguentarii negotiabantur, ut Seplaſiarius indè abſolutè pro unguentario acceptus ſit.*

21. *Famoſiſsima deliciis olim urbs magnæ Græciæ.*

22 Spirat *Leucoion, Crocúsque* ſerus,
23 Et nunc nomen aromatis calentis
Flos quondam *Jovis*, obtinens, & omnis
Dives copia ſuaveolentis Anni.
Sed (credo) mihi ſoli odora *Radix*,
Formoſiſſima partibus ſupernis
Fragrantiſſima partibus profundis,
Utrimque utilis atque utrimque Flos ſum.
Inter delicias ſevera tantas
Morbos undique pello ſævientes,
Sic turmas trepidas agit virorum
Vultu *Penthesilea* virginali,
Sic *Martem Venerémque Pallas* una
Diverſiſſima Numina, æmulatur.
Non hâc inferior ſuperba Forma eſt,
Non illo inferior ſuperba Virtus.
24 Me pictam fugit obſtinata *Bilis*,
Me Luxus comitem *Cupidiniſque*
Unguentis madidam fugit, mihique
Indignata velut *Leæna*, cedit

22. *Angl.* Stock gilloflower, *Cro. ſerus. Verus ille Crocus, qui medi-* [...]*nſibus ſeritur, & autumno tan-* [...]*et, odoris ſuaviſſimi.*

[2]3. *Caryophyllus.* Gillo-flower [...]*l. quem quidam putant eſſe* [...]*ὰ ϑος* Theophr. *ſed non ni-* [...]*hoc certum eſt.*

24. *Succus recenter expreſſus, par-* [...]*ex radicibus ſolis, partim ex flo-ribus etiam validè deturbat ex corpore Aquam & Bilem; adeóque celebre eſt Hydragogon.* Lauremb. *Iris cui flos purpureus eſt, efficacior ea cui albus, dejectione, nonnunquam & vomitione Aquam, præcipuè Citrinam ducit, deinde & craſsiorem pituitam, viſcerum obſtructionibus expediendis efficaciſſima.* Fernel.

Hoſtis fulva feróxque delicatæ.
Me vel plus *Lepore Hinnulóque* pernix
Vitat præcipitans aquoſus Humor,
Audax diluvium minatus *Hydrops*
Erumpénſque vagus latente Fonte,
Cùm me corpore ſentit ingruentem,
Cedit corpore pænè Naufraganti.
Ut *Nilus* refluítque ſubſidétque
Contactus radio potentis Aſtri,
Hebræi (pia gens) licet Deorum
Heu ſacris aliena dicta noſtrûm,
Gens vobis Solomone nota Rege.
Promiſiſſe ferunt Jovem ſupremum
Cùm merſum æquore recrearet orbem,
Nullo tempore velle ſe futuro,
Submerſum æquore perditum ire mundum,
Promiſſique ſui velut *Sigillum*
Æternum Diaplomatis ſacrati
Impreſſiſſe polo *Iridem* decoram;
Iris nunc Ego, nec minùs venuſta
Nec formâ minûs efficax venuſtâ,
(Ipſam rem gero, cujus illa Signum eſt)
Parvo polliceor venuſta Mundo,
Illum, me ſimul atque cernat intùs,
Nulli Diluvio obnoxium futurum.

Protenùs in medio comitatus conjuge solâ
  Pæonis ingenti *Flos* ruber ore stetit,
Non ea de numero magnæ fiducia venit
  Gentis; tota quidem gens erat una Domus.
Nec dedit hos animos regalis copia vestis,
  Idem *habitus* cunctis & *color* unus erat,
Non tamen hæc frugi toga majestatis egebat,
  Atque inerat constans cum gravitate decor,
Nam clarum Floris latè centuplicis orbem
  Fulgentem saturo murice tollit ovans,
Aglaophotin eum titulo appellare superbo
  Non dubitant aliqui, nec meruisse nego.
Quin Medicorum etiam Diplomata publica jussu
  Fertur honorificè scripta tulisse Deæ.
Namque Deis *Pæon Medicus* Primarius olim,
  Nomen apud Medicos nobile servat adhúc:
His igitur, meritísque suis, quæ maxima, fretus,
  Intrepido causam sic agit ore suam.

25. *Vetustissima inventu Pæonia est, noménque autoris retinet.* Plin. l. 25. 4. *nempe à Pæone, cujus meminit* Homerus, *eumque Plutonem curasse* dicit *vulneratum ab Hercule.* Vid. Iliad. 5. *Celeberrimus hujus plantæ usus in omnibus Epilepticis Cephalicisque morbis, præcipuè verò Pæoniæ Maris, non Fœminæ languidior virtus, Appensa collo radix (præcipuè infantum) Epilepsiam (quæ non sit inveterata) curat, sicut ipse experimento sæpiùs cognovi.* Parkins. *atque hujus rei author est etiam* Galenus.

Pæonia.

ILlusa pictis si *Tulipa* virgulis
Et Morionis in Togâ,
Gemmata vel proles *Anemone Adonidis*
Si præferatur nunc mihi,
Cedat *Tonantis Ales*, & regno excidat
Pavone victus *aureo*.
Cedat *Tyrannus* saltuum, verus *Leo*
Chamæleonti futili.
Vos in corollis gestitent Nymphæ suis,
Nec me Corollæ respuunt.
Eóne nomine arrogaturam mihi
Mē nunc *Coronam* creditis?
Me regia virtus, ínque rebus arduis
Fœlicis efficaciæ,
Victoriæque nobiles Regem creant,
Non pictus armorum decor.
Sic, sic furentem viribus Morbum sacris,
Sacróque nomine *Herculis*,
Humana *Clavæ* corpora *Herculeæ* modo
Ictúque sternentem unico,
Depello capitis arce jactantem minas
Irâque spumantem improbâ.
Hinc ille succo præpotens *Pæon* meo,
Curasse forsan dicitur,

Plutona magno vulneratum ab *Hercule*,
Curavit hunc *Morbum* ſcio.
Immite *Mortis Numen*, & Regem Inferum
Fuiſſe *Plutonem* ferunt.
Hic ipſe *Mors* eſt *Morbus*; at furens, neque
Defuncta Mors, ſed *Saucia*.
Inepta ſim profectò ſi vires meas
Cum gente molli conferam,
Præfiſcinéque dixerim, plantam mihi
Sol ipſe non videt parem.
Non iſta facio cognitâ plantis viâ,
Diviniori ſed modo,
Nec me neceſſe eſt corpus ingreſſam intimum
Hoſtem ferire cominùs,
Non eſt opus vaginâ, ut enſem conditum
Virtutis internæ extraham,
Emiſſa longè namque Odoris ipſius
Hoſtem Sagitta conficit.
Suſpenſa collo perduelles abditos
Valliſque munitos fugo,
Non ipſa Vidi caſtra, non Veni (quid hoc
O Cæſar?) & *Vici tamen.*

Talia commemorans abit ille, modeſta Maritum
Proſequitur Conjux ore rubente ſuum;
Ecce autem totum fragrantior aura repente
Exhilarare locum, ſplendidiórque dies.

Processere Rosæ; quas; *turma Triaria*, magni
Scilicet hæc *Acies ultima Veris* erat,
Sylvestres aliquæ; sed & his non gratia nulla est;
Et Virtus Horto digna vel *Hesperidum*.
26 Hæc portentificum valet exarmare Venenum,
Formidantis aquam quod vomit ira Canis,
27 Hæc valet & Lapidum duras in corpore venas,
Saxeáque obsessæ rumpere claustra viæ.
Nec, quanquam agrestis, fuerat Cognatio talis
Dedecori, aut summis inficianda *Rosis*.
At stetit urbanæque Tribus, turbæque Togatæ
Quatuor attollens signa *quaterna Phalanx*,
Quarum prima venit, próq; omnibus una locuta est,
Puniceo spirans suaviter ore *Rosa*:
28 Gloria quæ quondam locupletis magna *Damasci*,
Dicitur *Astartes* sanguine nata Deæ.

26. *A morsu canis rabiosi unicum remedium oraculo quodam nuper repertum radix sylvestris Rosæ quæ Cynorrhodos appellatur.* l. 8. 41. *Historiam vide* lib. 24. 2.

27. *Fructus Lithontriptici, in quibus excellunt exempti Arilli, spongiæ quoque calculosos efficacissimè juvare dicuntur, & imprimis qui inibi continentur lapilli & vermiculi.* Schrodr.

28. *Veneris Syriæ, Quarta Venus Syriâ Tyroque concepta, quæ Astarte vocatur, quam Adonidi nupsisse traditum est.* Cic. l. 3. de Nat. Deor. *Fabula autem sic se habet. Rosam non nisi candidam primò extitisse, rubuisse demùm, vulnerato Veneris pede, cum Adonidi opem latura, præcipiti cursu per dumeta raperetur.*

Rosa.

Esse me quisquam dubitare possit
Sanguinem verum *Veneris* beatæ?
Ipse *Germanum* sine fraude vultus
Pingit *Amorem.*
Dulcis, & Mollis, Juveníſque semper
Sic meus ridet, lacrymátque quondam
Mane vel Frater; similíque nobis
Purpurat ore.
Frater alatus; foliorum & Alas
Ipsa distendo; Facibus relucet
Frater, ardentes Apices & ipsa
Vertice tollo.
Quis meas nescit, quis in orbe spinas?
Quis mei Fratris, quis in orbe spinas
(Quas magis densas gerit atque acutas)
Nescit Amoris?
Quicquid hoc Mundo superóque pulchrum est,
Optat & gaudet *Roseum* vocarì,
Hæc *Puellarum* propè summa laus est,
Summa *Dearum.*
Me colit *Princeps Orientis* alti
Memnonis Mater, siniléſque nobis
Vel sibi tantùm Digitos habere
Ducit honori.

Cum

Cum *Dies* portâ bipatente cœli,
Prodit *aurato* nitidus *Triumpho*,
Cærulam *nimbis Roſeis* plateam
Molliter Horæ
Divites ſpargunt, ſuperas *Coronis*
Undique exornant *Roſeis* Feneſtras,
Primus exorti videor Diei Or-
Natus & Omen.
Cúmque jam laudis ſatur æſtuoſæ
Se domum pompâ recipit peractâ
Limine occurro, reducíque læto
Gratulor ore.
Elegans pulchri ſpeculator oris,
Arbiter formæ *Criticus Cupido*,
Intuens vultus vacuos *Roſarum*
Vitat & odit.
Sic *Apis* (quandóque meus, fatebor,
Melleæ Frater ſimilis Volucri eſt)
Præterit *Flores* inopes odorum, ig-
Nobile vulgus.
Ipſa nimiùm niſi tincta plenè
Spiritu vivo fuerint roſarum
Ipſa, vix ſummis patienda labris,
Oſcula ſordent.
Quid quod & Morbos fugo delicata,
Efficax virtute, modóque ſuavis ?
Ipſa tormento reſoluta leni
Corpora purgo.

Phœbus ut nubes reſerans aquoſas
Solvit in rorem placidè ſalubrem,
Non *Jovis* ritu, rapido exprimentis
Fulmine Nimbos.
Quid mihi objectant breve tempus ævi?
Non ob hoc *Regina* minus vocari
Debeo; hoc obſit mihi nuncupari
Si *Dea* vellem.
Arroget nomen Superis dicatum,
Nomen Immortale *Amaranthus* audax
Arroget; nullum tamen ipſa novi
Neſtora Florem.
Ah potens Flores nimiùm propago,
Et videremur genus invidendum,
Longa ſi tanti, propria & decoris
Dona fuiſſent.
Quid querar noſtram doleámve ſortem?
Omnis Humanæ miſerè caduci
Gloriæ Flores, fugiunt eodem
More modóque.
Fama ſed *Fortes* vetat interire:
Et mihi abruptum properante Parcâ
Non fugax Virtus, odor & ſuperſtes
Prorogat ævum.
Infimus *Vermis* remanente vitâ
Mortuo fertur melior *Leone*;
Ipſa viventes validóſque Flores
Mortua vinco.

Mor-

Mortuam ſi me reputare fas eſt
Cujus inſignem vel adhuc Cadaver
(Corporis functi quaſi vivus Hæres)
Spirat odorem.
Torqueant ipſum mihi vel *Cadaver*,
Torqueant ſævi lacerata *Membra*,
Exprimant omnem clibani calentis
Turbine ſuccum.
Aridi blandùm *Cineres olebunt*;
Ut decet magnos ſepelire Reges,
Me meo Natura parens odore
Funera condit.

Dixerat, ambroſiâque locum compleverat aurâ;
Gratia virginei mira ruboris erat.
Laudibus acceſſit, quod eam non ſpontè putares,
Nec temerè laudes commemoraſſe ſuas.
Rivales tremuiſſe ferunt; nam *Diva* favoris
Multa ſui vultu ſigna loquente dedit.
Suffragatores ſteterunt poſt terga potentes,
Terna propinquarum congenerúmque *Phalanx*.
Lutea prima fuit, bello minùs utilis illa,
Nulláque Morborum capta Trophæa ferens.
Alba ſecunda Phalanx, & non ingloria factis,
Quæque oculis fidam ſæpè tuliſſet opem.
Tertia Vexillo, Bellatrix maxima, *rubro*,
Et non pacifero læta colore micat.

Immodico fluxu labefactos sustinet artus,
  Humorúmque vagam sistit ubique fugam.
Illa feros hostes ligat astringentibus armis,
  Vincula dat victis, implicitósque tenet.
Subsidio illa solet *Cordi Cerebróque* venire,
  Cum Cor aut Cerebrum vis inimica premit.
Illa docet spirantem ignes mitescere *Febrim*,
  Paulatìm & somno lumina victa dare.
Germinis auxilio talis demulsit *Jason*
  Flammivomos Tauros, supposuítque jugo.
Hâc ope pervigilem didicit sopire *Draconem*;
  Fallor, an ille *Draco* nil nisi *Febris* erat?
Talis Rubra Phalanx, quæ cum popularibus albis
  Dicitur, heu, lites quondam habuisse graves.
Quid de lite loquor? Longum & lacrymabile bel-
  Et certamen atrox inter utrasque fuit. (lum,
Nec miser *Æmathiæ* bis inundans sanguine *Campus*,
  Spectavit majus nobiliúsque nefas.
Scilicet (ut mos est) regnandi dira libido,
  Solennis tanti causa furoris erat.
Nam Rosa non potuit *per Campos* Rubra *Britannos*,
  Et Rosa non potuit Candida ferre parem,

29. *Rosa Candida insigne erat* [Re]*giæ familiæ Ducum Eboracensi*[u]*m, Rubra Lancastriensium, inter* [q]*uos per sæculum ferè duravit bel*[lu]*m omnium longè crudelissimum, in* [q]*uo plus sanguinis Britannici quàm* [in] *bis superandâ Galliâ effusum esse dicitur, in quo octuaginta principes regii sanguinis occidisse feruntur. Certè duodecim ferè annorum spacio duodecim magna prælia inter Reges Henricum sextum & Edvardum quartum commissa sunt.*

Huic

Huic ager *Eboraci*, *Lancaſtria* fertilis illi
Ad bellum ingentes ſuppeditavit opes.
Quis furor, ô, veſtras in vosmet vertere Spinas,
O Conſanguineæ, congeneréſque *Roſæ*?
Non deſunt Hoſtes vobis, non juſta triumphi
Materia, & nullo fama pudore rubens.
Gallica nam veſtro bis ſubdita *Lilia* regno
Per Roſeos latè nunc dominantur agros,
Vicinúſque nimis nudum latus improbus haurit,
30 *Carduus*, & ſtimulos irrequietus agit.
Intereà vobis per bella domeſtica Sceptrum,
Et petitur nimiùm grata *Corona Roſis*
Ah nimiùm *Veneris* pulchræ de ſanguine cretis,
Ah nimiùm (video) *Mars* violente, places.
31 Nunc ego crediderim *Martem de Flore* creatum,
Accepit tandèm Fabula mira fidem.
Mars totis violentus agris bacchatur, ut Horto
Immiſſus nitido ſævit aduncus *Aper*,
Ille ruit frutices & ſepimenta decora,
Et laceram pando fulmine vexat humum,
Eruit ille *Crocos*, & purpureos *Hyacinthos*,
Atque epulas *Bulbi*, lauta *Tulipa*, tui.

30. *Inſigne Regni Scotici.*

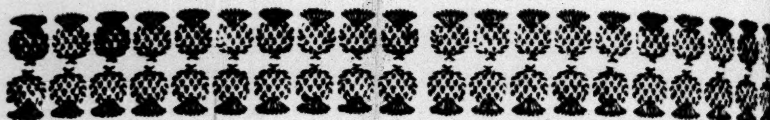
31. *Vid.* Fab. 5. Lib. Faſtorum.

Egeſtos

Egeſtos tumulos ſubverſáque germina fleres,
 Et vaſtum informi ſtrage videre ſolum.

Quo me, Muſa, rapis? vel quo producis, ineptum?
 Non hæc eſt numeris res tenuanda meis.
Dicam ego Plantarum luſus rixáſque jocoſas,
 Par erit his forſan Fiſtula noſtra modis.
Prælia *Plantarum* & *pluſquam Civilia bella*,
 Lucanus tragicâ perſonet ipſe Tubâ,
Vel *Thebanorum* cecinit qui funera *Fratrum*,
 Virgilio Vates proximus ille, canat.

PLAN-

PLANTARUM.

Lib. IV.

Florum II.

FOelix, quem miserâ procul ambitione remotum
Parvus Ager placidè, parvus & Hortus, alit.
Præbet *Ager* quicquid frugi *Natura* requirit,
Hortus habet, quicquid *luxuriosa* petit,
Cætera sollicitæ speciosa incommoda Vitæ,
Permittit *Stultis* quærere, habere *Malis*.

1 Talis erat magni memoratu digna *Maronis*
Corycii quondam vita beata *Senis*.

1. Namque sub Oebaliæ memini me turribus altis,
Quà niger humectat flaventia culta Galesus
Corycium vidisse senem: cui pauca relicti
Jugera ruris erat ———
& paulò post,
Regum æquabat opes animis, &c.
Virg. 4. Georg.

Ubi mallem per Corycium, Phocensem quàm cum Virgilianis interpretibus Cilicem intelligere, nempe ex Coryco vel Coryceâ Phocidis propè Parnassum non ex Coryco, Ciliciæ monte, oriundum meminit ejus Stat. Theb. 7.
Vel qui Parnasson utrumque
Aut Cyrrham tauris Ænemoreámque supinant
Coryciúmque nemus ——

Ta

Talis (crediderim) tam lætus & impiger hortis
Dives in exiguis *Abdalonimos* erat,
Illum damnoſas runcantem gnaviter herbas
Ecce ab *Alexandro* Rege ſatelles adit,
Accipe *Sidonii*, Vir magne, Inſignia regni,
Sceptrum, ait, & Mitram, *Sidoniámque* togam:
Miſſus in imperium tantum (quis credat?) amatam
Dicitur invitus deſeruiſſe caſam.
Reſpicit ille gemens Hortum; Meliora relinquo.
Heu, ait, inſœlix, Deteriora ſequor.
Talis erat generi humano vix nomine notus
Aglaus, in parvo Diis benè notus agro.
Námque *Gyges Lydas*, Regum ditiſſimus olim,
Impius & ſcelerum proſperitate tumens,
Ecquis, ait, toto, me fortunatior orbe eſt?
Hic Clarium eſt auſus voce rogare Deum.
Numen adulari neſcit; fœlicior, inquit,
Aglaus; Ille furens, *Aglaus iſte quis eſt?*
An ſit eo quiſquam Rex nomine quærit? At illo
Rex certè dictus nomine nullus erat.
An ſit eo quiſquam Dux belli nomine clarus,
Aut ſuperis tractâ nobilitate potens?

2. *Hiſtoriam vide initio quarti* libr. Curtii.

3. *A Gyge Rege tunc ampliſſimo* ...*rarum conſultum (oraculum A*-...*linis reſpondit) Aglaum Pſophidi*-...*n eſſe fœliciorem. Senior hic in an*-...*ſtiſſimo Arcadiæ angulo parvum,* ...*annuis victibus largè ſufficiens prædium colebat, nunquam ex eo egreſſus, atque (ut è vitæ genere manifeſtum eſt) minimâ cupidine minimum in vita mali expertus.* Plin. lib. 7. 46. *Quam Hiſtoriam fuſiùs narrat* Valerius Maximus. lib. 7. c. 1.

O Anne

Anne aliquis prædives opum nullóque periclo
Inter inexhaustas luxuriosus opes?
Nullus erat talis generis splendore, vel armis,
Divitiis sve potens; *Aglaus iste quis est?*
At tandem *Arcadiæ* vix notâ in valle repertus,
(*Arcadas* alta quies umbráque densa tegit)
Strenuus exigui cultor prope *Ptophida* fundi
4 (*Ptophida* sed tantùm viderat ille semel)
Invidiâ regum dignissimus ille repertus,
Teste Deo fœlix, *Aglaus* ille fuit.
Talis, magne Deus (si te mihi dicere fas sit
Ridiculorum inter nomina vana Deûm)
Talis, Vere Deus, nunc inclinantibus annis
Sit, precor, ætatis Scena suprema meæ,
Finis inutilium mihi sit precor illa laborum,
Jactatæ statio firma sit illa rati.
Sic mea cœlestem prægustet Vita quietem;
Dormiat, & Montem discat amare suam.

Ecce iterum abripior longè; quo *Musa* rapis me?
Otii laudatrix irrequieta sacri?
Pulchra via est (fateor) sed nostris devia cœptis,
Verte aliò, inceptum perficiamus iter.
Nunc tibi dicendum est, per totum *Autumnus* & *Æ*-(*stas*
Quot quantas acies explicuere locum.

4. *Arcadiæ civitas ab* Ovidio, Statio, *&c. memorata.*

Ful-

Fulgentem juncto complerunt milite Pampum,
Aut quià Vir numero par vel utriſque fuit.
Aut quia fortaſſis non germina pauca fuerunt,
Militiam exercent quæ ſub utroque, Duces.
Pauca, precor, mihi Muſa refer, neque enim omnia, (quanquam
Filia Mnemoſynæ ſis, meminiſſe vales.
Si poteris; denſas fœcundæ Æſtatis ariſtas,
Autumníque uvas enumerare potes.

Principium [a] *Viola Æſtati*, lætúmque dat Omen
Flammea, & æſtivum concomitatur iter.
Et *Comes Autumni*; veluti *Proſerpina Lucens*
Anni dimidio, dimidióque *latens*.
Pulchrior illa quidem *Violâ* cognomine Vernâ
Ornatus generum poſſidet una triûm.
Argentúmque Aurúmque & Purpura fulget in illâ
O Fœlix, ſimilis nî tibi deêſſet *Odor*!

[b] *Heſperis* & *Violæ* ſibi nomen amabile ſumit,
Rectiùs in titulos, *Heſpere*, ſumpta tuos.

(*a*) Viola Flammea. (*b*) Heſperis.

.*Viola tricolor*. *Angl.* Hearts-eaſe. ...ſy. Theophr. φλὸξ *In flore tri*...*m colorem oſtendit, candidum, lu*...*n, cæruleum, videtúrque non po*...*ſe decentiori vocabulo à* Theophr. ...*unari quàm Flamma; cum in lu*...*e ſive lignorum flammâ terni e*...*modi colores conſpiciuntur, cærule*...*imo, luteus in medio, candidus* ...*cumine, ut & in Iride cæleſti.* B. ...a. *Maio floret, & ad finem uſq; Autumni perdurat. Sed inodora eſt.*

6. *Flos Leucoio non abſimilis. Angl.* Dames-Violets. Queens-Gillo-flowers. Winter-Gillo-flowers. *Viola matronalis, vel Hyemalis, vel Damaſcena, vel Muſcatella quibuſdam dicitur, non certum hanc eſſe Heſperim* Theophr. *Heſperis* (*inquit* Plin. l. 21. 7.) *noctu magis olet, inde nomine invento. Quâ in re certè cum veterum Heſperi hæc noſtra convenit.*

Omnes illa tibi reſerat, tibi fundit odores
Prodiga, quos toto claudit avara die.
Te plus Sole colit; nec te nova Nupta ſalutat
Blandiùs, ut lucem ſentit abire gravem.

[c] *Anthemis* exiguum ſed non ingloria florem
7 Vix levat; at vires parva Gigantis habet.
Illa ſpecum reſerat victrix, quo tumida Caci
Ignivomi Febris condita more latet.
Illa fovet laſſos, labefactos erigit artus,
Egeritúrque dolor, diſcutitúrque tumor.
Calculus impulſu illius diſſolvitur acri,
Damnantis Fati Calculus ille malus,
Innatas cautes, & clauſtra potentiùs ictu
Fulminis aut Auri, ſaxea rumpere amat.

Te [d] *Cyane* infœlix vellem laudare, nec ipſe
8 Diffiteor vultus ſic meruiſſe tuos.

(*c*) Anthemis. (*d*) Cyanas.

7. *Chamæmelon, propter odorem mali dictum. Leucanthemis — Anthemum* Plinii l. 26. 8. *Videtur alia ab hac herba eſſe, quanquam & illud calculos ejicere dicat. Chamæmelon febres quæ citrà viſceris alicujus inflammationem infeſtant, diſcutit diſſolvitque; ac præſertim quæ ex humoribus linioſis aut cutis denſitate proveniunt, quâ de re & ab Ægyptiorum ſapientioribus Soli conſecratum eſt, febriúmque omnium putatur remedium, &c.* Sennertus ex Galeno. *Quidam etiam affirmant calculum ex humano corpore exemptum (ſit penes ipſos fides) Chamæmelo obvolutum, brevi temp-re diſſolutum iri, magno argum- illud validiſſimè calculoſis opitulari.*

8. Blew-bottle. *Angl. In nom- ne Cyani colos.* Plin. l. 21. 8. *Qu- niam à Cyano, gemmâ cærulei colo- nomen habet, quam quidam Tu- chinam noſtram arbitrantur; qu- quam ubique inter ſegetes naſcan- eum tamen honorificentiſſimè Pl- cum Viola, & Roſâ & Amaranth- cenſet.*

Sunt tibi formosi vultus, cœlúmque serenum
(Quàm distans Cœli moribus!) ore refers.
Ergò vetat laudare *Ceres*, Diva utilis orbi,
Agricolæque, sacrum Diísque Mihíque genus,
Sunt tibi mendosi mores, segetémque trucidas
Fertilis (ô monstrum!) *perfidus Hospes* agri,
Nec Rubigo magìs, nec belli Ductor iniquus,
Nec magè *frugiferæ Sus inimica Deæ.*
Quin etiam Messori obstas, falcémque retundis
Improbus, Agricolis Vitâ Obitúque nocens.

Frons rudis est, mistâque decens feritate [e] *Nigella*,
Et *Venus* incompta est, horridulúsque nitor.
Sylva impexa tibi viridis riget hispida barbæ,
Consimilíque virent Cornua torta modo.
Est & cæruleæ vultus tibi concolor undæ,
Flumineus quasi fingitur ore Deus.

(*e*) Nigella.

. *Blaptisecula rusticis dicta est*, *iam metentium falcem retundit*. o. *Angl.* Fennel-flower, *quòd* *uli folio sit, à Græcis Melanthia* *er colorem seminis, quod ad mul-* *tile esse dicitur*, *vid.* Plin lib. 17. *Gith, ex Græcis alii Melan-* *, alii Metaspermon vocant, opti-* *nquàm excitatissimi odoris & quam* *rimum; & Gith, etsi barbarum vi-* *possit, Romanum vocabulum est,* Plin *tantum sed & à* Columella Plauto *usurpatum, si verè* Calepinus *legit in Rudente* Pl. Act. 5. Sc. Secundæ, *Os calet tibi, num Gith frigefactus? Gall. Pourette dicitur propter calorem seminis piperi non absimilem. Ferocula floris figura est, (indéque rustici nostrates eum appellant* Ruffling Robin) *extantibus barbâ cornibúsque viridibus: Semen, nempe id genus quod suave olet, Catarrhos & humores aqueos potentissimè exsiccare atque exhaurire dicitur.*

Pictus in hoc habitu steteras *Achelöe*, priusquam
Herculeâ fuerant Cornua fracta manu.
Non hoc de nihilo est; ornatu germina vestit
Natura, officiis conveniente suis.
Tu toto educis latitantes corpore rivos,
Currite, dicis Aquis; territa currit Aqua.
Secretos regis anfractus, cæcósque canales,
Flumineum humano *Numen* in orbe tenes.

11 Quid,[f] *Speculum Veneris*, tantum tibi sumere nomen?
Tam plenum invidiæ quid tibi mentis erat?
Innumeris pingit vestem tibi purpura Clavis,
Nobilem habes, fateor, Patriciámque Togam.
Sed *Speculum Veneris*? tituli vix pondera tanti,
Sanguine nata Deæ, sustinet ipsa Rosa.

(*f*) Speculum Veneris.

11. *Nomen à* Gerardo *nostrate impositum, traductum ex Belgico*, Venus Looking-glass, *sed melius antè à nostris appellabatur* Corn-Violet. *i, Viola segetalis, quòd inter segetes crescat, ab aliis variè nominatur Onobrychis, Viola Arvensis, Viola inodora, Viola Pentagona, Campanula arvensis. Flos minutus purpureus, unico folio Companularum more compactus, sed pentagono; parvitatem floris ingens numerus ex eodem caule pullulantium compensat, & bellum præbet spectaculum.*

2 Non tu tam lepidos titulos, [g] *Antyrrhinon*, ambis!
Te *Caput* hic *Vitulæ* nominat, ille *Leæ*.
Formidabilius te nominat *Ora Draconis*
Anglia; Quæ tituli est ista *Chimæra* tui?
Gorgonas & *Furias* Nocturnáque *Spectra* fugare
Quid mirum si te territa credit anus?

3 Quid tibi Casside opus, malè caute [h] *Napelle*? timésne
Insidias Capiti, Flos scelerate, tuo?
Ah utinam tantùm Galeam tibi fata dedissent,
Impia in humanam tela dedere Necem.
Quid tibi Cassis opus? non bello invadis aperto,
Militiam peragunt cæca Venena tuam.

(*g*) Antirrhinum. (*h*) Napellus.

12. *Antirrhinon vocatur, sive A-narrhinon, sive Lichnis agria, similis Lino, radice nullâ, flore Hyacinthi, semine vituli narium* & Plin. 25. 10. *Nomen Antirrhini attribuitur huic plantæ, quanquam non omnimodè conveniat cum Descriptione* Theophrasti *aut* Dioscoridis; *Ab aliis vocatur Orontium, Canis Cerebrum, Os Leonis, Leo Herba, Angl.* Snap-dragon, Lyons-mouth, Calves snout. *Hoc perunctos venustiores fieri, nec ullo malo medicamento lædi posse, aut veneno, siquis in brachiali habeat, arbitrantur Magi.* Plin. *ibid.*

13. *Napellus verus flore cæruleo.* Blew-helmet flower, (i. *Flos Galeatus, à figura*) *vel* Monks-hood *Angl.* (i. *Monachi cucullus*) *ex Aconitorum genere. Napellus venenorum præsentaneorum facilè princeps, & planta adeo venenata est, ut non solùm ii qui ejus succum hauserunt, rarò vel nunquam evadant: sed & ii qui sagittis Napelli succo vulnerentur.* Sennert. *à radicis figurâ quæ Napum refert (nempe radicis longa non rotundum) nomen obtinet.*

Dii benè quòd Galeam contra Galea altera ſurgit,
14 Quæ premit alta tuas, [i] *Anthora* juſta, comas.
Excipit hæc ictus, & vulnera vana retundit,
Caſſide ſub tali prælia *Pallas* init.
Quis Deus has vires tantillas, quis tibi robur
Monſtroſum Heroâ cum pietate dedit?
Tu bona Medeis tantùm *Medea*, Venenis,
Tot ſcelerum vindex, ſacra Venena ferens.
Nec tibi devicti laus ſola aut ſumma *Napelli*,
In nullo pateris germine inulta nefas.
Serpentes poterunt per te non eſſe nocentes,
Et non eſſe nocens *Africa* terra poteſt.
Secreti cum quicquid habent Elementa Veneni
Aër, & Tellus, & gravis Unda vomunt.
Inque homines miſeros inſpirant omnia mortem,
Et quo debet ali fomite, Vita perit.
Cùm poſſit Natura Venefica & ipſa videri,
Et pro *Matre* bonâ facta *Noverca* mala eſt.
Tum quoque lapſarum mundi miſereſcere rerum,
Tum quoque victricem ſiſtere es auſa luem.
O pulchrúmque ſacrúmq; Herbæ Fatíq; duellum!
Hoc Hominum oppugnat, protegit illa genus.

(*i*) Anthora.

14. *Angl.* The wholſom helmet flower (*flos galeatus ſalubris.*) Counter-poiſon, Monks-hood. (*Monachi cucullus, Antidotum*) *Aconitum ſalutiferum; Avicennæ Napellus Moyſis dicitur. Anthora quaſi Antithora, hoc eſt, Thoræ nimpè Aconiti antidotus. Uſus præcipui in morbis ac ictibus venenatis, Peſtilentiæ ſpecificè adverſatur, & peculiariter radices Thoræ.* Scrodrer.

Sum

15 Sume Secundanam [k] *Galegam* tibi, *martia planta*;
Virtuti Flos est proximus ille tuæ.
16 Pulchra quidem es [l] *Lychnis*, sed quâ ratione vetustas
Te voluit *Græcæ* nomen habere *Rosæ*.
Hoc Græcâ dixêre fide; Mendacia Græca
Cernere ubique licet, nam *tibi nullus odor*.
Tu tamen antiquis decus es solenne Corollis,
Et stellant radiis tempora cincta tuis.
Illustrata tuis gaudent convivia *Lychnis*,
Et largo Vini munere facta *Rosa* es.

17 [m] *Lychnida* majorem & speciosam lumine multo
Misit *Cæcorum* Terræ vocata priús.
Candelabrum ingens, variisque insigne racemis,
Nec plures oculos *Pavo* superbus habet.

(*k*) Galega. (*l*) Lychnis. (*m*) Lychnis Chalcedonica.

15. *Secundani, secundæ Legionis milites.* Liv. *Galega, Ruta, Capraria, Angl.* Goats-Rhue. *Galega Italicum nomen est teste* Mathiolo, *florem habet, vel potiùs spicam floream, albi vel cærulei coloris, contra omnia venena pestilentésque morbos laudatur.*

16. *Quæ Græca (Rosa) appellatur à nostris, à Græcis Lychnis, non nisi in humidis locis proveniens (nostrates autem Lychnides nulla loca recusant) nec unquam excedens quinque folia, violæ magnitudine, odore nullo.* Plin. l. 21. 4. λυχνὶς ςεφανωματικὴ *dicitur, vel à foliorum caulisque tomento, quo veteres fortasse pro* ἐλλυχνίῳ *utebantur, vel à colore lucido, vel quòd noctu luceat:* Theodor. Gaza *in versione* Theophr. *Lucernulam vocat. Angl.* Campion.

17. *Flos speciosissimus, multarum Lychnidum umbellam portans. Angl.* Nonesuch, *or* Flower of Bristow, *Chalcedonii autem Cæci olim dicti, quòd non sedem potiùs in opposito littore elegissent, ubi posteà Byzantium conditum est, multùm commodiore loco.*

Tale ferè Regum pendet laquearibus altis,
Auratóque aureâs verberat igne trabes.
Altera divitibus Menſis, Altaribus iſta,
Atque epulis Divum digna *Lucerna* micat.

Si quibus in terris inſcripti nomina Regum,
Naſcantur Flores, me, *Maro* magne, rogas,
Neſcio; ſed certè non pauci nomina Regum
Magna ferunt; néve eſt is mediocris honos.
18 [n] *Lyſimachúſque* ornat, Rex ornat [o] *Gentius Hortum*,
19 Hortus (*Iô*) recipit nomina tanta libens.

20 Nec dedignatur te, [p] *Saponaria*, nomen
Vile; ſed & bella eſt Forma, & amænus Odor;
Magna quoque eſt Virtus; tibi cedit maximus Hy-
Atq; Lues pulchræ filia ſœda Deæ. (drops,

(*n*) Lyſimachia. (*o*) Gentiana. (*p*) Saponaria.

18. *Invenit &* Lyſimachus *herbam Lyſimachiam quæ ab eo nomen retinet, celebrata Eraſiſtrato, folia habet ſalicis, Florem purpureum, fruticoſa, ramulis erectis, odore acri, gignitur in aquoſis, vis ejus tanta eſt ut jumentis diſcordantibus jugo impoſita aſperitatem cohibeat.* Plin. l. 25. 7. *Unde quidam eam* παρα λύειν τὴν μαχὴν *dictam volunt, quo ſenſu Angl. vocatur* Loos-ſtrife, or, Willow-herb, *propter folium ſalicis.*

19. *Angl.* Gentian, Felwort, Bitterwort. *Cujus diverſæ ſpecies multæque flore differentes. Gentianam invenit Gentius Rex Illyriorum, ubique naſcentem, ſed Illyrico præſtantiſſimam, &c.*

20. Sopewort *Angl. Inter gentianas numerat* Parkinſonus *propter ſimilitudinem folii. Nomen habet ab extergendi facultate quâ ſaponis ritu pannos eluit purgátque, etiam lanas ac vaſa culinaria emundant ei ruſticæ. Flos, qui aliquibus plenus eſt, Jaſmini odorem æmulatur.*

Inde

Inde miniſteriis victrix ſervilibus inſtas,
Splendeſcitque operâ nigra Culina tuâ.
Ipſe triumphatis *Dictator Quinctius* Æquis,
Ad ſua (nec puduit) talis Aratra redit.
Direxítque manu ſtivas, & miſit eâdem
Sub juga curva Homines, ſub juga curva Boves.

Quid voluit cum tot Flores Natura creatrix
21 [q] *Campanæ* formam juſſit habere cavam?
Quænam hæc ſunt tibi, *Flora*, oblectamenta jocoſa?
Ad quæ, neſcio quos, ludicra ſacra vocas?
Nullus in his uſus, nec tintinnabula nobis
Reddiderint ullos tam fabrefacta ſonos:
Auris tarda homini eſt; vertentis Machina Mundi
Non notos homini fundit ubique modos.
Pars aliqua è florum populis, hominúmq; Deûmq;
Guſtatum, Tactum, Naſum, Oculóſque juvat,
Quid Senſum excipimus quintum, cum forſitan illi
Harmonici poterint auribus eſſe Deûm.

(q) Campanulæ.

21. *Campanæ, vel Campanulæ, Angl.* Bell Flowers, *à figurâ floris, multæ ſunt earum ſpecies, ſed quæ præcipuè & peculiariter ità nominantur (nam Convolvulus, Trachelium, &c. licèt eâdem formâ ſint, habent propria ſibi nomina) Campanæ Perſicifoliæ, quæ vel albæ ſunt vel cæruleæ.*

22 O benè commisto [r] *Convolvule* fuse metallo!
Ille *Corinthiaco* pulchrior ære color.

23 Dum blandi in laudes solvuntur rauca [s] *Tracheli*,
Guttura, tam leni quæ recreantur ope,
Nomen adhuc majus tribuunt Collegia *Romæ*
Coccina purpureæ, Pontificúmque Togæ.

24 Ipsa tibi molles manicas [t] *Digitalis* adaptat
Spinosas carpis cum Dea Flora Rosas.

25 Non nimiùm [u] *Pomo* Flos est formosus *Amoris*;
Lætior est Fructus, floridulúsque magis.
Hoc in Amore novum est; plus totâ Messe reique
Possessæ Fructu Flos nitet ipse Spei.

(*r*) Convolvulus Major. (*s*) Trachelius Flos Cardinalis.
(*t*) Digitalis. (*u*) Pomum Amoris.

22. *Convolvolus autem major cæruleus, multò largior Campanulâ cæruleâ, Angl.* Great blew Bellflower, Great blew Bindweed, *flos bellus, jucundissimi coloris.*

Alluditur ad Campanas veras quæ ex ære conflantur, cujus genus laudatissimum Corinthium olim fuit.

23. *Trachelium dicitur à leniendis faucibus gutturibúsque exasperatis Angl.* Throat-wort, *or* Canterbury-bells, *quorum omnium pulcherrimum Trachelium Americanum flore ruberrimo, sive Flos Cardinalis; sic dictum vel à colore coccineo longè vividissimo, vel quòd in Cardinalis alicujus horto primùm Europæ innotuerit.*

24. *Angl.* Fox-glove, *quòd aliquatenùs Chirothecam repræsentet.*

25. Love-Apple. *Longo caule poma quædam portat (nam flos negligitur) magnitudine exigui mali sed gibbera colore mali Aurantiæ.*

Quam

26 Quàm nitidas [x] *Cancri* nova mittit *America* Chelas?
Talia Sidereus Brachia *Cancer* habet.

27 Pars eadem mundi [y] *Naſturtia* lutea mittit,
Ille etiam in noſtros flos venit hoſpes agros:
Ecce, Eques Auratus, de carcere ſtipitis arcto,
(Agnoſcens ſignum Sole tepente datum)
Proſilit, & fulvis florem calcaribus urget,
Et ſimili flavum ſuſpicit ore diem.
Tale ſolet *Caſtor* cùm pervolat æquora cœli,
Spadici nitidum ſubdere Calcar Equo.
Credo aliquam pugnam fortis bellator inivit,
Aſpice ſanguineis corpora ſparſa notis:
Ah utinam hoc habitu viſus tibi, *Naſo*, fuiſſet,
Narraſſes lepidam gnaviter Hiſtoriam.
Omnia dixiſſes; genus altum & fata ſuperbi
Floris, & illa rubens quid ſibi gutta velit,
At nos cuncta latent ſeros antiqua Poëtas,
Nec *Deus* exagitat, nec vetus ille *furor*.

(x) Canna Indica, Flos Cancri. (y) Naſturtium Indicum.

26. *Flos coccineus, antequam explicetur Cancrorum chelas aliquatenus referens, explicatus Gladiolum. Angl.* The Indian flowry reed.

27 *Naſturtium Indicum.* Indian Creſſes, *Angl.* (*quòd folia eſitantur naſturtii modo, ſimilique ſapore acri prædita ſunt*) Yellow Larks-heel, *i. e. Delphinium luteum, quòd Delphinii more calcaneum vel calcar habet longum. Flos belliſſimus. Monardus, qui primus eam in Hiſpaniam tranſtulit, Florem Sanguineum nominat, quòd tria inferiora floris folia ſanguineis punctis & quaſi guttulis notata ſunt.*

28 Et tibi [x] *Regalis* pulchrum dat gloria calcar
Consolida, & Flores magnus es inter Eques.
Ornatum decuit belli atque insignia ferre,
Si verum *Ajacis* te genus êsse probas,
Floris inarmati non est pater ille, negata
Qui voluit nimiùm fortis ob arma mori.
Parte quidem ex aliquâ veteris titulos *Hyacinthi*
Te certum est vultu sustinuisse tuo.
Nam tibi adhuc remanent vestigia grata decoris
Oebalii, & vel adhuc te, puto, *Phœbus* amat,
Et tibi lugubris signavit syllaba frontem,
Heu Index miseri vix dubitanda patris:
29 Quíque invasit adhuc *Hyacinthi* alienus honore
Victus jure, novos jam sibi quærit Avos.
Nec tamen hic finis magnæ de nomine litis;
Sed tibi adhùc, *Princeps Consolida*, hæret aqua.
Plurima signa favent, sed &, heu, nonnulla repug-
Nam referunt formam *Lilia* nulla tuam, (nant

(x) Consolida Regalis.

28. *Flos* πολυώνυμος, *Consol. Reg. Calcaris Flos, Flos Regius, Buccinum Romanorum, sed usitatissimè Delphinium. A quibusdam creditur esse veterum Hyacinthus fabulosus. E quaternis conditionibus Hyacyntho attributis ab* Ovidio, *sola forma Lilii obstat, alioquin affirmarem audacter Consolidam regalem, eam scilicet cui Flos est purpureus, esse ipsummet* Ovidii *Hyacinthum*, 1 *color illi purpureus*, 2 *evidentissimè & expressissimè in flore hoc leguntur Littera* A, Ai. 3° *Est etiam primus inter vernos temporis flores, sed prohibet figura quæ nimis remota a Liliis effigie.* Lauremb. *Sed quid sibi velit cum Consol. Regal. primum inter vernos flores vocet, non intelligo; est enim certè omnino æstivus, propè ad Autumnum usque durans. Angl. vocatur* Larks-heel *vel* Larks-spur.

29. *Hyacintho enim nostro veteri omnes notæ desunt.*

Nescio

Neſcio *Trojanis* an te Ver colligat Hortis,
Hic comes Æſtatis tardior ire ſoles.
Et contendit adhuc tecum de nomine claro,
30 *Martagon*; & cauſam quo tueatur, habet.
Nec *Laërtiaden Ajacémque* inter, *Achillis*
De ſacris armis lis propè tanta fuit.
Quantam *Conſolida* exercent, & *Martagon* ingens,
Ob titulos *Ajax*, relliquiáſque tuas.

31 Sanguine neſcio quo creta eſt & [a] *Fraxinus* Herba,
Hectoris ingentis forſitan ille fuit:
Purpurea aſſurgunt tibi fila, cutímque rubellam
Percurrit ſaturo Vena cruore rubens:
Tu *tres Metropoles* humani corporis, armis
Propugnas, *Uterum*, *Cor*, *Cerebrúmque*, tuis.
Arſuras tandem defendis fortiter Urbes
Intereà, & differs quà potes uſque Rogum.
Fata obſtant, obſtat Deus imperioſus, habétque
Hectora nequicquam *Troja* caduca ſuum.

(*a*) Fraxinella.

30. *Pro Martago ſic argumentan-* ..r, *eſſe ex genere liliorum, eſſe inſcri-* ..um *maculis quibuſdam, quæ Lit-* ..æ *poſſunt appellari, eodem certè ju-* ..quo Plinius *in Fab.* *Litteras lugu-* ..es *inveniri ait ex ſententiâ M.* ..arronis. *Unde diſtinctionis gratiâ* ..nc *Hyacinthum Inſcriptum appel-* ..nt, χ' ἀ γϱαπτὰ ὑάκινθος ..heocr. *Sed & ille Epitheton Ferru-* ..ei, *atque Purpurei, ſatis convenit* .. *morem Poëtarum ſpectamus, qui nunquam ferè de coloribus exactè lo-quuntur. At verò tandem non eſt vernus hic flos; Quid dicam? hæ-ret aqua mihi, & aſſenſum ſuſti-neo.*

31. *Fraxinella, quòd ſit folio Fraxini.* *Angl.* Baſtard Dittany. *Flos quinquefolius, rubellus, ſed ſin-gula folia ſaturatiore & ſanguineo rubore virgata, è quorum medio ſta-mina purpurea dependent.*

32 Neſcio

32 Nescio quas vires habeas, *Cretæ incola*, [b] *Thlaspi*,
Magnas credo, *Jovis* tu *Popularis* habes.

33 Quæ te dextra legit Leprâ, [c] *Scabiosa*, decenti
Contactu ô fiat sic *scabiosa* tuo.

34 Igne salutari [d] *Pyrethrum* calet acre, molestas
Exhaurit torto dente potenter aquas,
Pars imi rubra est, summi pars candida Floris,
Gingivam & Dentem, natus utrisque, refert.

35 Tu Porcis alimenta soles [e] *Cyclamine* decora,
Sed *Medicinam* Homini, sed dare *Serta* Deis.

36 Non [f] *Muri* absimilis, Muri cognominis Herba,
Gaudet in obscuris cauta habitare locis.
Umbram amat; adversus *Phœbëia* spicula, plantam
Auratâ Umbellâ protegit ipsa suam.
Tota riget setis, sed & est holoserica seta,
Nec teneram offendit Virginis illa manum.

(*b*) Thlaspi Creticum. (*c*) Scabiosa. (*d*) Pyrethrum.
(*e*) Cyclaminus. (*f*) Auricula Muris, Pilosella.

32. *Thlaspi seu Thlaspe; cujus multa sunt genera diversissimæ figuræ; hoc genus quod in hortos recipitur, dicitur Angl.* Candy Tufts.

33. *Angl.* Scabious, *vel quòd scabiei medetur, vel quòd alba quasi farina quædam scabiei non absimilis, summis floribus adhæret quasi aspersa.* Ψώρα *Aetii.*

34. *Unde & Salivaris dicitur, quod salivam moveat ore recepta. Angl.* Pellitory of Spain.

35. *Flos Cyclamini Colossinus in coronas admittitur.* Plin. l. 21. 9. *Colossinus, purpureus, à Colossis* … *Troadis.*

36. *Pilosella, quod tota pilosa sit.* Μυοσωτίς. *Angl.* Mousear.

In-

Innumeris horret, ſed multùm innoxia, telis,
  Telorúmque piâ Vulnera ſanat ope.

Parvus aromatici ſpeciem vultúmque decorum
37 [g] *Armerius* dicti de *Jove* Floris habet.
Majeſtas propè ſola deëſt divina puſilla,
  (Crediderim) Infantis *Flos* fuit iſte *Jovis*.
At juncti Florem multi ſociantur in unum,
  Qui vel *Barbato* ſic *Jove* dignus erit.

38 Te quidam *Armerium*, [h] *Muſcaria planta*, vocarunt,
  Te cui Muſca levis, præda jocoſa placet.
Impendis ſuccos in retia denſa, tuóſque
  Gnaviter exudas inſidioſa dolos.

Sunt triplices Rami, ramo ramuſculus omni
  Tergeminus, foliis tergeminíſque datur.
39 Tergemini ſimul & flores [i] *Epimedion* ornant,
  Quicquid id eſt, aliquid res habet iſta ſacri.

(*g*) Armerius. (*h*) Muſcipula. (*i* Epimedium.

37. *Angl.* Sweet John, Sweet William. *Caryophyllis figurâ ſimilis, ſed ſinguli flores admodum parvi.*

38. *Muſcipula Lobelii.* Lobels Catch-fly. *Ben rubrum Monſpelienſium. Inter Lychnidos recenſet* Parkinſ. *caule & foliis ità viſcoſis ut irretire Muſcas poſſit.*

39. *Epimedium* Dioſcor. *& ſemine & flore caret. Huic ſpiſſandi refrigerandique natura, fœminis cavenda.* Plin. 27. 9. *Non eſt igitur Epimedium noſtrum idem quod veterum; quamquam in illâ poteſtate convenire cum illo credatur, quod ſterilitatis cauſa ſit, unde Angl. nominatur* Barren-wort.

P Tu

40 Tu quoque parva nites, neq; enim tibi, [k] *Ptarmica*, parvæ
Candida multiplicis gloria floris abest,
Utque movere soles sternutamenta, salubre
Sic, puto, nascenti sternuit Omen Amor.

41 At tibi formosi formosior *accola* [l] *Mellæ*
Aurea purpureis frons redimita comis.
Nec pudeat prati, prato collecta virenti
Rustica placavit sæpe Corolla Deos.
Tu pia *melliferæ* præbes alimenta *Volucri*,
Cùm tibi vix tellus præbeat ipsa parens.

(*k*) Ptarmica. (*l*) Amellus Aster Atticus.

40. *Ptarmica flore pleno quod* Πταρμὸν, *i. e. Sternutamentum provocet. Angl.* Double Pelletory, *Florem Parthenio similem gerit.*

Amor sinistrà ut ante Dextram sternuit approbationem. Nunc ab auspicio bono profecti, &c. Catul.

Num tibi nascenti primis, mea vita, diebus,
Aridus argutum sternuit omen Amor?

Propert.

41. Est etiam flos in pratis cui nomen Amello,
Fecere Agricolæ, facilis quærentibus herba,
Namque uno ingentem tollit de vertice sylvam,
Aureus ipse, sed in foliis quæ plurima circum
Funduntur, Violæ sublucet purpura nigræ,
Sæpe Deûm nexis ornatæ torquibus aræ
Asper in ore sapor, tonsis in vallibus illum
Pastores, & curva legunt prope flumina Mellæ;
Hujus odorato radices incoque Baccho.
Pabuláque in foribus plenis appone canistris.

Virg. Georg. 4.

Mella nobilis est in Galliâ fluvius, aliique cognominis alibi; Poëtæ tamen notior Mela Italus quem sinistrâ ripâ receptum Ollius fl. in Padum defert, videturque hinc nomen inditum flori Amello, Farnab. *Nostras. Idem flos est atque Aster Atticus antiquorum, qui & Inguinale & Bubonium dicitur. Angl.* Starwort.

Dat

Das hyemale penus, das anni tempore duro,
Atq; Æstate illi Flos semel esse parum est.
Officio Floris Radix tibi fungitur ipsa,
Melláque languenti sera ministrat Api.
Est [m] *Monstrum* visu fœdum, nec mole timendum,
Sed multùm Ingenio, viribus, arte potens.
Octo pedes, totidem crurum internodia terna,
Quæque importunâ mobilitate vigent.
Et pro corpore habet Ventrem, deforme, rotundum.
Ventre Venena tument, Retia ventre latent.
Retia quæ tendit Culici Muscæque vaganti,
Dulciáque ex rapto fercula Latro vorat,
Hoc satis est tibi, *Arachne*, urbes ac tecta colenti
Civilísque tibi est Legitimúsque furor.
42. At sævit majori *Agreste* [m] *Phalangion* irâ,
Et minimo ingentes conficit ore Feras.
Dico, Feras? Dentis non aspectabilis ictu
Mentem homini primam, mox animámque rapit.

(*m*) Phalangium.

42. *Phalangium est Italiæ ignotum, plurimorum generum &c.* Plin. *l.* 29. 4. *Ubi genera nominantur; namq omnis Araneus venenatus Phalangion dicitur, quòd internodia terna in cruribus habeat (quanquam id cum innoxiis araneis commune) φάλαγξ enim propriè digitorum internodium est. Cum Italiæ ignotum dicit, Magnam Græciam sub Italiæ nomine non comprehendit; nam in Apulia familiaris est famosissima illa ex Phalangiorum genere Tarantula, a Tarento urbe dicta. Hæc autem herba Phalangites, vel Phalangium appellatur,* Ἀπὸ τοῦ τοῖς φαλαγγιοδήκτοις βοηθεῖν. *Eâdémq; notione Angl. dicitur*, Spider-wort.

Tale, *Phalangita*, & tam formidabile Monstrum
Conficis, & meriti præmia Nomen habes.
Sic cum *Scipiadæ* cessit pars tertia mundi,
Diripuit victæ Miles avarus opes.
Dux habuit spolium belli sibi majus, & Hostis
43 Cognomen domiti Præda superba fuit.

44 Producis lepidos, opulenta [n] *Peruvia* flores,
Mirandi nostro germinis orbe parens.
Ne tibi tam placeas Auri Argentique metallis,
Quæ malè fœcundo gignis ubique solo.
Ut tantas admirer opes laudémque, requiris?
Terra Venenorum non magis ulla ferax.
Alba quatit rubro sua tintinnabula caule,
45 Nativum hìc etiam monstrat [o] *Iucca* decus.

(*n*) Mirabile Peruvianum. (*o*) Iucca.

43. *Cognomen Affricani.*

44. *Angl.* The Mervail of Peru, or, of the World. *Gloriosissimo nomine, & ultra meritum tumido. Flos parvus est ex campanularum genere, sed numerosissimus super eodem caule, luteus, purpureus, albus, versicolor, quod maximè est in eo mirandum. Ad solem se claudit, vesperi aperit, Convolvuli purpurei more.*

45. *Eam sic describit* Ferrarius. Torosus, Thyrsus, *asparagi sive Hastulæ regiæ modo emicat in trium quandoque cubitorum lævem & sanguineo colore splendentem virgam; quæ diffusis palmaribus ramulis turbinatim arborescens, fritillarias cum quadratas maculas imitantia flores Tintinnabula, obsoleto candore pallida, levique nonnunquam rubore infersusa, inodora, deorsum versum spectantia raris intervallis numerosa suspendit, eadem tandem sine semine aridua sibi posterisque moriuntur. Nempè nostris in regionibus sed in America fœcunda est Iucca: Nomen illud indidit* Gerardus *nostras, arbitratus veram esse Iuccam Americanam, ex cujus radice panis ibi conficitur, Cassavi nominatus, sed fallebatur.*

Semina

Semina sed nostris non profert Exul in oris;
Pulchra sibi est, Patriæ fertilis illa suæ.

46(p) *Malva* levat caput Hortensis, penè æmula gentis
Arboreæ, & multâ stat redimita Rosâ,
Diceret hanc aliquis cernens, planta ista superba est;
Tam pulchro nimius corpore fastus inest.
Mitior at nulla est, nulla est humanior herba,
Nulla magis suavi commoditate bona est,
Omnia tam placidè reserat, blandéque relaxat,
Emollítque vias, nec sinit esse rudes.

47 *Africa* dat multo saturatas lumine (q) *Calthas*;
Vicini agnoscas nobile *Solis opus*.
Latus multipléxque ardenti fulgidus auro
Orbis, adoratas blandè imitatur opes.
Quædam tota cava est; poterat folium omne videri,
Aurata artifici Fistula facta manu,
Ah utinam bonus his animam inspirasset *Apollo*,
Fistula quàm miros ederet illa sonos!

(p) Malva Hortensis Rosea. (q) Flos Africonus.

46. *Angl.* Holihock. *Ex Malvarum genere, quarum virtutibus emolliendi, leniendi, laxandi prædita est. Malva arborea quibusdam dicitur, sed non rectè; est enim alia præter hanc vera Arbos Malva, semper virens.*

47. *Angl.* Africans, *Et vulgo sed male nominantur*, French-Marigolds. *Flos Africanus, Flos Tunidensis, Caltha Africana dicitur. Genus autem unum eorum, Flos Africanus fistuloso flore, Semina omnibus inusitatæ formæ, longæ, planéque sagittam referentis, sicut & folliculus quo conduntur, Pharetram repræsentat, unde locus non absurdus fortasse datur fabulæ insequenti: Floræ cum his telis Papiliones insectantis venatu.*

Nec brevis huic Flori vita eſt; maturior ævi
Exacto moritur non niſi menſe ſenex.
Tam longa indulgent huic ſoli ſæcula Parcæ,
Invitâque ſecant ſtamina pulchra manu.
Capſula vulgaris non eſt quâ ſemina condit,
Sed Pharetræ formam picta ſonantis habet.
Illa quidem pulchris Pharetra eſt onerata Sagittis,
Illa humero flores, molliter apta ſedet.
Venatu indulgens cum *Papilionis* in Horto
Perſequitur trepidam læta premitque fugam,
Ille laboratas radiis Solaribus alas
Huc temerè atque illuc, heu, ſine mente quatit,
Qui niſi ſic fugeret *Flos* poſſit & ipſe videri,
Et picto attonitam falleret ore *Deam*.
Nunc miſerande jaces confixus cuſpide Floris,
Tactáque vix ſentit *Terra* cadentis onus,

Talem Regna ferunt quondam fœlicia *Caltham*,
Punica; *Junonis* tunc Roſa dicta fuit
Quo ſteterat *Carthago* ingens, hæc gloria clari
Unica, vel certè ſumma relicta ſoli eſt.
O Florum ſpes fallaces & inania vota!
Irrita in æquóreas quæ rapit Auſter aquas!
Olim hæc ſperavit reducis decorare triumphum,
Hannibaliſque ipſas cingere fortè comas.
Aurea ſperavit *Carthaginis* eſſe Corona
Victricis, Mundi cùm foret illa Caput.

Non

Non dubitaſſet eo ſibi tempore poſcere Regnum,
Flora licet *Latiæ* tunc *Dea gentis* erat;
Nunc illi miſeræ, cùm Patria ſerviat ipſa,
Vivere privatâ conditione ſat eſt.

48 [r]*Ciſte*, decus parvi ſruticis, tam flore puſillo,
Quid ſimulare Roſas, ambitioſe, juvat?
Néve parum id facias, moreris quâ naſceris horâ,
Cúmque die exoriens occidis ante diem.
Ah vide nè nimio conſtet tibi gloria tanta,
O pluſquam ſatis eſt! *Ciſte*, imitate Roſas.

49 [s]*Lada*, ſoror *Ciſti*, nè cedat honore Roſetis,
Exudat foliis balſama odora ſuis.
Balſama, quæ fœdo *Caper improbus* appetit ore,
Et Barbæ obſcœnæ pinguis adhæret odor.
Non ſcelus hoc homines tibi ſic patiuntur abire,
Unguentata *Caper*, ſed tibi *Barba* cadit.

(r) Ciſtus. (s) Lada.

48. *Græci Ciſton appellant fruticem majorem Thymo, foliis Ocymi, duo ejus genera, flos maſculo roſaceus, fœminæ albus.* Plin. L. 24. 10. *Roſago quibuſdam dicitur, quòd ſit flore ſimplicis Roſæ, ſed inodora, & paucis horis marceſcens. Angl.* Holly Roſe, Sage Roſe.

49. *Congenera huic Lada eſt, ſed altior fruticoſiórque. Ciſtus Ledon, quibuſdam. Angl.* Gum-Ciſtus, or Sweet-Ciſtus. *Ladanon vel Ledanon exſudans. Arabia etiamnum Ladano gloriatur. Forte caſ que hoc & injuriâ fieri odoris plures tradidêre, Capras maleficum aliàs frondibus animal, odoratorum verò fruticum appetentius, tanquam intelligant pretia, carpere germinum caulis prædulci liquore turgentis, diſtillantémque ab his caſus miſturâ ſuccum improbo barbarum villo abſtergere, hunc glomerari pulvere, incoqui ſole, & ideo in Ladano caprarum pilos eſſe.* Plin. L. 12. ib. *Ubi vide plura. Hoc Ladanon multi uſûs eſt, inter cætera vinꝗ coctum Alopecias curare dicitur.*

Curat *Alopecias* hâc *Ladanon* arte repertum;
Quid dicam? has vires Planta dat, anne *Caper?*

50 Objicienda tibi, [t] *Jasme* Unguentaria non est,
Hìc solus Flori Quæstus honestus erat.
At frangenda volunt alabastra, Unguentaq; luxûs
Condemnant tetrici, putida turba, Senes.
Non (licèt iratus) tam *Jupiter* ipse severus,
Mitigat iratum dulcis acerra *Jovem*.
Dulcis odor placat superos; opus ille Deorum
Luxuriæ, Humanæ sed Pietatis agit.

Vendicat *Auratam* [u] *Malum* Dea nostra, legítque
Flores; & toto condit avara sinu.
Vendicat & *Pomona* sibi; legit aurea mala,
Atque onerat calathos insatiata suos
Lis gravis est, nec lite absunt convicia tantâ,
Nec deêst iratis lingua proterva Deis.
Et *Pomona* furens, Pomorum si tibi clamat
Tantus amor, *Pomum* tu tibi *Amoris* habe.
Convenit hic titulus; sed &, ô, aliena placere
Quid mirum est factæ de Meretrice Deæ.
Flora incensa refert, Vertumnum novimus & Te;
51 Novimus & quâ tu sub Nuce facta Dea es.

(t) Jasme. (u) Malus Aurantia.

50. *Angl.* Jasmine, or Jessemin. *Jasminum aliquibus dicitur: originem Græcam subolet quasi Viola odorata, quanquam Græcis Jasme incognita. Flos ex nobilissimus inter topiarios, apibus flos gratissimus, ex quo Vnguentum conficitur omnium suavissimum.*

51. Vid. Fabulam 14° *Libro Metamorph.*

Dum

Dum ſimulabat Anum, tu Virgo pudica manebas,
Cum juvenili aderat corpore, tum quid eras?
Sorba manu lutea, & dotalia Meſpila fortis
Stringe, maritales collige, caſta, Nuces.
Tam bene olens (inquit) tam pulchrum & amabile (*Pomum*
Flos eſt; & carpens aſſerit ipſa manu.
Quædam etiam noménq; decúsq; *Legumina Florum*,
Nec probro eſt illis ruſticus ortus, habent,
2 Nec [x] *Lathyrum* Hortenſis, nec [y] *Piſum* reſpuit Aula,
3 [z] *Coccineámque* videt pænè ſuperba *Fabam*.
4 Et *Faba vulgaris*, non pauper odoris, & albo
Ore nitens, Oculis conſpicienda Nigris.
Ni totos veſtiret agros, nutriret agreſtes,
Hortorum poterat non levis eſſe decor.
5 Quanquam *Pythagoræ* non intellecta renati
Verba quidem miſeræ non nocuêre parum.

(x) Lathyrus. (y) Piſum perenne. (z) Phaſeolus Coccineus. (a) Faba.

52 *Lathyrus annuus ſiliquis Corobi*, ...gl. Party-coloured Chichlins: ...thyrus latifolius, idem eſt quod ...um perenne Everlaſting-Peaſe) ...& aliud Piſum, Quadratum di...m. flore coccineo in hortos recipitur.

53. *Angl.* Scarlet Bean. *Nam* ...bam & *Phaſeolum communi nomi-* ...appellamus; *eſt autem hic Phaſeo-* ...*magis proprie dicendus quàm Fa-* ....

54. *Literas lugubres eas macu-* ...*appellat*, Plin. *Sed & Oculi quoq;* ...*satis dici poſſunt: nam idem* Plin. *ait* L. 8. 17. *Pantheris in candido breves macularum Oculi.*

55. *Par ſcelus* Pythagoras *eſſe dicebat*, Ἐσθίειν κυάμους, κεφαλάς τε τοκήων. *Notiſſimum præceptum ejus, Fabis abſtineto, ſed ſenſus ejus valdè dubius controverſúſque eſt; nam & ipſum Fabis libentiſſimè veſci ſolitum memoriæ proditum eſt. De interpretatione præcepti*, vid. Plin. 18. 12. Gel. 11. 4. Cæl. Rhodig, 17. 27, &c.

At

At vos, ô ſemper, Sapientes, vera locuti,
Diſcite veridico planiùs ore loqui.

56 Torquet atrox guſtum virtute [b] *Lupinus* amarâ,
Ingenium priſci quale *Catonis* erat.
Dilue ſed benè Aquis Illum, Vinóque *Catonem*;
Dulcis uterque tibi Permadefactus erit.

Hi Flores, & mille alii, ſimul agmine longo
Et pompæ lento præteriêre gradu.
Procedunt tractâ per humum Radice decenter,
Ut ſua Serpentes florida terga movent.
57 Soli [c] *Mandragoræ* geminis benè cruribus apti
Humano incedunt, Fœmina Másque, modo.
Mandragoræ bello penè eſt Dea territa Monſtro,
Semiflorem illum Semihominémque videns.

(*b*) Lupinus. (*c*) Mandragoras.

56. *Angl.* Lupine. *Tria ſunt genera, flore albo, luteo, & cæruleo. Lupinum ab omnibus animalibus amaritudine ſuâ tutum,* Plin. 18. 14. *Sed addit. Maceratum calidâ aquâ homini quoque in cibo eſt; nam bovem unum modii ſinguli ſatiant, validúmque præſtant.*

57. Mandrake. *Mandragoram alii Circeium vocant; duo ejus genera: Candidus qui & mas, niger, quæ Fœmina exiſtimatur, anguſtioribus foliis quam Lactucæ, hirſutis caulibus, radicibúſque binis ternísve rufulis, intus albis carnoſis, teneriſque pr[illegible] cubitalibus,* &c. Plin. 15. 13. *[illegible] hâc radicum quaſi crurum ſimilitudine (ſunt enim plerumque b[illegible] ut ſæpè & in paſtinacis tenuifoliis [illegible] dere eſt) mirum fingunt de hic pla[illegible] tâ vaniſsimi agyrtæ, creditque [illegible] gus humanam habere figuram [illegible] ſexûs differentiâ etiam oculis p[illegible] endâ, quia & gemitus erutum [illegible] exitiales effodienti. Semihomin[illegible] ſano gramine fœta Mandrag[illegible]* Colum. L. 10,

58 Abſuit hoc [d] *Nymphæa* choro, non, credo, quod oris
Fidere non auſit viribus illa ſui.
Forma colórque boni certè; quot cernere ubiq;
Faſtoſas vultu deteriore licet?
Et ſi certamen de nobilitate fuiſſet,
Nulla fuit tantâ nobilitate potens.
Nympha paluſtris erat; quantum decus! *Herculis Uxor*,
Diis geniti Herois; Nunc quoque & ille Deus.
Conſtitit hoc magno miſeræ; namq; *Herculis* illam
De madido Plantam Numine fecit Amor.
Ex illo gravis & triſtis, lacrymoſa, ſevera
Vivit, & ipſum odio Nomen *Amoris* habet.
Concubitúſq; odio eſt. & quicquid ducit ad illam,
Luſus, Blanditiæ, liberiórque jocus.
Et quia nota Deæ fertur laſcivia *Floræ*,
(De tanta hoc fas eſt ſi memorare Deâ,
Nam dum viva fuit, dum Fœmina, ſemper *Amori*,
Et choreis operam, nequitiiſque dedit)
Siſtere famoſum ſe noluit ante Tribunal,
Nec Regno hâc vellet conditione frui.
Ah mallet ſtagnis radicem, credo, relictis,
Ante tuum Nudam ſiſtere, Phœbe, jubar.

(*d*) Nymphæa.

58. *De Nymphaâ vide quæ*] *Lib.* 1° *diximus.*

Sanctior

59 Sanctior his longè (e) *Maracottam* causa profanis
Ridiculísque simul jussit abesse sacris,
Pictorum Vatúmque Deos contemnit & odit,
Signata alterius religione Dei.
Deridet *Venerem*, & *Floram*, fœdúmq; *Priapum*,
Et *Phœbum*, & ficti monstra jocosa poli.
Nescio quæ, latitant sed in hoc Mysteria Flore
Magna quidem, & nostris non referenda modis.
Nec temerè, nec Naturæ sine mente parentis
Tam non vulgaris, tam nova forma data est.
Alba decem folia expandit; Toga convenit alba
Virginibus castis, Pontificúmque choro:
Purpureâ duplicis Limbi pars ima *Coronâ*
Bis cincta est; *Sancti Martyris ille color.*
Multa tegunt Florem (sed tectus non latet ille)
Stamina inauratis subrubicunda crocis.
Hoc Diadema aliqui, spinis horrentia Serta,
Sanguine tincta sacro Serta, referre putant.
Et Porphyriaci consurgit Marmoris instar
Undíque sanguineis sparsa *Columna* notis.

(e) Maracotta. Flos Passionis.

59. *Vide descriptionem hujus plantæ, admirabilis sanè pulcherrimæque, apud* Fabricium *(si videre lubet) qui materiam hic nactus non vulgarem, strenuissimè, more suo, ineptit. Granadillam Hispani (quod pomum Malo granato sive Punico non absimile ferat) Americani Maracottam nominant. Flos Passionis Jesu-itis dicitur, quod except[illegible] Cruce, omnia instrumenta Dominicæ passionis [illegible] illo conspiciant; Illi quidem, hebetioris visus homunculi non item, Maracoc, sive Clematis Virginiana (The* Virginian Climer) *à* Parkin[illegible] *appellatur, quod a Coloniâ nostrâ Virginianâ in Angliam primùm missa [illegible]*

Sunt

Sunt quoque (donati peracuto lumine viſus,
Namque hebetes oculos plurima mira latent)
Pendula qui clarè mediâ ſummâque Columnâ
Spongiolam, *Clavos*, *Flagra* cruenta vident.
Melle tument intus dulci, capitíſque figuram
Parva coronati candida poma gerant.
At *Radix* ſub humum deſcendit longa profundam,
Tartara victricem viſere velle putes.
Et quaſi ſi totum cuperet complectier Orbem,
Non extirpandâ fertilitate viget.

Turba Petitorum reſtabat ſola, nec ipſa
Magna quidem; paucis vis ea mentis erat.
Inter odoratos Regnum tam dulce petentes
Ecquis te, flores quærere *Moly* velit,

Te

1 Te cognata tibi redolentem rustica plantam
Allia, Messorum prandia, *Moly* velit?
Est aliquid (Plantæ decus hoc sensêre vel ipsæ)
Mæonidæ sacro nomen habere libro.
Hoc tibi dat magnos animos, fastúmque Tyranni,
Hoc titulo regnum te meruisse putas.
Tantâ laude tumens medium procedis in æquor,
Et graveolenti audes fortiter ore loqui.

1. *Quæ nunc Moly plantæ vocantur, ex aliorum esse genere odor sapórque testantur; unde illud honorificentissimum olim nomen adeptæ sint, divinare nemo potest, cum Homerico certè Moly (quod nullum esse in naturâ rerum non dubito, non magis quàm fabulosum illud Hebræorum huic affine Baāras à* Josepho, L. 7. 24. *memoratum) nullâ in re conveniunt*, Hom. 10. Odysses.

Ὡς ἄρα φωνήσας πόρε φάρμακον
Ἀργειφόντης,
Ἐκ γαίης ἐρύσας, καὶ μοι φύσιν
αὐτοῦ ἔδειξεν.
Ῥίζῃ μὲν μέλαν ἔσκε, γάλακτι
δὲ εἴκελον ἄνθος,
Μῶλυ δέ μιν καλέουσι θεοὶ, χα-
λεπὸν δέ τ' ὀρύσσειν.
Ἀνδράσι γε θνητοῖσι θεοὶ δέ τε
πάντα δύνανται.

Plin. *De hoc Moly, sicut ipse conjecturam facit, sic ait.* L. 25. 4. *Laudatissima Herbarum est* Homero, *quam vocari a* Diis *putat Moly, & inventionem ejus Mercurio assignat, contráque summa veneficia demonstrat, Nasci eam hodiè circà Pheneum & in Cyllene Arcadiæ tradunt, specie illâ* Homericâ, *radice rotundâ nigrâque magnitudine cepæ, folio scyllæ, effodi autem difficulter. Græci autores florem hunc luteum pinxêre, cum* Homerus, *candidum scripserit. Inveni è peritis Herbarum medicis qui & in Italiâ eam nasci dicerent, afferríque Campaniâ mihi aliquot diebus effossam inter difficultates saxeas radicis triginta pedes longæ, ac ne sic quidem solidæ, sed abruptæ.*

Moly:

IMposuêre Dei nomen mihi; *Moly* me vocarunt;
Nomen verendum Mysticúmque *Moly.*
Non benè Grammaticis vox cognita; calluit sed om-
Linguam Deorum, Divus ipse, *Homerus.* (nem
Moly Deûm linguâ Græcis Μέγα dicitur, Latinis
Magnum; Deorum molliùs sonat Vox.
Victa meis divina Venefica, Sole nata, *Circe*,
Cessit Venenis, fortibus piisque.
Vixisset sine me sollertia perspicax *Ulyssis*
Contecta setis indecentèr Apri.
Ille *Mercurius* dedit agmina mille, vímque magnam
Astutiarum Consilîque frustra.
Ingeniique rotam versatilis, Eloquentiæque;
Ni me dedisset majus acriúsque.
Telum———————
——Multa quidem parat addere dicta, sed illi
Non nullum iratum suspicor esse Deum.
2 Infœlix emittit olentes *Ulpica* Ructus,
Famosúmque gravi prodit odore genus.
Ad circum miseri casu Rivalis acerbo,
Gaudere, & risu cætera turba quati.

2. *Ulpicum, genus alii grandissimum, maximi incrementi, Punicum,* [illegible] *Gr.*
Tu plenior alii Ulpici quàm Romani remiges.
Plaut. in *Pæn.*
Alliáque infractis spicis & olentia latè,
Ulpica———
Col. l. 10.

Non

Non erat invidiæ tam pauper planta ferendæ,
Nominis (heu demens!) ambitiosa sacri.
Et cœpêre omnes lusu cantare jocoso
(Nota illis Lyrici carmina Vatis erant.)

(*) *Parentis* olim siquis impiâ manu
Senile guttur fregerit,
Edat *Cicutis Allium* nocentius;
O dura Messorum ilia!
Sed lætum abrupit, subridens ipsa, tumultum
Significans nutu se *Dea* velle loqui.
Molliter efficta in vocem suavissima suavem
Aura, profanatum lustrat odore locum.

(*) Horat, Ep. Lib. Od. 3.

Flora.

NOn mendax vanúsve mihi dicetur *Homerus*
(Me quanquam omisit ve[rsi]bus ille suis)
Turpiter hoc; sed mî fas est ignoscere Cæco,
Munificè reliquos obligat ille Deos.
Quisquis tam pius est, veracem credite eundem
Et de *Moly* suo non nisi vera refert.
Mortales *Baäran* Hebræo nomine dicunt
Mæonides sacro nomine *Moly* vocat.
Est talis mihi *Flos*; Infœlix, *Est mihi*, dico?
Nempe *Fuit*; sed jam nomina sola manent.
Postquam nota Hominis tam dìa potentia plan[tæ]
Suspe[...]

Suſpecta, & ſuperis invidioſa fuit.
Mercurióque Patrem, quod eam monſtraſſet *Ulyſſi*,
Iratum colaphos Fama dediſſe refert.
Non equidem hoc vidi, ſed vidi (proh ſcelus!) ipſa
Indignis miſerum *Moly* perire modis.
In barathrum Radix deſcendit nigra profundum,
Extirpare illam vix Deus ipſe valet.
Velle quidem credas mundi Cacodæmonas imi,
Horridáque inferni monſtra fugare ſoli.
Jupiter irridens, opus eſt hæc improba multas
Et non vulgares ut bibat, inquit, aquas.
3 Ergo Deam *Lympham* vocat, & mirabile, dixit,
4 Per Ciconum noſti ſerpere Flumen agros:
Hinc tu marmoreas undas *Dea* largiter hauri,
Et quocunque vides creſcere *Moly* loco.
Funde ſuper nimbos ſed funde capacibus urnis,
Et multo bibulum rore benigna riga.
Juſſa facit, plenos illi non invidet hauſtus;
Mortifera haud parcè frigora *Moly* vorat.
Protenùs (horrendum dictu) pro Caule *Columnam*
Stare, atque in ſummo ſculptile Floris opus.

3. *Lympha non tantùm Aquam ſignificat, ſed & Deam Aquæ. Teſtis* Varro *qui eam invocat inter duodecim Deos Conſentos, Agricolarum duces,* initio Libri; *Nec non etiam precor Lympham ac Bonum Eventum, quoniam ſine Aquâ omnis arida ac miſera agricultura, ſine ſucceſſu ac bono eventu, fruſtratio eſt.*

4. Flumen habent Cicones, quod potum ſaxea reddit
Viſcera, quod tactis inducit marmora rebus.
Ovid. Metam. 15.

Marmoris & fuſci Radicem ducere venas;
O Monumentum ingens Mortua Planta ſui!
Hunc habuit finem parvi immoderata poteſtas
Germinis, & ſuperis fama propinqua nimis.

5 Quid mirum *Jovis* ingentes ſi pertulit iras
Rivalis ſummi *Flos* meus ille *Jovis*?
Ille admirandus caſtæ *Junonis* Adulter,
Ille Deæ conjux & Pater ille Dei?
Quid genuit? *Numen*; nec de mediocribus unum,
Pænè ſuo Vitrico par, & (*ut Ille*) Tonans.
Et genuit *Tactu*, non magno humilique labore
Quo ſobolem extundit *Jupiter* ipſe ſuam.
Forma quidem (quantum vitæ natura virentis
Paſſa eſt) totius bellica Floris erat.
Fingitur in rigidam *Gladii* folium omne figuram,
Et cæſim & punctim vulnera ferre valens.
Et ferrugineam variant diſcrimina rubra;
Lamina ceu *Chalibis* ſanguine tincta nitet.
Sanguineúſque horret falcatis undique ſpinis,
Caulis & in toto purpurat ore cruor.
Fundus habet *Clypei* ſpeciem, micat aureus *Umbo*
In medio, at capitis ſtat *galeatus apex*.
Stamina habent *Arcum*, *Nervos*, *albáſque Sagittas*,
Puniceo auratum nec pede *Calcar* abeſt.

5. *Flos cujus tactu Juno Martem concepit. Vid. Fab.* Ovid. *Faſtor. l. 5.*

Huic equidem castam bellatricémque *Minervam*
Constituebam apto jungere connubio.
Quo fieret Vitæ servatâ Lege severæ,
Atque illibatâ virginitate parens.
Unicus ille meis (fateor) crescebat in hortis
Et mihi ob id *Phœnix* nomine dictus erat:
Seminis infœlix hic Fertilitatis egebat
Auctor, & *Eunuchus* Flos erat ipse sibi.
Utque propagarem mundo tam nobile germen
Tentavi, fateor, sedula mille modos.
Ingenio desperandum nihil arbitror, *Arte Omnia vincuntur* ; scilicet Arte Deûm.
Jámque tener veteri *Bulbus* Succrescere *Bulbo*,
Cœpit *Phœnicis* spes propè certa novi.
Ecquis erit finis? turbatus *Jupiter* inquit,
Expectem, híc Infans dum creet ipse Deos?
Æqualem in cœlis (patiar modò) nempe videbo
Progeniem *Floris*, Progeniémque *Jovis*.
Ergò, *Monstrum horrendum ingens cui Lumen ademptum*
Insolito *Talpam* terribilem ore facit:
Ille rapax *prædo* nostris immittitur hortis,
Mole minor, similis sed *Caledonis Apro*.
Quas dederit latè strages pictásque ruinas,
Quis poterit siccis commemorare genis?

6 Illum nec poterat *Ricinus*, nec *Sulphuris aura*,
Nec *Laſeris*, nec odor, *Moly*, fugare tuus.
Nec contentus erat Majorum more ſuorum
Venatum *Vermes* ire, levéſque feras.
Ille Epicuræus *Bulbos* & *Tubera* Porcus,
Pulpamenta vocat deliciáſque meas.
Uno nempe decem mihi libræ pendo Coronas,
Totque *Tuliparum* perdidit ille die;
Quot vellem ſuperûm certè nunc vendere nulli,
Vel mihi bis decies ſi numerata daret.
Fortiter iſta tuli & diviné; talia damna
Ex facili noſtræ perpetiuntur opes.
Dum paro vim contrà, *Talpa* execrabilis ille
Phœnicem rabido devorat ore meum.
Cúmque Parente ſimul (*facinus crudele* !) tenellus
Affixus lateri *Bulbulus* ipſe perit.
Heu Sçelus! --hìc lacrymæ, nempè hìc Chryſtallina (Roris,
(Hoc Lacrymare Deæ eſt) plurima gutta cadit.
Diſſimulare cupit fletus, atque humida terget
Per cauſam admotâ leniter ora manu.
At tu *Moly* novum, quod fortè comedit *Homerus*
(Nam nimiùm ille (pudet dicere) pauper erat:
Sed puto quod nullo celebrandum carmine duxit,
Hæc exempla videns Nomina tanta fuge.

6. *Ricinus* (*Palma Christi*, great Spurg) *olim dictus est à magnis autoribus* (*Falſum hoc quidem, ſed nihil id meâ refert in hoc loco*) *in horto conſitus Talpas omnes fugare. Alii Sulphuris fumo in cuniculos immiſſo, aut Aſæ fœtidæ* (i. *Laſeris*) *aut Allii odore eos abigere præcipiunt.*

Ah

Ah fuge crudeles divinæ ſtirpis honores
Intra Naturam ſit ſatìs eſſè tuam.
Ruſtica tu ſoboles, Ruris fortuna beati,
Non *Plantæ* debet, non *Homini* eſſe probro.

Finierat, mollique aſtantia *Lilia* nutu
Evocat arridens, & jubet ipſa Loqui.

Lilium Candidum.

QUalis ſuperbum lotus *Olor* caput
Trentæ ſereno vel *Thamiſis* vado
Attollit, & turgens aquarum
Deſpicit inferiùs nitorem,
Se talis Horto *Flos meus* exerit
Sic *ore* celſus germina *candido*
Subjecta contemnit, parémque
Stare negat ſibi in orbe Florem.

* *Lilium Roſæ nobilitate proximum, inquit* Plin. *at veteres Poëtæ* [...]*quam eſſet omnium florum Princeps, illud unum ſæpè pro omnibus* [...]*minant.*

—Tibi Lilia plenis
Ecce ferant Nymphæ calathis.
&,
Manibus date Lilia plenis.
Virg.

Quî figurâ non rarò utuntur & [...]*æ litteræ. Dilectus meus paſcit* [...]*er Lilia, Et, Conſiderate Lilia agri* [...]*neque ſerunt, neque metunt, &c.* [...]*ĕdem modo dicendi* λείριον *vel* [...], *honoratur apud Græcos; immò quicquid amabile eſt* λειριόεν *appellatur Apollo* λείριος; Homerus *etiam ſuavem vocem vocat* ὄπα λειριόεσσαν, *qualem, arbitror, Latini intelligunt per vocem Candidam. Quidam Roſam Junoniam nominant, quod ex fabulâ traductum videtur, quæ refert Jovem cùm vellet Herculem immortalitate donare, dormientis Junonis uberibus eum clàm admoviſſe, illo autem nimis fortiter ſugente magnam vim lactis effluxiſſe, partem ejus cœlo retentam, Galaxiam; partem verò in terram delapſam Lilia effeciſſe.*

Infantis ætas prima tenelluli
Nutritur albis, mollibus & cibis,
Quò pulchra candorem benignum
Ora trahant niveíque mores.
Hinc cuncta aluntur *Lacte* Animantia,
Pulchris boníſque hoc ſat Mediocribus;
Me Lacte ſed Naſci, verendo
Lacte *Deæ* voluëre fata.
Junonis olim turgidula Ubera
Sugente magno fortiter *Hercule*,
Prorupit atque undavit albi
Vis ſubitò immoderata Fontis.
Quà fluxit, albo ſemite protenus
Tincti pavimentum enituit poli,
Guttæque formoſi liquoris
Per tenues cecidere rimas.
Illæ receptæ fertilis in ſinum
Terræ, reſurgunt *candida Lilia*,
Et lacteis (monſtrum decorum!)
Prata micant animata glebis.
Humana tali *Mens* ab origine eſt.
Utræque Cœli particulæ ſumus.
Ramenta cœleſtis Metalli
Lapſa in humum pretioſa vilem.
Mens illa fœlix, quæ ſimilis mei,
Sacræ colorem ſervat originis,
Candore nativo venuſta,
Nec *Maculata*, nec *Erubeſcens*.

Ornata noſtro *Pax* habitu venit,
Et pulchra Pacis Filia *Fauſtitas* ,
Et Spes renidentes benignùm,
Turbáque lucida Gaudiô rum.
Donata vultu eſt *alba Fides* meo,
Et *Pulchritudo* eſt, ſacráque *Caſtitas* ,
Raríſque conjunctæ Puellis
Flore meo benè copulantur.
Natura multos lumine turbido,
Miſtíſque tingit lauta coloribus
Flores ſed unum *Me reveſtit*
Luce merâ , *Liquidóque Honore:*

Sic ait, atque ſuperſedit benè conſcia Formæ
Planta ſuæ, dotes commemorare alias.
Multa ſequebantur diverſo *Lilia* vultu
Candentem Dominam, nec pudor ullus erat.
Ipſe ſequebaris generis Flos *Martagon* alti,
Qui magni *Ajacis* diceris eſſe *Nepos*.
Sed tanti Heröis generoſo ſanguine naſci
Quam vel *Lacte Deæ* gloria viſa minor.
Tum verò ante alios expergefacta reſolvit
Et Flos (ſed tardè) ſomnifer ora levat.
Ambitione ipſum vigilat ſuadente *Papaver*,
Et Cauſam (non hoc munus inertis) agit.
Voce graves ſtimulóque abrumpit *Gloria* ſomnos,
Et Cantum, & Gallis Gloria Calcar habet.

Papaver.

S*Omne*, lenimen placidum Doloris,
Gaudium Curæ, Requies Laborum,
Sola Morborum Medicina grata,
Somne beate.

Somne, non fallax Miſerorum Amice,
Hoſpes agreſtis ſine fraude tecti,
Pauperum Fautor, Deus Innocentûm,
Optime Somne.

Somne, qui Mundum vicibus gubernas
Cum *Jove* æquatis, mediúmque Numen
Inter & *Plutona* es, & inter illum
Maxime Somne

Juſtus es (juſtum decet ut probúmque
Numen) hìc coram fateare fungi
Te tui virtute operâque noſtrâ
Munia regni.

Illa non ſegnis (licèt eſſe ſegnem
Diceres) latè volitat per auras,
Et gravi plumbo feriens Volucres
Siſtere gaudet.

Illa componit placidâ quiete,
Inquies, regnum Maris, Inſuláſque
Mobiles Ponti religat catenis
Grandia *Cete.*

Illa *Pantheras* rapidos & Urſos,
Illa ſylvarum Dominos *Leones*,
Et feras *Tygres* domat & furentes
Illa *Tyrannos*.

Qui, vel aſpectu *Baſiliſcus* ipſo
Duras occidit, Juvenúmque corda
Dulcibus torquens oculi Venenis
Pulchra Puella,

Improbas vires & acuta condunt
Tela cum nutu jubeo potenti,
Et venenatis gravidam ſagittis
Claudo Pharetram.

Regulum ſed quid Loquor, aut *Puellam*,
Summa Serpentum genera aureorum?
8 Vis mea occidit *Superos* perennes
Funere curto.

Excipit ſolum Superûm *Parentem*
(Jure an excepit dubito) Poëta,
Impii poſſunt vigilante Cœlo
Eſſe Beati?

Cùm *Jovem* Clamat penetrátque nubes
Voce inauditâ cruor Innocentûm;
Nonne tunc dormis? in utramque dormis
Jupiter aurem.

8. Iliad. 2. Ἄλλοι μέν ῥα θεοί τε καὶ ἀνέρες ἱπποκορυσταὶ | Εὗδον παννύχιοι, Δία δ' οὐκ ἔχε νήδυμος ὕπνος·

Siquis

Siquis invisum *Cereri* benignæ
Me putat germen, vehementer errat,
Illa me in partem recipit libenter
Fertilis Agri.

Méque Frumentúmque simul per omnes
Consulens mundo Déa spargit oras,
Crescite, ô (dicit) *duo magna sustentacula Vitæ.*

Carpe, mortalis, mea dona lætus,
Carpe, nec plantas alias require,
Sed satur *Panis*, satur est *Soporis*,
Cætera sperne.

9 Ipse se nostro exhilarat sapore,
Méque commistus liquidóque Melle,
Se vel ad Mensæ relevat Secundæ
Panis honorem.

10 Spiceis ornata *Ceres* corollis,
Me manu gestat, tetigitque primùm
Ore, materni diuturna post jejunia Luctus,

9. *Candidi papaveris semen tostum in secundâ mensâ cum melle apud antiquos dabatur. Hoc & panis rustici crate inspergitur affuso ovo inhærens.* Pl. l. 19. 8. *Ad hunc morem alludens* Petronius, *dicit Mellitos verborum globulos & omnia dicta facta que quasi papavere & sesamo sparsa.* & Plaut. *Ut mulsa loquitur? Nil nisi laterculos* (i. *placentas laterculorum formâ*) *sesamum, papaverémque triticeum & frictas nuces.*

10. *Simulachra Cereris papaver olim manu gestabant, vel quod inter segetes sponte crescat, ejúsque inventrix Ceres ipsa quibusdam dicatur, vel quod esui fuerit antiquis velut frumentum (unde Vescum & Cereale papaver dicitur,* Virg. *vel quod Ceres post amissam filiam eo primùm cibo ad oblivionem doloris usa sit.*

Prætulit

Prætulit cunctis mea jure grana,
Grana quæ certè potuëre sola
Et Famem longam ſimul & Dolores
Solvere longos.

11 Ergo *fœcundum* ſuper omne *germen*
Me Deus fecit, numeróque turbæ
Perſicum vincit mea ſeminalis
Capſula Caſtrum.

Fertiles creſcunt homini *Labores*,
Fertiles creſcunt & ubique *Morbi*,
Cura per totum vigil evagatur
Fertilis orbem.

Vidit hoc mundum miſeratus ægrum,
Jupiter, vidítque deditque noſtram
Tótque tantiſque *Antidotum* Venenis
Fertiliorem.

Dixerat hæc, & plura (puto) meditata referre
Mens erat, at curſu ſubſtitit in medio.
Planta ſoporato nutabat Languida Flore,
Nec poterat vires ferre gravata ſuas.
Mira loquor (ſed quid timidus nimiúmque mode-(ſtus
Hæc taceam, certâ mira relata fide?)
Siqua fides (neque enim Hiſtoriæ mendacia Veræ
More Poetarum jungere vana velim)

11. *Proverbialiter* Ovidius *dicit*, Quótque ſoporiferum grana papaver habet.

Florea

Florea reclinante ad humum lentâ cervice
Nictabat dubiis Concio tota oculis:
Narcissus velut obstipus tristísve *Hyacinthus*,
Jupiter immodico cùm premit imbre caput.
Senserat hoc *Zephyrus*, ridétque atque increpat alis,
Attonitúmque quatit fortior aura locum:
Oscitat ad flatus atque oscula nota Mariti,
Prima Dea, atque oculos vix levat ipsa graves:
Purpureis motu incerto pudibunda soporem
Deterget digitis, & rogat, *Hora quota est?*
Paulatim reliquæ mirantia lumina volvunt,
Concutiúntque comas suspiciúntque diem.
Præcipuè *Florem Solis* torpore diurno
Turpiter ignavum succubuisse pudet:
Pondera sed capitis magni sempérque reclivis
Causatus, somnum dissimulare cupit.
Ante Deam multâ stat majestate verendus,
Atque ità *Phœbæo* protenus *ore canit.*

Flos Solis.

12 LEgitimus simili si *Filius* ore probatur,
Certúmque reddit, Teste Naturâ, *Patrem*:
Credite mî, *Fratres*, cùm vos spectabit *Apollo*,
Suspectam habebit Conjugis Terræ fidem.

12. *Flos Solis*, *Chrysanthymum Purevianum*, *Sol Indianus*. *Flos omnium maximus, excelsissimúsque.*

Per

Per *Styga* jurabit, mea cùm conſpexerit ora,
Alio creatum non fuiſſe me Patre.
Et color auratæ, clypeatáque frontis imago,
Radiiſque cinctum convenit *Phœbo* caput.
Et niſi mortali genitus de matre fuiſſem,
Hic vultus inter Aſtra donaſſet locum.
Me, prolem Cœli, Fratrem ne dicite, Flores
Vos, ô, Gigantum terrei Fraterculi.
Subſcribit Formæ *Pietas*, & fortiùs addit
Amórque, *Pietáſque* Teſtimonium ,
Ipſe,meum ſemper ſubmiſſo vertice adoro
Sempérque ſpecto , ſemper obſervo *Patrem* ;
Quà vertit vultus, vultus obverto ſequaces ,
Et ſemper hærent oculi in obtutu pio.
Viderat hoc ſapiens *Pater* (ut videt omnia) *Phœbus*,
Spuriiſque vobis aut dubitandis Liberis,
Has pro dote dedit terras in paupere mundo,
Sacri Metalli (nempe *Phœbæi*) indigo.
At mihi divitibus ſedem aſſignavit in oris,
Regnare latè juſſit orbe in aureo ;
Ille ſuos inter Theſauros jure reponit
Vivam Monëtam, Imagine impreſsam ſuâ.

Dixit, & haud humili reverenter more ſalutat
Biſque *Deam* flexo vertice, térque *Patrem*.
Flos ſubit eximius, titulo majore ſuperbus,
Flos Jovis, & pulchrâ talia voce refert.

Flos

Flos Jovis, Caryophyllus.

13 ISte *Auctore* ſatus *Medicinæ*, quomodo nullam
Vim Medicam ſibi jactat ineſſe?
At *Jove* natus Ego, & proles *Jove* digna parente,
Cor Regnum mihi vindico ſummum.
Ille oculis placeat fulvo ſpectabilis auro,
Aurum Ego ſum lætabile Cordi.
Nec poterunt tantum Curæ Morbíque levamen
Ipſa *Tagi* vada tinnula flavi:
Nec tua, *Flos Solis* , medicamen patria fulva,
Vel dare tota *Peruvia*, tantum.
Non poterit meus ipſe Pater, ſi rurſus ab alto
In rutilo deſcenderet Imbre.
At tu, ne *Florem Locupletem* crede, colore
Sit totus licet *Aureus*, uno.
Quas tibi fingis opes? indutum ſemper eâdem
Pauperis eſt incedere veſte.
Ipſa mihi ternis tunicis, vel fortè quaternis,
Nec *Roſa* dives habebitur unquam,

13. *Caryophyllus ſativus Major, Angl.* Gilloflowers, *quaſi Julii Flores.* Maximus, Carnations, *variis nominibus à diverſis autoribus indigitantur , Veonica Altera , Vet. Altilis. Vet. Coronaria, Herba Tunica Viola Damaſcena , Ocellus Damaſcenus. Cantabrica* Plinii, *Iphium* Theophraſti, & Διὸς ἄνθος, *Flos Jovis, quod poſtremum nomen utpote honorificentius reliquis, elegit quanquam reverà valdè incertum ſit an Græcis Romaniſve fuerit cognitus.*

Dicenda eſt opulenta *Anemone*, opulenta *Tulipa* eſt,
Et ſeſe utraque veſtit honeſté.
Sed mea vel tales opulentia vincit utraſque,
Et *Cræſus* vocor ipſe *colorum*.
Nulla quidem illarum (veluti locupletis Avari)
Munera vel benefacta videntur :
Noſtra ſuis opibus par eſt benè prodiga virtus,
Et molli eſt relevare miſellos.
Nec mihi *dulcis Odor* , tanquam *bona Fama*, recuſat
Tantorum comes eſſe Bonorum.

Vox, odor, atque habitus, vultúſq; ſtatúſq; place-
Omnia dicenti plena decoris erant. (bant,
Nec modò Rivales reliquos turbabat, at ipſi
Invidioſus erat terribilíſque *Roſæ* :
Longa ſequebatur ſucco gentilis eodem
Creta cohors , formâ, vi, numeróque potens,
Ex agris aderat ſimul his Cognatio magna ,
Et non ingratâ ſimplicitate rudis.
Inde Gigantæo ſubnixis robore parvi
Succeſsêre loco, gens numeroſa *Croci*.
Dux erat his, quem *Purpureâ ferrugine tinctum*,
Anni declivis morbifera aſtra vident.
Quem domitis cœli ipſius ſenſêre venenis
Inſignem Bellis & Pietate Ducem.

4. Crocus verus Purpuraſcens Autumnalis, cujus unius ſtamina (cum ſima ſint Crocorum genera) magnum culinis & multiplicem Pharmacopoliis uſum præbent, Angl. Saffron, *ab Italo nomine.*

In-

Incepturus erat cùm reſpicit ille, vidétque
15 Impia Militibus *Colchica* miſta ſuis:
Quid mihi vobiſcum eſt? clamat. Procul ite profana
Germina, nec cauſam dedecorate meam:
Ad ſua vos *Circe* nocturna nefandáque bella
Aut *Medea* ferox, Dux popularis, agat.
Cùm vocat illa ſuos celebrátque Chariſtia ſancta,
Vos eritis cœnæ fercula prima piæ.
Ite procùl, fraterna reviſite toxica Ponti,
O Florum, ô Terræ *dedecus* atque Poli.
Sic ait increpitans, nam ſit licèt ille benignus
Fervet & igneſcit bile Venena videns.
Quanta eſt Virtutis reverentia ſacra probatæ!
Demiſſo tacitè diffugiunt capite.

15. *Angl.* Meadow Saffron; *Crocus Prati, propter ſimilitudinem floris Colchicum dicitur à Colchide venenorum feraciſſimâ regione, & Bulbus ſtrangulatorius, & Ephemeron Lethale.*

Crocus.

SUnt qui nominibus tument ſonoris
Aut *Phœbi* Patris aut Tonantis alti,
At mî non licet eſſe tam ſuperbo
Qui flores humilis fero puſillos.

Implet

Implet gloriolam beátque noſtram
16 *Nomen nobile conſecrati Amantis.*
Quem poſt tædia turbulenta vitæ
Per ſpes languidulas, metúſque acutos,
Per fletus querimoniáſque tractæ,
Tandem *Jupiter* æquus innocenti,
(Magnus non *Pater* eſt mihi, at *Patronus*)
Sub Floris reliquos dies figurâ
Lætos degere dapſiléſque juſſit.
Nec tantum mihi dixit, *Eſto lætus*;
Dones Lætitiam, manúque largâ
Diſpergas ubicunque, dixit, ibis.
Hæc dicens tria quatuórve flori,
Auri ſidere tincta præpotenti
Junxit Stamina, condidítque in illis
Centum lætitias lubentiáſque,
Centum gaudia, centum amænitates,
Riſus, blanditias, jocos, lepores,
Scintillas celeres & enitentes,
Auratæ *Veneris Cupidiniſque.*
Pellit triſtitiam metúmque *Bacchus*,

16. *Smilax & Crocus, amoris im-ientiâ in fruticem florémque con-ri eſſe traduntur, ſed fabula à ne-ine qui extat, diſertè explicatur.* vid. *Eos nominat tantùm* Metam. 4. Et Crocon in Parvos verſam cum Smilace flores.

Plin. l. 16 c. 35. *De Hederâ quæ voca-tur Smilax poſt deſcriptionem ejus, ſic addit. Infauſta omnibus ſacris & coronis, quoniam ſit Lugubris, virgine ejus nominis propter amorem juvenis, Croci mutatâ in hanc florem.*

Sed tanquam Medicaſter imperitus.
Nam vivunt redeúntque fortiores.
Serpentis *Caput* obtero ſed ipſe,
Vanis vorticibus rotata *Cauda*
Parvo tempore contumax repugnat.
Humorum mea vis malas, paludes,
Auras peſtiferas gravéſque pellit.
17 Et *Morbos* fugat & fugat *Venena*,
Et quicquid premit obſidétque Corda,
Purgato benè Corde Liberóque,
Per venas placidas per & micantes.
Mæandros vaga corporis per omnes
Diſcurrit, fugit ac redit viciſſim,
Quám pellucida, læta, ludibunda,
Feſtivè ſaliens niténſque Vita!
Quid morbos juvat expuliſſe *Corde*
Si *Pulmonibus* Hoſtis occupatis,
Præcludens aditus, viáſque cœli
Rumpit fœdera commeantis auræ?
Sed non hoc patior, ſacrámque ab udis
Terſam vindico Spongiam Venenis,

17. *Numero poteſtatum ſuarum omnes puto flores ſuperat Crocus. Videamus breviter quid de eo credatur. Donatum eſt à Naturâ Crocum virtute calefaciendi, exſiccandi, diſſipandi, aperiendi poros, roborandi, coquendi, digerendi, emolliendi, tam foris applicatum, quàm intus aſſumptum* Laurемb. *Cordialis eſt & pulmonicus (ità ut* Anima pulmonum *audiat uterinus, & hinc cæteris viſceribus familiaris; calefacit, ſiccat, aper digerit, emollit, Anodynus eſt, ſo num conciliat, menſes ac fœtum pell uſus ejus frequens in Syncope, Ap plexiâ, hyſtericis affectibus, iſter peſte, aliiſque venenoſis morbis, Aſt mate,* Scrod.

Noſtr

Noſtro Spiritus undequaque tutus
Quo vult ítque redítque Commeatu:
Ingratus nimis immemórque Amici,
Indignúſque datâ foret ſalute
In præconia noſtra ſi negaret
Ullam impendere liberatus auram.
Sed Me qui documenta magna *Amoris*
Perfecti dederam Magiſter olim,
Me vel *nomen* adhuc *ſacrum Puellis*,
Neglexiſſe Uterum locúmque carum
Et mos & pietas vetant Amantûm.
Quicquid vivificas laceſſit oras,
Et Nidum malè vexat æſtuantem
Naturæ tenero incubantis Ovo.
Proturbat mea vis foráſq; trudit,
Fructum concutit & revellit ipſum
Cum Matrem premit egredíq; pugnat,
Ipſos enumerandus inter hoſtes.
Quod ſi, *Florea*, Principem recuſas
Talem *Natio*, commodum piúmque
Lætum & Lætitiæ bonum datorem,
Sed juſtum tamen & malis ſeverum,
Sed fortem tamen impigrúmq; bello;
Si vis vivere ſerva ſub Tyranno,
Noſtrum nos tibi *Colchicum* profectò
Commendabimus *Improbum Propinquum*.

Dixit, concuſsíſque Locum bis térve potenter
Staminibus Læto ſparſit odore *Crocus.*
Omnia jucundo perfundit germina nimbo,
Nectareáſq; animæ divitis halat opes:
Illa repentino teſtantur fulgure vultus;
Et leviter motis gaudia muta genis.
Triſtitiam tetricis pellit, Rivalibus ipſis
Invidiam; cunctis cuncta Venena fugat.
Attonitum relevat Languentia colla *Papaver*,
Et rorem ſomni diſcutit ore gravem:
Purpuream fœlix *Amaranthus* ſurgit in haſtam
Ultimus, atque humiles deſpicit ipſe *Crocos.*
Magnificæ tumidos animos dat gloria Spicæ,
Et tituli ambitio non moderata ſacri.

Amaranthus.

Amaranthus.

18 IMbelles *Violæ*, futilis & *Rosa*,
Eheu, purpureâ præcipites fugâ,
Formosos pueros atque puellulas
Ornent Hemerocallidas.
Nos æterna Deum tempora cingimus,
Æternis comites semper honoribus,
Et nunquam Capiti vel Coma decidit,
Vel nos decidimus comis.
Spectate innumeras undique Stellulas
Gemmantes superis in viridariis,
Sunt nostri similes, si mihi creditis,
Sunt *Flores Amaranthini.*
Hoc *Calthásque Rosásque* albáque *Lilia*
Et vel mille alios nomine flosculos
Hortis ætheriis *Cynthia* suspicit,
Sed me despicit Unicum.

18. *Amarantho non dubiè vincimur. Est autem Spica purpurea veriùs quàm flos aliquis, & ipse sine odore. Mirum in eo gaudere decerpi, & lætius renasci. Provenit Augusto mense, durat in Autumnum. Alexandrino palma qui decerptus asservatur, mirumque postquam defecere cuncti flores, madefactus aquâ reviviscit, & hybernas coronas facit. Summa ejus natura in nomine est, appellato, quoniam non marcescat.* Plin. L. 21. 8. ʼΑπὸ τοῦ μὴ μαραίνεσθαι. *Angl.* Flower-gentle, Floramour. Gall. *Passevelours. Et Helicrysum* (Goldilocks *Angl.*) *Amaranthus luteus dicitur. Exsiccatus Amaranthus colorem retinet, ob id Deos eo coronabant, quod diligentissimè Ptolemæus Rex Ægypti observavit.* Plin.

Sunt, Floris titulum qui mihi denegant,
Et ſpicam vocitant Floream, Ineptuli;
Non vulgare quidem (nec pudet hoc) decus,
Sed privum & proprium eſt mihi.
Me formâ fateor ſurgere diſpari,
Et vultu inſolito; ſed quid habet novi
Immortalia ſi germina differunt
A Mortalibus omnibus?
19 Dii non *Sanguinem* habent, ſed *quaſi Sanguinem*:
Dii non *Corpora* habent, ſed *quaſi Corpora*:
Sum *Divis* ſimilis: non Ego *Floribus*
Conſto, ſed *quaſi Floribus*.

Finierant cuncti, & latè gemmante coronâ,
Diſpoſiti turmis ordinibúsque ſuis,
Circumiêre Deam, ac preſſis ſiluere labellis
Intenti; Caules ſpéque metúque tremunt.
Illam perſonæ reverentia congrua tantæ
Componit placidam, blanditiáſque domat,
Annuit, & vultum effingit laſciva ſeverum,
Pictáque *Minois* ſe gravitate levat.

19. *Epicuræorum de Diis opinio*, *vid.* Cic. *de* Nat. Deor. 1º *Hominis eſſe ſpecie Deos confitendum eſt. Nec tamen ea ſpecies corpus eſt, ſed quaſi corpus: nec habens ſanguinem ſed quaſi ſanguinem. Quod ex* Homero *ſumpſiſſe videtur Epicurus, qui de Venere vulneratâ*, Iliad 5. *Sic loquitur*,

——ῥέε δ' ἄμβροτον αἷμα θεοῖο
Ἰχὼρ οἷός πέρ γε ῥέει μακάρεσσι θεοῖσιν.
Οὐ γὰρ σῖτον ἔδουσ' οὐ πίνουσ' αἴθοπα οἶνον
Τοὔνεκ' ἀναίμονές εἰσι καὶ ἀθάνατοι καλέονται.

Flora.

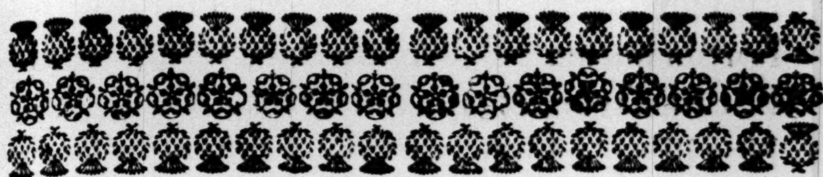
INter multa meæ memorans miracula, *Romæ*,
Concilium auguſtum purpureúmque, Patres,
20 Se *Cineas* Regum dixit vidiſſe *Senatum*,
Tantum erat in cunctis imperiale decus.
Talem ego nunc *Cœtum* video, nullúmque *Coronâ*
Non dignum, hæc inter millia, ſtare *Caput*.
Difficilem electum tam dives copia reddit,
Et lances Trutinæ firmat, utraſque replens,
Invidiam tituli deponite, cenſeo, tanti,
Et ſibi nemo, omnes quod meruêre, petat.
Ut verum vobis fatear, *Romana*, Quirites,
Sum *Dea*, nec Regem jura creare ſinunt.
Tarquiniúm ne Hortis potero regnare Superbum,
Romuleâ factum Numen in urbe, pati?
Et benè ſi memini gaviſa eſt veſtra Tyranni
Sacrilegi juſtâ Natio tota fugâ.
Ille *Gabinorum* præludens cædibus, Horto
21 Meſſuit infœlix *Lilia ſumma* ſuo.

20. Plutarch. *In Vitâ Pyrrhi.*
21. Illic Tarquinii mandata latentia Nati
Accipit, & virgâ Lilia ſumma metit.
Nuntius ut rediit, decuſsáque Lilia dixit.
Ovid. 1. Faſt. *At* Livius *ſumma papaverum capita decuſsiſſe affirmat:* & Plin. *probat Papavera fuiſſe ſemper in honore apud Romanos, Indicio eſt (inquit) Tarquinius Superbus, qui legatis a filio miſſis, decutiendo Papavera in horto altiſſima ſanguinarium illud reſponſum hâc facti ambage reddidit.* L. 19. 8. *Et* hæc *ferè alii, ſed abſit ut Poëtæ alicui* Ovidii *Autoritas non ſufficiat.*

Non Hominum, *Florum capiti* non ille pepercit,
Abſcidit horribili ſævus utrumque joco.
Vos quoq; terrarum Dominos imitarier æquum eſt,
Florigenâ ductum nobile *Marte* genus,
Eſto igitur, ſempérque mane, *Reſpublica Floram*,
Ordine plebeio patricióque potens.
Quod fœlix fauſtúmque ſiet Vobísque Mihíque,
Jucundúmque *Hominum* ſenſibus atque *Deûm*,
Tu, *Roſa*, ſis Conſul, Collegam *Lilia* ſume;
Pulcher & auſpiciis talibus Annus eat:
Prætores eſtote regendo quatuor Anno;
Præturam vernam, pulchra *Tulipa*, cape.
Flos æſtiva *Jovis*, *Crocus* autumnalia jura
Dicat, & *Helleboro* bellica cedat Hyems.
Invigilate, datum *Officii* eſt, non munus *Honoris*
Ipſe *Honor* eſt vobis, ipsáque *Vita* brevis.

Dixerat, aſſensêre omnes, luctúmque repulſæ
Præſentem, ſortis ſpes repetenda levat.

PLAN-

PLANTARUM.

Lib. V.

Pomona.

ALtiùs elatis inſurgite Carmina talis
Et pedis heroï greſſum relevate Cothurno,
Alta cano; *Gentem Arboream*, gentem æthere multo
Vicinóque polo & *Phœbo* propriore beatam.
Illa leves odit pulchellis Floribus aptos
Deſpicit illa humiles & dignos Gramine Verſus.
Cætera materno in gremio ſe germina condunt,
Et vitam aërio tenuem non auſa profundo
Credere, tuta legunt ventoſi littora regni:
His Deus ora dedit ſublimia ferre per auras
Ad Cœlum, & plantas ſubter ridere timentes,
Atq; parum Erectos Hominum contemnere Vultus.

Herculeas

Herculeas metas inter, magníque *Columbi*
Fulvum Orbem, medio longè jacet Insula Ponto,
Fortunatarum pulcherrima, quam beat ingens
Naturæ favor, & mira indulgentia Cœli.
Non illic placidum, constans, solidúmque serenum
Importuna cohors Venti Pluviæque lacessunt.
Solus odoratis alarum molliter auris,
Plaudit humum *Zephyrus* fœcundóq; incubat anno,
Non illam tristi nubes lacrymosa macrâque
Pascit aquâ, tacito saturat sed rore benignus
Æther, & succis vitalibus Astra saginant.
Perpetuum & nullo violabile frigore regnum
Occupat hìc modicis defensa caloribus Æstas,
Ditior Autumno, Vere & formosior ipso;
Hìc locuples nullis conturbat Mensibus Arbor,
Sed frondes simul & flores, fructúsque ferentem
Omnis læta videt, videt omni *Cynthia* vultu.
Plurima nec tribuens, quædam negat invida more
Nostrati; hìc *eadem semper fert omnia tellus*:
Hunc coluisse locum studio *Pomona* perenni
Posthabitis magni *Alcinoi* Dea dicitur Hortis.
Hanc sapiens mundi mediam Veterísque Novique
Pomiferis statuens umbrosam gentibus Urbem,
(*Arborei caput Imperii* sedémque verendam)
Conscriptis ab utroque replevit Civibus orbe.

Illam

Illam tergemino circumdant undique vallo
Muricibúsque adytum prohibent *Paliurus* acutis
Et *Rubus* & *Rhamni* & semper florens *Pyracantha*,
Et *Spina* Appendix, & (3) *Spina* potentior *Alba*,
Vel magicas etiam valeat quæ pellere noxas.
At lepido directæ intùs *Quincunce* plateæ,
Totam oculis pandunt viridem gaudentibus urbẽ,
In medióque Deæ stat vivis fulta columnis
Et testudineis *Ædes Topiaria* ramis,

. *Omni genere Spinarum, neque* ...*m necesse est omnes nominare. Mu*...*s, alio nomine Triboli, vel Tribuli,* ...*chinulæ ferreæ erant aculeis extan*...*us infestæ, ad impediendas hostium* ...*uptiones passim sparsæ.*
Paliurus, Angl. Christ's Thorn, ... *Christi spina, quâ illum fuisse* ...*onatum autumant, quia sit in* ...*lestin*...*i omnium maximè communis.* ...*ibus, præter illum qui morum fert,* ...*ramble)* & *Cynosbaton* (the Eg...*ntine* & *Cynorrhodon* (the Wild ...*ose)* & *Rubum Idæ* (Rasberry) ...*mprehendit. Rhamnorum etiam* ...*versa genera apud Græcos quæ di*...*nguere, nostrâque linguâ indigetare* ...*quam difficile est. Nec certè major* ...*tiam apud Botanicos veterum no*...*num ignoratio est, quàm in hâc* ...*osarum tribu. Ipsa Oxyacantha* ...*heophrasti alia est illâ* Dioscori...*, utraque aliæ Galenicâ*, &c. ...*racantha (quam* Parkinsonus ...*am Oxyacantham arbitratur esse)* ...*bor est fruticosa, semper virens,* ...*lcberrimis racemis baccarum coral*...*arum undequ que ornata, spinis* ...*unitissima, ramulis densa, & omni*-*um sepimentorum, meâ sententiâ, optima. Angl.* The Coral Tree.

2. *Missis hic Botanicorum controversiis Spinam appendicem,* Plinii *cum* Dalecampio *Berberim nostram puto esse. De eâ sic* Plin. *Spina est Appendix appellata, quoniam baccæ puniceo colore in eâ Appendices vocantur, hæ crudæ per se & aridæ in vino coctæ, alvum citam ac tormina compescunt.* L. 24. 13.

3. The White-thorn, Hawthorn. *Spina Alba,* Ἀλεξίκακος *olim credita, & omnium Lemurum, Strigum, magicorúmque medicamentorum Averrunca.* Ovid. Fast. 6.

Sic fatus Spinam quâ tristes pellere posset
A foribus noxas, hæc erat Alba, dedit.

Et paulò post,

Virgáque Janalis de Spinâ sumitur albâ.

Unde ominis causâ novis Nuptis ex hâc arbore Tædas præferre veteribus solenne erat. Janalis autem dicta, quia ad avertenda illa mala Foribus prætexi solita est.

Cui

Cui circum paries & frondeſcentia tecta
Omnigenis diſtincta nitent pulcherrima pomis,
4 Eſſe putes variis *Anaglypta* extantia formis.
Hic Dea, iam lectis fœcundi fructibus Horti,
(Nempe alibi lectis, hic nullo tempore ceſſant)
5 Vulnerat averſum caudâ cum *Scorpius* Annum,
Et gelido effœtum reddit ſterilémque veneno;
Hic ſua ſolenni ſacra Vortumnalia more
Sacra ſui vario de nomine dicta Mariti,
Ambitione colit multâ, inſtaurátque quotannis:
Illo Lauta die (neque enim tum Prodiga dici
Diva opulenta poteſt) Hortenſibus apparat inge
Ruricoliſque Deis Epulum; Venere frequentes
Patricio primi, ſummóque ex ordine cœli
6 Conſentûm bis ſena cohors; Nec abeſſe *Priapus*
Suſtinet, & prurit Laſcivus in Hoſpite Divâ;
Venit magna Pales, umbræque virentis amator
Pan Deus Arcadiæ, ſtimulat *Silenus* Aſellum

4. *Opera ita exculpta, ut in iis imagines emineant, qualis ille caper ſtans extra pocula.* Juven. *Galli Relevata dicunt.* Plin. *In aſperitatem exciſa.*

5. *Menſe Octobri Sol ingreditur Scorpium; at teſte* Varrone, *Vortumnalia Vortumno cujus Feriæ Octobri menſe. Vertumnus dictur quod in omnes ſe formas verteret, vel ab Anno vertente cujus omnes fructus percipit.*

6. Varro *in Principio Libri de R. R. Et quoniam Dei facientes adj vant, prius invocabo eos, nec ut H* merus *&* Ennius *Muſas, ſed du decim Deos conſentis, neque tamen urbanos, quorum imagines ad for auratæ ſtant, ſed Mares & Fœmi totidem, ſed illos duodecim Deos maximè agricolarum Duces ſunt Quos deinde enumerat, nempe, Jo & Tellurem, Solem & Lunam, C rem & Liberum, Robigum & Flor Minervam & Venerem, Lympham Bonum Eventum.*

Pon

Ponè ſequens tardum, necnon agreſtia *Fauni*
Numina *Capripedes* læti ad convivia ſaltant.
Subſequitur vulgus ſuperûm, raróque ſuperbum
Thuris honore ſacri; *Picumnus* ſtercore diti
Sordidus,& *Condus* frugum *Tutanus* avarus,
Et *Collina* tumens, & Tu *Vallonia* pinguis,
Et *Rurina* pedes latos perone revincta,
Et centum *Arboreæ Nymphæ* per candida colla
Effuſæ, viridéſq; comas, mollémque gerentes
Depexam foliis tenuíve ex cortice veſtem.
Ipſa novos quoque miſit *America* ruſtica multos
Terribiles habitu, formâque & nomine Divos.
Omnia quis poterit, quis ſi centum ora darentur,
Guſtare illius vel dicere fercula menſæ ?
Nullius fruticis, nullius & arboris illic
Symbola defuerant; circumſtant nobile Cetrum
Accumulántque dapes variâ cum veſte Miniſtri
Succincti, atque habiles duodeni ex ordine Menſes.
Vina dedêre *Pyrus, Malúſque, Eöáque Palma.*
Et vina & Calices *Nux Indica.* Prodiga *Vitis*
Mille meri dederat ſpecies, & lætus *Iacchus*

Picumnus, ſtercorandorum agro- invenit uſum, unde & ſterqui- dictus eſt. Serv. *in* 6. *Æneid.*
Frumentis collectis atque recon- ut tutò ſervarentur, Deam Tu- m præpoſuerunt. Aug. *l.* 4. *ivit. Dei c.* 8. *Super quo loco* L. *s, Tutanus & utilina Dii qui s tuendis præerant.* Non. Mar- *hunc* Varro *& periculoſis & ſu- bitis rebus invocari nomen eſſe dicit, ut Herculem malorum depulſorem.*

9. *Nec agrorum munus uni alicui Deo committendum arbitrati ſunt, ſed Rura Deæ Ruſinæ, juga montium Deo Jugatino, collibus Deam Collatinam, vallibus Valloniam præfecerant.* Auguſt. *ibid. ubi Ruſinæ & Collatinæ loco legendum eruditi putant Rurinam & Collinam.*

Attollens

Attollens manibus ſpumantia pocula ſacro
Quem vicina Deæ miſit *Cannaria* ſucco.
Euge, ſolum Cœleſte, inquit *Canaria* macte!
O infauſta cohors, abſentia Numina, quæ nunc
Sobria diſcumbunt Cœlo, Nectárque propinant!
Perſuaſit reliquis non futilis autor, at unam
Hauſerunt avidè *Chocolatam Flora Venúſque*,
Haud reor ignaræ Virtutum neſcio quarum.
• Indulgent Genio Superi, ſapiúntq; boníſque
Rebus agunt lætos Convivas; Unus eorum
Dicitur hæc inter clamaſſe, O ſtulta nocénſque
Progenies hominum, quæ ſordida ſanguine mult
Tam faciles Natura cibos cùm larga miniſtret,
Horrendas epulas mavult, Luxúmque ferarum,
Sacrificátq; ſibi crudeliter, ínque Culinas
Avertit Templis Animalia debita noſtris.
Hoſpitis hinc omnes grato celebrare tumultu
Munera divitiáſque Deæ, pars *aurea Mala*,
Pars *Ficus*, liquidâve tumentia *Perſica carne*.
Pars dites *Oleæ* ſuccos, pars maxima *Vitem*.
Audiit hæc, tantæque inter præconia laudis
Indignans gravitérque ferens ſua *Poma* ſileri
Mirandóſq; homini quos gignit *America* fructus
(Fœlix terra nimis prædivéſque Intus & Extrà)
Increpat ore Deos ſic *Omelochilus* iniquos,
Veſpertina ſuum quem prædicat *India Bacchum*
Ecquis ait, veteris celeberrima Numina Mund
Liv

Livor habet? procul hoc vitium Noſtratibus abſit,
Si noſtri meruere orbis ſœlicia poma
(Vidi aliquos equidem non ſegniter illa vorantes)
Europæorum contingere Labra Deorum,
Et laudem merûere aliquam; ſic reddere grates,
Sic ſuffragari non invida Lingua Palato
Debuit, at veſtræ venalis gratia famæ
Primitias tantùm, Decimas, Libamina, Honores
Ambitioſa ſuos celebrat; ſoláſque probatis
Quêis culti per longa fuiſtis ſæcula, Fruges.
At non, ſi noſtrum Fortuna afflixerit orbem
Deſtituit Natura parens. Non ſi horridus armis
Gradivus ſuperavit *Ochecum* veſter inermem,
Non ſi turrigeri *Neptuni* claſſibus altis
Tlalloci Canoæ noſtri ceſsêre cavatæ,
Si ceſſit *Viracocha Jovi*, proh viribus impar!
Hiſpanúſque ferox, cæſis cultoribus omnem
Divaſtavit agrum, & latè ſola ſola reliquit.
Non, inquam, idcircò ſterileſcit America tellus
Luxuriante ſinu innumeros effundere ſœtus,
Gaudet inexhauſta & Victore potentior orbe,
Ignotos alibi & noſcendos tempore nullo
(Namq; *Europa Aſiéque* & pauperis *Africa* venæ
Tam generoſa dabunt nunquã, mihi credite, poma)
Mille parit fructus; Agite, ô, fiducia ſiqua eſt,
(Quandoquidem hìc omnes utriusque coegerit oræ
Arboreas *Pomona* dapes) Locuplete Deorum
Judicio videamus uter ſit ditior Orbis;

Ditior,

Ditior, ah! Pomis dico; nam cætera noſtis.
Ah nimiùm noviſtis Opes, Frugéſque Potoſi.
Aſſensêre alacri populares murmure Divi,
Néve recuſarunt noſtri; gaudere *Minerva*
Confidens *Oleæ*; *Bacchus* ridere ſonorum:
Jam nova ab Occiduis Victoria quæritur Indis
Craterí ſque ferox acuit ſibi Cornua denis;
Ergo placet dapibus tandem Mensí ſque remotis
Cenſum agere Arboreum; Dea protinus evocat omnes
Séque jubet medio viſendas ſiſtere *Pomos*.
Ordine quamque ſuo; primæ procedere juſſæ
Quas vetus orbis alit duplici de gente *Nucúmque*
Malorúmque, omnes generoſum ſtemma trahentes
Malorum ſed mille Domus & Nomina mille.
Ipſa *Nuces* inter numerata eſt *Eſculus* olim,
Omnis erat lautis pingueſcens glandibus Arbor
Pars Horti, *Pomona*, tui; ſed fercula tandem
Lignea *Dodones*, alimentáque debita *Porcis*
Odit honeſta fames; tandem faſtoſa decenter
Vix Dea *Caſtaneas* dulces *Corylóſque* recepit.
Magnificóſque alto jactantem vertice conos
Aëriam *Pinum*, vix has, & pene gravatim,
Sed recipit tamen, atque locum meruere receptæ
Prima ſubit [a] *Corylus* campo, *Nucibúſq*; jocoſum
Velitibus certamen init, ſedet arbore amatâ
Non umbrã captans (dedit umbram cauda) *Sciurus*
Sed ludo indulgens & caſſa putamina ſpargens.

(a) Corylus.

Div

Diva refert, senibus non expugnabile pomum
Cernitis, abstineas Frater *Silene* monebo.
Sed multùm innocuis puerorum lusibus aptum
Et gratam malis non pubescentibus escam.
At vos, ô Pueri, jam jam vernante calore
Ocyus abjicitote *Nuces*; odêre Puellæ:
Respuit, ac spargi jubet oblectamina poscens
Seria, & intentus Ludis majoribus *Hymen*.
Bacchus ad hoc, Pueris ô germina digna Patronis,

1. *Credo pueros olim non tantùm* *glandibus sed & omnium generum* *ibus lusisse solitos, & Ocellata qui-* Augustum *cum pueris minutis lu-* *solitum laxandi animi gratiâ re-* Suetonius, *aliqui has nuces a-* *llanas, alii amygdalas*, Alexander Alex. *ingeniosissimè, Persicorum* *a, propter innumera eorum fora-* *na & quasi Ocellos interpretatur.* alechamp. *certè fallitur, qui per* *ellata intelligit genus optimum Ju-* *ndium quod Persicon & Basilicon* cat, Plin. L. 14. 22. *Quod eâ* *quit) parte qu barbatæ suæ cuti* *hæret, cùm avelluntur, oculi figura* *lineata conspiciatur, nec id in ullâ* *Nuce appareat. Sed verba* Sue- nii *sunt, Talis, aut Ocellatis nu-* *búsque ludebat. Quod idem esset* *hâc interpretatione acsi dixisset,* *uglandibus, Juglandibúsque lude-* *t, sed rectè dici potest Persicorum* *ucleis nucibúsque ludebat. Non in-* *tias ibo doctissimum* Causab. *cùm* *ellata globulos lapideos aut eburneos* *tat esse (nostrates pueri appellant,* Bounding-stones, & *nullus adhuc frequentior ludus est puerilis) conje-ctura niti probabili, sed nec altera est improbabilis. Omne genus igitur Nuces die nuptiarum Sponsus vel spargebat, vel concubinis suis (ut innuit* Catullus *in* Epithal. Jul. & Mall.) *spargendas dabat, ut significaret se puerilibus omnibus oblectamentis renunciare, eáque in posterum facere velle.*

——Nucibus facimus quæcunque relictis.

(*Ut ait* Perf.) *Hanc enim veram hujus moris esse causam arbitror, non eas quas memorat,* Plin. (*dicens, Quæ causa eas nuptiis fecit religiosas, tot modis fœtu munito, quod est verisimilius quàm quà calendo tripudium sonúmve faciant*) *neque illas quas ex* Varrone *citat* Servius, *ut strepitu puerorum nuces rapientium puellæ vox virginitatem amittentis obrueretur, aut denique ut Jovis omine (cui sacræ sunt Nuces) matrimonium celebraretur.*

2 Quæ *Vites* odio nostras fugiúntque fugántque!
Gingivis ô poma tuis dignissima quondam,
Simia, ridiculè turpes agitantia rugas!
Sobria subridens *Pallas*, Mirabimur, infert,
3 Has inimicitias, *Corylos* odisse Venena
Omnia si certum est? Illarum plus mihi multò
Admirandus amor, quo vel tellure sub alta
4 Thesauros malè securos scrutantur avaræ.
En ut Sceptra tenens *Coryli* divina potentis
Progreditur Vates, oculísque errantibus auri
Rimatur nequicquam obscura cubilia tecti
Venator; sed enim *Prædæ* nota aura propinquæ
Afflat, ut *extremæ suspensa cacumina Virgæ*,
(Dulcis odor Lucri facit ipso in stipite Sensum.)

2. Néve inter Corylos vitem sere——
Virg. Georg. 2. *Et paulò post*,
—Cornu ductus stabit sacer Hircus ad aram,
Pinguiáque in verubus torrebimus exta Colurnis.

Quòd non solùm Hircus sed & Corylus nocent vitibus. Ex illo Plin. *Vites odit Corylus, & ni procul absit, tristis & ægra est.*

3. *Avellanarum nucleos Venenis resistere venenatorúmque ictibus testatur*, Gal. L. 7. Simplic. Medic.

4. *Metallicorum experientiâ compertum est, tantam cum metallis Coryli arborem sympathiam habere, ut si illius virga per loca ubi metalla lateant, rectà deferatur, illicò flectatur in absconditi metalli indicium.* Ba[...] P. *Faciunt ex Coryli sylvestris bi*[...] *surculo virgulam quâ metalla scr*[...] *tantur.* Schrodr. *hanc Virgulam* [...] *vinam vocant. Memini me vid*[...] *quosdam, quos nunc Virtuosos voc*[...] *mos est, cùm in ludo Litterario We*[...] *monasterii puer agerem, qui hanc Vi*[...] *gulam per omnes Ecclesiæ Collegiiq*[...] *partes ingentium Thesaurorum reperiendorum spe, & impetratâ ab ipso R*[...] *ge veniâ circumtulerunt, multisq; in*[...] *cis terram effoderunt. indiciis nes*[...] *quibus decepti, sed post universi tr*[...] *laborem irritum, ab ipsis pueris irr*[...] *discesserunt. Habet tamen adh*[...] *magnam autoritatem hoc genus div*[...] *nationis.*

Ill

Illa tremens, fortísque sacro Magnete metalli
Percita, ad amplexus properè se inclinat amatos,
Desígnátque locum, & Vatem spe divite complet.
Quid mirum, si tanta premunt miracula mentem
Humanam, densâque vagam caligine volvunt?
Me, me ipsam certè cogunt dubitare, *Cerebro*
Prognatum *Jovis*, & nutritum Numen *Athenis*;
Tu causam, tu pande (potes nam solus) *Apollo*,
Nos Hominum turbâ, nobis *Tu* doctior ipsis.
Dixerat, at tanto infœlix Ænigmate *Phœbus*
Æstuat irretitus, & errat cæcus in arcto.
Nunc *Animam Mundi*, nunc commovet *Entelecheian*,
Sympathiámque, *Atomósq;* vagas, *Fermentáq;* turbat,
Credas nigra suis *Oracula* fundere *Delphis*:
Ridet anhelantem Genitor, sibi *Jupiter* uni
Ista reservari gaudens, Hominésque Deósque
Naturæ nodos, & inextricabile textum
Materiæ, Mundique sui secreta latere.
Subsequitur *Corylos*, Horti licèt incola rarò
5 [b] *Castanea*, & latè sylvestrem porrigit umbram,
Ferre Nuces quicunque favent, sed qui minùs æqui
Glandes ferre volunt; riserunt vilia Divi
Tergeminis munita armis, *Cataphractáque poma*.

(*b*) Castanea.

5. *Nuces vocamus & Castaneas, quanquam accomodatiores glandium generi, Arm tum iis echinato calyce vallum, mirumque vilissima quæ tanta occultaverit cura naturæ.* ——— *apud Græcos Sardianos balanos appellant*, &c. Plin. 15. 23. *A Castanâ Magnesiæ, vel ut quidam volunt, Apuliæ propè Tarentum, oppido nomen obtinent.*

6 *Lintea* prima illi *Lorica*, ſed apta duellis,
Undantem arcanâ ſiſtens virtute cruorem;
Proxima de ligno ſolido fabrefacta levíque ;
Tertia non tantùm defendere nata, ſed hoſtem
Vulnerat, & longè telis extantibus horret.
Vix, puto, majores moviſſet & ipſe cachinnos,
Therſites Clypeo *Ajacis* ſeptemplice tectus.
At ſua tutatur formæ reverentia [c] *Pinum*,
Illa caput celſum nubes rigat inter aquoſas.
Sacráque jactatrix inciſa in cortice verba
7 *Virgiliana* gerit, Pulcherrima *Pinus* in horto.
8 *Pan* Deus agnoſcit venientem, ultróque ſalutat
Pinifero capite innutans, & tempora blandus
Cornibus ac foliis vallata inclinat acutis.
9 *Neptunus* feciſſet idem ſi fortè fuiſſet
Præſens, nec tantos illi invidiſſet honores

(*c*) Pinus.

6. *Præter membranam rubram cortici ac carni intercedentem nihil officinis exhibent ; illa Membrana ſiſtit valenter immodicos alvi fluores, & ſanguinis rejectiones in vino auſtero ſumpta.* Schrodr.

7. Fraxinus in ſylvis pulcherrima, Pinus in hortis. *Virg.Ecl.*

8. ——Arcadio Pinus amata Deo. *Propert.*

—— Pan
Pinea ſemiferi capitis velamina quaſſans. *Lucret.*

9. *Omnium Iſthmorum celeberrimus Corinthiacus, triginta ſex ſtadia latus inter Ægæum & Ionium mare. Hìc Neptunus cognomento Iſthmius, Templum habuit luco Pineo circumcluſum, prope quem Ludi Iſthmii celebrabantur, à Siſypho Corinthiorum Rege primùm in honorem Melicertæ inſtituti, poſtea diu intermiſſi, à Theſeo reſtituebantur, & ab illo, Neptuno conſecrabantur ; Victorum Corona Pinea præmium, vel propter commoditatem vicini illius luci Pinei, eidem Neptuno dedicati, vel quòd ex pinu plerumque tunc temporis navigia fiebant, ideóque exiſtimabatur illa Arbor Maris eſſe Deo gratiſſima.*

—— Dat utile lignum
——Navigiis Pinus. *Virg.*

Isthmiacam ornanti sacris *Trieterida* sertis
Victorésque coronanti, plausúsque moventi,
Quos Pater ipse mari gaudens audiret utroque.
Non illam immeritò colit, & sibi vindicat unam
Neptunus, plantarum aliàs non magnus amator:
Illa solo stabili & natali colle relicto
(Quo ventosa diù jactato vertice bella
Prælusit juvenis) Montes habitare marinos
Gaudet, & æquoreis occurrere nuda procellis:
O frustrà generi Plantarum Hominúmque negatas
Disclusásque solo & donatas Piscibus undas!
Naturæ superant *Ars* atque *Industria* leges,
Arboribúsque Virísque fit altera Patria Pontus.
[o]At *Cybelæ* ante omnes stat grata in Montibus Idæ,
Matri Turrigeræ turriti verticis Arbor;
Nunc formosa Arbor, sed formosissimus olim
Dilectúsque Deæ Puer; infœlicia testæ

10. Grata Deûm Matri siquidem Cybeleius Atys,
Exuit hâc hominem, truncóque induruit illo. *Ovid.* 10. Met.
Poma sumus Cybeles——— *Mart.*
ys formosissimus & charissimus Cybelæ puer, cum per mare Phrygium navigaret, ad Flumen Gallum usque rveniisse memoratur, ejúsque potu d insaniam versus, testes sibi ampuavisse silice, vel testâ,
Mollia qui ruptâ secuit genitalia testâ. *Juven.*
éque Cybelæ consecravisse, unde omes post eum Deæ antistites, Castrati, Galliique appellati sunt. Multis aliis tiam modis hæc fabula refertur, quos non est operæ precium commemorare. Vide Catulli *carmen de Berecynthia & Aty. Cybele autem (per quam Tellurem intelligunt) & Mater Idæa, aut Berecynthia, & Mater Magna, & Mater Deorum dicitur, turritámque coronam gestare, quòd Terra quasi coronetur urbibus.*
Alma parens Idæa Deûm cui Dindyma cordi
Turrigeræque urbes.——— *Virg.*
Turrigerámque petit Cybelem ——— *Claud. Id.*
———& pronas intendit ad oscula Turres.
Et sæpe alibi venustissimum hæ Turres usum illi præbent.

Vulnera nunc damnat ſapiens caſtóſque furores,
11 Nunc *Venerem* nucleis fovet irritátque morantem,
Et tibi jucundas tædas, *Hymenææ*, miniſtrat.
12 Aſt Iâ, cui tædas de Spinâ præparat Albâ
Jam pater (Alba faces tribuit tum Spina jugales)
Non jam deſponſata Viro, pro, *regia Virgo*,
Non jam Semiviro, longam proh Conjuge *Pinum*
Optato amplectens, vano intabeſcit amore.
Rivalem priùs at ſociam nunc denique luctûs,
Indurat teneram trunco miſerata *Cybelle*,
Et jubet eſſe *Nucem* : fit [d] *Amygdalus*; inficit ipſum
Perpetuus fructum, remanétque doloris Amaror.
At * Soror (hæc miſeræ comes) evaneſcere vultus
Ut videt humanos, paulatímque ora ſubire
Lignea, creſcentem librum retinere laborat,
Sed ſtupet obductam ſimili ſe cortice cernens.

(*d*) **Amygdalus Amara.** (*) **Dulcis.**

11. *Nucleorum uſus præcipuus eſt in Phthyſi (quia nutriunt benè) tuſsi, ſtranguriâ atque acrimoniâ urinæ mitigandâ, ſegnem excitant Venerem, ulcera renum mundificant.* Schrodr.

Tædæ Nuptiales ex Spinâ albâ primùm, deinde ex Pinu factitatæ ſunt. Res notiſsima, ſuperſedeo exemplis.

12. *Iâ, Midæ Regis filia deſponſata Aty, ſponſo ſuo in arborem converſo, ipſa ſe interfecit, miſerata Cybele corpus in Amygdalum amaram transformavit ; refert hæc* Arnobius, *cætera de Sorore ejus mihi ſubtexere placuit, & quidni liceat? Comitatur & alia Fabula hanc arborem, Phyllida Demophoontis, viro ultra promiſſum tempus abſente, correptam amoris impatientiâ laqueo vitam finiviſſe, & in Amygdalum converſam fuiſſe, ſed ſine foliis, Demophoonta reverſum truncum ejus amplexū eſſe, illam autem ſenſiſſe adventum viri, & gaudio folia emiſiſſe ; ab ejus nomine tum demum* φύλλα *dicta, cùm autē* πέταλα *dicerentur.*

Omnia

Omnia par nisi quod mæror subdulcia Poma
Lenior effecit, nullóque admixtus amore;
Mitior his multùm virtus, operosior illis.
Nec tantùm semel hæc habitandam se dedit Arbor
Inque pios ramos truncúmque recepit Amantes:
Induit hanc etiam, & vitâ meliore renata est.
Heu nimiùm pactos menses numerare severa,
Impatiénsque viri *Phyllis Rhodophéia* lenti,
Fronde novâ laceros crines & caudice longo
Extentam informi letho mutata figuram.
3 *Phyllis* abit pudibunda, *Ceres* perlustrat euntem
Sollicitè, fœtúque videns gemmascere multo
Spem Dea venturi locupletem præcipit anni.
Succedunt solidis [c] *Pistacia* densa racemis,
4 Laudatámque ferunt victis *Serpentibus* escam.
Sed venit, ecce, ingens multúmq; potentior arbos,

(c) Pistacium.

13. Contemplator item cum se
Nux plurima sylvis
Induet in florem & ramos curvabit olentes,
Si superant fœtus pariter frumenta sequentur,
Magnáq; cum magno veniet tritura calore.
Virg. Georg. 1.
Nucem, Amygdalum hoc in loco omnes interpretantur.

14. *In Nucum genere Pistacia nota, prodesse adversus serpentium traduntur morsus & potu & cibo.* Plin. L. 13. 5. *Nux Persiæ, Syriæ, Ægypto familiarissima, sed & in Græciâ quoque atque Italiâ crescens, hìc etiam vivere non recusat, sed neque fructum fert neque Florem.*

15 Quam dixere *Nucem* Mortales, Numina [f] *Glandem*
At *Glandem Jovis*, hic nullum non nomen honesta
Additus; *Ambrosiámque* Hominum si forte vocassent
Laudassent minùs; haud equidem reor absq; Deo
Consilio hæc *Capitis* nux est sortita *figuram*, (rum
16 Nec *Canyan* Græci frustrà dixêre diserti.
Illam callosas imitantem anfractibus undas
Innumeris, gyrósque voluminâque alba Cerebri,
Investit tunicâ *Meninx* bombycina molli;
Atque abducta super bifidâ consuta carinâ
Lignea defendit solido *Calvaria* claustro:
Nec satis hoc, viridis tegitur post omnia pulchro
Orbe Pericranii, Decus est Tutamine in ipso.
Néve parum liquidè cognatio sacra probetur
Cum Capite humano, minimámve calumnia rimam
17 Inveniat, Crines parit atque alit illa, memórque
Vel sua quam turpis fuerit sine frondibus Arbor,
Non sinit esse homines inhonesto vertice calvos.

(*f*) Juglans.

15. *Homerico more loquendi, qui alia rebus apud homines, alia apud Deos nomina assignat. Itaque Nux simpliciter, tanquam Nucum maxima (est enim, ut ait* Plin. *pineis minor universitate, sed proportione amplior nucleo ab hominibus appelletur, à Diis (si Diis placet) Juglans, hoc est,* Διὸς Βάλανος *Jovis Glans.*

16. *A capitis similitudine nomen potiùs deduco quàm à Capitis gravedine (ut* Plin.*) propter odoris gravitatem, mihi quidem (ut pro meipso dicam) gratissimus odor est foliorum, itaque* Macrob. *dicit eam aliquos Juglandem dictam arbitrari, quasi Juvantem Glandem; absit igitur ut nomen Nucis vel à Nocendo vel à Nocte (quod putamina atro colore inficiat) derivemus.*

17. *Putamen combustum tritúmq; in oleo aut vino, infantium capite peruncto, nutrit capillum, & ad alopecias eo sic utuntur.* Plin. 23. 8.

Quàm

Quàm variæ *Juglandis* opes? dat nobile Fabrûm
8 Usibus atque annis non expugnabile Lignum.
9 Illustrat Pictoris opus, cæmentáque firmat,
Dat Mensam, & Mensæ bellaria grata secundæ,
Dat Cœnis *Oleum*, Cœnanti *Lampada* fulvam,
Præcipuè medicum formidatúmque Venenis
Virus habet cunctis; non prodigiosa caninæ
Vincit eam spumæ rabies, non aeris ægri
Circumfusa lues, cœlúmq; furentiáque astra,
Novit, dilectámque habuit, multúmque comedit
Ille Veneniferæ *Mithridates* maximus oræ,
Ille *Venenorum Rector* fortissimus olim.
Heu nimiùm ingratos homines! sortémq; malignam
Infestámque bonis! Virtuti heu invida fata
Arboreæ! his meritis non tantùm pellitur Horto
Nux Jovis Ipsius, sed toto excluditur agro:
Vix illam extremo desertus margine fundus,
Aut lapidosa solo recipit via publica macro.
Omnibus expositam damnis sævísque rapinis,
Hìc miseram bello vexant mutilántque procaci
Immites pueri & vicinia rustica, & omnis
Turba Viatorum, nec cessat *saxeus imber*,

18. *Id.* Plin. *Cariem vetustatèmq; ...dissimè sentit Juglans.*
19. *Nempe oleo è nucleis expresso.*
20. *In ...anctuariis Mithridatis ...ximi Regis devicti* Cn. Pompeius *...enit in peculiari commentario ipsius ...nu compositionem ——— Antidoti è ...abus nucibus siccis, item ficis totidem, & rutæ foliis viginti simul tritis, addito salis grano, & qui hoc jejunus sumat nullum venenum nociturum illo die, Contra rabiosi quoque canis morsus nuclei à jejuno homine commanducati illitiq; præsenti remedio esse dicuntur.* Plin. l. 23. 8.

Nec

Nec malè fœcundos contundere Pertica ramos.
Et jam tota *Nucum* processerat agmine firmo
Turba, *genus durum*, genus insuperabile bello
Dentibus infirmis, superûm sed in ore libenter
(Nec mora) contactæ summis patuêre labellis.
Has inter, pictásque cutim, succóque tumentes,
Molléſque imbelli Malorum corpore gentes,
Poma loco subeunt corio defensa rigenti,
1 Et cognata Nucum populo Dux *Punica* [g] *Malus*.
Non alio *Pomona* magìs vel *Flora* superbit
2 Germine, nec dubitat *Cytini* Rosa verna colori
Cedere, nec vernans Aurora, nec igne Pyropus
Purpureo fulgens, nec coccina gloria Regum,
Nec pudor in pulchro dilectæ Virginis ore.
3 *Junoni* magnæ fructus sacer; Aurea Templi
Stat medio Heræi, *Polycleti* nobile Numen,
Hâc Sceptrum, formosa suæ *Carthaginis* illâ
Poma tenens dextrâ (*Dextra est manus utraq; Divis*)

(g) Malus Punica.

1. *Democritus, aliique Agriculturæ Scriptores, malum punicum inter Nuces reponendum censent, cùm foris duro tegatur cortice, intùs verò habeat quod esui sit, ea Græci* ἀκρόδρυα *vocant.* Plin. *verò inter mala; Mala (inquit) appellamus, quanquam diversi generis Persica & Granata. B. P.*

2. *Ab hoc flore Puniceus color nomen obtinet.* Dioscor. & Galeno L. 6. *Simplic. Cytinus flos est mali punicæ sativæ; Balaustium autem sylvestris flos est:* at Plinio, *Balaustium est utriusque. Cytinus autem rudimentum fructus primum.*

3. *Græci tradunt Heræum Templum à Junonis nomine dictum quam* ἥραν *appellarunt) in Eubœâ memorabile fuisse Junonis simulacro, Polycleti opere, ex ebore atque auro facto, alterâ manu sceptrum, alterâ Malum Punicum gestantis.*

Non

Non equidem indignum pomi tam fertilis orbem
Innumeris Uteríſq;cavum,innumeríſque tumentem
Seminibus *Lucina* fovet; verùm *infera Juno*
Libatum reditus memor abſcidiſſe ſupernos
Odit, & intranti torvos lacrymiſque madentes
Heu nondum placata *Ceres*, avertit ocellos.
Omnia nimirùm conſtringit *Punica*, ſiſtit
Omnia, & *Elyſiis*, ubi non datur exitus, *arvis* :
Aptior haud ulla eſt Arbos; manet ipſa retenta
Et religata tribus ſumptis *Proſerpina* granis.
At ſubito lux flava oculos perſtringere Divûm
Mirantûm, & blandi diſcurrere fulguris aura;
Ditavêre locum ingreſſæ ſplendentibus umbris,

4. *Notum eſt Junonem atque Lu-*
am, eandem fuiſſe, quamque &
na ità vocetur; ſed primò neque
piter aliud à Sole, neque Luna
ud à Junone numen exiſtimatum
. Pluto etiam infernus Jupiter,
oſerpina inferna Juno, dicti ſunt.

5. *Jupiter promiſiſſe Cereri traditur,*
n reſtitutum iri filiam raptam, ſi
hil apud inferos deguſtaſſet; come-
rat autem miſella ſeptem vel tria
ana (nam utrumque, Ovid. *di-*
rſis in locis affirmat) Mali Punicæ.

— Cultis dum ſimplex errat in hortis
Puniceum curvâ decerpſerat arbore pomum,
Sumptáque pallenti ſeptem de cortice grana
Preſſerat ore ſuo — *Metam.* 5.

At in Faſt.

Rapta tribus, dixit, ſolvit jejunia granis,
Punica quæ texto cortice Poma tegunt.

6. *Vix enim quicquam aſtringentius malo Punico; ſiſtunt potu menſes fœminarum, ſanguinis exſcreationes, ventris & ſtomachi ſolutiones, genitalia, ulceráque quacunque in parte manantia. Siccavere etiam ut ſic quoque experirentur, invenerúntq; tuſorum fariná dyſentericos morte revocari, alvum ſiſti.* Plin. *L.* 23. 6.

Heſpe-

7 *Hesperidum* [h] *Citrus*, *Malúsque Nerantia* quondam
Gloria; perpetuis vestitæ frondibus ambæ,
Perpetuo Flore ornatæ, fœtúque tumentes
Perpetuo; germanæ ambæ, sed palluit illas,
8 Hæc auro rubuit saturo; nec *cœlifer Atlas*
Dedignatus erat, qui sydera vertice gestat,
Has stellas plantasse, pedûm ornamenta suorum,
Exiguas, magnæque imitamina parva Coronæ.
Dicitur has muris clausisse & montibus altis,
Multa cavens, nec contentus *Custode Priapo*,
Arboreóque Deo, *vigilem* apposuisse *Draconem*.

(*h*) Malus Citria, & Aurantia.

7 Lemons and Oranges. *Mala Assyria & Medica eadem fuisse genere nata multa sunt eorum genera & diversis in regionibus vald differunt) quæ nunc Citria vocantur, nullus dubito, eáque (cum iis quæ Arantia dicuntur) fuisse Aurea Hesperidum mala Poëtis celebratissima, quanquam* Plin. *asseverat Malum Medicam nisi apud Medas & in Perside nasci nolle, cùm nunc in omnibus calidis regionibus benè proveniant, principatum autem hodiè obtineant Chinensia, Citrus illa ex quâ preciosissimæ veterum mensæ (quanquam & illa è Mauritania, ubi Hesperidum Horti, oriunda) ab hâc longè diversa est & folio sylvestris Cupressus, cùm hæc sit Laurus. Malum Arantiam dictam volunt ab Arantiâ oppido Achaiæ, quod iis pomis abundasse ferunt, accedit* Pausaniæ *autoritas, qui Herculem poma Hesperidum Arantiam primùm transtulisse scribit, alii vocatum hæc Mala Aurantia, Æurantia, Nerantia, Narantia, Arania quasi Ariana, ab Aria Persica regione. Nicandri Scholiastes dicit* Μῆλον ἐστὶ τὸ Μηδικὸν τὸ νεράντζιον

8. *Metam.* 4.
Tempus, Atla, veniet tua quo spoliabitur auro
Arbor, & hunc prædæ titulum Jove natus habebit,
Id metuens solidis pomaria clauserat Atlas
Montibus, & vasto dederat servanda Draconi.

Perſpicite hæc aliis quantum Pomaria præſtent,
Mendicos metuêre vagos pueróſque procaces
Illa, ſed *Alciden* magnum feciſſe Latronem
Hæc meruere ; venit Jove natus ab orbe remoto
Bellator, tantæque viæ tantíque pericli
Poma relaturumers cedem *Citria* dignam :
Nec tamen hic verum prædæ cognoverat uſum
Infœlix preciúmque ſuæ, *Martiſque* peritus
Neſcierat vires Plantarum, & *Appollinis* artes.
Si pomi aurati, monſtroſa venena domantis,
Virtutem Herculeam noſſet, ſuccóſque potentes,
Non illum irato *Centauri* ſanguine miſtum,
Multiplicis virus totum extinxiſſet *Echidnæ*,
Nec trepidam impleſſet furioſis vocibus *Oetam*,
Se tandèm toties victâ, nec iam amplius ullo
Ore renaſcenti, victam indignatus ab Hydrâ.
Inde Tribus numeroſa *Monoſtea* nomine dicta,
Intrat, & has ducit [i] *Ceraſus*, quæ ſedula grates
Et feſtina referre, ſalutat prima Colonum,
Fructiferúmque aperit baccis rutilantibus Annum.

(*i*) Ceraſus.

Media fert triſtes ſuccos tardúmque ſaporem
Felicis Mali, quo non præſentius ullum :
Pocula ſi quando ſævæ infecere Novercæ,
Miſcueruntq; herbas & non innoxia verba,
Auxilium venit, & membris agit atra Venena &c.
Virg. Georg. & in hoc omnes Medici conſentiunt.

10. *Inter prima hoc è pomis colono gratiam annuam refert.* Pl. 15. 25.

Maîus

Maîus egens dapibus, ſed lauto dives amictu,
Miratur, Florémque putat tam præcoque pomu
11 Non ea fœcundos maturo ſole calores
Æſtatíſque dies opperta moratur adultos:
Frigus amat modicum, cultúque tenellula nul
Arva ambuſta pati, aut tellurem cogitur aſſam
12 Invitat fruſtrà *Ægyptus*, *Nilúſque* benignus,
Nilus abundanti ſaturat qui flumine plantas,
Nec madidam tanti mensûm putat eſſe duorum
Luxuriam, ut ſitiat reliquo & miſera æſtuet anno.
Italiam vix læta videt *Romámque* beatam,
Sed ſibi adhuc peregrina & adhuc *Captiva* videtu
13 Scilicet hanc bello captam, *Ceraſunte* ſubactâ,
(Hoc habuit clarum chariſſima patria nomen)
Cum reliquis Ponti gazis & divite prædâ
Tranſtulit *Italicos* victor *Lucullus* in agros;

11. *Septentrione frigidiſque gaudet*, Ib. *Palladius*. *Ceraſus amat cœli ſtatum frigidum, in tepidis regionibus parva provenit.*

12. *In Ægypto nullâ curâ potuêre gigni.* Plin. *Ib.*

13. *Ceraſi ante victoriam L. Luculli non fuere in Italia, ad urbis annum* 680. *Is primum vexit è Ponto, anniſque* 120. *trans Oceanum in Britanniam uſque pervenêre.* Plin. *Ib.* Athenæus *memoriæ prodidit Lucullum debellato Mithridate victorem reverſum primum arborem hanc à Ceraſunte Pontico municipio in Italiam detuliſſe, fructumque gentilitio nomine Ceraſium appellaſſe: veruntamen Diphilus Siphnius vir arte facundiâ celebris, longè vetuſt utpote qui Lyſimachi Regis ſucceſſ Alexandri vixit, Ceraſorum mem Ceraſa, inquiens, bonum ſuccum ant, ſed parùm ſubminiſtrant menti, ſtomacho grata ſunt, & auxiliantur in frigidâ ſumpta, bentiora præſtant, & Mile a urinam pellunt, ſed* Servius *Antiquam è Ceraſo urbe Lucu veheret, Ceraſium erat in Italiâ durum & Cornu appellabatur, poſteà mixto nomine Cornuceraſ eſt vocatum. Nam* Servius *Ceraſium non Ceraſum vocitari cipit.* B. P.

Et pars ipſa fuit non contemnenda Triumphi.
Dicite *Iö Pæan* ventoſo murmure Lætæ
Italides Pomi, ter *Iö*, ter dicite *Pæan* :
Ipſa Triumphantis *Laurus* geſtire videtur
Captivam *Ceraſum* ducens, *Lauróque* ſuperbæ
Plaudere *Romani* Reſpublica nobilis *Horti*.
Nec tu capta dole, ſed ovans comitare Triumphum,
Tu modò, tu *Latiæ* Civis (quid inepta recuſas ?)
Vrbis eris, Domináſque inter numerabere Pomos.
Ejuſdem venêre Tribus gens maxima [k] *Pruni*,
In multas ramoſa domus, varióque colore
4 Diſtinctas ; quarum *Princeps* ab origine mundi
Dicitur ipſius diti regnaſſe *Damaſco*.
Illa quidem *Heſperium* ſerò migravit in orbem
Poſt domitas *Orientis* opes hortóſque beatos,
Jam facilis victu, jam nullo non Jove læta,
Audet *Hyperboreis* radicem figere campis :
Omne ſolum plantæ nimirùm *eſt Patria forti*.
His affine genus, *Malum* cognomine [l] *Præcox*

(*k*) Prunus. (*l*) Armenia. Præcocia.

4. *Ingens turba prunorum, ver-*[...]*lor, nigra, candicans -- Dama-*[...]*na à Syriæ Damaſco cognominata,* [...]*pridem in Italiâ naſcentia, gran-*[...]*e ligno, & exiliore carne, nec un-*[...]*m in rugas ſiccata, quoniam ſoles* [...]*deſunt* Pl. L. 15. 13. *Ubi mi-*[...]*ur paulò poſt Prunorum mentio-*[...] *Catone non eſſe factam, cùm condenda docuerit quadam & ſylve-ſtria, additque, Pruna omnia poſt Catonem cœpiſſe manifeſtum eſt. Da-maſcenis inter omnia principatus, unde noſtratia* (Damaſins) *cogno-minantur, ſed ſoli culpâ ignobiliora. Pruniſque Damaſci ſtipantur cala-thi.* Colum.

Arme-

15 *Armeniúmque* aderat, ſed ſtirpis major in iſtis
Nobilitas apparet, odos generoſior exit.
Ambroſiúſque ſapor perfundens ora Liqueſcit.
Et rubet aſperſo leviter color aureus Oſtro.
16 Sed pœnè *Aſſyrias* ſpernit, nec [m] *Perſica* malis
Invidet *Armeniis*; lanugo ſerica fructum
Molliter inveſtit, caro turgida nectare multo
Eſtur potatúrque ſimul: Properate, fugaci
17 Maturæque dapi quid parcitis? illa reponi
Se vetat; haud unquam convivia craſtina amaru
Vel Florum *Roſa*, vel Pomorum *Perſica Princeps*
Sunt etiam quibus ipſa ſuum pulcherrima nome
18 Dat *Roſa*, conceditque volens [n] *Rhodocina* vocari
Non alienus odor, roſeíque in corpore tractus.

(*m*) Perſica. (*n*) Duracina.

15. *Perſicorum genus in quatuor ſpecies dividemus ſecundùm* Palladii *ſententiam, ſcilicet in* Præcocia, *Armeniaca, Perſica, Duracina,* B. P. *In his earúmque ſubjectis ſpeciebus diſtinguendis magnæ controverſiæ, nec anguſtiis notarum decidendæ, Duas primas ſpecies nos communi nomine appellamus* Abricots, (*à Græco* πρεικόκκιον) 3. Peaches, 4. *Nectorins, quæ puto & Rhodacena & Tuberes & Nuciperſica vocari, quod læv m cuteolam nucum repræſentent. Armeniaca, vel Armenia majora ſunt Præcocibus, Armeniaca ſola odore commendantur.* Plin.

16. *Prunas Damaſcenas, nam Syrium & Aſſyrium idem eſt Poëtis,* Aſſyrio fucatur lana veneno. *Virg.* 1. *Tyrio.*

17. *Pomum innocuum* expeti *ægris, preciúmque ſingulis jam tric nummi fuere, nullius majore, q miremur, quia non aliud fugaci longiſſima namque decerpto bidu ra eſt, cogitque ſe venundari.* Pl 15. 12.

18. *Rhodacena Paulo* c. 81. L *Perſicorum genera ea ſunt quos vocamus,* Auberges, Mirecoto Preſſes, *ſic dicta quòd Roſam ole vel roſeo colore picturata ferè co ciantur, ea fortaſſè Duracina* La *vocarunt ob ſolidam carnis durit cum mollis & tenera ſit in Perſi Armeniis, Præcocibus, & Tuberibus vulgus appellat Peſches Noix.* Da camp. *in* Plin. *ib.*

Illis ſummus honos, ſolidam mandentibus eſcam
Dura ferunt, ſolidíſque fideliter oſſibus hærent.
Hàc ori tenus indulget ſtomachóque calenti
Perſica, deliciis contenta impendere fructum,
Oſſa ſed, & Crines, Flores, Lacrymáſque vel ipſas,
Triſtitiam Luxúmque ſuum pia dedicat omnem
Utilitati hominum ſummæ, morbíſque fugandis;
Pauca *Voluptati* tribuens, ſed multa *Saluti.*

Non ità quæ ſequitur [o] *Cornus*, malè conſulit illa

(o) Cornus.

19. *Perſica vulgò creduntur in patrii venenata naſci, eóque in re fuit* Colum.

Pomis quæ barbara Perſis
Miſerat (ut fama eſt) patriis armata venenis,
nunc expoſiti parvo diſcrimine lethi
(ui verſus mendoſus eſt)
brolios præbent ſuccos oblita nocendi.

Error in ſimilitudine nominum ſea & Perſicæ; quem Plin. *no-* L. 15. 13. *Perſicæ arbores ſerò cum difficultate tranſiêre, ut quæ Rhodo nihil ferant, quod primum Ægypto earum fuerat hoſpitium. ſum eſt, venenata cum cruciatu, Perſis gigni, & pœnarum cauſâ à gibus tranſlata in Ægyptum, â mitigata; id enim de Perſea diligentiores tradunt, quæ in totum alia eſt, myxis rubentibus ſimilis, nec extra Orientem naſci voluit.* Galenus *etiam* L. 2. κατὰ τόπους *affirmat Perſeam à ſe viſam Alexandriæ, arborem proceram mali magnitudine, fructu pyri, noxio in Perſide, veſcâ in Ægypto.*

20. *Flores, Folia ac Nuclei calfac. ſicc. abſterg. Uſus præcipuus Florum in Lumbricis infantum, in alvi Laxatione, meſenterii obſtructione, ſeri purgatione, & Nucleorum in diureticis & Lithontripticis, in obſtructione Hepatis, ardore ſtomachi. Extrinſecus adhibentur crebrò in Emulſionibus capitis dolori dicatis.* Schrodr. *Lacryma Tuſſi, Aſthmati, omnibúſque pulmonum vitiis medetur, & calculoſis utilis.*

21 Humano infœlix generi, *Martisque* satelles
Impia, crudeli dat dura hastilia ligno,
Jure colens sylvæ, indignáque mitibus hortis,
Et Lapidosa ferens poma austerúmque saporem.
It comes huic sylvæ vetus incola p Ziziphus Afra
22 Mitior at baccis; multâ licet aspera spinâ
Pacis amans gaudet Florem præbere Corollis,
Materiem Cytharis præbere epularibus aptam.

(p Ziziphus.

21. Cornelian-berry or Cherry. *Bona bello Cornus.* Virg. *Georg.* 2. *quod ex eâ optima fiebant hastilia.* Id. *Æneid. Volat Itala cornus.*

22. The Jujube Tree *nobis ignota.* Theophr. Παλίκρ@ *Africana, quam ex Loti genere dicit esse.* Galenus *appellare videtur Sericum. Sic describitur à* B. P. *Arbor infra Pruni magnitudinem, caudice retorrido nec satis recto, ramis senticosis, multis aduncis intercalantibus spinis, è quibus surculi præclari, foliosi, spithamæ longitudine exeunt, frondes gerentes utrimque per intervallum impari exortu, lentisci more per cubitum serratas, similes* 3. Diosc. *Rhamno, qui hyeme cum frondibus unà decidunt: Flore muscoso oleæ, sed odorato magis pomo Cornis simili, dulci, primo viridi, ultimò puniceo.*

De Zizipho Pl. *L.* 15. 14. *Æq peregrina sunt Zizipha & Tubera quæ & ipsa non pridem venere in Italiam: Hæc ex Africâ, Illa ex Syria (ubi per hæc intelligere debemus, Zizipha; per Illa. (Poma) Tubera Transpositione non probabili, sed* Plinio *alisque bonis Autoribus ali quandò usurpatâ*) Sextus Papini*quem Consulem vidimus, primus u traque attulit, D. August. novissim temporibus, in castrorum aggeribus sata, baccis similiora quàm malis sed aggeribus præcipuè decora, quo niam & in tecta jam sylva scan dunt. Alibi Ziziphi Flores ad corona menta adhiberi scribit, his odorat similis olearum floribus.* L. 21. 9 *Materies intus colorata est solidáque ideo ex eâ Cytharæ conficiuntur* B. P.

Misit & huc (patriam posses agnoscere fuscam)
23 Corpore nigrantem sitientémque *Africa* [q] *Loton*,
Ecce omnis Superum (quis honor mirabilis iste
24 Arboris ?) assurgit chorus, intrantémque salutat.
Solus at immoto dejecit lumina vultu
Conscius, & quamvìs perfrictâ fronte, *Priapus*,
Quamvìs antè fuit ruber ore, rubescere visus.
Agnovêre Dei nimirum & in *Arbore Loto*
(Omnia Dii norunt, namque hæc immane figurâ
Distant) agnovêre in *Loto Lotida Nympham*.
Nil hominum generi suspectum tale fuisset,
Agnovêre tamen ; fugiens hæc scilicet olim
Hellespontiaci vim Numinis , inscia tantæ
Nequitiæ, & magno nebulonis territa telo,
Dicitur hoc tandem vultus clausisse pudicos
Cortice, nec rigidi *Cuneum* admisisse *Priapi*.

(q) Lotus.

23. *Africa, quâ vergit ad nos, in-gnem arborem Loton gignit, quam ... cant Celtin, & ipsam Italiæ fami-... arem, sed terrâ mutatam. Præci-... ua est circa Syrtes & Nasamonas. Magnitudo quæ pyro, quanquam* ... ornel. Nepos *brevem tradat. In-... suræ in folio crebriores, a ioquin ilicis ... derentur. differentiæ plures eæque ... ximè fructu fiunt. Magnitudo ... c fabæ, color croci sed ante matu-... tatem alius atque alius, sicut in uvâ. ... scitur densus in ramis, myrti modo, ... n ut in Italia Cerasi. Tam dulci ... cibo, ut nomen etiam genti terræq; ... derit , nimis hospitali advenarum oblivione patriæ. Ligno colos niger Ad tibiarum cantus expetitur.* Plin. *vide Lib. 13. cap. 17. & 18. & L. 16. 30. Lotos sive Faba Græca, quam Romæ à suavitate fructus, sylvestris quidem, sed Cerasorum penè naturâ, Loton appellant, &c.*

24. Haud procul à stagno Tyrios imititata colores
In spem baccarum crescebat aquatica Lotos
Lotos in hac Nymphe fugiens obscæna Priapi
Contulerat versos servato nomine vultus.

Ovid M[?]tam. 9.

Non jam Nympha manet, mutatâ nec tamen illa
25 Conditione dolet; *Nymphis longævior Arbos*
Nunc vivit, Puerúmque vocantes *Nestora Quercus*
Ipsa vocat *Pusas*; eadem sub Rege *Quirino*
Fundamenta Urbis, tandémque Incendia *Romæ*
Se jactat vidisse *Nerone* sub Antiquirino,
Non erat illa quidem tanto longùm igne superstes,
Sed simul & flammis & magno saucia luctu
Ante diem infœlix nec fato occumbere questa est;
Nongentos (eheu!) nondum compleverat annos!
26 Nunc quoq; Defunctæ corpus superesse putandum
27 Hinc nullo tacitura ævo sibi Musica fingit (est;
Organa Tibicen, multóque sonantior ore
More Poëtarum auditur post funera *Lotos*.
Vel post mille annos florescit laude recenti
Jugiter, & viret magis, æternumque virescit.

25. *Romæ Lotos in Lucinæ area, anno qua fuit sine Magistratibus 369. urbis æde condita. Incertum ipsa quanto vetustior. Esse quidem vetustiorem non est dubium, cum ab eo luco Lucina nominetur. Hæc nunc circiter annum 450. habet. Antiquior illâ est, sed incerta ejus ætas, quæ Capillata dicitur, quoniam Vestalium Virginum capillus ad eam defertur. Verùm altera Lotos in Vulcanali quod Romulus constituit ex victoriâ de decumîs, æquæva urbi intelligitur, &c.* Plin. *L.* 16. 44. *Duravere (Loti) ad Neronis Principis incendia virides juvenésque ni Princeps ille accelerasset etiam arborum mortem.*

26. *Cariem vetustatémque non sentit Lotos.* Id.

27. Λωτινὸς αὐλός. Athen. 4. Palladius tenero Lotos ab ore sonat *Mart. L.* 8. *Ep.* 51. 1. *Tibia è Loto sed quamobrem Lotus ibi masculini sit generis? Planè magis Latinum esset, Palladia Lotos, sed Græco utitur genere, apud quos dicitur ὁ λωτὸς sicut & alia pauca arborum nomina ὁ κότινος oleaster, ὁ κόμαρος, arbutus, &c.* Ovid. *certè fœmnino utitur.*

——Horrendo Lotos adunca sono. *Fast.* 4.

Tali

Tali (nam magica est certè dulcedo sonorum)
28 Tali dum fuit in vivis dulcedine fructûs
Delenisse homines fertur, Sirenibus olim
Dulciloquis *Lotos*, *Circéque* potentior ipsâ.
Ecce triumphalis venit arbor; Nympha recede;
29 Inclyta [r] *Palma* venit; contempto pondere victrix
Emicat, *Exemplum Virtuti ac Præmia donans.*
Illa quidem Solymis olim Lætissima in agris
Vixit, *Nunniadæ* magni, magníque triumphos
Jessiadæ comitata sacros; Nunc (si benè novi
Arboris ingentes animos fastúmque decorum)
Damnati servire soli dolet Incola dici.
30 *Herculeam* dat *Pisa Oleam*, dant *Laurea Delphi*,
Atque *Apium Nemea*, atque *Isthmos Neptunia Pinum*,

(r) **Palma.**

28. *Inde Syrtis major, in intimo sinu fuit ora Lotophagon.* Plin. L. 5. c. 4. *Huc cùm exploratores misisset Ulysses, dulcedine fructuum capti, redire noluerunt.* Hom. Ὀδυσ. ι.

Τῶν δ' ὅςις λωτοῖο φάγοι μελιηδέα καρπὸν
Οὐκ ἔτ' ἀπαγγεῖλαι πάλιν ἤθελεν, ὐδὲ νέεσθαι,
Α'λλ' αὐτῆ βύλοντο μετ' ἀνδράσι λωτοφάγοισι
Λωτὸν ἐρεπτόμενοι μενέμεν ἰοςοιτε λαθέσθαι.

Unde λωτῦ ἤφαγες, *Proverb. dictum, cùm quis amore alicujus loci captus, ibi se teneat, aliorúmque obliviscatur.*

29. *Ut copia atque fertilitas* (Palmarum) *ita nobilitas in Judæa, nec in tota, sed Hierechunte maximè &c. Judæa inclyta est vel magis palmis.* Plin. *L.* 13. 4.

Arbusto palmarum dives Idume
Luc. Primus Idumæas referam
tibi Mantua palmas. *Virg.*

30. Plutarchum *vide Sympo acôn 8. ubi rationes multas reddit, quamobrem alia alias certamina coronas habeant, palmas verò omnes communiter; quasdam earum versu retuli.*

Sed ſimul & *Palmam* tribuunt Victoribus omnes,
Omnis in hunc *Palmæ* conſentit Mundus honorem,
Et meritò, neque enim eſt *veræ virtutis Imago*
Verior in terris; ſic inviolata decorem
Armati ſemper folii ſempérque virentis,
Servat, non æſtum metuens non frigora Virtus.
Sic oneri fatóque renititur illa prementi,
Fortior aſſurgens, ſic & procera relinquit
Terras, & cœlo pulchrum caput inſerit alto:
31 Sic generi humano varios ſe expendit in uſus
Multiplé xque bonum eſt, generoſo pectora vino
Lætificat, Panem & Bellaria blanda miniſtrat,
Et prodeſſe potens & delectare perita.
32 Sic amat & Virtus; verè atque decenter Amare,
Non minimum eſt Virtutis opus, *Palmámq;* meretur.
33 Non magìs Arſura *Evadne* Capanéa crematum
34 Nec magis *Admetum* dilexit prodiga caſti

31. Strabo *eſt autor, Babylonios carmen decantare ſolitos, quo trecentæ & ſexaginta utilitates palmæ recenſentur. Multas ſanè enumerant,* Zenoph. *in expedit. Cyri;* Dioſcor Plin. *Omnes qui de eä verba faciunt.*

32. *Non ſine maribus gignere fœminas ſponte edito nemore confirmant: circáque ſingulos plures nutare in eum pronas blandioribus comis. Illum erectis hiſpidum, afflatu viſuque ipſo, & pulvere etiam reliquas maritare. Hujus arbore exciſâ viduas poſt ſterileſcere fœminas. Adeóque eſt. Veneris intellectus, ut coitus etiam excogitatus ſit ab hominibus, ex maribus flore ac lanugine, interdum vero tantum pulvere inſperſo fœminis.* Plin. L. 13. 4. *Multa de his mutuæ benevolentiæ ſignis tradunt Multi;* *bellè* Claudian.

Vivunt in Venerem frondes Animiſque viciſſim
Fœlix arbor amat, *(mallem hoc omiſiſſet)*
Nutant ad mutua palmæ
Fœdera.———

33. *Quæ ſe in rogum mariti conjecit.*

34. *Quæ ut vitam Mariti redimeret, ipſa ejus fato morituri vicem ſponte ſubiit.*

Sangui-

Sanguinis *Alceste*, quam fœmina *Palma maritum*
Deperit; inclinat blandos ad basia ramos,
Secretósque petit (mos ille vetustus Amantum)
Complexus, mistísque avidè radicibus hæret.
Cedunt Arma Togæ, victrix concedat (s) *Olivæ*
Palma piæ; bello pacem præstare fatetur
Paciferam gestans *Oleam* Dea bellica *Pallas*: (phum
Hâc Dea magnificum memoratur adepta trium-
Et Numen Noménque suum doctissima doctæ
Imoposuisse Urbi, superûm quæ gloria summa est,
Nam toto laxè regnantes æthere (tanta
Ambitio est) hominum regno de paupere certant,
Hic sonitum agnoscens, magni signúmq; Tridentis
Bellator se fundit Equus de Carcere terræ,
Ille novas efflare levatis naribus auras,
Et quassare jubis undantia colla decoris,
Hinnitúsque sui sonitum exaudire superbit,
Insultátque pedes glomerans natalibus arvis,
Ignotas rerum facies mirásque figuras
Et circumstantûm intrepidus videt ora Deorum.

(s) Olea.

35. *Contentionis inter Neptunum & Minervam de Nomine Athenis imponendo fabula notissima est, sed quid magis incongruum videri potest, quam Equi bellici Neptunum, Olivæ bellicam Minervam autorem extitisse? Puto equidem hanc & plerásque veterum fabulas, non ut multi arbitrantur, ex mysteriis sapientum concinnatas, sed ex fortuitis vulgi rumoribus consarcinatas fuisse.*

At juxtà leviter tellus, percussa potenti
Cuspide *Palladiâ*, rimas agit, emicat altè
Attollítque caput glaucum veneranda comarum
Canitie & pomis ditescens pinguibus Arbor.
Admirata novam plauserunt Numina plantam,
Et benedixerunt, ac tanti muneris autor
Præfertur *Neptune* tibi; fremuere sonorum
Victus *Equus* victúsque *Deus*, sed vímque minásq;
Et strepitum, *Ingenii* vicit Dea, *Pacis* & Arbor.
Salve, *Sancta Arbor*, cujus Lex suscipit ipsa
36 Tanquam hominis curam & noxâ defendit ab omni
Cui furor ipsius (tanta est reverentia) belli
Parcit, & eversis permittit crescere Templis;
37 Non te impune ausus sævâ violare securi
Impius iratâ nimium pietate repulsæ
Ultor *Halirrhotius* patriæ, *Neptunia proles*;
Ille sui infœlix cecidit vertigine teli,
Arbore securâ, relevato quam petit ictu.
Spectavêre Dei casum, errorémque cruentum
Sacrilegæ risêre manus; *Jacet hostis Olivæ.*

36. *Tanta erat apud Athenienses oleæ dignitas, ut siquis aliquam plantam ejus vel subriperet, vel discinderet, in judicium vocaretur, ac pro sacrilego condemnaretur, earúmque culturæ gratiâ Magistratus quidam instituti, cùm Lacedæmones Atheniensem agrum ferro atque igne vastabant, Oleis tantùm parcere solebant, tum veneratione plantæ, tum dirarum metu, quibus Athenienses omnes mortales devovebant, qui oleam violarent; imm & Olevantibus leg... antiquissimam fuisse scribit Plin... Oleam ne stringito neque verberato...* Idem *Oleam polui fas esse negat, ... vel propitiandis numinibus accen... ex eâ altaria.*

37. *Halirrhotius, Neptuni filius, Patrem suum à Minerva in hoc certamine victum indignatus, ... oleam exscindere voluisse dicitur, ... securim in seipsum impegisse, & ... vulnere occubuisse.*

Sic pereant, opto, qui pacis amabile germen
Contemerare volunt, ſed & hæc tam ſacra *Quieti*
Planta, jubet *Bello* ſemper nos eſſe paratos,
Et ſperare vices rerum motúſque futuros:
Enſes illa quidem gaudet ſpectare repoſtos,
Sed poſitos ſapiens rubigine vindicat Enſes.
Illa etiam nudas juvenum celebrare palæſtras,
Lene rudimentum pugnæ; perſundit opimo
Corpora luctantûm ſucco, foliíſque coronat
8Tempora vincentûm. Ne *pacem* diligit illa
Mollitie morum luxúve inducta metúve,
9Ex utero terræ non exit *fortior infans*:
Nil cultoris eget, nec fimum alimentáque poſcit,
Sed gratis fœcunda ſolo pingueſcere macro
Dignatur, cœlos habeat ſoléſque benignos,
Et creſcet quocunque loco; Truncum inſere terræ
(Nec labor) abſciſſum, radices protinus ille
Non ignavus agit, ſéque Arbos ipſa creabit.
0Illa quidem lentè & pedetentim *ſurgit in auras*,

38. *Oleæ honorem Romana Ma-*[...]*ſtas magnum præbuit, turmas e-*[...]*itum Id. Jul. ex eâ coro-*[...]*ndo item minoribus triumphis O-*[...]*ntes. Athenæ quoque victores Oleâ* [...]*onant, Græci verò Oleaſtro Olym-*[...]. Plin. *L.* 15. 4.

39. Contrà non ulla eſt Oleis cultura, *&c. Virg. Georg.* 2.
Quin & caudicibus ſectis (mirabile dictu)
Truditur è ſicco radix Oleagina ligno. *Ib.*

40. Virg. *dicit*———
Prolem tardè creſcentis Olivæ, *&c.* Heſiodus *negavit oleæ ſatorem fructum ex eâ percepiſſe quenquam, tam tarda tunc res erat,* Plin. *At L.* 16. 44. *Firmiſſimæ ad vivendum Oleæ, ut quas durare annis* 200. *inter Autores conveniat. Et Olympiæ Oleaſter ex quo primus Hercules coronatus eſt, & nunc cuſtoditur religiosè. Athenis quoque Olea durare traditur in certamine edita à Minervâ. Vivacem Olivam.* Virg. *vocat.*

Sed

Sed validâ & multùm fœcundâ ætate virili,
Sed ſemper viride & longùm durante ſenectâ,
Creſcentis tardè compenſat damna Juventæ.
41 Ah benè conſtituit *Naturæ provida Cura*,
Utilis ut mundo foret & vitalis *Olivi*
Proventus facilis vulgóque parabilis uſus.
Ille liquor fœlix aſſumptus & intus & extrà,
Dat formam & robur membris habilémq; vigorem
42 Levigat ille vias, rivo polit aſpera pingui,
Vulnera pacifico componit hiantia ſucco:
Ille dapem agreſtum miſeratus condit egenam,
Et præſtare epulis Regum facit additus *Herbam*;
Siſtit Pictorum fugitivos ille colores,
Et brevibus Tabulis ſtatuarum tempora donat;
Ille ſuæ ſtudiis accommodat apta *Minervæ*
Lumina nocturnis; & vitam ac ſecula ſperent,
Non niſi *Palladiam* redolentes Lampada Chartæ.
O utinam noſtræ!
Jure igitur cunctos meritóque ſupernatat ille,
Conjugia (ut par eſt) ignobiliora recuſans,
Perfectus, plenúſque ſui, caſtiſſimus Humor.
Jure ſacerdotes caſto, Regéſque potenti,
Et docto Vates ſacrans perfudit *Olivo*
Optima ſacrorum quondam *Judæa* magiſtra.

41. *Oleo noluit parci natura, fecitque ex neceſſitate promiſcuum & vulgò.* Plin.

42. *In patriâ meâ Weſtphaliâ uſitatiſſimum eſt vulneratis quotidie exhibere oleum olivarum cum cerevi[ſiâ] calidâ, quo adeo largè utuntur u[t] ſudor oleum redoleat.* Schrodr. O[leum] *vulnerarium eſt. Ib.*

Talis

Talis erat, tales quaſſavit vertice fructus
Diſcedens *Olea*, ac ramum decerpſit eunti
Læta triumphalem, & cinxit ſua tempora *Pallas*.
Succeſsêre aliæ gentes; *Polyoſtea* primùm,
Meſpilus, & fructum putrem ambitioſa coronat.
Pulchra venit Divæ [u] *Myrtus* gratiſſima pulchræ;
Adventantem imber dulcis prænunciat auræ,
Et blando ſuperûm nares titillat odore.
Ornet ſanguineos *Laurus Phœbæa* triumphos,
Myrtus amat faciles paucíque cruoris honores,
Contenta eſt molles comitari *Myrtus* Ovantes.
Quiſquis amat, *Paphiâ* cingat ſua tempora *Myrto*,
Cingat, Iö, fidenter, Ovantíſque occupet Omen.

(t) Meſpilus. (u) Myrtus.

3. Medlar. *Angl. foliaceis* ...*buſdam quaſi fimbriis caput po*... *in coronæ modum redimitur.*

4. Formoſæ Myrtus Veneri ———— *Virg.*
—Solido Paphiæ de robore Myrtus.
& *amatores in Elyſio*,
———— Myrtea circùm
Sylva tegit ————
& *Venus Murtia, à Myrto cognominata creditur. Bellicis quoque rebus inſervit (Myrtus) triumphiſq; de Sabinis Poſth. Tubertus in Conſulatu (qui primus omnium ovans urbem ingreſſus eſt, quoniam rem leviter ſine cruore geſſerat) Myrto Veneris Victricis coronatus inceſſit. Optabilémque arborem etiam hoſtibus fecit. Hæc poſteà Ovantium fuit corona.* Plin. L. 15.29.

45 Gentis

45 *Gentis Hyperphlææ* post hanc [x] *Malúsq;* [y] *Pyrúsq*
Illustres venêre Domus, numeróque potentes.
Non illas aspernatur vel *Citria* Regum
Mensa superborum, non aspernantur & illæ
Vel tripedes inopum mensas, & terrea vasa.
Subsidium vitæ, luxúsque paratus egenæ,
Et non ullius desertrix copia Mensis.
Hinc sibi vina parant gentes quas igne remotus
Languidiore fovet non vitibus æquus *Apollo.*
Principis illa quidem munúsque vicémq; liquoris
Non indigna ferunt; sic curas illa metúsque
Pauperiémque domant, sic lætitiisque jocisque
Spéq; novâ, & liquido perfundunt lumine Venas,
Et pulchrum accendunt *Veneris Martisq;* furores.
Hoc contenta mero lætùm *Normannia* degit,
Vicináſque tuens *Gallorum* haud invidet uvas.
Agmine discedunt longo *Malique Pyrique*
Omnigenæ, Sylvam credas migrare vetustam,
Tantus erat populus: *Pomona* abeuntibus illis
Annuit arridens; sed linguam sannio *Bacchus*
Exerit, *auriculas* digitis imitatus *Aselli.*

(*x*) Malus. (*y*) Pyrus.

45. *Cur Empedocles dixerit* ὑπέρφλοια μῆλα, *ambigit* Plutarchus, *cùm Philosophus non casu Epitheta apponat. Grammatici dicunt ob vigorem, & esse quosdam de Græcis qui Phloo Baccho sacrificent; quoniam ex omnibus fructibus in malo maximè vigor & viror permanet: vel cùm alii fructus foris cortice ambiant (is enim Φλοιὸς est) i. e. tegm... in superficie habeant, solus mali c... tex intùs est glutinosa & pinguis t... nica, qua semen continetur; id ... quod esui foris est circa eam circum... positum,* ὑπέρφλοιον, *i. e. ext... corticem situm.* B. P.

46 S

Se negat his comitem miſcere *Cydonia* [z] *Malus*,
Sola venit; magnos populari indulſit honores
Jupiter ipſe ſuæ; grato perfudit odore,
Depinxítque auro & molli lanugine texit.
Hæc bene cocta *Jovi* dantes conditáque melle
Vagitum infantis pacantia poma protervi,
Cretenſes memorant *Nymphas Melimela* vocâſſe;
Nunc etiam *Melimelorum* (ſi credere fas eſt)
Non pudet *Ambroſiâ ſaturum* meminiſſe *Tonantem*.
Enumerare omnes longum eſt; tota agmina clau-
Multa *Gigartophoræ* celeberrima nomina *gentis* (dũt
Nobilitate potentis, & Horto ditis & Agro.
Berberin, & *Criſpam* ſpinis horrentibus *Uvam*,
Et *Ribem* exiguis *Vitem* ſimulare racemis

(z) Malus Cydonia.

. *Mala quæ vocamus* Cotonea, *Græci* Cydonia, *ex Cretâ Inſ. ad-* . Plin. *Plura eorum genera*, *ſomela, Struthia*, Plin. *Addit* m. *Muſlea*. Virg. *appellat Cana* ,
e ego cana legam tenerâ lanu-
gine mala.
Cydonia Dioſcor. *parva, rotun-* *dorata*, Pommes coin. *Ex qui-* *Genuenſes ſuum delicatiſſimum* *iatum parant*, *Struthia vero* *a, ſed minus utilia, vulgo* Poi- oin. Dalech. *utrumque Angl.* nce. *Melimela*, *quidam Mu-* *interpretantur, eadémque eſſe*, *quæ*, D. Johannis *Mala vocantur*; *i. e.* Junetins *Angl. Alii aliter. Præ-* *dulcia fuiſſe Conſtat.*

Infanti Melimela dato ——— ——
Mart. *Qui & melle condita Cydo-* *nia, Melimela vocat in Zeniis.*

Si tibi Cecropio ſaturata Cydo-
nia melle
Ponentur, dicas hæc Melime-
la licet.

47 Γιγαρτὸν. *Vinaceum*, *i. e.* *Minutum oſsiculum in Acino uvæ* *propriè, ſed & aliis ejuſmodi granulis* *attribuitur.*

48. *I e.* Barberries, Goosberries, Currants, Rasberries.

Gauden-

49 Gaudentem, *Idæáſque Rubos*, *Hybernáque* Fraga,
Plebeiáſque domus alias mihi omittere fas ſit.
Non ità fas *Morum*, & *Ficum*, divináque *Vitis*
Germina, Militiæ veteris fortiſſima *Poma*;
Et nunc ſpes tanti certaminis ultima reſtant.
50 Se cautè ſapiens infert ac provida [a] *Morus*,
Explorat cœlos, & vertice ſuſpicit alto
Quod teneat Signum *Phœbus* cœleſte, fidéque
Præteriítne bonâ, nec poſſit Bruma reverti,
Non fructum aut frondes dubio expoſitura calori
Ergo diù ſuccum tenet in ſtatione paratum
Atque exire vetat, niſi *Teſſera* detur *Adulti*
Moribus incertis Anni non credula Verni.
Sed reparat tandèm geminata induſtria tardæ
Damna moræ; ſignóque dato, ruit omnibus acer
Nodorum portis, frangítque repagula Succus.
Dat ſtrepitum erumpens, magno turbante tumult

(a) Morus.

49. Hybernáqne Fraga. *Fructus Arbuti*, *Angl.* Strawberry-Tree, *i.e. Arbor fraga ferens. Aliud corpus est terrestribus Fragis, aliud congeneri eorum Unedoni, quod ſolum pomum ſimile fructui terræ gignitur. Arbor ipſa fruticoſa, fructus anno matureſcit, pariter floret ſubnaſcens & prior colligitur. Mas ſit, an fœmina sterilis, inter Autores non convenit. Pomum inhonorum, ut cui nomen ex argumento ſit unum tantum edendi, duobus tamen hoc nominibus appellant Græci, Comarum, & Mema lum, quo apparet totidem eſſe gen & apud nos. Alio nomine Arbu vocatur.* Plin.15.24.

50. *Serotino quadam germin florent, maturántque celeriter, Morus, quæ noviſsima urbanan germinat, nec niſi exacto frigore, id dicta ſapientiſsima arborum: cum cœpit, in tantū univerſa ger natio erumpit, ut unâ nocte per etiam cum ſtrepitu.* Plin.16.25.

Gemmaru

Gemmarum studio properantûm densa caterva:
Nec duo prætereunt menses, & purpura *Morum*
Nobilis infecit dibaphum, non sanguine vili
Purpura *Concharum*, sed *Amantum* tincta *duorum*,
Est precium & foliis tamen ipsis majus, & usus
Nobilior Fructu; benè contemplare colorem,
Materiam & formam folii, *vulgaria* dices
Omnia, sed nec tu *Formæ* nec crede *Colori*;
Ornamenta vides regalis maxima luxûs,
Vestimenta vides turbæ mollissima mollis,
His foliis induta ferocit fœmina dives.
Nativóque minùs fidit vel pulchra decori,
Has robusta terunt umbellas membra virorum,
Lascivítque hominum ridenda superbia gestans
Vermiculo (miserum!) contextas paupere frondes.
Talis erat *Morus*; sed quis miracula [b] *Fici*
Dicere, vel genera ipsius vel nomina possit?
Innumeráſque potestates varióſque triumphos?
Salve *magna Ceres*, tantæ sacra Arboris autor!
Tu *Frugum Legúmque datrix*, te vindice, Vita

(*b*) Ficus.

...1. Pyrami & Thisbes. Fab. ...atiss

...2. Pausanias in Atticâ primam ...editam tradit prope Cephyssum, Phytalus, Cererem hospitio benignè ...iens, hospitalitatis præmium Fi... arborem à Deâ dono accepit.

...ιϑα ἤ ἄν ξ ἥρως Φύταλος
ποτὲ δέξατο σεμνὴν
Δημήτεραν ὅτε πρῶτος ὀπώρας
καρπὸν ἔφηνεν,
Ἣν ἱερὰν συκῆν θνητῶν γένος
ἐξονομάζει
Ἐξ οὗ δὴ τιμὰς Φυτάλου γένος
ἔσχεν ἀγήρως.

Exuit,

Exuit & Victum & Mores humana ferinos.
Et *Pacem Panémque* habuit; Quid quærimus ultrà
Hoc satiare famem didicit Natura modestam.
Plus tamen indulges, & gratificata palato,
Mellea lactantis tribuisti fercula pomi.
Pauperibus faciles epulas, nec suavius illis
Mensa tamen quicquam damnosa voravit *Apicî.*
Hâc *Phytalum* donasse *Ceres* primùm arbore fertur
53 Hospita grata pium, & Frumentis poma scatere
Innumeris jussit, testata in munere Numen.
Nec tamen huic plantæ frugalis Diva decorem
Ullius adjunxit Floris, risúmve severa
Permisit vernum: Lasciva hæc gaudia, dixit,
Gloriolæque habeant vexilla fugacia vanæ;
Germina pulvillis Horti recubantia pictis,
Quæ se prostituunt oculis meretricia cunctis,
Nec metuêre manus hominum narésque salaces.
Nil opus his *Nugis*; fructu satìs Arbor honesta est
Ista suo, cultúque viget Matrona modesto;
Fertilitatem amat; & solido de stipite pomum
Trudit agens studio sobolis festina creandæ
54 *Grossorum* miseros, heu, passa frequenter abortus;
Lacte tumet, munus gestit Nutricis obire.
55 Quis tibi, *Fice*, neget gratæ præconia vocis,
Quàm labefactatam recreas, totúmque reclu

53. *Maturis Frumenta insunt.* Plin.

54. *In Ficis mirabiles sunt abortus, qui nunquam maturescunt.* Id.

55. *De his atque aliis Fici virtutibus, vide* Plin. *fusè tractantem,* 23.7.

Prætereuntis iter? ſcabroſa atque aſpera lævas,
Obſtructáſque vias aperis ſpirabilis auræ,
Pulmonúmque reples ventis vitalibus *Utres*,
Nec Vocem emendas fruſtrà, reſerata ſed Auris
Per te porta patet; venientémque accipit intrò.
Ulcera tu purgas ſentinâ ſordida putri,
Emolliſque feros, fomentum mite, tumores.
Gangrænam & *Lepram*, Serpentũ maxima Monſtra,
Et *Lichena* domas, & luctificum *Cacoëthes*,
Panóſque, *Strumáſque*, gravéſque *Parotidas*, & quæ
Deformant nitidum *Myrmecia* corporis æquor.
Te *Podagræ* fugiunt, tibi aquoſus detumet *Hydrops*,
Singula quid referam? tu cunctis magna Venenis
Bellatrix (comites *Rutam* modò nacta Nucémque)
Non metuis terræ concurrere cominùs *Afræ*,
Non metuis toto graſſantes aëre morbos
Siſtere, & Aſtrorum cæcis te opponere telis.
Unde ea vis animæ viridis? quæ tanta poteſtas?
Non ipſum metuit *Ficus* ſecura Tonantem.
Fulguris illa vias horrendâ luce coruſcas,

56. *Lichen*, *Impetigo*, (Ring-orm, Tetter) *Cacoethes*, *ulcus* [ma]lignum. *Panus*, *tumor*, Φῦμα, [in] *quo quiddam puſtulæ ineſt cum do*[lore] & *diſtentione vehementi*. *Strumæ* [K]ings Evill) *ſcrophulæ*. *Parotis*, [ab]*ceſſus genus quod ſub auribus ori*[ri ſ]*olet*. *Myrmecia verrucæ formica*[ru]m *more pungentes*.

57. Plutarchus *inter alia admiranda Fici, nempe cicurari Tauros indomitos ei alligatos, tenereſcere carnes animalium quæ in ea pependerint*, &c. *addit, neque de cælo unquam tactam eſſe Ficum, & inepti mendacii rationem reddit ineptiorem, Amaritudini hoc acceptum referens, cujuſmodi res non attingunt, ſcilicet fulmina, ut neq; Vitulum Marinum, neque Hyænam*.

Eječtásque *Jovi* ſacras in turbine Sylvas,
Succuſſos Montes, nutantia Templa Deorum
Aſpicit, attonitique ſonora pericula Mundi,
Intrepida, & nullâ motis formidine ramis.
Euhoë *Bacche!* venit tandèm dulciſſima [c] *Vitis!*
Euhoë *Bacche* venit! venit *Ebria*, Euhoë *Bacche!*
Stare nequit, ſuſtentat eam robuſtior, Ecce,
Labentémque tenet Conjux! Euge *Ebria Vitis!*
Ut te amo, complečtórque libens, cariſſima planta
Da mihi te plenam ſucci, uberibúſque tumentem
Nečtareis; da te facilem; non *oſcula* tantùm
Sumere, nec *ſuprema* ſat eſt mihi tingere *labra*,
Interiùs, *totóque* frui te *corpore* fas ſit,
Et penetrem fœlix fundum *Urinator* ad imum,
Et me mellifluo madida obruat amne voluptas.
Quis Deus, ô, quis me pronepotem nobilis *Orphei*
(Degenerē quamvìs inopémque, heu, laudis avitæ
Sed redimitū Hederâ tamen, & non vana furentē
58 Collibus *Iſmariis* ſiſtat? quis per juga raptet

(*c*) Vitis.

58. *Iſm. Mons Thraciæ quem Orpheus incoluit.*
Nec tantum Rhodope miratur & Iſmarus Orphea.
Vinetis olim celebris, Juvat Iſmara Baccho
Conſerere ——— Virg.
Homer. *quoque de Iſmaro loqu* Odyſſ. 9. *addit.*
Ἔνθα δὲ πολλὸν μὲν μέθυ π
νετο.

9 Me *Campana* vagum, fœlix ubi *Vinea* fulget
Sole suprà, Flammísque infrà bis cocta *Vesevi*?
Aut ubi cœlesti *Canaria* celsa superbit,
0 Aut ubi *Belnensi Burgundia* purpurat *uvâ*?
His decet, ô, temerè Vatem recubare sub umbris,
His saltare jugis atque insanire decorum,
Turgentem Venásque Deo, Mentémq; Animúmq;
Qui celebret dignè *Vitem*, Numénque quod ore
Ebibit attonitus, divinâ voce refundat.
O *Arbor* meritò dulci de nomine Vitæ
Nomen habens! ô qui te ornant, pulcherrima, fructus?
Multus Amor, multum Ingenium, Facundia multa,
Multa etiam Virtus animi, & Mavortius Ardor,
Lætitiæque, Jocíque, & Spes, & Gaudia mille:
His *Arbor* fœcunda tumes, cunctósque beatæ
Purpureos Vitæ portas albósque Racemos.

59. *Hinc fælix illa Campania est: hoc sinu incipiunt vitiferi colles, temulentia nobilis succo per omnes terras inclyto, atque (ut veteres dixere) summum Liberi Patris cum Cerere certamen: Hinc Setini & Cæcubi protenduntur agri, his junguntur Falerni, Caleni, deinde consurgunt Massici, Gaurani, Surrentinique Montes.* Plin. L. 3. 5. *Principatus omnium Ammineis vitibus (quod id genus fuerit hodie, puto, ignorari) quarum vina firmissima appellat.* Virg. *Eos in Vesuvio Monte crescere (vel Vesevo, nam utroque modo scribitur) Surrentinisque collibus testis est* Plin. L. 14. 2. *Nos ex notis quas affert* Colum. *dicimus Amineum vinum esse nostrum vulgare Græcum, nam nobilissimæ notæ est, diutiúsque in vetustatem asservatur, ut etiam centum annorum reperiatur—— Ejus vites Vesuvium montem convestiunt rependentem fructu illata damna, ut inveniat apud posteros gratiam cinere, & conflagratis saxis, & calore suo vino vim tribuit.* B P.

60. *Vin de Beaune, nobilissimum Burgundiæ; Perdicis Oculi colore notabile.*

Omnia Fortunæ ſcelerata Venena malignæ
(Non tot alit, tellus infamis, Toxica *Pontus*,
Serpentum tantâ non ſibilat *Africa* turbâ)
Diffugiunt perſtricta tui cœleſtibus armis
Antidoti; redeunt fateor, vicibúſque recurſant,
Te tamen abſenti, & tempus captantia ſiccum;
Te relevante hominem non ſentit triſtia ferri
Pondera *Captivus*, non Paupertatis *Egenus*;
Te comitante *Exul* nemo eſt, Te nemo repulſam
Suffragante tulit; Populo nolente creatur
61 *Conſul*, habétque ſuos quales *Caninius* olim
62 Horarum Faſtos; *Tu* Principis inſtar amati,
Delicias olim *Mundi* quem *Roma* vocavit,
Nullum hominem, Jucunda, *ſoles dimittere Triſtem*
Quid præſtare poteſt maius Sapientia ſumma,
Diſcipulóſque ſuos cum Divis Porticus æquans,
Quàm tenebras, nimbos, & nubila pellere mentis,
Atque aperire diem vultúque animóque ſerenum?
Ebrius & *Sapiens* Rex eſt, atque *Omnia* Solus;
O magnus *Cato* qui Regnum poſſedit utrumque!

61. *Pridie Cal. Januar. repentinâ Conſulis morte ceſſantem honorem in paucas horas petenti dedit.* Sueton. *in Jul. Caſ. i. e. Caninio, in quem Conſulatum vide quæ jocatur* Cic. *in Epiſt. ad Curium.*

62. *Tit. Veſpaſianus, Amor & Deliciæ generis humani appellatus, cujus dictum memorabile, non oportere quenquam à ſermone Principis triſtem diſcedere.* Suet. & *Patrem ejus Veſpaſianum miro epitheto ſalutat* Plin. *Jucundiſſime Imperator.*

Si brevia hæc quisquam & fallacia gaudia dicet
Confiteor; sed & ô Hominum quæ talia non sunt
Gaudia? quid brevius Vitâ aut fallacius ipsâ?
Utere dum licet, ô, Vinique liquore beato
Vita levis subvecta secundo defluat amne.
Vitis abìt; veteris plauserunt Numina Mundi
Omnia, purpureósque manu carpsêre racemos.
E quibus insignem Lydi non parcus *Iacchus*
Compactum innumeris acinorum ex utribus unum,
Porrigit *Omelochile* tibi; Quin ebibe, sodes,
Si sapis hunc succum, dixit, non aptior alter
Cannibalum stomachos crudos tergere Deorum.
Ille parum Græco *Bacchi* assuefactus *Aceto*
Absurdùm fremit iratus, pugnóque dedisset
Barbarus intento responsum, credo, jocanti,
Ni vires nimium notas, animósque timeret
Numinis Europæi; ergò in discrimina Pomos
Sæva minùs prodire suas jubet; ordine pulchro
Stant omnes, varios jactantes vertice fructus,
Atque ineunt pictis certamen *Amazones* armis.
Sed prima in campo pomis inhonora sine ullis
[d] *Coca* stetit, tenui nitens arbuscula ligno,
Subridensque *Venus*; Næ gentis *America* pubes
Horticolæ, ad bellum de fertilitatis honore
Elegêre parùm fœliciter, inquit, euntes
Eunuchum Nanúmque Ducem, Effudêre cachinnos
Nostrates Superi, at Mater *Pachamama* procacem
Increpuit Divam, & *Cocam* defendit amatam.

(d) Coca.

O quantùm, *Cytheréa*, erras? tibi nempe ſalaci
Fertilitas obſcœna animantûm cognita ſola eſt,
Hìc mala tu Judex; mea regna carentia ſexu
Sunt peregrina tibi; cunctarum quotquot ubique
Terra parit fœcunda, hæc fœcundiſſima vivit
Semper, & innumeris turgeſcit fructibus *Arbor*.
Quid ridetis adhuc? quàm ſit frondoſa videte,
Quot *Frondes* tot *Poma* gerit; nec frondibus iſti
Utilitate ulli dubitabunt cedere Fructus.
Illæ *Pacchamaci Virocochæ* munere miro
(Quem juga commovit ſubitura immitia quondam
Et nimiis opibus pauperrima terra futura)
Ore parùm manſæ, ſuccóque in pectora miſſo,
Continuò, Longæque famis, longique laboris
Languores abigunt ægros, membriſque vigorem
Reſtituunt, Animúmque levant ſub faſce labantem
Corporis infirmi, quo Vos, ô *Bacche Ceréſque*,
Numina bina, modo. Tres iſta viatica portans,
Bis ternos aliquando dies durabit abundè
Paſtus, & horribiles curret *Quitoita* per *Andes*.
Horribiles Andes, poſitam inter nubila ſumma
Ventorum patriam, Pluviæque, Hyemiſque, tuámq;
Fortis *Coca* ſimul, quam bellica Diva puſillam
Deridet *Cytheréa* Ducem; nec te, inclyta *Coca*,
Suſtentas ipſam minùs admiranda profectò
Quàm ſervas Homines; hîc te Mercator adire,
Hinc petere haud metuit; vel centum mille quot-
Vicugnas foliis onerat, *Pacóſque* gementes, (tannis

Non

Non ingrata ferens miſero commercia Mundo.
Sic ait, innumeris Mater *Pachamama* figuris
Picta cutim, nutúque *Hoviam* procedere juſſit,
Portantem lapidoſa [e] *Hoviam* contemptáq; pruna,
Sed parili, quamvìs aliter, virtute potentem;
Conciliare leves arcanis viribus umbræ
Et dulces condire novâ dulcedine ſomnos
Creditur; ut tantùm hac dormire ſub arbore poſſit,
Ire viam gaudet longam miſer incola terræ
Divitis, incumbítque operi, & ſe ſponte fatigat,
Ut tantâ recreetur ope, placidámque capeſcat
Hîc recubans, quanquam *Hiſpano* dominante, quietē.
At [f] *Platano Eöæ* falsò cognominis arbor,
(*Braſiliæ Bacöua* eſt) foliorum ingentia vela
Expandit, quorum unius dormire ſub umbrâ,
Et cantare poteſt Paſtor ſecurus ab æſtu;
Sub foliiſque jacent viridantibus aurea mala
Conglomerata uno bis centum ſæpe racemo,
Carpuntur toto, toto naſcuntur in anno;
Omnia damna latent, ſempérque prioribus hæres,
Flavorum Capitum formoſa repullulat *Hydra*:
Nec legere illa manu vacat, avelluntur ab ipſis
Pondere lucenti mutantia brachia truncis,
Namque uno avulſo termes mox aureus alter
Proſilit, atque opibus redituris parcere vanum eſt.

(e) Hovia. (f) Platanus.

Tum verò in medium, ſed neſcio quomodo, *Ficu[s]*
Indica[g] prorepſit; noſtri novitate figuræ
Obſtupuêre Dei, clamavit & unus eorum
(Heu nimium incautus, nam falli Numina turpe eſt)
Hoc opus eſt *Artis*; tentamur fraude Planorum,
Admovítque manum plantæ, risêre viciſſim
Barbara turba Deûm, nec compreſsêre cachinnos.
Admiranda ſtetit Membrorum & Corporis expers,
E Foliis tantùm compacta & Fructibus Arbor,
Et Foliis foliorum, & quæ naſcuntur ab illis.
Prodigium! & viridis ſpecies monſtroſa *Cometæ*!
Congenerem[h] *Tunam* miſit *Tlaſcalla* ſuperba,
Talia cui Frondis ſuperat miracula Fructus,
Poma illi *Viracocha* dedit viventia ſoli,
Coccineo Regum precioſa animalcula *Luxu*,
Ipſe etiam *Hiſpanæ* Dominator maximus *oræ*
Captivæ ſpoliis *Cochenillæ* gaudet opimis
Indutus, victi dominator maximus orbis,
Atque utinam hoc ſolo devicti ſanguine tinctus.
Ignotum *Europæ* Pomum, notiſſima Poma
Oſtentavit, ovans tantâ *Guattimala* Cive,
Nam quis *Amygdalinas*[i] *Cacaos*, quis pocula *Panis*
Sobria, quis potum *Chocolatæ* neſcit edulem?
Dat vegetum membris habitum, florémq; venuſtæ
Purpureum Majeſtatis, dat dulcia cordi
Lumina lætitiæ, nec fortè potentior alter
Lenè ciere viros, *Venerémque* accendere ſuccus.

(*g*) Ficus Indica. (*h*) Tuna. (*i*) Cacao.

Non

Non tantùm præſtare homini, ſi tota daretur,
Vaſta poteſt Arbor, ſeu Sylva Argentea, quæ ſe
Sub magno expandit multum ramoſa Potoſo:
Nec tantum rutilat fulvis ubi *Cartama* ſaxis,
Marmoreis latè fruticans in rupibus Aurum.
Non igitur ſapiens tam divitis incola Mundi
Ex auro quondam argentóve numiſmata cudit,
Nec tribuit Vitæ commercia tota Metallo
Quod vitæ tam ſæpe nocens, & inutile ſemper.
Hæc bona *Nux* Nummus populis erat unicus illis,
Cenſus erat magnus,non tum ſeſtertia mille
Sed numerare domi *Cacaorum* millia poſſe,
Una Arbor, parvi vectigal nobile fundi
Et paſcit Dominos, & veſtit,& ornat,& armat;
Hoc emitur penus omnis,& omne utenſile nummo,
Et ſi magna cibum penuria denegat omnem,
Hic Cibus, hic Ipſe eſt. *O vera Pecunia!* at inter
Divitias Mundi (pudet, ah!) noſtratis ineptas
Poſſumus & *dites* ſimul *eſſe*, *Faméque perire.*
Quàm tu fauſta, tuæ ſi tantùm *Hiſpanus* avarus
Gentis opes, & non *Telluris*, *America*, noſſet!
Nec minus & *Veneri* (*Venerem* te *Mexica* ſævam
Tlazoterella colit) bene olenti fronde decora
[k] *Agüacata* favet, Fructúſque effictus in Ovum
Candenti dulcis ſucci pinguedine turgens
Imperfecta refert udæ primordia vitæ.

(k) Aguacata.

Omnia ſi Dominus *Cacais* edit, omnia penè
Poſſidet in [1] *Metlâ*, nec ſe facit illa monetam.
Nec Mercaturam exercet; Merx omnis in ipſa eſt
Nec pueris fert illa *Nuces*, nec dulcia *Poma*
Fœmineo parit obleḿamina vana palato:
Tota Arbor ſuus eſt Fructus; Folium omne tenellum
Manditur, & victum in promptu dat ſuave ſalubrem
Quod ſimul ac vires ætate acquirit adultâ
Texitur in veſtes; néve inſtrumenta dëeſſent
Artifici, ſummo ſtat *Spina* cacumine frondis
Et fit *Acus* ſartori, *Acus* & ſua *Fila* cohærent.
Uritur immodico vicini Lumine Solis
Terra ſiti damnata, hîc vivus cortice ſciſſo
Fons Liquidæ prorumpit Aquæ, quæ leniter arctis
Percolata viis, longo *Mæandria* flexu
Fibrarum, nullóque tamen vitiata colore,
Jucundum *Virgo* trahit intemerata ſaporem.
Hoc ſatìs eſt *Hominum Naturæ*, ſed *tibi* non eſt
Prodiga *Metla* ſatìs. Quæruntur dulcia? *Mellis*
Inſtar habes; acris delectat guſtus? *Acetum* es.
Parva Loquor, *Vinum* es, generoſo pectora ſucco
Lætificas, quacunque ruis, curámque metúmque
Pauperiémq; gravem pellens, velut Aurifer Amnis,
Influis in venas; per te miſerabilis *Indus*
Dives adhuc, Libérque ſibi, Dominúſque videtur,
Et *Rege Hiſpano* eſt aliquando beatior ipſo.

(*l*) Metla.

Si dubitat quiſquam, nec poſſit credere *Vinum*
Quam modò vidit *Aquam*, pleno ſe proluat hauſtu:
(Nam quis Aquæ parcat ?) factam de ſimplice Nym-
Sentiet eſſe deam, & vim numinis ipſe probabit. (phâ
Delicias fundens tales, Medicamina ſudat.
Cortice diſtillant Unguenta potentia cocto,
Et precium eſt Lacrymis, quantum non ulla mereri
Gemma poteſt, oculo pulchræ nec blanda Puellæ
Gutta tremens, cùm ſe pavitantem dedit Amanti:
Non illis rabidi præſentior ulla veneni
Antidotus, medicant medicatæ cuſpidis ictum,
Et gẽinâ exarmant armatas morte ſagittas. (perbis?
Omnia pœnè dediſſe parum eſt; quid, *Metla*, ſu-
Tam variis dotata bonis, tot munera fundens
Vinceris ipſa tamen ; dat ſcilicet Omnia [m] *Coccus*,
Indorum Palma omniparens, quâ ſoſpite nunquam
(Non mihi certę unquam) dicetur *America pauper*.
Tollat *Iberus* opes, tellurem eviſceret ipſam ;
Si *Coccos* ſolas cum Libertate relinquat
Invidioſus erit miſerabilis *Indus Ibero*.
Quis niſi mentis inops, & Dîis inviſus *Avarus*
Ulteriora petat ? nam quid negat utile *Coccus* ?
Veſtimenta, domos, panem, bellaria, vinum,
Et menſas, lectóſque, & vaſa, & pocula magna,
Et Lactis mollem, & ſtomachum recreantis Aceti,

(*m*) Coccus.

Atque

Atque Olei pinguem tribuens Mellísq; Liquorem;
Nec tantùm in *Terris*, dominatur & *æquore Coccus*
Fit *Ratis* ex illâ, fit malus, vela, rudentes,
Omniáque instrumenta Ratis, tandémque repletur
Mercibus ipsa suis; Vectores excipe solos,
Cætera sunt *Cocci*; néve excepisse necesse est
Vectores, solo nutritos munere *Cocci*.
Barbarica horrendùm fremuerunt murmure læto
Et non civili plauserunt Numina gestu.
Nostra sed attonito se Lumine circumspectant.
Invidisse putem, nisi quod non possit inesse
Invidia ulla Deis; saltem sic credere verum est
Nos Homines; & quicquid agant, fiam ipse Deorum
Candidus Interpres; sed *America* Natio Divûm
(Quanquam militiæ, vix pars centesima tantæ
Explicuisset adhuc campo sua signa patenti)
Protinùs exultans, & semper ad omnia præceps,
Judicium Divæ clamore exposcere magno.
Jámque in concilii medio *Pomona* locata,
Multa putans secum prudenti corde parabat
Dicere, (de lanâ neque enim lis illa Caprinâ,
Sed Mundorum agitur celeberrima causa duorum,
Patronísque Deis) dixissétque Ampliùs, aut Non
Fortè Liquere sibi; mihi si penetrare Deorum
Fas Homini Mentem; sed res inopina levísque
Judicium horribili turbat solenne tumultu;
Tempore nam toto tam nobilis *Arbori lustrî*,
Et bibulus *Lenæus*, & *Omelochilus* utrímque,

Si quicquam alterutri viſum dictúmve placebat
Vina propinabant ultrò citróque protervi
Prælia miſcentes; Hic *Metlis*, *Vitibus* Ille,
Néve pitiſſabant modico Libamine læti,
Magna ſed inverſo ſiccabant pocula fundo,
Euhöe, clamantes; at procedente vapore
In caput, ac fruſtrà divinum utriuſque cerebrum
Mutua ridentes convitia fundere primò,
Tum verò jurare, execrarique viciſſim;
Et tandèm nimio correptus Numine *Metlæ*
Omelachilus atrox (timor & reverentia Divi
Exciderat Græci) duram jacit impete *Coccum*
Immani, & frontem *Bromio* ferit improbus ipſam;
Sed vina excutiens tantùm ſemihauſta bibenti
Innocuum ſedit media inter cornua pomum.
  Non tulit hoc *Bacchus* fervens irâque meróque,
Agreſtiſque Dei deformia adegit in ora,
Turbine fulmineo gemmis ſigniſque rigentem,
Quem tenuit Cratera manu; brutum rudit ille,
Oi Camacalli, *camatli*, *nataſtlits*, *Intelolocti*,
Vociferans patrio ſermone; at cætera turba,
Audito clamore, ululat, mugitque, rugitque
Dentibus infrendens; circumfluus undiq; Pontus
Ad ſonitum reſilit, fundo tremit Inſula ab imo.
Proximus huic fumos & nubila fœda *Tabaci*
Ore bibens, atróque eructans jugiter ore,
Vitziliputlus edax (monſtro crudelior omni
Vitziliputlus, & humanæ ſacer *Helluo* carnis)

Fictile

Fictile adhuc *Peto* plenum procul abjicit amens;
Et raptìm tendítque Arcum, promítque ſagittas,
Arma, Arma, ingeminans; nec ſegniùs arripit arm
Teſcalipuca ferox, Duce nil humanior ipſo,
Totáque barbarici Legio arripit horrida Cœli.
Per diverſa Deæ fugiunt, pavidæque remota
Poſt arbuſta latent; *Venus* olim ſaucia bello
Humano, miſeris nil dat ſperare Deabus
Divorum in pugnâ; *Pallas* tamen una remanſit,
Paciferúmque ſuæ ramum projecit *Olivæ*.
Maſcula turba Deûm ruit in certamina ſancta
Forti animo, planéque viriliter arma capeſcunt:
Forſan & illa dies Cœleſtibus atra fuiſſet,
Forſitan haud paucos longum mutilaſſet in ævum
(Vel Superûm bello Superos nam poſſe necari
Credere non fas eſt) niſi tempore protinùs illo
Ipſe Stratagema innocuum reperiſſet *Apollo*:
Non fruſtrà *Deus Ingenii*, Medicúſque malorum
Nam, licet Arcitenens, Arcum non ille ſonantem
Dicitur intendiſſe, ſonos magìs ille potentes
Noverat, arripuítque Lyram, numeróſque ciev
Aurea veloci percurrens pectine fila:
Quales (crediderim) Divûm edidit auribus ol
Concentus Mundi ſacer, & dulciſſimus ordo,
Cùm lites Elementorum Natura diremit,
Diſpoſuítque modis divinitùs omnia juſtis.
Illi (crediderim) compeſcere *bella furentum*
Centaurorum, illi *decimos* componere *fluctus*;

Illi incurrentum valuissent *Hurricanorum*
Sistere vim rapidam; latè ligat omnia circùm
Læta quies, atque Auris avaræ muta voluptas.
Vitziliputlus atrox ut sensibus hausit amænum
Attonitis sonitum, nervo excidit apta sagitta,
Atque *Cöatlensis* lævâ delabitur Arcus;
Ipse manus levat admirans, hiat ore profundo,
Excutit & capiti variæ diademata plumæ
Auribus arrectis subitò; Jam maximus Aram
Sustulerat magnam *Viracocha* sub arbore sacra
Pomonæque sacram, quam sævi fulminis instar
Jam missurus erat (Jaculator Fulminis ingens
Ipse domi Cœlóque suo) at modulamine primo
Omnipotente Dei, & magicâ dulcedine tactus,
Deposuit saxum, sedítq; intentus in ipso
Pacifici Auditor cantûs, atque immemor iræ,
Non centena unquam magìs Hostia mitigat illum.
Te quoque dedecoris tanti, oblitúmque doloris
Omelochile miser, mulctato tam malè vultu
Subrisisse ferunt, mox & Risisse libenter:
Nam (proh mira fides, & vis divina melorum!)
Ipse repercussus modulis Cœlestibus aër
Toto erumpentem compescuit ore cruorem,
Musicáque imposuit numerorum vincula victo:
Ipsæ sponte suâ dirupti vulneris oræ
Antiquâ coïere fide, Harmoniámq; sonoram
Cunctarum sequitur fœlix concordia rerum:
Ergò suæ lætus successu & viribus artis,

Cap-

Captorum enormes geſtus ac gaudia Divûm
Ridet, & urget opus, ſuperatíſq; inſtat *Apollo*,
Vocem addens blandis divinam & carmina nervi
Carmen erat, Mundum per ſecula longa latente
Ut ſacrâ *Herous* concepit mente *Columbus*.
O Fœlix! Mundíque Oculo mihi cognita ſoli
Regna videns animo! noſtróſq; emenſe labores!
Pellæi Juvenis ſuperans vaſtiſſima vota,
Inventórq; Orbis, quem tantùm optaverat Ille
Non te noſtrorum decepit fabula Vatum,
A quibus *Heſperium* deſcendere laſſus in æquor
(*Laſſus Ego?*) inſimulor; ſenſiſti Numine noſtro
Digna magìs, Mentē ipſe dabam, tibi, *magne columb*
Tunc aderam, & ſtimulos agitabā in pectore ſancto
Non te continuit prô deſidis *Herculis* olim
Meta, nec intacti reverentia ſacra profundi,
Nec te Naturæ caligo horrenda latentis.
Tres audax menſes Mundo poſt terga relicto
Jactaris pelago immenſo, nova ſuſpicis aſtra,
Ignotos fluctus, ventóſq; & monſtra marina
Ignotóſque Deos terres interritus ipſe,
Tu ſolus; Comitum trepidant ſed inertia corda,
Et reditum indecorem poſcunt infanda minantes.
Cum miſeris procul apparet lætiſſimus ignis
De ſpecula, *Guanahana*, tua, & plaudentibus orbe
Luce novum fœlici aperit; clamore ſalutant
Immodico ſignum, complectuntúrque *Columbum*
Hâc patuit portâ nunc pervius aurifer orbis,

Ille dedit parvus parvúmque accensus ad usum
Ille dedit quantum lucem mortalibus ignis!
Quàm facilè hoc adytu penetravit in intima mundi
Sepositi, Virtus, seu Virtute acrior ipsâ
Europæa fames auri regníque cupido?
At gens *Hispanam* miratur *America classem*
Ad sua diffusis tendentem littora velis,
Viventésque putat terris accendere moles,
Aligeros *Cetos*, formæque animalia miræ
Mirantur cultúmq; habitúsq; atque arma virorum;
Et crustam humanis ferratam accrescere membris,
Ferventes mirantur Equos, Equitésque biformes;
Et varium duplici conflatum ex corpore monstrum,
Hoc *Hinnire*, alióque *Loqui* (quis crederet?) ore.
Præcipuè *Bombardarum* vultúmque sonúmque
Et subitas fumi commisto fulgure nubes,
Et veri pejora imitamina *Fulminis* horrent,
Te vidi attonitum (non, sodes, ipse negabis)
Altitonans *Viracocha* homines timuisse Tonantes.
Nec minùs intereà vestræ stupet advena terræ
Insolitam rerum faciem, ignotásque figuras:
Miratur tot ubique novis animantia formis,
Plantásq; fructúsq; novos, Hominésque Deósque,
Naturámque aliam, sed enim super omnia vecors
Immensas miratur opes, glebásque micantes
Auriferósque amnes, nimiùm hæc miratur amátq;
Ah nimiò nimis! hinc cædes & bella nefanda
Quæ gestit mox Hostis atrox ex hospite factus;

Quæ mihi nunc memorare dolet, puduítq; vider
Hinc deſolatum latè cultoribus orbem
Vidimus; hinc Mundi integri, tanquam Unius Urb
Vidimus excidium; Quid nunc certamen inane
Exercet? quid nunc *Pomos* defendere tentat
Terra ſuas, ſua quæ defendere *viſcera* neſcit?
At tu præteritas tandem obliviſcere clades,
Nam tanti non parva Deus tibi, *America*, vinde
Et dedit & majora dabit ſolatia damni.
Gaude ſorte tuâ, pars omnis amara vorata eſt
Jamdudùm, Dulcis ſupereſt; (hic intimâ ab arte
Lætificos ciet ore modos ac pectine *Phœbus*,
Lætantur monſtroſorum fera corda Deorum,
Membráque ſaltantum jactant immania ritu,
Sed taciti, metuunt ſacrum interrumpere carmen
Jamdudùm *Europâ* ſævum dominatur in omni,
Et vos abreptum vobis ulciſcitur *Aurum*.
Jamdudùm inſultat captum Victoribus ipſis,
Nec ſcelerum *Hiſpanis* terris jam cauſa minorum e
Quàm veſtris *Hiſpanus* erat; jura omnia ſternunt
Cuncta ruunt, miſcéntq; ſimul quacunq; redunda
Divitiæ, ſed nec populis damnoſior ulla eſt
Cognita *Diluvies*; plures arceſſite *Iberos*,
Et ſimiles gentes (quæ non imitantur *Iberos*?)
Effodiantur opes veſtræ de ſtirpe relinquant
Quas terra emittit fruges, quaſcunque recondit;
Quá lubet, ô tollant, tollant fomenta malorum.
Infœlicem *Helenam*, Mundis ambobus *Erynnyn*

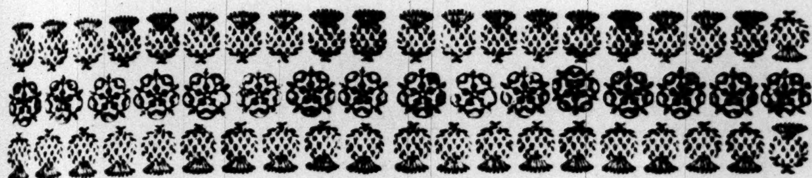
Co

Communem rapiunt, quam triſtia bella ſequuntur
Quà venit, atque Ignes, regnorúmque ultima fata.
Tantillo intereà pretio quot commoda vitæ
Mutaſtis? pulſa eſt morum importuna priorum
Barbaries, gens depulſa eſt Hominúmque Deûmq;
Carnibus humanis tandèm victúque profano,
Sive *horrenda Fames*, ſeù deteſtabile quoddam
Luxuriæ genus illud erat, Tu deſeris ipſe,
Tu paulatim epulas jam, *Vitziliputle*, cruentas,
Jam nebulis plerúmque ſatur fumóque *Tabaci*.
Veſcêríſque brevi (ſic Dii veſcuntur honeſti)
Ambroſiâ tenui, & cœleſti abſtemius aurâ.
Nunc agitis civile bonis ſub legibus ævum,
Nunc habitare domos & munire oppida vallo,
Vomere nunc *Terram*, & *Pontum* didiciſtis arare
Navigiis, magníque patent *commercia Mundi*:
Nunc veſtis variæ decus, & tutamen habetis
Armorum, & vitæ lauta inſtrumenta beatæ,
Et belli pacíſque artes, totámque *Minervam*.
Ipſæ etiam proavis incognita Numina, Muſæ,
Incipiunt jam ſe veſtris aſſueſcere terris,
Et gaudere loco; jamdudùm vidimus *Incas*
Hiſtoricos, viſuri olim magnóſque Poëtas.
Quod niſi falſus Ego (at *Phœbo* quis verior Augur
Venturi?) veniat ſæclis volventibus ætas
Cum veſtris corrupta opibus, maturáque meſſi,
Proventu ſcelerum ingenti, Virtute fugatâ
Diiſque ſuis, cadet *Europe*, pars optima mundi,

 Exter-

Externis propiiſque ſimul cadet obruta bellis
Heù deſerta diù & vobis miſeranda jacebit.
Tunc Orbis (gaudete) vigebit gloria veſtri,
Ingenium, Pietas, Artes, ac bellica virtus,
Hùc profugæ venient, & regna illuſtria condent.
Ponè ſequentur Opes; Nollem; ſed, credo, redibunt
In Patriam, Patriæque iterum pro more nocebunt
Imperia hîc ſeræ ſtatuent tum maxima *Parcæ*,
Non numero ingenti Servorum & inutilis Auri
Barbarico tantùm *fulgore* potentia vulgi
Senſibus attoniti, vidiſtis qualia nuper
Regna *Motezumæ*, vel ditis *Guanacapaci*,
Qualia *Romano* quondam ſed vidimus *Orbe*,
Et Domina his *Virtus* erit, & *Fortuna* Miniſtra.

PLAN

PLANTARUM.

LIB. VI.

Sylva.

NUnc, age, *delicias Hortorum*, Muſa, nitentûm
Deſere; nunc obſcura tibi, nunc aſpera du-
(Quà *Phœbus* Ductor tuus olim, excluditur ipſe) (mis
Per ſaltus tentanda via, & nemorum invia, reſtat.
Eja, age, *Venatrix!* denſas penetremus in umbras,
Intima ſcrutemur viridantum luſtra Dearum.
Solve mihi *Ingenium pede velox*, ſolve *ſagacis*
Judicium naris; Facundia libera currat,
Naturámque premat læto clamore latentem.
Tende plagas Mentis, ſubtilia retia tende,
Et magnâ conſtringe fugax Indagine Verum;
Hic tuus eſt *Venatus*, & hæc tua ſola *Ferina*.
Sed neque te pudeat *Pomaria* ditia *Sylvis*
Pauperibus mutaſſe; *Habitarunt Numina Sylvas*,

Forsàn & hic habitent: Habitavit proximus illis
Carolides, nemoris dono tutatus opaci
Augustum caput, & nulli violabile Parcæ:
Hùc ades, ô *dilecte Deo!* sacrum tibi lucum
Pangimus, æterni pubentem Veris honore.
Tu mihi, Tu præsens frondosi Carminis ipse
Numen adesto, tuámque volens hic incole *Quercum*
Quam tibi longævam statuo; non illa latebras
Perfugiúmque dabit; Sed victor fronde sedebis
Servatam ob patriam redimitus tempora querna,
Fulgebísque altus, totíque videberis Orbi.
Vos quoque *Sylvicolæ*, vel (si fas dicere) *Sylvæ*,
Orbis, *Hamadryades*, non ultimi fama Britanna.
Vos mihi cantanti capite inclinante faventes
Annuite, ô; veniâ liceat mihi pandere vestrâ
Res veterum sacrâ Nemorum caligine tectas,
Atque novum ingentes immittere lumen in umbras
Fas mihi, florentis consulta verenda Senatûs,
Sermonésque Deûm fas sit proferre virentûm.
Ignotásque homini voces, quas auribus haurit
Nescius attonitis, ramorum audire sonores
Mobilium credens, & ludicra murmura venti:
Sed *Laurus Phœbo* (qui tunc procùl absuit ipse
Orbe vehens alio) *Phœbus* mihi singula dixit,
Nunc Ego mundo omni *Plantarum* prædico vates.

Tempus

Tempus erat quo *Jacobi* certiſſima proles,
1 (*Carolus ille Pius*, *propago mitis Olivæ*)
Angligenas placidâ populos in pace regebat.
Fœlix ante alios Reges, dum fata ſinebant,
Dúmq; gubernantis tempeſtas improba rerum
Non renuebat opem, nunc fœliciſſimus ultra
Invidiam, & Divûm lato tranſgreſſus honores.
Nam miſeram Vento *Europam* bellante per omnem,
Et ſtrage informi ſylvas lacerante vetuſtas;
Pax ſuper Occanum fertur turbata volaſſe,
Et tepidum *in lucis* Nidum poſuiſſe *Britannis* :
Non illum vano Dea fœcundiſſima fovit
Incubitu, pullíque excluſi protinùs aurei,
2 Juſtitia atq; Fides, atq; *uno Copia Cornu* ;
Sed pleno atq; malis noto medicamine multis.
Talia crediderim *Saturno* Sæcula *Rege*.
Tam lævi atq; albo tranſiſſe per æthera tractu,
Sed ſibi tandem oneri nimia eſt Fortuna, Deíſq;
Ipſis Invidiæ : Tædet tandèm eſſe Beatos ;
Et levitas hominum pulchram temeraria mutat
Pellice deformi Uxorem ; *mutatio pulchra eſt.*

1. *Prima in propago (ne quem* [fo]*rtè Grammatici decipiant) tam no*[mi]*ne quam Verbo anceps eſt. Verbum* [b]*is producit* Lucretius , *bis nomen* [V]irgil. *Nec quicquam magìs ridicu*[l]*um excogitari poteſt , quàm quod* [P]robus *ait : Nomen in nominativo corripi, in obliquis produci. vid.* Voſſ. de A. Gr.

2. *Quaſi celebratiſſimum illud Copiæ Cornu, verum eſſet , & ſolum fortaſsè Monocerotis Cornu, magnum illud Alexipharmacum.*

3 Non aliud *Morbi Mortiſque* inſtare periclum
Certius affirmant Medici, quam cum integra viſu,
Luxuriánſq; Valetudo, ſine vulnere cauſæ
Ullius, nullóq; vigorem fracta labore
Sponte fatigata atq; labans ſibi diſplicet ipſi.
Talis erat ſtatus *Angligenûm* tam pulcher & Æger
Fortunatorum nimiùm bona ſi ſua noſſent.
Sed tam ingrata nihil levat Ignorantia culpam.
Ergò Deûm magnis monitrix apparuit *Ira*
Prodigiis, heu, nequicquam ; ceù Fulminis ictum
Antevolare ſolet rapidi prænuncia *Flamma.*
4 Ipſe Puer,nondum(manet horrida imago)biluſtris,
Triſtia me memini toto æthere *ſigna* videre ;
Vidi equidem inſtantum lato terrore malorum
Conſcriptam cœlo Hiſtoriam ; *Convexa polorum*
Lucenti (heu trepido referens) *accenſa* procellâ,
Et *faciem inferni flagrantem imitata Barathri*
Undiq; ſulphureos flammarum volvere fluctus.
Tum ruptâ nube horrendam pulchrámq; repentè
Seſe aperire intùs Scenam, duplicéſq; ſtupendo
Ordine diſpoſitas Acies, bellóque paratas
Luminis ærati fulgentes ſtare ſub armis:
Monchius haud acies meliùs, fortiſſimus Heros,
Inſtruxiſſet eas, bello clariſſimus omni

3 Κόποι ἀυτόματοι φράζουσι νούσους. *Hippocratis, Aph.* S. 2. *Spontaneæ laſſitudines morbos denunciant.*

4. *Hanc partem prodigiorum, quæ in æthere apparuerunt, veram eſſe in me recipio, plurimique idonei teſtes qui nunc vivunt.*

Monchius

Monchius, & patriæ columénq; decúſque ruentis,
Qui tunc fortè aliquâ deſcriptus & ipſe figurâ
Militiæ cœleſtis erat, rapidúmq; premebat
Altus Equum; Noſtras timor an deceperit aures
Neſcio, credidimus clangorem audire tubarum,
Principium pugnæ; concurrunt protinùs *alæ*
Hîc *Equitum ardentes*, adverſáque pectora trudunt
Obnixi; hîc *Pedites* haſtilia longa coruſcant,
Veráq; ab ætheriis Sclopetis Fulmina mittunt.
Involvunt ſuperos tetrâ caligine campos,
Factáque Nubigenûm memoranda, & fata virorũ.
Sed partem immenſæ ſtragis faciémq; tumultûs
Confuſam, rivíſq; rubentem ſanguinis æthram
Vidimus, armorum ſplendore & luce malignâ
Fulguris emiſit quam Tormentarius ignis.
Tandem Acies nobis melior quæ viſa, figuris
Nobilior magnis latè armorúmq; virorúmq;
Heù converſa fugâ eſt: Nox cætera condidit alta,
Mortaléſq; hebetans viſus caligo Futuri.
Non tamen his multíſq; aliis (quæ tempore in illo
Plurima viſa piis) commota eſt *Anglia* torpens
Prodigiis; *Sylvæ* quis tunc obſcura timebat
Monſtra *Caledoniæ*? quis murmura plebis ineptæ?
Quis tunc *Schiſmatici* fermenta latentia *Zeli*?
Impius aut quod tum nomen *Cromvellus* habebat?
Nec ſat erat Divis, Urbes Aulámq; ruinæ
Præmonuiſſe gravis; Saltus ſylváſq; monebant;
Nam paria & ſylvis inſtabant fata *Britannis*.

Flante

Flante videbamus *Zephyro* procumbere *Quercus*
Funditùs ejectas possessò mille per annos
Nataliq; solo; *Zephyro* quis talia demens
Imputet innocuo? *Dryades* vidêre Deorum
Semideæ dextras stirpem sine falce secantes.
Ast aliæ, frondes (portentum triste) ferebant
Enormes, formâq; novâ insolitóq; colore;
Et nunquam foliis manabat melleus humor,
Nobile nec ramos Viscum ditabat ovantes:
5 Sed gallis onerabantur, *gallisque latebat*
In cunctis *Musca* infœlix, divina futuræ
Cladis, & obscuro mussabat murmure diras.
Sæpè nemus totum subitâ quasi febre laborans
Nullis tanquillum turbantibus aëra ventis
Contremere horrescens; turbantibus aëra ventis
Pro strepitu arboreo tristes resonare per umbras
Humano similem gemitum & suspiria vera,
Quinetiam obscœnæ summâ dicuntur in orno
Luce palàm, *Phœbo* frustrà indignante, Volucres,
Bubones, *Ululæque*, & nomen Noctis habentes
Sedisse, & diro temerasse examine sylvam.

5. Ex animalculis intra gallas quercuum enatis, recepta est apud rusticos venturi anni divinatio, si vermis in iis generetur, caritatem fr gum, si aranea, pestilentiam, Musca, bellum instare prædicunt.

Siqu

Siqua fides Vati, *Spinturnix* ipſa fuiſſe
Dicitur inter eas, monſtro feralior omni
Spinturnix; Avis ignota eſt mortalibus illa,
Sed novêre Deæ, & viſâ tremuêre miſellæ.
Singula quis memoret? Sed quid monſtroſius iſto?
Excluſiſſe cavo *Serpentes* ova feruntur
Fraxineæ trabis; haud umbræ perferre ſolebant
Fraxineæ ſupremam oram; vix frondis odorem
Fraxineæ; objectos mallent incurrere in Ignes.
At magis haud ullum ſylveſtria Numina movit
Prodigium arboreum, quam tactas fulmine Laurus
Cernere, contactas viderunt fulmine Laurus;
Quas Jovis ipſius veteri Diplomate, dicunt
Fulminis immunes ſemper vixiſſe, nec ullas
Pertimuiſſe minas cœli, ſortémq; tuliſſe,
Quam nulli poterant Victori tradere, Tutam;
Tam fera *monſtra Deûm*, manifeſtáq; *ſigna malorũ*,

6. *Inauſpicata eſt & Incendiaria* [...]*, propter quam ſæpenumero* [...]*ſtratam Urbem in Annalibus in*[...]*ximus, ſicut L. Caſſio, C. Mario* [...]*ſſ. quo anno & Bubone viſo luſtra*[...]*: Quæ ſit avis ea nec reperitur* [...] *traditur, quidam ita interpretan*[...]*, quæcunque apparuerit carbo*[...]*m ferens ex aris vel Altaribus, alii* [...]*inturnicem eam vocant, ſed hæc* [...] *quæ eſſet inter aves qui ſe ſcire* [...]*eret, non inveni.* Plin. L. 10. 13. [...]*cendiaria avis, Ambuſtanea, quæ* [...]*ca buſta verſabatur; Ea, inquit* [...]*rv. ſi de buſto ſudem ad tectum* [...]*tuliſſet, Incendium portendebat, ſi cujus ædes inſediſſet, & vocem miſiſſet, ſignificabat mortem.* Dalecamp.

7. *Contrà Serpentes ſucco expreſſo ad potum & impoſita ulceribus (folia Fraxini) opifera, ac nihil æquè, reperiuntur: Tantáque eſt vis ut ne matutinas quidem occidentéſve umbras, quàm ſunt longiſſimæ, Serpens arboris ejus attingat, adeò ipſam procul fugit. Experti prodimus, ſi fronde eâ gyro claudatur ignis & ſerpens, in ignem potiùs quàm in fraxinum fugere ſerpentem. Mira naturæ benignitas priùſquam hæ prodeant florere fraxinum, nec antè conditas folia dimittere.* Plin. L. 16. 13.

Religioſa

Religiosa cohors & conjectare peritæ,
Orbis *Hamadryades* non neglexêre *Britanni.*
8 Est vetus atque ingens, famâ celeberrima, Sylva;
(Hinc *Vaga Cambriacis* sacram disterminat *agris,*
Illinc vix Thamesi cedens *Sabrina* potenti
Alluit) *Ardennæ* quondam prænobile nomen
Nunc *Denæ* datur; & nomen mutilatur & ipsa.
Plus nulli *Martis* nocuit crudele metallum;
Cæditur & ferro, & ferro succisa coquendo
Inservit, propriæque infœlix tristia mortis
Instrumenta facit; sibi damnum parturit ipsa
Arboribus fœcunda super, subtúsq; metallis.
O semper bona Pauperies! & conditus altâ
Thesaurus tellure nocens! O semper ovantes,
Integræ, salvæque solo non divite Sylvæ! (tusti
Nunc quota pars nemoris manet inconsumpta v
Sed tamen hanc partē (tanta est reverentia) parvas
Ferri reliquias immitis, & ignis avari,
Numina multa colunt, & adhuc post omnia damn
Nobilior terris non incubat umbra *Britannis.*
Hìc *longæva Dryas,* Regni *Regina* virentis,
Cui vectigales immensi adjunxerat undas
Oceani victrix, Nymphis sylvestribus ipsa

8. *Nobilissima Sylva* (The Forrest of Dean) *in Comitatu Glocestriæ inter Vagam Fluv.* (the Wye) *& Sabrinam sita, sed jampridem Ferrifodinis & fornacibus plus solis interlucata, pen que exhausta. Quidam quasi Dinicam sylvam dictam voluut:* Giraldus, *sylvam Danubiæ vocat. Sed* Camdenus *nostras a Ardennæ nomine, abjectâ syllabâ pri ore derivat Denam. Ardenna aute veterum Gallorum linguâ sylva significabat, unde vastissima Sy in Galliâ Celticâ id nomen absolut obtinuit, aliáque olim in agro q nunc Warvicensis dicitur.*

Concilium

Concilium indixit magnum, & venêre frequentes.
Omnes quæ poterant cœlum perferre *Britannum*
Sylvestres venêre Deæ, levitérque supino
Colle super, pulchrâ circum cinxêre coronâ
Reginam in medio *Dryadem*; non ora Dearum
Fœminea, arboream sed formā habitúmq; gerentes,
Officiíque sui festis conventibus aptum
Ornatum viridem; siquis bello ordine stantes
Præteriens vidisset eas, non ille putaret
Numina, sed Lucum magnis se cernere sacrum
Numinibus; Talis Scenæ frondentis imago;
Quam parte ex unâ rivus circumdat amœnus
Decurrentis aquæ; viridanti in margine sedem
Occupat, atque solo se sistit molliter udo
Leucēis, comes [a] *Alcidæ*, Herculeósque labores
Umbra refert bicolor folii; pars nigra superna est,
Alba subest; Olli comes est *Phaëtontias* [b] *Alnus*.
Ambusti memor, ac casu perterrita Fratris,

(a) *Populus*. (Poplar.) (b) *Alnus*. (Alder.)

. Populus Alcidæ gratissima —— *Virg.*

Herculeâ bicolor cui populus umbrâ
Velavitque comas——————
Inferis redux hâc primùm arbore onasse dicitur Hercules.

..., *Gr. Populus Alba. Angl.* ...lar.

. *Alnus.* Alder. *Angl.*
...um Phaetontiadas musco circumdat amari
Corticis, atque solo proceras erigit Alnus. *Virg.*
At 10. Æn. *in Populos conversas fuisse innuit,*
Populeas inter frondes umbrámque sororum
Dum canit ———
(*Cygnus*) *Et sic vulgò traditur;* Ovid. *Autem arbores non nominat, sed eas electro stillantes facit, quod neutri convenit, nec ulli quidem arbori, nam succinum bituminis genus est.*

Multâ

Multâ gaudet aquâ, & vivit ſecura ſub undis.
11 Huic latus adjungunt *Gens* [c] *Oleſicarpia* dicta
Iteades Nymphæ, caſtiſſima turba Sororum,
Et vel adhùc Juvenes incano crine ſeveræ
Flumen amant; mores dilectum frigus in ipſos
Tranſit, & egelido lentore Cupidinis ignes
Extinguunt *Salamandræ inſtar*; dant vincula reb
Firma aliis, ſolos gaudent disjungere Amantes.
12 Non minùs his [d] *Acte* lætatur & aſſidet undis,
Sed tamen humanis ſtagnantes pellere membris
Dicitur, hæc effata; Quid hîc torpetis inertes?
Hæc ſola ſanguineis tantùm ſunt debita Rivis.
Quid cruciare Hominẽ juvat, ô, dum plurima vo
Arbor honeſta caret? Quin ocyùs, inquit, abite,
Inque uterum Terræ veſtrum deſcendite; At illa
Quà via permittit deſcendunt agmine denſo,
Et toto exactus de corpora depluit humor,
Territus imperio magno virgâq; potenti.

(c) *Salix.* (Willow.) (d) *Acte.* (Eldar.)

11. Ἰτέα. *Salix*, παρὰ τὸ ἰέναι. *a Saliendo, quod citò in altum creſcat.* Hom. Odyſſ. 10.

——— ἰτέαι ὠλεσίκαρποι.

Ocyſſimè ſalix amittit ſemen, antequam omninò maturitatem ſentiat, ob id dicta Homero *Frugiperda, ſecutáque ætas ſcelere ſuo interpretata eſt hanc ſententiam, quando ſemen ſalicis mulieri ſterilitatis medicamentum eſſe conſtat.* Plin. 16. 26. *Erat ſalix antiquitùs ſterilitatis & caſtitatis ſymbolum, ſive quod Amerina ſalix, (præcipuè Vitex quæ ex eo ge eſt) ſubſtrata corporibus veneris ſiderata auferat; ſive quod f hujus arboris contrita & pota libi nem extinguant.*

12. Ἀκτὴ *A Littore, nam in hum gaudet.* Sambucus *ab ejus nom inſtrumento Muſico, quod ex ea ſolitum eſt; ſicut Syringa, arbor (* Pipe Tree) *parili ratione nomin eſt; Angl.* Eldar. *Inter plantas dragogas vix alia celebrior.*

13 St

Stat propè nullius non hoſpita læta [e] ***Betulla***,
Arentis madidíve ſoli: nullo aëre triſtis.
Mollis & alba cutim, formoſam vertice fundens
Cæſariem, ſed mens tetrica eſt, ſed nulla nec Arbor
Nec fera ſylvarum crudelior incolit umbras:
Nam ſimùl atq; Urbes conceſſum intrare domóſq;
Plagoſum *Orbilium* ſævúmq; imitata *Draconem*
Illa furit, non ulla viris delicta, nec ullum
Indulgens ludum pueris; inſcribere membra
Diſcentûm, teneróq; rubeſcere ſanguine gaudet.
At contrà urbanæ multa inſtrumenta miniſtrat
Prodiga Luxuriæ nimiùm [f] *Sphendamnis*, & omnes
Venarum impendit labyrinthos verſicolorum.
Hinc pretioſa nitet *Citróque* ſecunda ſupellex,
Molluſcum, *Bruſcúmque*, atque aſpera nomina lævis
Lautitiæ; quoniam gula jam langueſcit inepta,

(e) ***Betula.*** (Birch.) (f) *Acer.* (Maple.)

13. *Betulla, vel Betula, quaſi* [...]*ula, à batuendo; i. e. feriendo.* [...]eophraſt. Σημύδα *Angl.* Birch. [...]*ber eſt Gallica mirabili candore &* [...]*uitate, terribilis Magiſtratuum* [...]*gis.* Plin. *L.* 16. 18.

14 Σφένδαμνος *Acer*, Maple. [...]*gl. Acer operum elegantiâ & ſub*[...]*tate Cedro ſecundum; plura ejus* [...]*era: Album, quod præcipui cando*[...] *vocatur Gallicum; in Tranſpa*[...]*nâ Italiâ, tránſque Alpes naſcens;* [...]*rum genus criſpo macularum diſ*[...]*ſu, qui cùm excellentior fuit, à* [...]*ilitudine caudæ pavonum nomen* [...]*cepit*—— *Pulcherrimum verò eſt Bruſcum, multóque excellentius etiamnum Molluſcum, (ubi notanda eſt negligentia verborum: Multò excellentius pulcherrimo) tuber utrumque arboris ejus: Bruſcum intortiùs criſpum, Molluſcum ſimplicius ſparſum; Et ſi magnitudinem menſarum capere, haud dubiè præferretur Cedro (vel Citro) nunc intrà pugillares, lectorúmque ſilicios aut laminas (legunt al. Lectorum ſilaceas laminas, i. e. flavas. Al. Lectorum Scilicia aut laminas) raro uſu ſpectatur; è Bruſco fiunt & menſæ nigreſcentes.* Plin. *L.*16. *Cap.*15. 16.

Ditia

Ditia ſuſtineat niſi dives menſa Nepotum
Fercula, tanquam ederent maculoſi tubera ligni.
15 Ah meliùs quanto [g] *Zygias* tibi provida, Venter,
Conſulit, agricolæ cùm dat juga fortia Tauro,
Materiémq; *Moletrinæ* cùm ſufficit aptam?
16 Ah meliùs quanto [h] *Pteleas* tibi ruſtica, præbens
Et frondem armentis, & aratris utile lignum,
Ruſtica, ſed fœlix & *Baccho* Conjuge clara?
17 [i] *Oxyas* una nemus ſpacioſum proxima fundit,
Et gratam pecori, gratam paſtoribus umbram,
Sive diem ſomno, ſeu malint frangere cantu
Æſtivam; at potiùs, paſtores, frangite cantu.
Cantando *Fagos* mulcebat *Tityrus* altas.
Hinc olim juvenis Mundi melioribus annis
Fortunatarum domuum non magna ſupellex
Tota petebatur; Sellas, Armaria, Lectos,
Et menſas dabat, & Lances, & pocula *Fagus*.

(*g*) *Zygias*. (Horn-beam.) (*h*) *Ulmus*. (Elm.)
(*i*) *Fagus*. (Beech.)

15. Ζυγία, *quod ex eâ facta ſunt Juga. Carpinus Lat.* Horn-beam, *Angl. à duritie ligni.* Theoph. *Ex Acerum genere eſſe putat, videtur eſſe ex ulmorum.*

16. Πτελέα. *Ulmus*, Elm. *Materie vitiùmque amicitiâ præſtare dicit Ulmum* Plin. *Cato Ulmos circum vias ſeri deberi præcipit, uti frondem Ovibus & Bubus habeas, & materiam ſiquà opus ſit, in parato.*

Viminibus ſalices fœcundæ, frondibus Ulmi. *Virg.*

17. Ὀξύα. *A glande triqu acuminatâ, (ſed diverſa ſunt gen fagorum) Fagus, quod glans ejus e fuerit olim, & adhuc poteſt eſſe magna penuria. Angl.* Beech. *Ma na pars ſupellectilis antiquorum hac arbore, præcipuè Pocula,*

———— Pocula ponam
Fagina ———— *Virg.*

———— Nec bella fuerunt,
Faginus aſtabat dum ſcyph ante dapes. *Tibul.*

H

His celebrare epulum Veteres & feſta ſolebant
Vina coronati Divis libare benignis,
His retinere (opus haud fuerat placare) faventes.
Nulla ſcyphos unquam infamarunt toxica tales:
Sed ſitis exhauſit plenos ſecura, nec illud
Arcanâ evenit ligni virtute potentis.
Paupertas fuit Antidotum contra omne Venenum.
8 Tales tunc habuit placidos & [k] *Fraxinus* uſus,
(*Fraxinus* ipſa Arbor, *Melias* ſed *Nympha* vocatur)
At poſtquam ex illa fabricata eſt *Pelias* Haſta,
Et bibit *Hectoreum* (prô gloria ſæva!) *cruorem*,
Bella colit, nec jam pluvias vicináque tantùm
Flumina, ſanguineos quantum ſitit effera rores.
Non illi inferior procero corpore juxtà
(Sed pia & alterius ſtudiis operata Minervæ,
Nam tenui donat victura volumina libro)

(k) *Fraxinus.* (Aſh.)

18. Μελία, *Fraxinus*, Aſh. *Multum* Homeri *præconio & Achil-* *lis haſtâ nobilitata.* Plin. L. 16. 13. *de haſtâ* Hom. Il. 16.

————————— Ἔγχος
Βριθὺ, μέγα, στιβαρὸν, τὸ μὲν οὐ
δύνατ' ἄλλος Ἀχαιῶν
Πάλλειν, ἀλλά μιν οἶος ἐπίστατο
πῆλαι Ἀχιλλεύς.

Πηλιάδα μελίην (*Fraxinum*)
τὴν πατρὶ φίλῳ πόρε Χείρων
Πηλίου ἐκ κορυφῆς φόνον ἔμμεναι
ἡρώεσσιν.
——————— Fraxinus utilis haſtis. *Ovid.*
——————— Belli potura cruores
Fraxinus ——————— *Stat:*

19Stat [l] *Philyra*; haud omnes formosior altera sur
Inter *Hamadryadas*; mollissima, candida, lævis,
Et viridante comâ & beneolenti flore superba,
Spargit odoratam latè atq; æqualiter umbram.
Istam componit nativa imitata venustas
20*Culturam*, & multo ditat medicamine Virtus,
Unáq; plantarum dotes complectitur omnes,
Unà omnes meritò connectere nata Coronas.
[m] *Achras* acerba tuens & [m] *Orcimelis* simul astant
Nequicquam maturæ & nullo Sole domandæ,
Venerunt etiam sylvásq; hortósq; colentes

(*l*) *Tilia.* (Lime-tree.) (*m*) Pyri & Mali sylvestris.

19. Φίλυρα. *Tilia*, Lime-tree. *Ad chartarum usum Philyræ cortex ut plurimum selectus. E philyrâ fieri libros tenuissimos, & in utramque partem replicabiles, in Com.* Herodianus *Autor est. Hinc philyræ dicuntur omnes libri aut papyri ad scripturam utiles. Inter corticem ac lignum tenues tunicæ multiplici membranâ è quibus vincula Tiliæ vocantur, tenuissimæ earum Philyræ, coronatum lemniscis celebres antiquorum honore.* Plin. 16. 14.

Displicent nexæ Philyrâ coronæ. *Hor.*

Ebrius incinctis Philyrâ convi-
va capillis
Saltat ———— ———— ————
Ovid. Fast.

20. *Flores calefaciunt & s discut. Cephalici sunt, utiles in E lepsiâ, Apoplex. Vertig. Folia ac con siccant, repellunt, urinam ac me cient, extrinsecùs ambustis subve unt. Semen fluxionibus quibuscu medetur, etiam Hæmorrhagiæ v um, lignum sanguinem coagulat fortiter dissolvit, extrinsecus adhib tur folia in aphthis & tumoribus dum discutiendis, corticis mucilag ambustis ac vulneribus magni solaminis. Humor defluens è medu lâ dissectæ capillorum defluvio succ rit.* Schrodr.

21 *Amphili*

Amphibiæ Nymphæ: Non belli nominis *Oüas*,
[n] *Oxyacantha* ferox, *Sycamineo* ſanguine tincta,
Tincta cruore atro, ſed & oſſea tota *Craneia*,
Et *Carya*, & *Corylis* dura, & cute *Caſtanis* hirtâ.
Quis neget has lautas & opimas vivere, *in Hortis*
Queîs Domus urbana eſt, *in Sylvis* ruſtica Villa?
Sed nec abeſſe putes [o] *Spinam* conventibus *Albam*
Talibus; omne ſolum natale eſt, intrat ubique
Ardelio; illa quidem cultis excluditur agris
Plerumque, atque Hortis; ſed circumſepit utroſq;
Atque omnes adytus ſervat fidiſſima cuſtos,
Utilior latrante *Cane* armatóque *Priapo*.
Aſpera frigoribus ſaxísque *Helvetia* tales
Educat, & peregrè terras emittit in omnes
Enormes durósque viros, ſed fortia bello
Pectora; non illi cultu, non moribus Aulas,
Atque urbes decorare valent, ſed utraſque fideli
Defendunt operâ; nec iis, gens cauta, Tyranni,
Præponunt ſpecioſa magìs, multúmq; ſonora
Præſidia; his certi vitam tutantur opéſque.

(*n*) Sorbus. Berberis. Morus. Cornus. Juglans. Corylus. Caſtanea. (*o*) Spina alba. (*Hey-thorn.*)

21. Οὖα. Ὄα Οἴη. *Sorbus.* Service-Tree. —— *Oxyacantha, de Oxyacantha* Dioſc. & Theophr. & *Oxyacantho* Galen. *Varia ſunt doctiſſimorum virorum opiniones, quidam Berberim noſtram putant eſſe, quos hìc ſequor, eandémque* Plinii *Spinam Appendicem.* —— Συκάμινος, *Morus.* Mulberry-Tree. —— Κράνεια, *Cornus*, Cornelia-Berry.

—— —— πανυφλοιόν τε Κράνειαν. Hom

Carya, Juglandis, Corylis, Coryli, Caſtanis Caſtanea Nympha eſt.

Hos quoque cùm junctos videas, juſtáq; ſub arm
Diſpoſitos acie, toto nullum agmen in orbe
Nobilius dices viſu aut formoſius illo.
Non igitur temerè veteres ex arbore tali
Quæ rigidæ ſepis munimina firma miniſtrat
Contra prædonum inſidias furúmq; ferarúmq;
22 Excidêre ſacras *Hymenæa* ad fœdera Tædas
Juſſerúntq; novis vigiles præire Maritis.
Huic comites addunt ſeſe de more frequentes
Horrida [p] *Prumnitis* pomo fœcunda ſevero
Aſpera *Virgo Batis*, *Roſa morſu nota canino*,
Auxiliatrices ad ſepimenta catervæ.
Haud minor æterno pubentûm frondis honore
Sylva aderat; victrix brumæ, nec legibus anni
Subdita vertentis; nihil illa vel indiga *Solis*,
Vel *Jovis* eſt, ſed Vere ſuo privóque beata;
Et ridet plorante polo terráque gemente.
Pyxiadis Frondes Hyemem, ſed ſæcula vincit
23 Omnia [q] *Materies*; dentémque fatigat in illa
Tempus edax fruſtrà: tamen omni cerea formæ,
Culturæ dociles ramos accommodat omni,
Ingenioſa ſequi dextrámq; artémq; Magiſtri.

(p) Prunus Sylveſtris. Rubus. Roſa Canina. (q) Buxus.

22. *Spina nuptiarum facibus auſpicatiſſima, quoniam inde fecerint paſtores qui rapuerunt Sabinas, ut Autor eſt Maſſurius.* Plin. 16. 18.

23. Πύξος διὰ τὸ πυκνὸν τῦ ξύλου: *Inde nomen Pyxidum ex illa factarum*; *Buxus*, Box. *Carium vetuſtatémque non ſentit.* Plin.

Si

Si tibi sic visum est, humiles distinguet in imo
Repens areolas, & flores stare superbos
Aspiciet suprà ; si vis, caput efferet altè
Magna Arbos, sumétque volens quamcúnq; figuram
Seu jubeas *Hominem* fieri, seù fortè *Leonem*,
Seu *Volucrem* ; trunco viridis quasi *Psittacus* illa
Insistet proprio ; Statuásque hinc ordine pulchras
Arboreus tibi *Praxiteles* disponet in Horto,
Nec minùs Artificum obsequitur defuncta labori ;
Hinc simulacra dolant, atque Immortalia penè
Numina ; divinámque canens multo ore *Cybellen*
Delectat patrios *Berecynthia Tibia* Montes.
Hinc fabrefacta sacros diffundit Pyxis odores
Nativo purgata ; strepunt hoc cardine valvæ,
Hinc solidi plaustrorum axes, & buris aratri,
5 Hæc & fœmineo multùm officiosa decori
Cæsariem terget nitidam ; non ultima belli
Arma puellaris ; laqueos hæc nectit Amantûm,
Et venatricis disponit retia Formæ.
6 (r) *Agrias* insidiis levibus captare Volucres
Contenta est, scelerisq; fugam constringere pennæ,

(r) *Aquifolium.* (Holly.)

24. ———Buxúsque vocat Berecynthia Matris
Idææ ——— *Virg.*
Si buxos inflare juvat ——— *Tibias*, Claud. *Berecynthus Mons Phrygiæ Matri Deûm sacer, buxo abundantissimus.*
25. *Quod pectines ex eâ fiunt.*

Multifido Buxus quæ tibi dente datur. *Mart.*
26. Ἀγρία, Theophrast. *Aquifolium, vel Aquifolia, quasi Acufolium nam Aquus olim pro Acus dicebant. Angl.* Holly. *Et ex illa viscum.*

 Sed

Sed mala ſurta hominum denſis mucronibus arce
Securum defendit inexpugnabilis Hortum,
Exornátque ſimul, toto ſpectabilis anno,
Et numero & viridi foliorum luce nitentûm,
Neç piget his decorare domos; juvat undiq; læt
Texere Acufoliæ ramos, roſeique puſillis
Coralii gemmis deformem ornare *Decembrem*,
Et gelidas vernis hilarare coloribus *Horas*.
27 Plus Hyemi præſtat [s] *Comaris*, dat edulia poma,
Non terrena ferens nec humi repentia *Fraga*.
Hâc ſolâ infœlix ſylveſtri paſcitur eſcâ
Janus, & eſuriens non uno devorat ore.
28 [t] *Phillyris* & *Pyracantha* oculos hominúmq; Deûm
Paſcere contentæ, baccarum fercula rubra,
Dant Avibus ſolis, & tandem debita gratæ
Per brumam æſtivi perſolvunt præmia cantus.

(s) *Arbutus*. (Strawberry-Tree.) (t) Phylirea. Pyracantha.

27. Κόμαρος. *Arbutus*. Strawberry-Tree, *quòd fructus Fraga repræſentet. Hyeme fructu ſuperbit, coccineo aſpectu micanti, numeroſo, acinoſis conflato partibus, ac guttur exaſperantibus, quique alio anni tempore reſpuerentur, ſicre luteolo.*

28. Φιλλυρέα, Dioſc. *Alaternus ex ejus genere. Angl.* Ever-gree Privet. *Pyracantha, ſecundum* Parkinſ. *Oxyacantha veterum. Ang* Prickly-Coral-Tree.

29 Mœſt

Mœſta ſubit [u] *Smilax*, habitu lugentis ad urnam
Aut bello rapti aut morbo inclemente Mariti.
Mœſta ſubit, velóque umbræ circumdata nigræ
Heu nimium inſœlix & inani Nympha laborans
Invidiâ ? falſi ſub ſuſpicione Veneni
Inſontem *Graii* quam damnavêre *Poëtæ*,
Hiſtoricique fide famam leviore ſequuti.

(*u*) Taxus. (Yew)

29. *Taxus* Dioſcor. *Smilax*, eoph. Μίλος & Μίλιτος *dicitur.* *milis bis* (i. e. *Abieti, Larici, Piceæ*) *ectu eſt Taxus, minùs virens, gra- ſque & triſtis, ac dira, nullo ſucco, mnibus ſola baccifera, Mas nox- fructu, lethale quippè baccis, in ſpania præcipuè, venenum ineſt. ſa etiam viatoria ex ea vinis in lia facta, mortifera fuiſſe com- rtum eſt, hanc* Sextius *Smilacem Græcis vocari dixit, & eſſe in Arca- atam præſentis veneni, ut qui ob- rmiant ſub ea cibúmve capiant, riantur. Sunt qui & Taxica hinc ppellata putant venena, quæ nunc oxica dicimus, quibus ſagittæ ingantur. Repertum innoxiam fieri, in ipſam arborem clavus æreus inſi- atur.* Plin. 16. 10. *Ridiculi mali ridiculum remedium! ſed au- iamus aliorum tragœdias.* Plut. *n ſympos.* ἱστορεῦσι γὰρ ὅτι καὶ σκιὰ μίλακος ἀποκτείνει τοὺς ἐγκαταδαρθέντας ὅταν ὀργᾷ μάλιστα πρὸς τὴν ἄνθησιν. *Lucr.*

Eſt etiam magnis Heliconis montibus arbos,
Floris odore homines tetro conſueta necare.

Quid quod Cæſar *in ſuis Commentar. refert Cativulcum Taxo, cujus magna in Gallia & Germania copia erat, ſe exanimaſſe. Hinc Furiis tædas ex hâc arbore attribuerunt Poetæ.*

—Truncâ luſtraverat obvia Taxo
Eumenis—

Stat. Sed poſt omnem hanc calumniam noſtratis Taxi non tantùm umbra innocua eſt, ſed & baccæ ſine noxa eduntur, ſed & de Italia idem teſtatur Bapt. Porta, *Taxum à* Τόξῳ, *Arcu videtur nomen adepta, & ab eodem Toxicum*

——Ituréos Taxi torquentur in arcus. *Virg.*

Me decet Arboreum Vatem purgare malignis,
Arboream dictis, & ficto crimine Divam,
Siqua fides Vati non Graio, *Taxus* ab omni
Pura veneficio est, *Taxi* sub tegmine quivis
Dormiet, inque oculos, inque aures tutus utrasque
De vino responde mihi, & mihi pocula præbe
Taxica, non equidem parcam vel dante Novercâ,
Putida, Grammatici, res est hinc *Toxica* dici,
Illa trahunt Arcus Græco de nomine nomen
Triste, venenatæ veteri de more sagittæ
Mortiferis titulum sævum imposuëre Venenis.
Cantanti nec obesse soles, *Arceuthi*, gravémque
Objicit immeritò vatum tibi maximus umbram,
30 [x] *Juniperi* levis umbra nocet nec frugibus ipsis.
Quàm multa Arboribus tribuuntur crimina falsò?
Virtutésque utinam nullæ! Latet intùs ocellos
Effugiens, densóque obductum Cortice Verum:
31 Te quoque, si liceat vellem excusare [y] *Sabina*

(x) Juniperus. (y) Sabina.

30. Ἄρκευθος vel Ἀρκευθὶς, *Juniperus. Umbra ejus somnum conciliare dicitur,*
— Lethæi quassare silentia rami.
Val. Flacc. quod ex Apollonio *sumptum, qui Juniperi ramo vigilem. Draconem sopitum tradit à Medeâ*
Ἡ δ' ὄφιν ἀρκευθοῖσι νέον τετμηκότι θαλλῷ
Βάπτουσ᾽ &c ——
Sed & opus fuit pharmaca atque incantamenta carminum addere.
Juniperi gravis umbra, nocent & frugibus umbræ. *Virg.*
Omnes quidem, sed in hâc præcipuum est.

31. *De Sabinâ vid. Libr.* I. Plant.

Non licet, & ſceleris nimiùm manifeſta teneris,
Per te prima novæ ſcintilla induſtria vitæ,
Pauper,& in Flammam nondum eluctata micantem
(Triſte nefas!) aſperſa veneno extinguitur udo.
Non hìc immeritò comitem, funeſta *Sabina*
32Funeream [z] *Cypariſſin* habes; Comes omnibus illa
Sed pia funeribus; tu nondùm (barbara) natos
Tollis, at illa ſenes etiam deplorat ademptos.
Talis erat Puer ille Deo *Cypariſſus* amatus
Lucenti, tam leni animo, tam pectore molli,
Vulnera qui lugens & lamentabile fatum
Dilecti ſibi *Cervi* in mortem tabuit ipſe:
Sed faciem hanc illi miſeratus *Apollo* refecit,
Et dedit eſſe *Cupreſſum*, ævúmque agitare perenne
Cortice ſub viridi, *Cypariſſis* Nympha vocatur,
Cupreſsúſque Arbor. Túque ô (Deus aureus addit)
Cui tantilla movet tam magnos cauſa dolores,
Semper eris meritò tu maxima *Præfica* luctûs
Funebris, Diti ſacra & Diis Manibus eſto:
Sic ait, & Veri benè gnarus in Arbore Mortis
Æternæ poſuit præſagia dulcia vitæ,
Materiem invictam carie, nec temporis ullâ
Labe fatiſcentem, florentes ſemper honores
Frondis inocciduæ, pulchræ decora alta figuræ,

(z) Cupreſſus.

32. *Vid. Fab.* 10. Metamorph.

In

In morem liquidæ Cœlum invadentia flammæ;
Stat propè major amor[a] *Phœbi*, ſtat dignior Ignis
Arboreus *Daphne* pulcherrima, caſta ſed omnes
33 Illa perodit adhuc, crepitúque avertitur ignes.
Non minùs & caſtam *Deus* ardens diligit illam,
Et *Vatem* facit, & ſtrepitu indignantis in ipſo
Omen ineſſe jubet fauſtum lætóſque ſonores,
Quid mirum eſt humilis ſi ſacratiſſima *Laurus*
Vulneris impatiens terreno ſtringitur hoſte?
Fulgura quæ ſuperum circùm volitantia tutò
Aſpicit, atque minas Cœli flammantis inanes?
O fœlix longè ante alias! ô *maxima gentis*
Arboreæ Princeps! vel ſi tibi Principis aufert
Diva *Dryas* titulos, O certè *maxima Vates!*
Te *Reges* tumidi, te *Victoréſque* ſuperbi
(Par operi precium) te proxima gloria Mundi
Turba Poëtarum geſtant, quos inter & ipſos
(Fas ſperare) comas non dedignabere noſtras,
Et foliis raro & ſterili circumdare ramo.
34 Tum verò ingentes [b] *Elate Peucéque* ſorores,

(*a*) Laurus. (*b*) Abies. Pinus.

33. *Laurus quidem manifeſtò abdicat ignes crepitu & quâdam deteſtatione.* Pl. L. 15. 30. *ubi multa vide de Lauro. Crepitum ejus ſonorum fœlicia portendere exiſtimarunt Veteres; contráque inominatum erat, ſi combuſta ſileret.*

Laurus ubi bona ſigna dedit, gaudete Coloni. *Tib.*
Et tacet extincto Laurus adusta foco. *Prop.*

34. Ἐλάτη. *ab* ἐλάω, *impello, quod in immenſam proceritatem quaſi propellit ſe. Abiéſque Latinè dicitur eâdem notione nominis, quòd abeat in altum. Angl.* Firre. Πεύκη, *Pinus, quanquam alii* Πίτυν, *Pinum volunt eſſe,* Πεύκην *Picam, noſtrâ non multùm hic refert.*

Sub-

Sublimi feriunt rorantes vertice nubes.
Quantum despiciunt montana cacumina valles,
Tantum illæ stantes in summo montibus ipsis
Altiùs assurgunt; sic stabat *turba Gigantum*,
Sic superinjectâ frondoso *Pelio Ossâ*
Stabant terrores superum, similésque superbis
Abietibus Pinisque levabant brachia centum.
Hoc benè prospectu terras, portúmq; profundum;
(Nam domibus terras & pontum navibus ornant)
Non sine gaudiolo latè sua Regna tuentur,
Ipsa etiam *Prinis* palatia Regia linquit
Servantique fores sese exuit [c] *Ilice* sacrâ
Hortenses; remanet trunco vita ægra relicto:
Intereà; vix Cœlo alibi contenta Britanno,
Nec sub sole quidem nostro sed Rege virescens,
Huc jam mœsta venit, monstris exterrita tantis,
Et fatis *Aulæ* super insolabilis *Albæ*.
Tali Sceptrigeram [d] *Dryadem* circumstetit orbe
Nobile *Nympharum Angligenûm* nemus; illa levato
Composuit sese tumulo mediámque locavit,
Multâ Majestate tumens, umbræque favorem

(*c*) Ilex. (*d*) Quercus.

35. Πρῖνος. *à Folio serrato, Ilex, Angl.* Holm Oak, *or* Evergreen Oak, *quòd in hyeme frondes non amittat. Hic hortis tantùm excolitur, nec ibi quidem frequens, unius tanquam præcipuè his meminit* Parkinsonus *noster, in horto Regiæ Westmonasteriensis, quam* Albam Aulam *vocant, ad posticum sita.*

Regalis

Regales partes longè diffudit in omnes,
Non Ego, ſi venti mihi vox clamoſa daretur,
Cùm viridis *Querceta* agitat reboantia *Denæ*,
Te dignè, veneranda *Dryas*, celebrare, tuarum
Vel potero ſylvam immenſam deſcribere laudum,
Ex te (ſiqua fides miracula multa canenti
Danda vetuſtati eſt) erupit prima virorum
Tunc libro viridi, cute nunc contecta juventus.
Tunc quoque dura genus, ſed *Deucalionis* in ævo,
Durior evaſit, cruſtáque incalluit albâ.
Hanc famam eximiis ſubnixam authoribus olim
Elevat, & ſpernit vanorum turba ſophorum,
Et Schola *Pyrrhonis*, nimiúmque *Academia* ridens.
Fas dubitare quidem; ſed non dubitabile & illud
Quos tunc terra bonos hominos magnóſq; creavit,
His creviſſe cibis, & quernâ glande repaſta
Æquaſſe annoſas vivendo corpora *Quercus*.
Fœlix illa ætas mundi juſtiſſima Nymphe, (ipſa
Cùm dabat umbra domum vivam tua, cùm Domus
Deciduâ Dominos paſcebat fruge quietos,
Soláque præbebant ſylveſtria poma ſecundas
Gramineis epulas menſis; nondùm arte magiſtrâ
Arbor Adulteriis prætulerat Inſita noſtris.
Alma Ceres, non eſt tua munificentia tanti,
Immites alimenta ferunt ſi mitia mores:
Non tanti eſt ſi gens hominum depulſa, ferarum
Victibus induitur naturam ſæva ferinam.
Hinc malè mutatus *Reſpublica* deſiit eſſe

Mundus

Mundus, & invaſit communia commoda rerum
Quiſque ſibi; hinc cœptum eſt partiri finibus agros,
Natáque confeſtím fines proferre libido.
Hinc Homini ſua Terra parum; mox nulla videri
Terra ſatis. Bonus, ecce *Solum* faſtidit Arator,
Pontum arat, his ſulcis frumentum quærit ineptus.
Eſto, non poterit magnus Tentator Avarus
Efficere ut Fruges *Pontus* ferat; efficit illud
Ut ferat *Arboreum genus*, & te, *maxima Quercus*,
Æquoris immenſi montes tranſplantat in altos,
Inſeruiſſe audax *abiegnis* Robora *Malis*.
O Dryas, humani comes & Patrona laboris!
Si ſapiunt, ſtabilíque volunt requieſcere ſede,
En Domus es Domino multùm diuturnior ipſo.
Si poſſunt patrio contenti vivere fundo,
Das juga dura boum, ſtivámque, axéſque gementes,
Omniáque agricolis vitæ prompta arma beatæ.
Pallida ſi mentes agitat veſania lucri
Fis *Ratis* errabunda, trabes nec certior ulla
Ventorúmque maríſque incerta pericula luſtrat,
Mors fera compagem rabidâ circumſonat irâ
Dedignata levis tenui munimine Ligni
Se fremere excluſam, Ceu quondam raptor ovile
Diſcurrit circùm *Lupus*, exacuítque furorem,
Et rigido dentes nequicquam in poſte retundit.
Linque tuas *porcis* glandes, ditiſſima Quercus,
Linque volens; homini quicquid parit undiq; terra,
Et quáſcunque oſtentat opes, quáſcunq; recondit,
Con-

Conquiris donásque; *Eoáque aromata* portas
Occiduúmque aurum; per te mollissima serum,
Sylváque odora *Arabum Thulen* pervenit ad ipsam
Per te nunc orbis reserati pervius usus;
Per te nunc iterùm magnus *Respublica* Mundus
Incipit esse; *Omnis nunc possidet omnia tellus.*
Si meritâ veteres celebrarunt laude Poëtæ
Arietis unius referentem vellera fulva
Phaside vicinâ Pinum, penetratáque Ponti
Claustra, & *Cyaneæ* ridenda pericula cautis:
Quis tandem Oceanus famæ tibi sufficit, aut quo
Te satis ad Cœlum tollet facundia fluctu
Adjungétque astris, *ô magni sacra Columbi*
Quercus! Io, Vectrix auri fœlicior, *Argo!*
At *Quercus Dracana* tuos imitata labores
Phœbe, tuo digna est solius carmine dici.
Sit sidus *Pagasæa Ratis*, post tempora vitæ
Et cursum æquoreæ Cœlestis fulgeat instar
Arietis; hæc Puppis totum circùm acta per orbem
Sideris officio jamdudùm & in æquore functa est.
Quàm benè consuluit terræ Natura *Britannæ*
Oceani magnum tendens hìc ponere regnum?
Si non ingentes, *Libani* decora ardua, *Cedros*,
Nec *Pinum Ideam*, aut *Palmam fœlicis Idumes*
Nec dites Arabum sylvas & odora vireta,
Nec *Platani* festam concessit amabilis umbram,
At *Querceta* dedit toto longè optima mundo,
Belligerúmque nemus solidavit robore multo,

At maris immenſi vaſtâ circumdata Foſsâ
Inſula ſtat ſecura minarum, & claſſibus illam
Roboreis communit inexuperabile Vallum.
Non igitur *Dryadæ* noſtrates pectore vano
Nec ſine conſulto coluerunt Numine Quercum,
Non illam *Albionis* jam tum celebravit honore
Stulta ſuperſtitio, venturíve inſcia ſœcli
Angliaci ingentes puto prævidiſſe triumphos
Roboris, Imperiúmque maris, quod maximus olim
Carolides vaſtâ Victor ditione teneret. (Quercus
Quid mirum hoc, ſiquidem veteres Oracula
Effudiſſe ferunt? Superúmque arcana voluntas
Principio raucâ ſylvarum voce putatur
Significata homini; *Phœbæam* qualiter implet
Vatem *Cyrrhæis* erumpens ſpiritus *antris*
Attonitam raptans & multo Numine turbans,
Haud aliter ſacros inſpirans ipſe furores
Robora *Dodones* agitavit Ventus; at illa
Terribili ſonitu capita & fera brachia jactant
Bacchantum more inſano; nemus omne tremebat
Atque abrupta volant folia undiq; & undiq; rami
Sparguntur lacerati, equitantem in turbine neſcit
Sylva Deum ſtimulata pati, ſed voce prementem
Excutit immani tandem; Deus *ore* dehiſcens
Intonat *arboreo* mundi ſecreta futuri;
Multa ſimul glomerans obſcura umbroſáque vera.
At ſuperum generi mortali averſa voluntas
Jamdudum ſacras præſtare ſilentia *Quercus*
Juſſit,

Jussit, & his tantùm voce in Conventibus uti,
Aut certè humanas, si coram aliquando loquantu
Non intellectum profundere murmur in aures;
Hìc data libertas fandi, nec *Chaonis* unquam
Clariùs in sylva nec apertiùs ore locuta est
Fatidico *Dryas*; Immotis Nemus undique ramis
Conticuit, vocémque arrectis frondibus hausit.
Magna Deos generi nostróq; hominúmq; mina
Cernitis, ô Sociæ, & multum sperare nefastos
Arbitror eventus, tamen hæc incerta malorum
Ne vos attonitas confundat imago, premátque:
Me nunc partem aliquam Deus hic edicere jussit
Planiùs, & monitu virtutem armare salubri.
Accipite hæc totis mea dicta & condite rimis,
Fortiáque adversis opponite robora ventis.
Non mihi vana fides: hic, quo nunc induor ipsa,
Truncus ab antiqua descendit origine *Quercus*
Quam mirata loqui primam *Dodonia* sylva est.
Nam *Brutus*, cæsi genitoris regna perosus,
(Filius infœlix, fœlix Pater ille Britanni
Nominis) *Epirum* venit mœstissimus exul.
Illìc progeniem, consanguinitate propinquam
Pyramidæ sceptris pulsam, solióque paterno
Restituit victor bello; & pietate solutus
Crimine fatali est; nec dedignatus & ipse est
Compellare virum quercino *Jupiter* ore,
Æneæque sui pronepotem emittere magnum,
Is similem *Æneæ* sortem longósque labores;

Tali

Talia namque illi dirupto cortice fertur
Fudisse attonito & trepidanti Oracula *Quercus*,
Chaoniâ steterat quæ vocalissima *sylvâ*.
Tros, ô *Sylviade*, non his tibi figere sedem
Parca dabit sylvis, patriæque piacula cædis
Plura tibi quanquam insonti, majoráque restant.
Multa obeunda mari, sævísque pericula bellis.
Tu solidam obfirma mentem, pérque aspera rerum
Finde novas virtute vias; dat præmia Finis.
Substitit *Hesperiis Alcides Gadibus* olim,
Nil ultrà prono sperans de sole; sed Ultrà
Tu penetrare aude, nec te vastissima veri
Terreat Oceani facies; at vela memento
In Boream dare dextrorsùm; tua fata *Boötæ*
Plaustra vehunt; pigrè, certo sed euntia motu.
Auxiliúmque feret totis tibi viribus Astri
Ursa sui Jove prognato. Tua dextra Tyrannos
Bis senos *Gomeritarum* sub tartara mittet
Prætereuntis opus; quid adhùc Victoria prodest
Tanta? Triumphanti totus tibi clauditur Orbis.
Totius tu Mundi Exul; te fata relegant
Ulteriùs, sed nec trepida, nec deficе; Mundum
Illa dabunt alium, gremio quem condidit alto
Integrúmque reservavit per sæcula longa
Oceanus tibi *Brute*, tuum qui semper habebit
Et genus & nomen; quicquid complectitur æther
Æneæq; *Brutique* dedêre nepotibus astra,
Æneæ Terras omnes, *Maria* omnia *Bruti*.

Talia prædicens hæc inſuper addidit ore
Quercus hians ſacro: Memor eſto, atq; accipe *Glande*
Has ait (implevit porrecto termite dextram)
Hæ tibi erunt longi ſolamina muta laboris,
Promiſsiq; mei teſtes; cúmque ubere diti
Præbebit tua fauſta ſolum *Britannia* dignum,
Has ſere, in immenſas creſcent hæc ſemina ſylvas,
Et *Quercus* toto celebrabitur orbe *Britanna*;
Chaoniam famâ ſuperabit Filia *Matrem*:
Tum tu *Brute* mihi gratum inſtaurabis honorem,
Inſtituéſq; *Patres Druidas*, ſanctiſſima mundi
Nomina; *Teutates* habitabit Robore in omni,
Lætáq; fœlicis vulgò dabit Omina Viſci.
Dixerat hæc *Quercus* non veri vana, nec illam
Linea decepit puncto fatalis in uno:
Primáq; *Chaoniis* crevit *de Glandibus* Arbor,
Huic *Avia*, ex quâ nunc vobis *Oracula* pando.
Scilicet hæc Juvenis, cùm primùm hùc *Danica Claſſi*
Appulit, iratis *Thore* & *Tuiſcone* Deiſque
Saxoniæ reliquis, bis centum cerciter annos
Nata fuit; meminit, viditq; ſimillima noſtris
Prodigia, heu, ſimiles nimiùm viſura ruinas!
Ecce, illas video! ———— ————
Prima *Caledoniis* Nubes de montibus orta
Arctöos operit campos, *Tuedámq;* quietum,
Limitis oblitum jamdudùm munere fungi,
Et Medium unius tantùm ſe currere regni
Credentem, ſuper acta volat popularibus auris
Angliacóſq;

Angliacósq; *agros* ferali territat umbrâ.
Sed terrere ſatis primò, Simulacráq; *Martis*
(Qualia vos nuper cœlo vidiſtis in ipſo)
Proludunt ſicci; fugat hoſtem argenteus imber,
Ignotum genus Armorum, pugnacibus olim
Parcíſq; *Angligenûm* proavis, ſed prodigus emptor
Nunc Pacis populus, ſcelerata infandáq; bella
Mox pluris Civilia Emet: Pax ſanguine primo
Ipſa rubet(proh dirum Omen!)Fontémq;recludens
Purpureum, in medio Furiis operata Senatu eſt.
Magnorum invidiâ Vir magnus, Plebis ineptæ
Integer injuſtis odiis, Clamore Diſertus
Obruitur, Sacer, ô, multóq; cruore piandus
Inſonti pariter Regi, ſontíq; Popello,
Principium belli damnata *Vigornia* fato,
Mœſta videt victrix,& multo murmure plorat
Sabrinæ lacrimíſq; ſuæ; ſed & ipſa videbit
Mœſtior, ah, Belli (quis poſſit credere?) Finem,
Quis nunc *Kintoniæ* ſublimem in collibus altis
Me ſiſtit Deus? heu, qualem nunc flumine rubro
Deſpicio undantem Vallem? quantíſq; tumentem
Aggeribus cædûm? quas fervidus æquore toto
Rupertus cumulat ſtrages, Victórq; gemiſcens
Rex pius? avertant curſum niſi fata ſecundum;
Tantorum iſta dabit finem lux una malorum:
Irati vetuêre Dei; Victoria præceps
Corruit, atq; nequit vicinam attingere Metam.
Quà patet *imperium* tunc occupat omne *Britannum*

Mars immane frēens, Regni pars integra nulla eſt.
Belerii extremis a cornibus *Orcadas* uſq;
Et vix læta quidem ſemeſtribus arva diebus,
In ſcelus exitiúmq; ruunt, Furor omnibus idem.
Albion infœlix, quæ te ſæviſſima Serpens
Eumenidum, quænam, ô, *Hæmorrhois* ore momordit?
Omnia membra fluunt ſtillantibus undiq; Venis,
Tantum, támq; ingens, Totū eſt pro Vulnere Corpus.
Ter campos infauſta tuos, *Neuberria*, cerno
Cladibus informes, superátq; horrore nefando
Sanguine bis tinctos tua triſtis fama *Philippos:*
Mutua damna diù, atq; alternæ pondera ſtragis
Nutantem partis librant utriuſq; ruinam.
Terribilem primò impulſum momentáq; ſæva
Eboracenſis ager dabit, & *Nasbeia* tandem
Mortiferū geminabit & immedicabile vulnus.
Quod ſupereſt (námq; omne nefas, ſupereſſe putādū [eſt)
Cernere me prohibete Dei; quid deinde futurum
Secretum vobis, precor, integrúmq; tenete.
Tollite notitiam venturi; haud gloria tanti eſt
Fatidicam dici atq; Oracula fundere, ut iſta
Prævideam, Videámq; iterum. Sed ſe ingerit, Ecce,
Congeries oculis non enarranda malorum,
Et deforme Chaos: Victor rapit impius omnia.
Rex Hoſtem fugiens *plebeio* tectus *amictu*
(Tempore Rex illo primùm *Simulator*, at ora
Agnoſco ſacrata) fugit miſerandus ad Hoſtem.
Quis non Hoſtilis Victo locus? Ille ſuorum
Implorat popularium opem (proh jura fidémque!)

Rex

Rex Hoſpes, Supplex fruſtrà. Sic ſpontè Magiſter
Naufragus, in fluctus, quos horruit ante, minaces
Exilit ardenti & flammis crepitante Carinâ.
At fluctus crudelis & implacabilis irâ
Luctantem in flammas & fata priora rejectat.
Quid facerent? Regem Miles ſeù fraude retentam
Ex bello prædam, precibúſq; miníſq; repoſcit.
Regem adamare putes, nec vivere poſſe ſine illo.
Nec minùs & *Scoti* redamant, ac reddere nolunt.
Non ità pro vili eſt; perſiſtunt; acritèr urgent
Jus partémq; ſuam; aut illum non *Anglus* habebit,
Aut *Emet.* O nullo credendum dedecus ævo!
Ille *potens Dominus* terráq; maríque, ſub Haſtâ
Mancipii venit Captivi more, ſuúmq;
Servus Herum abducit, Sector temerarius, emptum
Non tibi ego hoc tantũ (procul abſit) *Scotia* crimen
Imputo; tentabis gentis virtute piare
Totius, ſcelus hoc Paucorum; & ſanguine multo
Paucorum delicta lues. Vix arma quieſcunt
Affixa in domibus, longúſq; revertitur ordo
Civilis belli; fœdis ſubjecta Tyrannis
Regia Majeſtas, conſtrictáq; carcere Vectæ,
Quem non commoveat? Juſtas commovit in iras,
Scotia, te ſerò, te libertatis amatrix
Cantia, te *Britonum* non impar *Cambria* famæ:
Prælia quid referam vobis, quæ plurima cerno
Aſtrorum auſpiciis & adhùc commiſſa priorum?
Quid memorem trepidam tingentia vulnera *Riblã*,
Siſtentéſq; fugâ vel curſum, fluminis ipſum

Præcipiti *Scotos?* Quid te, *Medraga*, tumentem
Cædibus? obsidióve tuam, *Colcestria*, longo
Virtutem infractam, melioráq; fata merentem?
Quid tot Nobilium, pugnantûm nobile lethum,
Captorúmque necem miseram, bellóq; pudendam?
Non mihi post tantas clades, tot vulnera sortis,
Fas plorare quidem perituri funera Regis,
Si mihi nota Viri, Mundo notissima toti,
Cœlestis pietas, Mortem inter munera ponet
Summa Dei; Scelus humanum, facinúsq; tremendũ
Auditu deploro, quod execrabitur ætas
Nulla satìs, quod nulla satìs, fœcunda dolorum,
Tartara, tormento poterunt punire perenni.
Heù quid agunt? Video productum carcere *Regẽ*
Pegmate in excelso, suáq; ante palatia, in arce
Imperii summâ, populo spectante Diéque,
Carnificísq; manu —— ——
Substitit hic, gemitúsq; imâ radice petitus,
In solido ingentes prorupit cortice rimas,
Undiq; dimanant *lacrymæ* de frondibus udis,
Quot qualésq; solent madidæ post tempora Noctis,
Cùm capiti hærentes nebulas Aurora resolvit.
Ingemuit viridum simùl omnis turba Sororum,
Et mœstùm infremuit, subitìq; sonora doloris
Tempestas totum quatiit nemus; inde sequuta est
Sæva quies magni, Mortiq; simillima, luctûs:
Post longum tandem *Dryas* incipit intervallum.

Tum

Tum verò innumeris confossa *Britannia* telis,
Et *Capite abscisso*, propriόque in sanguine mersa,
Non agnoscendum jacet atque informe *Cadaver*,
Immanis sine Mente, Animáq; & Nomine *Truncus*.
Quis non post tantum Mortis sperare Quietem
Possit, & æternum torpenti in funere somnum?
Nil minùs; Ecce, loco Unius tunc membra regentis,
Mille scatent viles Animæ, fervéntq; tumultu,
(Terraï putris soboles, ignobile vulgus)
Vermiculi genus omne, acríq; Insecta veneno,
Serpentésq; atri, & *Serpentum maximus*, ipsas
Cromvellus rabido depascitur ore Medullas.
Fœdus odor toto latè diffunditur orbe:
Tum fas atq; nefas versum, nec frena furoris
Impietas victrix habet, & transgressa pudorem.
Pegmata tunc passim mediis erecta plateis
Sanguine Nobilium rorantia cernere Ludus,
Et Paria (heù tanquam Spectacula præbita vulgo)
Carnifices, clarósq; Viros, commissa videre.
Tunc ipse Hospitium factus solenne bonorum
Carcer, & ante ortum lucis, quæ ducit ad illum,
Plena via est turbâ; sed delassata parumper
Sævities cessare, & respirare coacta est;
Cessàt Avarities nunquam; sine more modóq;
Insatiata furit; Pugnantis sæpè libenter,
Sed Proscribentis deponitur Hasta gravaté.
Quicquid florentum series longissima Regum,
Magnificâ parcáq; manu congesserat olim:

 Bellorum

Bellorum ſpolia, aut prolixæ munera pacis,
Quicquid non frugi Pietas, & ſplendida cultu
Religio proavorum aris ſacraverat ipſis,
Quicquid *Patricius* regni poſſederat *ordo*,
Quotquot Opum Fideíq; Rei(proh vaſta vorago!)
Terrigenis Paucíſq; haud ſufficit omne Tyrannis.
Nec ſat habent ſpoliare ædes Regíſq; Deique,
Diruere, atq; æquare ſolo gens impia gaudet ;
Eſt aliqua ipſius ſcelerata libido Ruinæ :
Diſcurrunt *Fabri*, ſonat undiq; malleus ingens,
Undiq; ferramenta ſonant, & acuta bipennis.
Undiq; tigna vehunt lapidéſq; gementia plauſtra;
Ardentes inſtant operi, ſtrepitúmq; cientes,
Ædificare putas victores velle ſuperbos ?
Diripientum ille eſt Everſorúmq; tumultus :
Cúmq; hæc eveniunt, Sociæ, cum ligna parentum,
Defunctáſq; trabes veſtrûm, longâq; quiete
Compoſtas olim Regum ſub turribus altis,
Exciſáſq; furente manu, vulſáſq; videtis,
Tunc ſcitote diem veſtrum, & lacrymabile fatum
Sylvarum veniſſe ; Trabes quæ ſæva ſepultas
Deturbat domibus, non parcet dextera Vivis.
Tunc omnes latè Saltus, nemora omnia regni,
(Nobile Seminium & *Plantaria* Claſſis & Urbis,
Spem *Belli*, & *Pacis* certa ornamenta *futuræ*)
Religio quæ magna olim, nunc maximus Uſus
Vivere privatæ jubet inviolata ſecuri;
Barbarus invadit Victor, ſternitque, ſolóq;

Eruit

Eruit, atq; Igni divendit Avarus Avaro:
Non generi arboreo, aut ætati parcitur ulli,
Triginta annorum Infantes in limine vitæ
Dejiciunt Ulmos, Fagósque Ornósque tenellas,
Nec Senium aut cani reverentia corticis obstat.
Pellitur infœlix ô semper Musica turba,
Ramorum hospitiis Volucres pelluntur avitis,
Flebilitérq; novum celebrat *Philomela* dolorem.
Exul *Hamadryadum* simùl his chorus effugit omnis,
At tacito luctu (neq; enim plorare sonorùm,
Cœlestes decet) & lacrymis stillantibus intús.
Heù fugimus, Sociæ, & toto vix orbe *Britanno*
Securos Truncos quos ingrediamur habemus.
Sed non hæc semper fera *Saturnalia* durant;
Immodico nunquàm dat tempora longa furori
Instans à tergo *Nemesis*, quatiénsq; securim.
Vos ne despondete animos, Vestri Deus ultor
Extirpabit eos radicitùs & dabit igni.
Sternite nunc sylvas, nemora alta cremate, scelesti,
Non deërit vobis ex quâ pendebitis *Arbor* :
Intereà (neq; enim voti vestigia nostri
Fata premunt, sempérve sequuntur passibus æquis)
Intereà extorres patriæ crudelibus oris
Carolidæ magni per regna aliena vagantur,
Auxiliúmq; petunt frustrá: Comes hæret ubique
Sors immitis adhuc, & vix concedit *Asylum*.
Heù quantum terris, quoties jactatus in alto,
Filius ille *Pius* Sancti Patris! Ille labores

Lætus

Lætus obit cunctos, sortémq; ferendo fatigat
Infractus; Perfer, *Juvenis venerande*, labascet,
Et cedet Fortuna tibi; sed tempora Parcæ
Expectanda manent, tunc quæ tua sceptra tenaci
Nulla potest hominum vis extorquere *Tyranno*,
In dextram matura tuam atq; caduca ferentur.
Quò fertur, quid agit? Nondum data Tessera Fati
Prosilit ille ferox, & non patienter in arma
Prodigus irrumpit vitæ, famámq; lacessens,
Per clausum brumâ atq; inimicis classibus æquor,
Littora adhùc suspecta petit, hostilia nuper;
Vela tamen dantem reditúsq; in regna parantem
Carolidem trepidæ cernunt, dubióq; tumultu
Eumenides turbantur *Olivarianâq*; *mundi*
Numina Tartarei, sacrámq; evertere puppim
Tempestate suâ tentant, factísq; procellis
Impediunt frustrà, Fato impellente, Carinam:
Sed metuunt etiam frustrà, cum *Cæsar* in illâ
Tutus agente Deo, sed non *Fortuna* vehatur
Cæsaris; illa manus alias, alia arma requirit,
Et vix Arma quidem; frustrà jam *Scotia* Regem
Immutata suum revocat, tanti sed honoris
Gloriolam (totum neq; enim meruisset) habebit.
Emittétq; Virum tandem plaudentibus Astris,
Qui Regem Armatus multâ cum pace reducet.
Intereà (nondum, ô, Sociæ, nam præterit illud
Intereà spissum) *Sconæ* venerabile Fanum
Fergusii magni plusquam centesimus Hæres
Ingreditur

Ingreditur, veterémq; capit de more Coronam
Applausu ingenti, sed &, ô, non Omine fausto,
Impositámq; manu regni non ritè Sinistrâ.
Urget atrox hostis, circúmq; strepentibus armis
Insultans furit, & turbat solennia victor.
Tum pulchram Regi mentem, centúmq; parentum
Sceptrigerûm sobole dignam, *Indignatio justa*,
Et cædis patriæ *vindicta*, incensáq; Virtus
Addit agens magnæ stimulos sub pectore Laudis.
Non hîc extremo regnorum in fine pudendâ
Obsidione premi, aut venturæ fidere Brumæ
Auxiliis, hostíq; altos opponere Montes,
Sed dare se totum bello, permittere habenas
Fortunis Animísq; suis, *Taöque* remoto
Occlusum, ad Thamesim certâ vel morte parandam
Affectare viam; post terga relinquitur Hostis
Attonitus, cœptíq, tremens horrore stupendi.
Heù nihil adverso valitura in tempore Virtus!
Jámq; dies venit precibus lacrimísq; petita
Brutigenæ toties populi; Rex agmine forti
In patriam vindex redit, & per mille labores
Mille perîcla viæ, *Sabrinæ* ad flumina victor
(Ad Thamesim mallem) penetrat: Rex mavolet ipse
Ad Thamesim, sed consiliis immista potenter
Vota vetant; Age jam bellatrix *Anglia*, nunc, nunc,
Poscere tempus equos, capere arma, incurrere in ho-
Nunc (siqua est pietas) tēpus defendere *Natū*, (stem,
Ulcisciq; *Patrem*, & *Patriam* relevare jacentem.

Talis

Talis erit mens una viris, *idem omnibus ardor.*
Hoc metuens *Genius regni malus*, ínque bonorum
Perniciem vel *Cromvello* vigilantior ipſo
Temperat infernum ſævâ *Tetrapharmacon* arte;
Aſpida ſomniferam gelidi immodicíq; Pavoris,
Deſidiæq; Opium religantis frigore Nervos,
Et conſtringentis dextram Torpedinis inſtar
Virus Avaritiæ; nigro de flumine *Lethes*
Immiſcet guttas; his omnia pectora ſpargit,
Et peſtis ſubit uda, Veternúſq; occupat ingens,
Oblitum Famæ populum propriæq; ſalutis.
Non tamen hic à Fortuna deſerta ſuisque,
Hoſtibus innumeris circùm obruta, deficit acris
Carolidæ virtus; *Sabrinæ* decolor unda
Teſtis, & haud vano jam *Rubri* nomine *Colles*,
Metáq; fatalis longi *Vigornia* belli.
Poſt miſeram latè cædémque, fugámq; ſuorum
Ultimus excedit campo, captâ ultimus Urbe
Atq; invitus abit; mox & de colle propinquo
Reſpicit indignans, ſparſúmq; recolligit agmen
Naufragio è tanto parvum; integrare labores
Ira ſubit, caſúſq; omnes, tandémq; nefaſtum
Aut reparare diem, aut Mortē ſuperaddere damnis
Conſilium laudant animoſum, in utrumq; parati,
Derbeî úſque Comes, *Vilmottúſque* inclytus armis,
Et *Dux Villerius*, Juvenis formoſus & audax,
Dulce domi Sidus, violenti Fulguris inſtar
Militiæ, tantóq; *Æneâ* dignus *Achates*.

Null

Nulla mora eſt, vertunt ora & veſtigia retrò;
Nec nova *Spes* animos, ſed *Deſperatio* pulchra
Ardentes iterum infœlicia raptat in arma.
Sic *Rex*, ſic alii pauci, quos Gloria Mortem
Nec miſeris docet eſſe viris, nec fortibus Hoſtem.
Non ea vis reliquæ, nec tanta Scientia turmæ,
Vocibus hortantem vanis, ſurdóſq; precantem
Deſeruêre Ducem trepidi, totóſq; per agros
Præcipitem ſparſêre fugam: Diſcrimine tanto
Quis te nunc Juvenis fruſtrà fortiſſime, quis te
Implicitum nodis, ſæváq; indagine ſortis
Incluſum Deus eripiet? Siquidem omnia poſſit,
Hoc poterit Deus, & faciet, nec tanta negabit
(Præmia Martyrii) *Sancto* Miracula *Patri*:
Non illi æthereâ præpollens *Carolus* aulâ
Carolidæ imbelli commendat voce ſalutem.
Nunc vobis, Sociæ, cur hæc ſecreta referre
Annorum jubear venientum, & pandere ſacros
Tempora Theſauros inter latitantia Cœli,
His impreſſa tamen dudùm & ſignata figuris.
(Quæ nec Somnus adhuc, nec dia Inſania Vatum
Nec pecudum fibræ, volucrum nec penna, nec Aſtra
Monſtravêre Homini) tacitis attendite ramis.
Limite in extremo quà dives ſpectat ad ortum
Sallopia, aſſurgit *Lucus* cognomine *Bellus*;
Nunc locus obſcurus, Chartiſq; incognitus ipſis,
Séq; fruens; ſed mox toto celebratior orbe
Nulla erit, aut famæ radiis illuſtrior Umbra.

Stat

Stat propè Sacra olim, fœlicis & Ominis Ædes
Albarum titulo *Dominarum*; hæc unius horæ
Perfugium Regi, Panémq; (ô munera magna!)
Prima dabit laſſo, primúmq; albeſcere pulli
Hic color incipiet fati, ſed non niſi poſtquam
Exuerit Regem; hic flentes dimittit amicos
Illorum flens ipſe vicem & diſcrimina, ſiccus
Immotúſq; ſuis, hic ornamenta prioris
Aurea deponit vitæ, nec tænia cruris
Cærulea, aut *Equitis* ſervatur Imago *Georgiî*
Bellatrix, jam ſacrum Equitem ſuperante Dracon
Longa comæ nigræ & ſpecioſa volumina cultro
Sciſſa cadunt, *capitique parum eſt cecidiſſe Coron*
Induitúrq; artus pannosâ & paupere veſte,
Nec Perſonatus tantùm eſt hoc tempore Pauper.
Heù nimiùm iſtius Legi Rex maximus Ædis
Subjicitur veteri; pompam cultúmq; relinquit
Mundanum, abſcindit crines, aſſumit egeni
Squallentem miſerúmq; habitum, valedicit amicis
Fit *Monachus*; mox & Tectum Fortuna negabit;
Fiet *Eremita*; in ſylvis ſe condet opacis
Solus, egens, vagus; hoc etiam Fortuna negabit
Eripiet tandem Terram crudeliter ipſam,
Vix profugo ſedem dabit Arbor in Aëre tutam.
Tum vos, ô, Lucum (ne fruſtrà hæc dicta putet
Ad Bellum properate omnes; intrate ſilentes
Truncum quæq; ſuum; totâ ſine Numine Sylvâ
Stet nullum genus arboreum, ſimul ipſéq; præſens

Fœlice

Fœlicem ingrediar, Nemoris quæ maxima, *Quercum.*
Hîc agite excubias noctémq; diémq; fideles,
Proſpicite in totos erecto vertice campos,
Vicináſq; vias, *Miles* fortè impius iſtuc
Ne veniat venatum homines, rapiátq; profanus
Depoſitum cœli ſacrum, quod Numina noſtræ
Committunt fidei, & tutum integrúmq; repoſcent.
Multa virum, atq; oculis impervia protegat Umbra;
Hîc igitur juſſæ *Regem* expectate, Sorores,
Jámq; aderit, jam nunc horæ fatalis ad aures
Pervenit ſonus; intereà quis Ruſticus iſte eſt?
Vel quid humi recubat, noſtráq; ſub arbore ſolus?
Num *Latro* aut *Speculator* adeſt? Nam quis niſi talis
Sub Jove tam ſævo ventum perpeſſus & imbrem
Duraret? vultum, precor, ô, habitúmq; notemus,
Et quid agat; ſordent crines & ſcortea veſtis;
Mœſtitiæ multa in vultu, ſed plura laboris
Immodici videor veſtigia inuſta videre,
Credo equidem & facies aliquâ fuligine tincta eſt.
Sed tamen hæc inter (vos acrem intendite viſum)
Sacrum neſcio quid, non enarrabile quiddam
Luminis arcani ſcintillat, jámq; tuenti
Clariùs aſſurgit; num me mea lumina Divam
Fallunt fatidicam? Niſi fallunt, *Ruſticus* iſte,
Ruſticus iſte miſer (proh cœlum & Numina!) *Rex eſt*
Jam certè *Rex* eſt; Divina apparet Imago,
Expugnátq; leves tenebras & nubila vana.
Salve magna Deûm—— ſed quis venit importunus?

Dii

Dii Regem servate, aliquis venit; O bene factum
Respiciunt humana Dei, nec Proditor iste,
Sed fidus fortísq; Vir est; *Carlesius* iste est
Naufragio in nostras umbras ejectus eodem:
O fœlix, ô *Cromvello* fœlicior ipso
Quem mala sors tanto victum dignatur honore!
Ille refert agros compleri milite totos,
Pérq; domos omnes, pérq; omnes quærere sylvas
Addictũ precio *sacrum caput*, & propè adesse, (ipso
Jam propè adesse Hostes; quid agant? discrimine ab
Consilium rapidum sed non sine Numine sumunt.
Conscendunt nostrã, nemoris quæ maxima, *Quercũ*,
Ipsa ego scandenti ramos inclino volentes
Et Solium Regi compono molliter aptum,
Lautáq; contexo densæ *Conopea* frondis;
Et caput augustum suprà jubeo ipsa repente
Gemmiferum (fœlix Omen) prorumpere Viscum.
Hîc nos incolumem fatis sub tegmine nostro
Rite salutemus submisso vertice Regem,
Tota illum tacitè sylva & reverenter adoret.
Salve magna Deûm cura, & nunc *Maxime Regum*;
Nec te plorantem, nec te rationis egentem
Horrida tantorum circumstat turba malorum,
Ille potens verè est, potuit qui tempore tali
Nec Timuisse *Necem*, nec Desperasse *Salutem*.
Hoc opus est animi summum Regalis; ademit
Si Regnum Fortuna tibi, *justissimus ultor*
Fortunæ tu Regnum adimis, victúsq; triumphas

Pa

Par Superi tantum gaudent committere, ſed te
Donabunt *Rude*; nec longè pulcherrimus ille
Annus abeſt; procedet, Iô, procedet Olympo
Pacatum irradians Aſtris ſœlicibus Orbem.
Stelláque lucentem ducit fortiſſima pompam
Quæ tibi ter denis annorum curſibus antè
Natalem candore ſacro ſignaverat horam.
Auſa die medio ſuſtollere lampada noctis,
Auſa die medio toti ſe opponere *Phœbo*,
Atq; novum inſolito portendere lumine lumen.
Nunc iterùm cœlos, nunc prodigialiter ornans
Surge die medio, *bona Stella*, Renaſcitur, Ecce,
Carolus ille tuus! Nunc demùm eſt editus ille
Vitalem in vitam, jucundáſq; ætheris auras.
Ecce laborantem manus ut fortiſſima *Monchi*
Educit placidè in lucem, nexúſq; reſolvit
Obſtetríxq; tibi eſt! Generoſe renaſcere Princeps
Maîus adeſt pulchro fatis tibi debitus ore,
Natalisq; *tuus*; generoſe renaſcere Princeps,
O lætum nitidúmq; diem! Paciſq; Triumphum
Victricis! Cùm tu, fortunatiſſime Regum
Magnorum medius Fratrum, & ſplendente catervâ
Stipatus procerum, *Londinum* invectus ovanti
Aureus ibis Equo! Mundum coiiſſe putares
Viſendi ſtudio; Foliorum turba virentûm
Non eſt in ſylvâ magìs innumerabilis iſtâ.
Omnibus una Venit primò, mox omnibus una
Vivat Iô, *Vox eſt*; plauſúmq; ſonoráq; tanti

Gaudia crediderim populi trans æquora ferri
Turbine ventoſo, & gentes terrere remotas.
Inſanire juvat ; permittite *Stoïca turba*,
Finiat ut brevis hæc, hilaríſq; Inſania tandèm
Viginti annorum miſeros, triſtéſq; Furores,
Nec patitur tali Noctem ſuccedere Luci;
Tota ſimul feſtis exardens Inſula flammis,
Inſula tota ardet, lucent Maria omnia circúm.
Quid referam Ludos vulgi, cantúſq; dapéſq;
Et Riſum & Fletum ? Nam dulces fundit & alb
Lætitia infrænis lacrymas ; quid Vina per omne
Currere Aquæductus ? Nimirùm Flumina & ip
Fundere deberent (*Ætas venit Aurea*) Vinum.
Aurati veniunt Menſes, & lucidus ordo
Sœclorum ; *Pax*, ecce, poli de parte ſerenâ,
Nubila diſcutiens, *Pax longa* revertitur Exul,
Albionémque albis plaudens amplectitur alis.
Nec redit incomitata, *Pudor* redit & *bona Fama*,
Copiáque, & cultum *Pietas* induta decentem,
Atq; *Aſtræa* diù terras exoſa Britannas,
Ingeniúmque, *Artéſque*, & formoſiſſima rerum
Libertas, ſub Rege viget quæ maxima juſto.
Cúmq; his non minùs ipſa Bonum, tu *regia Mat*
Poſt longum Exiliũ, in patria(quis credat?)acerb
Magna *Maria* redis, Tibi dilexiſſe Maritum
Crimen erat,partémq; piam ſubiiſſe laborum ;
Nunc Vindictam *Illi* Deus, & *Tibi* Præmia ſolvi
Salve fœminei decus, ô, ſexúſq; virilis

Reg

Regina opprobium! Quam ſorte in utraq;decenter
Lætámque, Triſtémque, ſuiq; in utraq; potentem
Cernimus, Invidiámq; Deis de Conjuge ſolo
Conflantem lacrymis, Rota quam circumſonat Orbis
Immotam, & Centro fixam Virtutis in ipſo.
Protinùs adjicies animum, juſtiſſime Princeps,
Ad verum Regnantis opus ; tot vulnera belli
Et certâ, & leni componere hiantia dextrâ,
Paulatímq; Cicatrices abolere vel ipſas.
Reddere vim Legi, Majeſtatémq; priorem,
Tergere corruptos ſcabrâ rubigine *Mores*.
Antiquam revocare *Fidem*, & Vetus illud *Honeſtum*
Nominis Angliaci ; Talis cura occupat Horti
Squallentis *reducem Dominum* ; ſenta omnia viſu
Horridáq; offendit ; ſed luxuriantia cautâ
Falce premit, dejecta levat, religátq; ſoluta,
Multa ſerit, multa extirpat, novat omnia cultu;
Immenſum ſed dulce opus eſt, omnémq; coloni
Paulatim recreat creſcente Decore Laborem.
Nempe tui *Rex magne* Horti ſunt Oppida & Urbes,
His culturam adhibes formoſam, atq; ordine bello
Singula diſponis, ſed & hæc quoq; reſpicis inter
Nonnullis Sylvas oculis ; ſuccurris earum
Acciſis inopum rebus, populatáq; regna
Arboreæ gentis ſuffectâ pube novellâ
Integras augéſque, futurum extendis in ævum
Imperium ſylveſtre, tuíſque beata jacebit
(*Optime Protector*) pronepotum turba ſub Umbris:

Hi tibi debebunt æstiváq; frigora læti
Brumaléſq; focos; debebunt fixa domorum
Tecta, domóſq; vagas, nemoroſa Palatia Ponti.
Forſan abhinc annos tercentum aut mille futuræ
Fundamenta jacis jam nunc & *Claſſis* & *Urbis*,
Ingentéſq; metes præſens hic ipſe triumphos,
Ingentéſq; ſeres à Poſteritate metendos.
Ipſe viam primus findens quà Gloria clivo
Prærupto conſurgit, ad altæ lucida Famæ
Templa tuos duces, exemptos Nocte, *Britannos*.
Ipſe dabis Ponto morémq; ac jura frementi,
Ipſe indignantem claudes, humilémq; recludes,
Tu *Dominus* mundi & *Neptunus* habeberis udi,
Et tibi erunt Tria Regna *Tridens*.
Quis furor, ô *Batavi*, velle extorquere *Britannis*
Quod Natura dedit *Sceptrum Maris?* Illa coron
Fluctibus, atq; alias terras ex parte ſalutans
Dilectam *Albionem* complectitur *Amphitrite*.
Vix inſultantem Oceanum graviterq; prementem
Obſidione urbes ac mœnia veſtra perenni
Aggeribus factis tumuliſq; arcere valetis;
Et tamen audetis (Spes Ambitionis inepta!)
Imperium pelagi vobis promittere totum,
Oceaníq; undis imponere regna Paludum.
Non hoc *Carolidum* patietur vivida Virtus,
Sed nec *Ego* hoc patiar *Britonũ invictiſſima Querc*
Ecce minax *Batavum* vacuo volat æquore *Claſſ*
Atq; abſente canit tanquam victo hoſte triumphu
Il

Ille diù haud aberit, nec tu lætabere longùm
Belga ferox, ſeris natalia non ſine votis
Littora reſpicies; primi rumoris ad auram
Prodigus ille *Animæ* & *Laudis* ſolius Avarus
Impatiénſq; redit *Ductor Jacobus* in altum,
Quo tu more Fugam præceps poſt bella capeſces.
Jámq; procùl *Batavum* conſpectâ claſſe *Britanni*
Clamorem ingentem tollunt, qualem edere mos eſt
Poſt longam extremis reduces trieterida *Sinis*,
Cùm patriæ rupes & candida ſaxa ſalutant.
Primam aciem ducit Ventóq; Deóq; favente
Et virtute diù celebri terráq; maríque,
Cornuáque obtundit *Batavæ* navalia *Lunæ*
Rupertus, flammante viam ſibi limite ſcindens.
Protinùs obvertit medium trepidantibus agmen
Carolide in ſummâ nudo ſtans arduus enſe
Jacobus, Ductórq; Ducem in certamina quærit;
Nec ſævum *Opdamus* detrectat fortis honorem,
Regiáq; hinc, illinc Prætoria Puppis utríq;
Non ſegnes horrenda parant ſpectacula Claſſi;
Quonam *Opdame* ruis? Non hæc temeraria Virtus
Grata Deo; non eſt: tantóne ſub Hoſte perire
Ambitio eſt? tantæne placet tibi gloria Mortis?
Tu dextrâ majore cades; Deus ipſe ruentem
In ſcelus hoc feriet; tam digno Vindice nodo
Intererit Deus ipſe, ſui Defenſor ubiq;
Carolidæ præſens, & rupti fœderis ultor.
Ingens illa *ratis*, centum ærea fulmina portans.

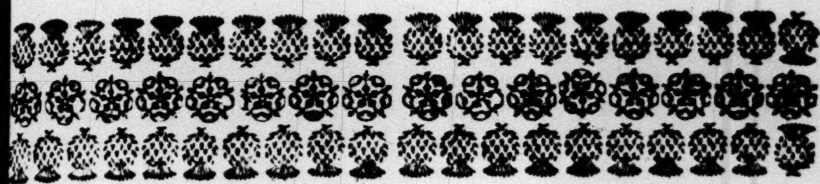
Sexcentósq; vehens, intacta hostilibus armis,
Dissilit immani in nubes immissa fragore
Fumósq; flammásq; vomens, semustáq; sparsæ
Fragmina compagis, laceratáq; membra virorum
Seù Deus in miseros non *fictum Fulmen* adegit
(Credibile est, & Pax toties violata Fidésq;
Et scelus *Amboynæ* meruêre piacula tanta)
Seù pyrius pulvis fortûito accensus ab igne
Erupit violens ; directus Numine Casus
Ipse Dei Telum est ; natat *igneum* in æquore vas
Naufragium latè, miseranda ruina vel Hosti
Terribilisq; pio ; sed adhuc miserescere multùm
Non vocat ; horrendo jam cuncta utrimq; tumult
Miscentur confusa, legítq; Carina Carinam.
Et nihil *Opdami* sacrâ conterrita clade
Victorem aggreditur *Jacobum* *Aurantia puppis*,
Audax antè alias & Fulmine digna secundo
Ni virtus illam sibi posceret *Anglica* vindex:
Ignibus humanis stridentem devorat æquor,
Exurit tres Fama rates, Cognomine Divâ
Non memoranda parùm, tres & *Delphinus* adort
Sulphureo nimbo flammísq; furentibus haurit ;
Urbem ardere putes noctis per tempora captam,
Tot diversa simul findunt Incendia passim
Nubila fumorum bombardarúmq; tenebras.
Undarum in regno quis tanta licere putaret
Ignibus ? & certè merito latet Unda pudore.
Illam operit strages dispersæ vasta ruinæ

Antenn

Antennæ, Malique, forique, avulsáq; rostra,
Et tabulæ, funésq; & vela, & aplustria, & arma,
Et temerè jactata cadavera mille virorum
Seminecésq; viri, & siquà patet area ponti;
Purpurei apparent tractus & cærula celant.
Longa mora est, mersásq; rates, captásq; referre,
Et quæ multa dabit varii discrimina fati
Una dies; monstrata modis Sollertia multis,
Ingeniúmq; & pœnè *Poëtica Copia* Casus
Queis servare aliquos & multos perdere gaudet,
Queis sævit parcítq; modis: Dant nobile mundo
Exemplum (exsuperant vulgi numerúmq; fidémq;
Funera) tres meritis Juvenes & sanguine clari,
Momentóq; uno, plumbíq; volatilis uno
Dilacerati ictu; tres unum pœnè *Cadaver*,
Tergeminiq; eâdem Fratres in Morte jacentes.
Quis non, *O fera Sors!* quis non, *O Barbara!* dicet?
Illa *benigna tamen* simul est; nam proximus illis
(Horresco referens & tam vicina periclo
Gaudia me turbant) en *Ductor Regius* ipse
Fulguris afflatus *pyrii* stridentibus auris,
Sanguine respersus morientum, vulnere nullo
Libatur nullóq; metu; premit acrior hostem,
Ardescens irâq; novâ ingentíq; dolore.
Nec superaccensam justis jam sustinet ultrà
Virtutem Angliacam furiis, quanquam *inclyta Virtus
Bellica*, tot damnis infracta atq; impare Causâ.
Diffugiunt sævi palantes æquore toto

Relliquiæ belli laceræ; tandem Oſtia victis
Mœſta aperit, noſtróſq; videns poſt terga ruente
Attonitus tremit, & ſubmittit *Cornua Rhenus.*
Sic cecinit ſacro *Dryas* irritata furore,
Multáq; venturæ ſiluit miracula Laudis,
Sed poſt me genitis Dii tanta trophæa reſervant,
Et celebranda dabunt melioribus illa Poëtis.

ABR. COULEII MISCELLANEORUM LIBER UNUS.

DAVIDEIDOS SACRI POEMATIS Operis Imperfecti,

Liber Unus.

Bella cano, fatique vices, *Regémq;* potentem
Mutato qui *Sceptra pedo Solymæïa* gessit
Rex olim & Vates; *duo maxima munera cœli*;
Multa priùs tulit immotâ discrimina mente
Et *Sauli* & *Satanæ* furiis imbellibus actus.
Multa quoque & regno; tam longâ exercuit irâ
Victorem Fortuna suum; nec *pulsa quievit*.
Ast illam *Virtus* tandem indefessa domavit
Et populos latè fudit, gentésque rebelles
Nequicquam numeris & magno milite sævas;

Hi

Hi *Bello*, hic ipſo *Bellorum Numine* fretus!
At Tu, *Jeſſæi* qui ſanguinis *Author* & *Hæres*,
Bethlemiæ intactâ quondam de *Virgine* natus,
Qui *Ligno*, *Clavis*, *Haſtâ*, *Omnipotentibus* armis,
Ipſam (ſic viſum eſt) potuiſti *occidere Mortem*,
Ingentes referens per *Tartara* victa *Triumphos*,
Dum tremuit *Princeps Erebi* metuitque videre
Æternùm amiſſos divinæ Lucis honores:
Qui nunc ipſe ſedes placidi *leve pondus Olympi*,
Ad dextram *Patris*, & *gaudentia Sydera* calcas,
Frontem ibi (quam cinxit merito ſuffuſa rubore
Spina ferox, carus de quâ cruor undique fluxit,
Ut pretioſa *humilem* decoraret *gemma Coronam*)
Frontem illam innocuæ redimitus ſidere flammæ:
Tu, precor ô, ſanctum dimitte in corda furorem,
Da mihi *Jeſſiden Jeſſidæ* carmine magno
Et cantu celebrare pari; tua *Flamma Miniſtra*,
Iſacidûm longis ductrix erroribus olim,
Dirigat audaces ignoto in limite greſſus,
Producátque ſacræ non trita per avia *famæ*.
En ſanctos manibus puris ut ſumeret *Ignes*
Veſtalem ſe *Muſa* facit; benè libera curis
Libera deliciiſque jociſque & amore profano
Conſecrat, ecce, tibi reliquos mea *Magdalis* annos:
Ecce opus hoc ſolidis *numerorum* immane *Columnis*
Templum ingens ſtatuo, variũ & multâ arte politum.
Ingredere, ô *Numen*, quò te plaudentibus alis
Muſa vocat, ſanctos *Cheruborum* imitata receſſus.

Si

Si facias, cedent illi *Solomonia Templa*,
Regis Idumæi cedent sat tempore longo
Quæ finxêre sibi coluêre *Idola Camænæ*,
Sed *Tu* me, *Verbum æternum*, tu voce vocâsti,
Et novus insolito percussus lumine *Paulus*,
Prodeo *Musarum* immensos convertere *Mundos*,
Et *Cœlum* seris ignotum aperire *Poëtis*.
Ut juvat, ô, purgare suis sacra flumina monstris!
Ut vili purgare algâ, cænóque profundo,
Et liquidi ingenuos *Fontes* inducere *Veri*!
Jam pœnè obductum est *Saulo* sub pectore vulnus;
Integra *Jessidæ* per tot certamina virtus
Lassatam magnis frangit successibus iram.
Assuetis superare timet concurrere *Fatis*,
Et *famam* tantæ sine viribus *invidet* illi
Invidiæ; vidit pressam sub pondere *palmam*,
Et jam pœnè suæ redeuntem in viscera terræ
Mox lætum Cœlo caput ostentare propinquo
Ipso *onere elatam*, & sua brachia ferre sub auras.
Vidit pacatis *Jordanem* currere lymphis,
Dum fovet amplexu ripas, atque oscula libat.
At siquis motos posito premit objice fluctus
Et notum præcludit iter, mox colligit iras
Ore tumens rapido, & contorquet vortice silvas,
Tum sonitu ingenti vocat ad nova prælia fluctus,
Longus ponè ruit furiosæ *Exercitus* undæ.
Cum pecore ac natis montem petit inscius, amens
Pastor, & attonito *decrescunt* arva Colono.

Hoc

Hoc metuens *Saulus* premit alto corde dolorem,
Et vultum induitur placidum, ſimilémque *Davidi*;
Dat dextram, teſtémq; *Deum*, amplexúſq; paternos;
Nec violaturum ſe ſenſit pignora tanta;
Nequicquam; nam quid potuit, neſcivit & ipſe,
Ac *Dominos* intùs geſtavit victus acerbos.
Excipiunt plauſu *Abramidæ* nova fœdera læti,
Tanta in *Jeſſiden* pietas indigna ferentem
Multa diù, ſævi reverentia tanta *Tyranni*.
Exultant homines, exultant agmina Cœli
Sidera, ſidereæque animæ; dulciſſima *Pacis*
Nomina *Jeſſidæque* illis; at turba *Barathri*
Neutrum amat; infernos *Concordia* noſtra *Tumultus*
Progenerat, magnóſque *quies* humana *labores*.
Subter ubi in *matris* ſecreta cubilia *Terræ*
Deſcendit *ſolis* virtus fœcunda *Mariti*,
Fataliſque *Auri* videt incunabula flava.
(*Auri* quod ſuperis ſimul ac caput extulit oris,
Perſtringit mundum, nec *vi*, nec *luce* minori)
Subter ubi implumis nido jacet *Aura* profundo,
Et tener innocuo *vagit* cum murmure *Ventus*.
Subter ubi æternâ longè ſub mole repôſti
Theſauri ingentes magnarum arcentur *Aquarum*,
(*Oceanus Maris* ipſius, quo *Fluminis* inſtar
Fertur, & omnigenas inter confunditur undas)
Nulla ubi ſopitos fluctus exuſcitat aura,
Nec *Dominæ* irritat placidos vis improba *Lunæ*.

Est *locus* immensum in spacium, immensúmq; profun-
Porrectus, quē nox, genuinúsq; obruit horror. (dum
Illum indefessum nullo objice meta coërcet,
Nec *Loca* se minùs extendunt quàm *Tempora pœnæ.*
Non illum recreat dulcis tenuissima cœli
Rima, nec Eois scintilla excussa quadrigis
Perstringit, *solidásve* valet terebrare tenebras.
Non hîc gemmatis stillantia sidera guttis
Impugnant sævæ jus *inviolabile Noctis*,
Lucifer hoc latè tenet illætabile regnum
Inter *vincla minax*; inter *tormenta superbus*,
Ipso, quem patitur, crudelior *Igne Tyrannus.*
Dux quondam æthereæ præfulgentissimus aulæ,
Qualis ubi in curru procedens *Hesperus* aureo
Militiam æternam *stellarúmque agmina* ducit.
Fulmine sed cecidit correptus, *Fulminis* instar
Ipse ruens, nec enim gemitum dedit ore minorem,
Ut primum sensit medios absorptus in ignes.
At comites circum, conjuratæque caterva
(Ingens turba) cadunt. Aër crepat undiq; adustus,
Et densâ *vi flammarum* prætexitur æther.
Ex illo æternæ solamina tristia pœnæ,
Æternæ socios mortales reddere pœnæ.
Torti & *Carnifices! Hominem* tentamine primo
In se armant ipsum; magna & *cælo æqua* voluptas!
Quos cauta & fœlix virtus si evaserit hamos,
Victricem bello tandem aggrediuntur aperto,
Et malè tentatis succedunt *Arma Veneris.*

Hâc

Hâc vi *Jeſſiden* (neque enim corrumpere ſperat)
Oppugnat furvus barathri noctíſque *Tyrannus*,
Exacuítque animos *Sauli* invidiámque potentem,
Viderat egregio generoſam in corpore formam,
Virgineóque maritatam cum flore virilem
Majeſtatem oris; miracula viderat alti
Nobiliora animi, vaſtámque in pectore mentem;
Viderat auguſtâ perfuſam aſpergine frontem,
Divinæque novos ſpirantem lucis honores.
Condiderátque alto ſub corde *Oracula* ſacra
Imperium *Judæ* quæ conceſſêre perenne,
Venturúſque *Shilo* ſtimulos ſubjecerat acres,
Et nimiùm *vigiles Erebi* ſufflaverat ignes.
Scit miſer incaſſum tantis ſe opponere rebus.
Nec validam fati perrumpere poſſe catenam,
Vincula ſed morſu tentat, dentéſque fatigat,
Et *Vinci certus* gaudet tamen eſſe *rebellis*.
Sed jam converſa in melius violentia *Sauli*,
Conſiliúmque dolóſque & ſpes turbavit inanes.
Nam multùm *Saulo*, quem longo noverat uſu
Fidit, & erubuit *falli fraudum* ipſe *Magiſter*.
Quid faciat? quo ſe rerum hoc in cardine verſet?
Ferrati frendet ter concuſſo ordine dentis,
Ter quatit iratæ rugoſa volumina frontis,
Ter fremit horrendum exululans, oculóq; cruento
Commixtum ardenti jaculatur ſanguine lumen.
Ferrea lux terret *noctem*, *Manéſque* peruſtos
Ignotus trepidos habet & crudelior *Ignis*.

Et

Et jam vociferans; Nihil ergò possumus? inquit,
Me, me *ipsum* infœlix *puer*, & mea regna triumpho
Ducet ovans? dum vos (pudet oh!) torpetis inertes,
Innocui ludunt & adhuc per colla *Cerastæ*?
Nil *Furiis* dignum & populo memorabile *nostro*
Quod timeat *Deus*, & quod vel stupeam *Ipse*, paratis?
Quæ nova *Formido*, aut pejor formidine *Virtus*
Corda gelat? quondam (memini) fortissima corda?
Perdidi ob hoc *Cœlum*?
Pectora tum longæ percellit verbere caudæ,
Iratus tantæ quod non suffecerit Iræ.
Deindè sedet, vultúque horrendùm cætera profert;
Stant *Furiæ* juxtà, & se lumine circumspectant,
Dum latè loca vasta silent, *sæváque quiete*
Tristis nativi duplicata horroris imago est.
Ipsi flammantes insano sulphure rivi
Jam tacitis serpunt per littora conscia lymphis,
Vincula nulla sonant, non Angues sibila mittunt;
Non audent inter *tormenta* gemiscere *Sontes*.
Tandem prorepit diræ fœdissima turbæ
Invidia; impexis crinem serpentibus atrum
It crispata; cutis multùm laxata pependit,
Osśáque liquit iners, ossa aspera longo luctu.
Dipsas (monstrum atrox) latitat sub pectore anhelo,
Nocte diéque bibens nigrum insaturata *cruorem*;
Et ne tam crebro fontem consumeret haustu
Nocte diéque suo compensat damna *veneno*.
Sanguine deformatam hominum, tabóq; fluentem

 Pallam

Pallam humeris gerit, & dextrâ rotat alta *flagellum*
Immanem lævâ crateræ ſuſtinet orbem
Spumantem felle atque abſynthia tetra vomentem
Quo bibit aſſiduè, & ſeſe ebria facta flagellat.
Hoc jam torva modo, ſe pro medio agmine ſiſtit
Invidia; ô Barathro *Furiarum* maxima toto
Invidia! ô nunquam, niſi cùm *ſe punit*, amanda!
Summe *Pater*, elamat ſtygii *Barathri*, & mihi *Nu*
Se puer imbellis noſtros meruiſſe timores (*men*
Jactabit, magnóque *Erebum* miſcere tumultu
His *Colubris*, *Méque* & *Te*, noſtro *Principe*, ſalvis?
Te minitante tremet perterrita fabrica mundi,
Et legum errabit *Natura* oblita ſuarum,
Te minitante dabunt rapidæ reſponſa procellæ
Et timidum horrendo reſonabit fulmine Cœlum.
Tunc & inauratos temerè *Sol* contrahet ignes,
Exiliétque, diémque abducet limite noto.
Fœdera dirumpet *Pontus*, ſupera ardua tangens,
Vicináſque *undas Flammarum* elementa paveſcent
Ipſe *Polus* fixam ſedem & loca juſſa relinquet
Sphærarúmque hilarum ceſſabit lubricus orbis,
Diffugiunt nitidi hùc illùc *picta agmina* Cœli,
Ipſe etiam *Deus* illorum.
Namque olim *timuit* certè cùm ſumpſimus arma
Nobilia arma, & quæ meruerunt *victa triumphum*!
O laudanda dies! ô ingens gloria noſtri!
O iterum talem liceat mihi cernere lucem,
Ipſe licèt vincat, licèt in *nova tartara* trudat

E

Et pejora iſtis, poſſint ſi talia fingi.
His par concurret *paſtor* rudis & *puer* armis?
Quid poſſunt tortæ ſtridentia verbera fundæ?
Quem torvus longâque fame ſtimulatus & irâ
Non domuit *Leo*, non infandus membra *Goliah*,
Hunc mea *vox* perdet ſola, & ſub tartara mittet
Multa priùs paſſum, & nequicquam *Numine* fiſum.
Quod ſi *Jeſſiden* tantâ pietate foveret
(Sed ſatìs eſt longo notus mihi tempore) *Saulus*,
Quanto nos odio premimus, quantóque furore
Ante bis exactos ſuperis ex ordine ſoles,
Corde novum toto longè excutiemus amorem,
Ipſa, &, vos cari, fidiſſima turba, *Colubri*.
Me ſuadente nefas, fraterno ſanguine *fecit*
Cainus, & ætatum dedit *Omnia læta* ſequentum.
Vidi toto ingens connixum corpore ſaxum
Jactantem, *fratris mortem*, & *monumenta* ſepulti.
Quis potuit riſus (equidem riſi ipſa) tenere
Cùm ſua ſic *primus* nutriret rura *Colonus*?
Poſt eadem à tergo ſpirans furiale venenum,
Diviſum pepuli ad marmor *Pharaona* ſuperbum,
Currúſque, clypeóſque virûm, ardentéſq; caballos,
Me gelidam mortem ſuadente & *frigida fata*,
Hauſerunt avidi peſtis, mentem ipſa manúmque
Dathano armavi, cùm tela rebellia ſumpſit,
Cùm *Magicum* (cujus *nomen* deteſtor & *Ipſum*)
Deſeruit pulchrâ pro libertate *Tyrannum*.
Hùc (vidiſtis enim) cava per penetralia longè

Desiluit, vasto terrarum exhaustus hiatu,
Próque *Rogo* nostros descendit *vivus in Ignes.*
Me suadente, moras quid cesso abrumpere inanes?
Quid *nova* non agito, dum *gesta antiqua* recordor?
Jam tibi, *Jessides* (viden'?) hic *tibi sibilat anguis!*
Nil tua te pietas, nil te, *Puer*, ipse juvabit
Cui frustrà inservis, *Deus*; ô, si, te juvet, orbis
Latè omnis longâ compôstus pace senescat,
Nec *Mores*, vel *Fata* hominum nascantur *iniqua.*
Ipsa autem his meritò dilectis exul ab oris
Contempta evadam in terris miserandáque *Virtus.*
Dixerat, at simul ora premunt, & lumina versant,
Mox fremitus currunt obscuráq; murmura circum,
Gaudentúmque & *mirantûm*; nihil illa movetur,
Sed fremit, & tantas *sibi laudes invidet ipsi.*
Exilit ardenti solio *Rex ditis* acerbi
Amplexúsque petit; subito cùm mota furore
Ter submissa genu rapidâ fugit ocyor aurâ.
Murmura dant *Furiæ*, dant sibila læta *Colubri.*
Nox erat, humanos & vasta silentia sensus
Spargebántque *brevi Lethe*, plumbóque ligabant.
Ipsum etiam regni molem sub corde ferentem
Jactantémque graves curas sopor altus habebat
Cissiden, sopor *Invidiam* sed nullus habebat.
Illa per *Isacidûm* magnas it sævior urbes,
Utque videt structas ingenti marmore turres,
Atque Ebur, & fulvi discrimina clara metalli,
Pergite jam clamat, propriis tumulata *ruinis*

Hæc

Hæc ego tecta dabo, & *solâ lucentia flammâ.*
Substitit in cursu medio, ac fræna remisit
Pallida *Luna*, novis sudavit floridus *Hermon*
Roribus, ipse *Sion* trepidavit vertice toto.
Jordanes latebram in ripâ quæsivit utrâque
Territus,& multâ tandem caput abdidit algâ.
Ecce domum ingreditur *Sauli*, quæ tota tremiscit,
Ipsáque fundamenta tremunt, tremit excita tellus;
Hic veneranda senis sese convertit in ora
Benjamini, oculósque graves, vultúmque severum,
Brachiáque, & latos humeros, & fortia membra
Assimilat, pendétque ingens pro pectore barba;
Qualis ubi steterat super atria celsa palati,
(Egregium *Sculptoris* opus) de marmore factus
Ad portam magni lætus vigilare *nepotis*:
Hâc adstans *Saulo* notæ sub imagine formæ,
Formæ verba sacræ non *respondentia* fundit.

Surge,age, *Rex brevis Abramidum*; sic nempe se-
Omen alis fati? Somnus tibi *ferreus* instat (pultus
Atque æterna quies; Si *Regem* ritè vocavi,
Si nondum tua Sceptra gerit *Pastorculus* ille. (*Saulum.*
Nondum? unquámne geret? vigila, & *totum indue*
Nec tu magne *Deus*, justi siqua est tibi cura,
(Quod dubito, meliúsque irent mortalia vellem)
Dedecus hoc *Saulo*, atque *Mihi* patiaris inustum,
Abramidisque tuis, sacræque in sœcula genti.
O *Cananea fames*! quid non me absumpseris ante
Quam femur in genus exhausissem fertile tantum?

Heu genus infœlix nulláque in forte beatum,
Donatum magno in *pœnam* atque *opprobria Sceptro!*
Coctile quid fugiſtis opus, *Memphitica* juſſa,
Invito *Pharaone* truci, auſpiciiſque ſiniſtris?
Quid *magicæ* (infandum) *virgæ* mare paruit ipſum,
Denſatúmque vias nova per *divortia* duxit?
Quin, ſi me auditis, *rubri* per marmora *ponti*,
Per nemorum errores, immaníſque invia ſilvæ,
Argillam Ægypti, lateréſque requirite veſtros.
Dedecus hoc quanto minus eſt *Paſtore Tyranno?*
Tunc potes *Domino* contentus vivere *Servo?*
Concedent tua *ſceptra Lyræ?* jam *ſceptra* ſuperſunt
Sola tibi, titulique & regni *nomen* inane.
Illum aliæ magnâ laudant formidine gentes,
Illum omnis *Judæa* colit, Meminiſtin' ovantem (eſt)
(Si quicquam in te, *Saule*, viri eſt, meminiſſe neceſſe
Cum cantu rediiſſe domum, feſtiſque choreis?
Mille viros gladio *Saulus* confoderit; eſto;
Quis dederit letho decies totidem, arduus audax,
Pluſquam *Agmen Puer?* & vivit tamen ille, tuíſque
Perfruitur damnis; illi tua regia ſervit;
Quam non illa diù *Tua?* jam diadema capeſſit,
Conſcenditque tuos thalamos, *Saulique* potentis
Jeſſidæ dabit *hæredem* (pro dedecus!) *Uxor.*
Hoc ſtruit, hoc ſperat *Samuel*; talem tibi peſtem
Molitur, cùm dicta *Dei* crudelia ſpargit
Per populos paſſim, cum vana *Oracula mendax*
Quaque optat, fingit; *Deus* eſt, *Deus* illa minatus?
Sic

Sic te tractâsset *Rex Divûm Hominúmque Baälus*?
Aut tam aversa *suis Astarte* magna fuisset?
Quid queritur? sacram te vi rapuisse coronam?
At magnæ processerunt justo ordine *sortes*;
Neve aliter potuit(quid enim taceam?) *Ipse* jubere;
Non unquam plus te *Sortive Deóve* fatebor
Quàm meritis debere *tuis*. Quid tempore ab illo
Ipse *Deus*, populúsque dei tibi debeat, ulli
Haud reor obscurum; tantâ tu laude coronam
(O mi chare *nepos*, ô magnæ maxime gentis)
Divinum tanto cumulâsti *munere munus*,
Nequicquam; nam quæ tantis data præmia factis?
Te *Puer*, & *Vates furiosus* & *omnia* vorsant,
Contrà te *sanguis tuus*, & *Natura* rebellat,
Ac vanum infidi præfertur nomen *Amici*,
(O furor, ô scelus infandum!) *Sceptróq*; *Patrique*!
Cui causæ indormis? quæ *Manes* suscitat *ipsos*;
Fixa *sepulchrorum* atq; *oculorum* claustra resignat;
Nec *cineres* puer ille sinit dormire *sepultos*
Sed negat æternæ jus *indubitabile Noctis*:
Quid facis? aut talem quid non intersicis hostem
Qui turbat *vitámque tuam mortémque tuorum*?
Aude, age, nil illo restat tibi triste remoto,
Solus hic objectus (seu *Terræ* ignobilis umbra
Ausa laboranti quæ *solem* avertere *Lunæ*)
Ad te ventura & tibi debita munera cœli
Occupat, ac sacri radios *intercipit* ignis,
Defectum post hunc superant tibi *candida fata*,

Formosíque dies, & vitæ lucidus ordo.
Natales nos, *Nate*, tuos, *regaliáque astra*
Conscriptámque notis *Fortunam* vidimus aureis.
Nondum, ô, nondúmne ardescit tibi pectus honesto
(Ardescit certè) vindictæ ac laudis amore?
Magnum aliquid pariat. Memor esto *Tuiq*; *Meique*
Jámque vale, feror ad cœlum sedésque tuorum,
Et luce, & nutu magni revocatus *Abrami*.
Dixit, & ora viri flatu percussit iniquo;
Intrat Lethalis labefactas aura medullas;
Olli vanescit dubii nubecula somni,
Hùc illùc fert circum oculos; tremit inde repentè
Dum simulacra videt formis volitantia mixtis,
Quæ consuta malè in vacuo timor aëre pingit.
Stant crines, sudor profundit frigidus artus,
Et toto ingentes decurrunt corpore guttæ.
Jam pedibus terram, manibus jam pectora tundens
Incipit; & verum est; oravit vera, suíque
Israelitis adhuc; pietas me stulta fefellit,
Me *Puer*, & *Vates furiosus* & *omnia* vorsant.
Sacrilega, heu, facta est *patientia* nostra, [illegible]

Et *te* vincam odio, & tandem me *vivere* noſces.
Nec fruſtrà hunc tantum capies, *Magna umbra* labo-
Non *Homines* illum nobis, non *Sidera* cœli, (rem
Non *Deus* eripiet.
Intereà in placidas, Tu *Dive* relabere ſedes,
Et repete antiquam pacatâ mente quietem
Sub terras, ubi *Jeſſiden* mox affore triſtem
Lætus, & effuſo pallentem ſanguine cernes.
Poſt lucem hanc noſtros iterùm ſi lædat ocellos,
A Te, magne *Pater*, perrumpere diſcat oportet
Naturæ Leges, & ferrea *clauſtra Sepulchri*.
His dictis nutrit flammam ſtimulátque furores.
Jeſſides ſecurus abeſt; illum *Sopor* udus
Non jam rore levi, ſed plenâ proluit *Vrnâ*,
Dormiat, & *ſolidum* accipiat per membra ſoporem,
Qualem animus caſtus, qualem mens integra donat,
Quis metus eſt *vigilante Deo, dormire Davidem*?
Palantes nubes ſuprà implicitóſque *labores*
Ætheris, atque *volumen inextricabile* Cœli,
Gaudia ſphærarum ſuprà & modulamina certa
[illegible]

Formosíque dies, & vitæ lucidus ordo.
Natales nos, *Nate*, tuos, *regaliáque astra*
Conscriptámque notis *Fortunam* vidimus aureis.
Nondum, ô, nondúmne ardescit tibi pectus hone
(Ardescit certè) vindictæ ac laudis amore?
Magnum aliquid pariat. Memor esto *Tuiq*; *Meiqu*
Jámque vale, feror ad cœlum sedésque tuorum,
Et luce, & nutu magni revocatus *Abrami*.
Dixit, & ora viri flatu percussit iniquo;
Intrat Lethalis labefactas aura medullas;
Olli vanescit dubii nubecula somni,
Hùc illùc fert circum oculos; tremit inde repent
Dum simulacra videt formis volitantia mixtis,
Quæ consuta malè in vacuo timor aëre pingit.
Stant crines, sudor profundit frigidus artus,
Et toto ingentes decurrunt corpore guttæ.
Jam pedibus terram, manibus jam pectora tunde
Incipit; & verum est; oravit vera, suíque
Israëlitis adhuc; pietas me stulta fefellit,
Me *Puer*, & *Vates furiosus* & *omnia* vorsant.
Sacrilega, heu, facta est *patientia* nostra, sepultos
Heu *violat cineres*, tumulósque recludit avitos.
Octingentorum minus est *Mors ipsa* profunda
Annorum, quàm quo torpet mea *Vita veterno*.
Indigno, tu sanctè *parens*, ignosce *Nepoti*,
Quem propter placidas voluisti linquere sedes,
Mortalésque ægros, miserúmque revisere mundu
Sancte *parens*, tua justa libens mandata capescam

Et *te* vincam odio, & tandem me *vivere* noſces.
Nec fruſtrà hunc tantum capies, *Magna umbra* labo-
Non *Homines* illum nobis, non *Sidera* cœli, (rem;
Non *Deus* eripiet.
Intereà in placidas, Tu *Dive* relabere ſedes,
Et repete antiquam pacatâ mente quietem
Sub terras, ubi *Jeſſiden* mox affore triſtem
Lætus, & effuſo pallentem ſanguine cernes.
Poſt lucem hanc noſtros iterùm ſi lædat ocellos,
A Te, magne *Pater*, perrumpere diſcat oportet
Naturæ Leges, & ferrea *clauſtra Sepulchri.*
His dictis nutrit flammam ſtimulátque furores.
Jeſſides ſecurus abeſt; illum *Sopor* udus
Non jam rore levi, ſed plenâ proluit *Urnâ*,
Dormiat, & *ſolidum* accipiat per membra ſoporem,
Qualem animus caſtus, qualem mens integra donat,
Quis metus eſt *vigilante Deo, dormire Davidem?*
Palantes nubes ſuprà implicitóſque *labores*
Ætheris, atque *volumen inextricabile* Cœli,
Gaudia ſphærarum ſuprà & modulamina certa
Supra Orbem, qui perpetuo benè *pervigil* igne
Exiguis ſplendet *Gemmis, numerúmque* requirit,
Eſt *Locus* immensâ qui *exhauſtus* luce fatiſcit;
Hic Polus excurrit longè, & *ſe ponè relinquit*,
Nec *proprias* laſſus valet ipſe attingere *Metas.*
Igne tumet blando, & *tranquillo fulgure* vibrat,
Gloria nec tanto in ſpacio *immoderata* tenetur.

Non

Non hic *obscuri* tremebunda *crepuscula Solis*
Nativum jubar inficiunt *castúmque Serenum.*
Non hîc *Luna* suis *vestitur* pallida furtis,
Nec face languenti spargit per inane *Tenebras*,
Non hîc præcipiti *Tempus* super orbe rotatur,
Nec vaga partitur repetitis *Sæcula* gyris
Vertigo; Nihil hîc *Fuit*, & nihil hîc *Erit* unquam
Sed constans, immotúmq; æternúmq; *sedet Nunc*,
Hæc domus, hoc magni sanctum penetrale *Tonanti*
Hîc *Labor* angusti, dulcis *Labor Infiniti*,
Occupat atq; *implet* Cœlum, sed limite cœli
Contentus nullo: Solus se *continet* Ipse.
Quondam immane fuit *Vacuum*; *Sint omnia* dixi
Ille simul dixit, parent simul omnia *Verbo*,
Nam *Verbum* fuit *Ipse* suum. *Turgescere* cœpit
Fœcundum Nihil, & plenâ cuncta edidit alvo.
Quis vos, O *Deus*, aut quis vestra palatia pandet
Tres une!
Hîc te perfrueris *toto*, atq; has maximus arces
Æternùm colis, intereà non deseris orbem
Quem fecisti olim nostrum, sed pondera vasta
Exagitas nutu informans *molémque sequacem.*
Quod si vim tacitam auferres dextrámq; potent
Extemplo turbata fides ac fœdera rerum,
Ipse die rector fusis nullo ordine habenis
Retrò ageret currus, & mundi cardo coacti
Cum sonitu rueret, laxis discurrere *stellis*,
Et sine lege hominum *confundere fata* liceret.

Ipſa etiam rationis egens *Natura* pararet
In *Nihilum* properare ſuum ; nam *Spiritus* aptum
Tornatúmq; *exercet* opus, ſéq; addit ubique.
Ni faciat ſubito torperent cuncta, malóq;
Tota laborarent ſomno, æternóq; veterno.
Omnia *nobiſcum* (qui *Nos*) *Deus* efficit, orſis
Non dedignatus ſocium ſe adjungere noſtris.
Stant circùm aurati, turma officioſa, *Miniſtri*,
Atq; *Dei* juſſa expectant, gaudéntq; juberi.
Hinc *Domini* in vultu immenſo ſine fine bibentes
Immortalem oculis lucem fixo ore tenentur.
Unum ex his nutu vocat ipſe ; ſilentia ſervat
Regia cœlorum, & reverentèr tota tremiſcit.
Ergóne tam ſubitò excidimus ? (ſic infit ab alto)
Sceptra videt, nec *Nos* ſimul ? imperióq; potitus
Ignorat per quem ſteterat ? creditne procellas
Irrita per pontum rapuiſſe ferocia verba
Injuſtáſq; minas ? *Surdíne effecimus Aures ?*
Falleris, O demens, audivimus omnia, *Saule*,
Atq; emptum optabis magno nil tale locutum.
Quæ mala *Jeſſidæ* intentas meliora merenti
Cuncta tui in caput unius converſa ferentur.
Diximus : an dictis noſtris *Gens Terra* repugnet ?
Ah imbelle *lutum !* non hoc tua Lingua referret,
Injuſſa in medio ſubſiſteret icta palato,
Si tibi nota dies fieret, quo tu ipſe jacebis
Gilboacos multo deformans ſanguine campos,
Ipſe miſer, *natiq;* *tui*, & capita illa ſuperba

Pende-

Pendebunt *Templis* monumentum infame profani
Stultorum jocus, & ludibria fæva *Deorum.*
Dextera *Jeſſidæ* immeritò quæ tanta minatur
Juſta aderit vindex, & te, te occiderit ipſum,
Quocum nunc iras atq; implacabile bellum
Nequicquam geris, ille tuo lucebit in auro,
Dilectóq; nimis cinget diademate frontem,
Et quod tu *Solium* feciſti infame *piabit.*
Ergo age, *Jeſſidæ* inſani fer dicta *Tyranni*;
Ipſe nihil; ſed enim timeat, properantior ipſam
Arceſſitus eat (nam *Rex* arceſſet) ad aulam
Non ullum metuet, benè ſi nos noverit, hoſtem.
Incolumem (dixi) qui nunc jubeo ire, reducam.
Sic ait, inflectit ſeſe polus ipſe decenter,
Nec non turba poli famulatrix; ocyùs omnes
Interrupta iterum exercent modulamina Sphæræ,
Angelicæque ſimul renovat *ſacra orgia Turmæ.*
At non qui miſſus *Jeſſidæ Nuncius* ibat;
Ille vehens pennis magnum per inane citatis,
Nubila plus ſolito jam candeſcentia tranat,
Quáq; volat niveus ſignat veſtigia limes.
Aligerum cœli ſic vulnerat aera fulgur,
Plurima ſic primæ currit *ſtrictura* diei,
(Sic aut *tarda* magis) cum vix dum *Sole relicto*
Ecce ſimul terram ferit, atq; reſurgit in altum.
Vix ipſum rapidi *Tempus* miracula *Motûs*
Percipit attonitum, & menſuram non habet ulla
Tam *curtam*, excelſo ſic præpes ab æthere lapſus
Nunc

Nuncius aſtabat *Jeſſidæ*, ac talia fatur.
Surge, bone, inſaníq; exaudi dicta *Tyranni*
Aſpera, nempe tuo jam manè cruore litabit;
Ipſe nihil ſed enim timeas; properantior ipſam
Arceſſitus eas (nam *Rex* arceſſet) ad aulam.
Tutum (dixit enim) qui te jubet ire, reducet.
Exilit ille toris, & circum lumina verſat
Nequicquam; nox undiq; & undiq; funditur aer:
Spéſq; Metúſq; adſunt dubii, vicibúſq; recurſant.
Quos vario exagitans convolvit pectore, donec
Albeſcunt primo montana cacumina Sole,
Cum *Rex Jeſſiden* arceſſit ſævus, ut ægram
(Incautum ſpecie ſi fallere poſſet honeſtâ)
Soletur fidibus mentem, curáſq; ſoporet.
Dic mihi, *Muſa*, ſacri quæ tanta potentia *Verſûs*?
(Nam tibi *ſcire* datum, & *verſu memorare potenti*,
Cuncta vides, nec te poterit res tanta latere
In *regno*, *Regina*, *tuo*) vim *Diva* recluſam
Carminis, & latè penetralia ditia pande,
Theſauróſque, & opes, & inenarrabile *Sceptrum*.
Quæ ſprevêre homines, tandem ut mirentur améntque,
Diviſq; accedat reverentia juſta *Poetis*.
Ut ſacri primùm fœcundo in pectore *Vatis*
Indigeſta operis ſurgunt *Elementa* futuri,
Materies donec paulatim ſumere *formas*
Incipiat, juſſóq; incedant ordine verba,
Ac benè diſpoſitus leni fluat agmine verſus:
Talis erat *Naturæ* olim *naſcentis Imago*,

Sic

Sic magnum *Mundi* divino ex ore *Poema*
Prodiit, *artificisq;* informis massa supremam
Imploravit opem, longo impatienter amore.
Indociles nondùm subierunt *fœdere partes*
Fraterno commune jugum; bellúmq; sine arte
Gesserunt discurrentes nullo ordine *Motus*.
Æterni *Ratio* quos tandem *Musica* verbi
Discrevítq; locis, & *vincula dulcia victis*
Imposuit; *Numerósq;* pios, facilémq; tenorem
Elicuit; *Medios Aer* atq; *Unda Sonores*
Concentu referunt *muto*; levis *Ignis acutos*,
Terra graves; rapido *Lunam* diverberat ictu,
At lentam *Saturni* operoso pollice *Chordam*.
Sic *celeres Motus* cum *tardis* intertexti,
Tam festum *Recti*, *Curvi*, *Longique*, *Brevisq;*
Exercent *Ludum*, & docto discrimine plaudunt,
Ut peccent magnæ vestigia nulla *Choreæ*.
Hæc est quæ *Menti* auditur *Symphonia* dulcis,
Ornatu cernendam alio sese exhibet *Auri*,
Dives opum, varióq; superba *Scientia* cultu,
Hæc habitat vatum libris, hæc *carmine in isto*
Harmonia est; non *Cantoris*, non illa *Legentis*
Indiget, in charta multùm *facunda silenti*.
Hæc agilis *Magni* percurrit corpora *Mundi*,
Hæc parvi toto se miscet corpore *Mundi*.
Totus Homo Harmonia est; omnes *Symmetria* censu[s]
Congerit hìc, omnis *Naturæ Archiva* tenentur.
Ipse *Chorum* facit *Unus*, & est *Deus ipse Choragus*,
Hin[c]

Hinc in nos nata est *Numerorum* sancta potestas,
Nam simul ac portas humani corporis intrant
Inveniunt *Fratrésque* suos, charósq; *Sodales*,
Et pariles numeros, & respondentia metris
Metra suis; jungunt dextras, reddúntq; salutem.
Nec nos vi victos capiunt, bellóq; subactos,
Stant *Cives* intùs dilecti à partibus *Hostis*.
Et sese dedunt sine *Proditione volentes*,
Hoc rerum ingenio mirâ medicatus ab arte
Effusus *Sanguis* distantia vulnera quærit
Ignotum per iter, quámq; accipit ipse salutem
Absenti gaudet *gratus* transmittere *Fonti*.
Haud aliter parili tentis conamine *Chordis*
Fraterno hæc trepidat, cum tangitur altera, motu.
Illa suo, hæc *solo Naturæ vivida pulsu*.
Sic *Lyra Jessidæ*, tam dulci callida furto
Ægra subintravit miseri præcordia *Regis*,
Placavítq; æstus animi, sævósq; tumultus.

Psalmus, 114.

CUM sacra sævis *Isacidum* manus
Exiret oris, terribilem procul
Audivit, aspexitq; gentem,
Et refluum trepidavit æquor.
Ut qui sequentes antevolans fugâ
Evasit hostes, stat procul arduo
De monte respectans, & omnes
Aure sonos bibit inquietâ.

Erexit

Erexit undas ſic *Mare* turbidum
Ut ſigna vidit prætereuntia,
Fluctúſque pendentes utrimq;
Ut *Scopuli* ſteterunt acuti.
Chryſtallini non *mænia lympida*
Mundi figurâ plus ſtabili manent
Ex elaborato nitentûm
Marmore conſolidata aquarum.
Non audet *Amnis* ad mare progredi,
Fontem reviſit mentis inops ſuum.
Nato latebroſos receſſus
Fons aperit, gremiúmq; *victo*.
Circùm tremiſcunt culmina *Montium*,
Multúſq; *Collis Montibus* adſilit,
Ut matris abſcondunt ſub alis
Se teneri *trepidántque Pulli*.
Gaudere viſo fluctivagum *mare*,
Gaudere *Flumen* nobile, nec fuit
Fugiſſe poſt *Montes fugaces*
Mobilibus pudor ullus *Undis*.
Nobis nocebit nil *fuga Montium*,
Verſi nocebit nil *fuga Fluminis*,
I *Flumen*, î *formidoloſum*,
Et pavidi procùl ite *Montes*.
Æquare ſummis ima valet *Deus*.
Diſcent in *altum plana* tumeſcere,
Valléſque turgeſcent, feréntq;
Attonito capita alta cœlo :

Fontémq

Fontémque Flumen ſi repetis tuum,
Fontem refundet dura *filix* novum;
Nec ſaxa ceſſabunt, nec ipſæ
Flumina ſuppeditare *rupes*.

Sic cecinit ſanctus *vates*, digitóſq; volantes
Innumeris per fila modis trepidantia movit,
Intimáq; elicuit *medici* miracula plectri.
Audivêre ſonum, & victi ceſsêre furores.
At non *Invidiæ Sauli* de pectore ceſſit
Indomitus *Serpens*; vocem nihil ille ſalubrem,
Incantatoris nihil irrita carmina curat.
Fingit adhùc morbum,& ſpumas agit ore *Tyrannus*,
Et verum falſo ſcelus excuſare furore
(Heu nimiùm ingratus tantæ oblitúſq; ſalutis!)
Sperat, adhuc miſer,& nequicquã mente receptâ.
Jámq; inopinatam ſuſtollens fervidus *haſtam*
(Quam caram ſibi pro *Sceptro* geſtare ſolebat)
Dentibus infrendens, oculiſq; immane minatus,
Pectora *Jeſſidæ* crudeli deſtinat ictu,
Dulcia dum ſacræ renovat medicamina vocis,
Nil meritus metuénsve mali; volat illa per auras,
Stridens, oppoſitóq; dat irrita vulnera muro.
Namq; polo lapſus *Miles cæleſtis* ab alto
Detorsitq; manu; *juſtóque errore* fefellit.
O cæcas hominum vires, fruſtráq; ſuperbas!
Arma ſui dextram *Domini* mandatáq; fallunt,
Ni jubeat *Deus* infirmúmq; impellat acumen.

Vulneris ille tui jam *fœliciſſimus error,*
Tam benè *Gilboacis* non deludêris in arvis!
Indè tuam excipiet gentem, & *fatalia* ſceptra
Jeſſides, manéſq; tuos ea fama (ſub imo
Siquid res hominum merſos *Ackeronte* movebunt
Semper morte novâ & *fœcundo vulnere* rodet.
Hinc *Deus* ipſe tuas dedit illi evadere fauces
Incolumem, hinc *Parcas* jam fila extrema legente
Inſtaurare opus, & telam producere juſſit.
Ille fugam celerans vix duro elapſus ab hoſte
Sentit adhuc; ſed & arma ſequi, ſed & agmina cre
A tergo; créditq; haſtam exaudire volantem.
Nec fruſtrà; tantos cauſa urget honeſta timores,
Ipſáq; *Formido* illius *divina futuri* eſt.
Nam ſuperaccenſa eſt fato violentia *Regis*,
Et quæ *Jeſſiden* non fixit lancea, *Saulum*
Vulnerat hæc ipſum; ſalvo jam neſcit *honore*
Exuere inſanam mentem, nec judicat eſſe
Regis, inexpletum *crudúmq*; relinquere crimen.
Ergo manum lectam juvenum quos ipſe furentes
Impulerat monitis, ſcelerúmq; incoxerat uſu,
Vi, ferro, jubet incautum ſuperare *Davidem*,
Errorémq; ſuum ſucceſſu abolere *nefaſto.*
Sic animo *Saulus*, contrà *Deus* omnia volvit.
Intereà *Michole Jeſſides* multa timenti,
Multáq; ploranti *curiſq; decentibus* ægræ,
(Namq; oculis plus illa ſuis, plus lumine cœli
Dilexit, non ipſa minùs dilecta, *Maritum*)

Fact

Facta refert, & parva sui discrimina lethi.
Forte super *Micholes* dotalia tecta, ubi & *Hortus*
Æthereus mirâ florebat *pensilis arte*,
Parvum ubi multa nemus pandebat citrea malus,
Quámq; dedit lucem cœli vicinia, flavis
Reddebat pomis, ut *Solis lumina Stellæ*;
Lenti incedebant manibúsq; oculísq; plicatis,
Plurimáq; alloquio lenibant tristia dulci. [est)
Cum *Michole* (visus nam plusquã *aquilinus* amantûm
Heu veniunt diri, veniunt, exterrita clamat,
Carnifices; equitum video agmen, equósq; frementes
Audio; clarescunt mediis in frondibus arma,
Sæváq; per densam transmittunt fulgura sylvam.
Tolle gradũ citus, & propera, fuge quolibet, inquit,
Ne morere, O *Conjux*; fuge dictis ocyùs; adsunt;
Quid nos, quid vinclo junxit pater ipse jugali,
Voce vocans in sacra *Deum*, populúmq; libentem
Bis centum meruisse nihil præputia credit?
Ingratus! Sudor, sanguis, belliq; labores
Dos tibi noster erant. Tum pleno uberrima fonte
Discurrit, vocísq; vicem pia lacryma servat.
Mox iterùm; Nihil efficiet; per aperta fenestræ
Hinc te demittam incolumem; tu quà via cæca,
Arripe iter; fuge mî *Conjux*; non hæc tibi dico
More meo, *invisa* est tua jam *præsentia* primùm.
Ille refert contrà; O cunctis præstantior una
Conjugibus! —— *Michole* dicturum plurima molli
Occupat amplexu, & raptim multa oscula turbat.

Dum lacrymas *Luctûs*, ac gaudia miſcet *Amoris*.
Parce, ait, incaſsùm pretioſa effundere verba,
Aſpice quanta tuæ triſtis *vicinia mortis*.
Ergò alacer paret dictis; hæc callida lecto
Jeſſidæ Statuam, mirâ factam arte reponit;
Jámq; manus juvenum ſeſe in penetralia fundit
Dedignata moram ſceleris, jámq; enſibus ipſum
Illum ipſùm expoſcunt,&verba haud mollia jactan
At *Michole* laudanda parat mendacia contrà,
Docta *piam fraudem*, ac dives muliebribus armis,
Flet ſcindítq; comas, & luctiſono ululatu
Tecta replet; tum ſic bene ficto pectore fatur.
Quid facitis? quem vos prohibetis *vivere*, duri
Huic ipſam miſero *mortem*, & *ſua fata* negatis?
Quæritis exitium *Jeſſidæ?* parcite *Vobis*;
Nil opus eſt *Scelere*; ardentis vis improba morbi
Jamdudùm inſervit Patri, & vos eſſe nocentes
Non ſinit; ecce illum jamdudum *Lingua Oculique*
Deficiunt; tantam fruſtrà quid perditis iram?
Nec *Mortem*, nec *Vos*, nec veſtros ſentiet *Enſes*.
Si vos innocui ſitis urget tanta cruoris;
(Me miſeram!) facite ut lubet, & ſatiate furorem
Non faciet *brevis hora* minus; nec tempore longo
Reſtabo infœlix; Tum lumina juſſa decoro
Imbre madent, miróſq; oculis dolor afflat honores
O quem non *Luctus* dominæq; potentia *Formæ*
Viribus admixtis frangent? turba impia diſcit
Credere jamprimùm & *miſereſcere*; linquere mœſta

Triſti

Tristis &ipsa domum properat; Statua ipsa recumbit
Fasciolisq; voluta caput, stratóq; Sepulta
Purpureo, atq; refert *morientis mortua* vultum.
Lugentes famuli circùm tacitíq; ministrant,
Et medicinalis panduntur fercula pompæ,
Triste ornamentum mensæ; dat & arte locata
Horrorem obscurum non clara lucerna cubili;
Scilicet ista *favent fraudi*; at super omnia *Numen*,
Suffudit spectantum oculos caligine *sacrâ*.
O tandem nullo *fœlix* in crimine cessa
Virtutem imbelli frustrà tentare duello,
O *manibus* decepte tuis, *oculisque tuorum!*
Saulus, ut hæc audit, Quis talia crederet, inquit?
Illum igitur *bis quinque virûm qui millia fudit*
Illum animam segni tandèm deponere letho?
Nimirùm *Deus* hunc fertur defendere sontem;
Sónsve insónsve fuat, defendat; sit precor illi
Talis membrorum modus & concordia justa
Qualis erat primis olim mortalibus ante
Quam *Scelus*, aut sceleris *Morbi* dignissima merces
Robora fregissent subito nativa veneno; (*vides*
Nostrum immane odium est, totúmque explere *Da-*
Integer haud poterit; quid se laudem addit in istam
Adjutrix Fortuna mihi? memorabile nil est
Partita in pœna. Pereuntem extinguere lucem
Quid juvat? exhaustæ quid *facem* emittere vitæ,
Et pœnè *attritum* feriendo abrumpere filum?
Usq; adeóne humilem mea vera & nobilis ira

Se dabit? Ah meliùs! *solennis victima* nobis
Jessidæ vita est, & non nisi *opima*, litabit.
Nondùm vindictæ maturus, *crescat* in iram
Pinguescátque meam; tunc ipse libidine quantâ
Singultantem animâ multùm luctante videbo,
Pugnantémq; diù & *productâ* morte cadentem?
Quid loquor? aut quò nunc vindictam differo seram
Cunctator?
Forsitan & pietas stulta & clementia segnis
Juratúsq; meo *Samuel* malus hostis honori,
Quæ mihi nunc fixa est, mutabant deniq; mentem.
Adde quòd & nostræ vindex *Fortuna* querelæ
Implicitum tenet, & fugiendi copia nulla est;
Hasta impunè erret, jam sæpè ferire licebit,
Et geminare ictus, totúmq; haurire cruorem.
Si fato oppetere, & placidâ jam morte necesse est;
At videam extremos trepidanti pectore sensus
Fundentem, atq; oculos optato funere pascam.
Ergo agite hûc, juvenes, *Jessiden* sistite nobis,
Expirantem animam licèt, & suprema gementem.
Jam pulchræ apparent latè vestigia fraudis;
At *Michole* irati jussa incusare *Mariti*,
Crudelésq; minas, & vim prætendere facto.
Saulus ut hæc; vix immodicâ se sustinet irâ,
Volventésq; premit luctanti pectore curas,
Amens, & rubris suffectus lumina flammis.
Sic olim *Hircanæ* metuenda *potentia sylvæ*
Indomitus *Leo*, cui rabiem jejunia longa
Addide-

Addiderunt,ſiquem incautum procul ire juvencum
Aſpicit, ille jubam quaſſat, dapibúſq; futuris
Accingit ſeſe lætus, tum cæca viarum
Speratam ſi fortè tegunt erroribus eſcam.
Deludúntq; famem, torquet flammantia circum
Lumina, & irato tellurem vulnerat ungue,
Horrendúmq; fremens ſilvas rimatur opertas.
Nil opus eſt *vento*, trepidant formidine frondes,
Speluncíſq; feras timor *abdit* & *urget* in ipſis.
Mœſtus ubiq; horror, nemorúmq; ſilentia vaſta,
Non audet turbata rugitum imitarier *Eccho*.
In medio ſilvæ immenſæ quæ proxima *Ramam*
Obtegit, *illuſtrátq*; verendi nominis umbrâ,
Inclita ſanctorum ſita ſunt *Collegia Vatum*,
Sub magnis juvenum fervens ubi turba *Magiſtris*,
Ad ſacros effuſa pedes didicere ſilentes,
Cordáq; cœleſti ſtiparunt cerea melle.
Succreſcunt palmo veluti radicibus alta
Germina, rore *Dei*, & materno lacte repaſta,
Nunc parva, haud umbras olìm factura minores.
Non tam *mole* ſuâ quàm *fundatore* ſuperbit
Grata *Domus*, nollet *Samuelis* nomine marmor
Aut mutare aurum; tantum decus addidit *author*.
Hanc pius extruxit *Vates*; modicóſq;& honeſtos
Suffecit reditus, paupertatémq; *decoram*.
Nec ſeſe tantùm *dextræ* tamen illa benignæ,
Quam *Linguæ* debere putat, quæ prodiga ſacros
Explicuit cenſus, magníq; æraria cœli.

Doctores illic *Samuel* cunctósq; *Prophetas*
Sub pedibus lætos vidit; nec gloria tanta
Quod *docuēre* alios, quàm quod *didicēre* sub illo.
Quadrata exiguis includitur area tectis;
Nam non illa *Artis* fabricavit inepta libido,
Sed *Naturæ* usus, quæ gaudet *maxima parvo.*
Intus quadratæ viridis stat porticus umbræ,
Et densæ *Solis* propellunt spicula *Laurus*,
Securæ cœli, rapidósq; ad fulguris ictus
Impavidæ; in medióq; argentea vena salubris
Exiliebat aquæ, violatæ carcere nullo
Marmoris, aut tristi plangentis vincla susurro,
Sed lætæ topho viridi, argutísq; lapillis.
Non minùs illa tamen, corpus purgare, levare
Apta sitim, aut *sacros* accedere *pauper* ad usus.
Hic sua cuiq; data est *cella*, & sua cuiq; *supellex*
(*Lautities* veterum *Sanctorum* & *copia dives*)
Sponda brevis, scamnum, necnon ex abiete eodem
Mensa tripes; portam clausissent plura volenti
Inferre; antiqui *pomœria justa Necessi*
Servantes, pulchréq; *ausi contemnere Vana.* (reddunt,
Fallimur heu! Nec magna opulentum aut plurima
Sed forma, ac generi benè respondentia vitæ.
Impedit, atq; *onerat* dominum *numerosa supellex.*
In *parvâ* congesta *domo*, Ponè altera surgit
Altior, atq; usu cultúq; augustior ædes.
Ad latus hic lævum se pandunt. *Aula*, *Scholæque.*
Bibliotheca tenet dextrum; & *Synagoga*, precantum
Nunquam

Nunquam muta choro. Stat plurima fagina menſa
Ornamentum Aulæ; non invidioſa, nec impar
Pellibus inſtratis, quibus eſt circumdata, *Lectis.*
Accumbunt primi capitiſq; comæq, verendæ
Doctores, *Socii* in gremiis jacuêre recepti.
At *Juvenes* infra benè læti rebus egenis
Graminibus ſuper aggeſtis, ulvâq; paluſtri
Decumbunt; *Lectos*, *Menſáſq;* *Dapéſq;* miniſtrat
Terra ferax, & *Sole Coquo* convivia gaudent.
Bibliotheca fuit paucis decorata libellis,
Non onerata malis; nondum inſatiata libido
Scribendi (peſtis jucunda) invaſerat orbem,
Nec *Medicina Artes* curandis mentibus aptæ
In *morbum* fuerant *ipſæ* ſcabiémq; pudendam
Converſæ, quæ nunc latè *contagia* ſerpunt.
Scilicet hos importunos excluſit *Amantes*
Virgo Muſa, novæ gemmanti in flore juventæ
Spectari pavida, & vultum velata modeſtum.
Nunc fugit amplexus *Meretrix* deperdita nullos,
Garrula, vana, procax, *cultu mendica ſuperbo*,
Et populo compreſſa (nefas) parit horrida *Monſtra*.
Quis furor hic tanto fruſtrà ſudare *labore*
Deſidiam, miſeróq; inſanæ more *Sibyllæ*
Scribere, quæ volitent vacuis ludibria *Ventis*?
Diverſas illic artéſq; modóſq; videres,
Queis brevis atq; fugax *Verborum Natio vitam*
Exuit *aeriam*, & firmum ſibi vindicat ævum.
Teſſerulis quædam leviter commiſſa caducis,

Aſt

Aſt alia in ſolido depoſta fideliter *ære*;
Palmarum hæc foliis vano mandata labore
Ni cognata *Oleum* præberet *Cedrus* amicum.
Hîc longa arboreis ſcribuntur carmina *libris*,
Tam bene florenti non *vixit* in arbore cortex,
Illic *Pictoris* ſignata *elementa* videres,
Hic *Textoris* acu, doctæque volumina veſtis.
Illic ceratáſq; ſtilo perarante tabellas,
Aſt hîc membranas tenues, biblónq; paluſtrem,
Tunc rudia, atque artis nova tentamenta futuræ,
Necnon & paries perfungitur ipſe *Scholarum*
Munere *librorum*; totus deſcribitur orbis,
Æquoreæq; viæ, ſparſæq; per æquora terræ,
Ætheriæq; Plagæ, palantéſq; æthere *Stellæ*.
Adduntur *Sententiolæ*, monitúſque verendi,
Hiſtoriæque breves; pars clara & aperta legenti,
At pars *Niliacis* animantum obſcura *figuris*.
Hîc ſociatorum *ſacra Conſtellatio Vatum*
(Quos fœlix virtus evexit ad æthera, *nubes*
Luxuriæ ſuprà, *Tempeſtatéſque Laborum*)
Diſperſit latè radios, tenebráſque fugavit,
Doctrinæ effundens *Lucem Influxúmque* benignum
Aſtrorum *Nathanus* viréſq; viáſque latentes,
Aureáq; explicuit ſuperi penetralia mundi.
Haud magico cœlis deducens Sidera verſu
Sol ut utróſque *polos* conversâ luce ſalutat
Gaudentes; ſequitúrque volubilis *Annus* euntem
Quàm gravibus numeris *argentea Scena* ſupernè
Pro

Procedit, quantáque coercita *lege* vagatur
Ipſe quidem *Vates*, ſed enim nil debuit *Aſtris*;
Contemnens *Rivos*, & *Fonte* repletus ab ipſo
Materiam ingenti *Mahol* inſectatur amore,
Per gyros, per Mæandros, per cæca viarum
Venator, fugit illa levis, premit ille fugacem,
Oráque vertentem, & tentantem evadere furto.
At ſolidas ſignare notas in *pulvere docto*
Gaddus, & *æternas* gaudet *turbare figuras*.
Necnon & longè *Numeros* ſine fine vagantes
Producit *patiens comes*; exuperabile nunquam
Tentat adire jugum, *punctóque* aſcendit ab *Uno*.
Pyramidem inverſam, & creſcentē ſemper acervum,
Defunctis victura ſtruit monumenta *Seraias*,
Condit aromaticâ prohibétque putreſcere laude.
Et quos præteriti vaſtum *Mare Temporis* annos
Abſorpſit, fundo petit *Urinatur* ab imo.
Quàm celer *occaſus*, tardúmque ſit *incrementum*
Imperiis; & quæ fabricat ſolertia *Fatum*
Edocet; at *Samuel* divina oracula fidus
Explicat interpres; nec cæcos more ferarum
Sed lætos parere homines jubet, atque ſcientes.
Sæpè etiam abreptus mentis violentibus alis,
Temporis ingreditur penetralia celſa futuri,
Implumeſque videt *nidis* cœleſtibus annos.
Hæ reliquæque Artes hîc excipiuntur amico
Hoſpitio tantùm; poterat ſed ſancta *Poeſis*
Hoc nata atque educta loco, & regnare videri.

Non

Non magìs assiduo resonat domus aurea cantu
Angelici cœli; nullo non spirat ab ore
Carmen;dulcisonúmq;chorum moderantur *Asaphus*
Hemanúsque, ambo genio excellente *Poetæ*,
Voce pares liquidâ, digitísq; *loquacibus* ambo.
Parte aliâ *Synagoga* pio pulcherrima luxu
Splendebat (nam sunt illic *dispendia frugi*)
Perstringunt oculos auro laquearia fulvo
Spectantûm; sed quos recreant aulæa vicissim
Cæruleo,*sacróq*; colore; illic prece forti
Térque die soliti *vim cœlo* inferre *volenti*,
Térque die sanctum *Mosis* versare volumen,
Térque piis,totísque *Deum* resonantibus *Hymnis*,
Exercent lætam stadio *septemplice* vocem.
Talis erat quondam, tam celso *Musa* volatu
Sprevit humum,*generis* memor,atq;*superba decenter.*
Carmen erat *Deus* hunc *Mundum* quâ *voce loqu-*
Namq;priùs tenebræ diffundebantur inanes, (*tus*;
Immensúmq; *Nihil*, *Vacuique* informis hiatus.
Plenus ubique sui, propria *ipse Palatia* sedit
Omnipotens, sese contentus & *Omnia Solus.*
Ille autem totus *Bonitas*, *Sapientia* totus,
Totus *Amor*, voluit gratis producere cuncta;
Cuncta *Voluntati*, nondùm *producta* gerebant
Artifici morem, & latè capita alta ferebant.
Ante alia imperio citiùs sese extulit ingens
Immane, indigestum *Aliquid*; sine lumine formæ,
Et sine honore jacens; (*Monogrāma Exordia* Mundi!)

Festi-

Festinasse illud ſcires, dum ſancta capeſcit
Juſſa libens, rebúſq; aliis præcurrere gaudet.
Hoc tamen in gremio, & *nil promittente* receſſu,
Ditia cunctarum glomeranrur ſemina rerum.
Emicat hinc ſubitò lucenti vortice *Flamma*,
Aſcenditque *Polum*, & multo ſeſe implicat orbe;
Olli ſe jungit comitem & veſtigia tentat
Fuſus circùm *Aer*; *Tellus* oneroſa graviſq;
Ad *Mundi* medium nativo pondere ſe dat
Merſa mari; ſed mox denſæ penetralia terræ
Vaſta aperit *Pater*, & magnum deſcendere *Pontum*
Voce jubet, penitúſq; cavis habitare latebris.
At timidi contrà non audent hiſcere fluctus,
Inque uterum terræ ſine murmure delabuntur.
Convexa accendit cœli meliore metallo,
Jámq; nova arcano prorumpit *gloria* fonte,
Atque implet *Solem* exundans; hinc flumine vivo
Lucis inexhauſtæ mundum ſe ſpargit in omnem
Magnum, quo facta eſt, *Numen ſtudioſa* referre.
Inde rudem *Lunæ* maſſam, ſimpléxque polivit
Voce opus, & radios aurato *pectine* compſit.
Surge, ait, & mœſtæ regnum vigil accipe noctis;
Surrexit, traxítque ſacræ vaga Syrmata lucis.
Attollunt famulas hinc atq; hinc *ſidera* tædas, (tem:
Et pulchram cingunt *Dominam*, & comitantur eun-
Turget humus fœcunda, & pubeſcentibus herbis
Miratur riſúmq; ſuum, inſolitóſque colores.
Jámque iter aerium radunt impunè volantes,

Exul-

Exultántque alacres paſſim formidine nullâ,
Nondum luxuries illis *humana* minata eſt,
Nondum læthalis modulamina rupit arundo.
Tum magnum tenui cecinerunt gutture *Numen*
Securæ fraudum; *Numen* namque omnia laudant,
Fluctivagi *Piſces, mutum genus*; illius ipſi
Munus erant, *Montéſq;* maris, volventia *Cete*,
Quíque ſuas parvo ſuperant vix corpore arenas.
Inde feræ immiſſæ ſilvis, cœleſtia juſſa;
Quidnam ultrà potuit; *Cœli Terræq;* *catenam*,
Ipſum *Hominem* potuit; quo miſcuit omnia in uno:
Admirandum opus, & *compendia ditia Mundi*.
Tum verò magni *monitrix clementia* Patris
Carmen erat, *raræque iræ*, fulménque coactum,
Impia cùm *ſacras* damnaſſent crimina terras,
Unda ruens victrix magno ſonitúq; ruinâq;
Omnia vaſta dedit; frondentia tecta volucrum
Implicuêre hilares fruſtrà, *nova retia*, piſces.
Naufragium paſſa eſt *Natura*, os *Phœbus* ab alto
Extulit, & ſolos percuſſit lumine fluctus.
Non tamen hæc homines memori ſub pectore con-
Inſani, fervétq; iterùm furioſa libido; (dunt
Cum ſubitò ardeſcunt nubes, incendia cœlo
Tetra micant, totúſq; *in pœnam* excandet *Olympus*.
Mox *Sodomas* tabeſcentes, liquefactáq; tecta
Corripuit rapidus flammanti ſulphure nimbus,
Senſerunt *vivi* membris crepitantibus ignem
Qui nunc æternùm miſeros poſt funera torret.
Longè

Longè alia implicuit pestis *Pharaona* superbum.
Cùm fluctus *conjurati*, & *commilito* ventus
Auxilium *Abramidis* tulerant; pecus omne profundi
Miratur, *Regúmque* sedent in curribus aureis
Regum corporibus satiati; in gurgite toto
Apparent semesi artus, natat unda cruore,
Nec *Mare* jam *vano* censetur nomine *Rubrum.*
Plurimus ipse etiam in carmen veniebat *Abramus*,
Cujus iter genti mansurum in sœcula nomen
Hebrææ dedit, & *Moses*, *Nunniq;* propago
Bellipotens; quantósq; illi fregêre Tyrannos,
Sihonem, membrísq; superbum ingentibus *Oggum*,
Zipporidémq; Hohamúnq; trucem, fortémq; *Debirum*,
Quos dextrâ *Isacidum* divina potentia stravit.
Sic fragilis vitæ fugientia tempora prendunt,
Pacatísq; animis cœlum *labuntur* in ipsum;
Non illos aurum perstringit fulgure sacro
Dulce malùm, ignotum sœclis quibus *Aurea nomen.*
Cujus nunc ergo sudore ad tartara multo
Heù non à miseris tantùm *effossoribus* itur.
Quantum ô stultorum turbam superâbat avaram
Dives opum contemptus, & ingens *copia mentis* !
Non illos *Bombyx* pretioso sedulus ornat
Funere, nec Tyrio deformant corpora fuco,
Gloria, nunc animis æternóq; empta dolore ,
Aura illic visa est levis, & sine pondere nomen.
Accipit ingenuum fessos durúmq; cubile,
Quódq; benè extremi jubeat meminisse *sepulchri* ;

In

In medium facilis per silvam quæritur esca;
Nec populant fluvios crudeli, aut aëra ventre;
Nec crudo hesternas accusant pectore cœnas.
Conturbat nunquam tali *Natura* paratu:
Hæc bona *mundities* animi est; *rubigine* nullâ
Inficitur vitii, nitidum sic sordibus ævum
Deterget miseris, puróque incedit amictu.
Hinc Deus intrat agens sacro præcordia motu,
Nec propriam Cœli *præsentior* incolit ædem.
Hinc alacres justo funguntur munere *Sensus*,
Nec titubant, revocántve, gradũ *Ratione* magistrâ.
Hinc simulacra animo depingit mystica *Somnus*
Molliter in victos simul ac defluxit ocellos.
Transilit admisso præsentia *Tempora* saltu,
Ætatúmque inter silvas, & amæna vireta
Ambulat, atque *annos* jam nunc exire parantes,
Frænáque mordentes cernit; micat undique fati
Ordo ingens, valvæque patent, longíque recessus.
O *fortunatos nimiùm*, & *bona qui sua norunt!*
O quàm præcelso despectant culmine mundum!
Et nubes rerum, & jactatum turbine *Saulum!*
Hæc domus hospitio *Jessiden* læta recepit
Solantem curas, & densa pericula cantu,
At manus hùc juvenum (quo non penetraverit *ir*[a]
Invidiæque oculus?) *Regisque suóque* furore
Sæva venit; votis *damnati* immanibus omnes.
Segnis erat qui non pestem *juraverat* amens
Jessidæ, membrúmque aliquod *promiserat* ensi.

Sic

Sic abſens totum partita eſt *Ira* cadaver.
Jámq; adſunt, ſubitóq; afflantur corda ſereno;
Ignotum inſinuat ſeſe per pectora cœlum.
Laſcivit paulatim horror, vultúſq; recedit
Fulgur atrox; & jam pacato ſidere vernat.
Venarum caſto gaudentes flumine rivi,
Lenè micant; ſignat divinus tempora candor.
Mira *dies* frontis, ſacro quæ fuſa *pudore*
Prima rubet; ponit belli cædíſq; cupido,
Dum Numen pacis celebrant, & carmina fundunt
Pacis opus; bis jámq; alios, bis luſus eiſdem
Miſerat exemplis, ipſum jam plena *Tyrannum*
Ire jubet rabies læſámq; ulciſcier iram.
Cùm melior ſubitò furor implet mentem animúmq;
Pérq; omnes ſenſus, pérq; intima pertinet oſſa.
Tum chlamydem illuſam gemmis, auróq; rigentem
Exuit, & capitis deponit nobile pondus.
Ah puduit regni decus atq; inſignia ferre
Turpe jugum vitii, & ſervilia jura ferentem;
Tum primùm *Rex Saulus* erat; *lux una* beatæ
Inſtar habet *vitæ*, & longum præponderat ævum.
Miratur populus, dictúmq; emanat ubique,
Ipſum etiam vatum turbæ ſe adjungere *Saulum*:
Balamus ſic *Beorides Moabitida* venit,
Ut *benedictam* ageret diris & carmine gentem,
Et pretio infœlix fatalia venderet ora:
Sic ſecum; at didicit tandèm (mirabile dictu)
Ipſo *Aſino ſapere*, ac *fari* meliora *magiſtro*.

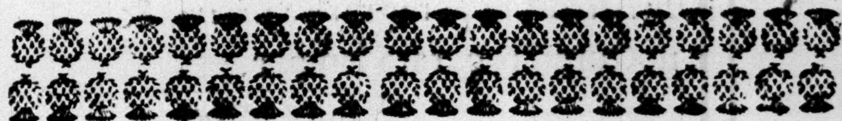
Inficitur vitii, nitidum ſic ſordibus ævum
Deterget miſeris, puróque incedit amictu.
Hinc Deus intrat agens ſacro præcordia motu,
Nec propriam Cœli *præſentior* incolit ædem.
Hinc alacres juſto funguntur munere *Senſus*,
Nec titubant, revocántve, gradū *Ratione* magiſtrâ.
Hinc ſimulacra animo depingit myſtica *Somnus*
Molliter in victos ſimul ac defluxit ocellos.
Tranſilit admiſſo præſentia *Tempora* ſaltu,
Ætatúmque inter ſilvas, & amæna vireta
Ambulat, atque *annos* jam nunc exire parantes,
Frænáque mordentes cernit; micat undique fati
Ordo ingens, valvæque patent, longíque receſſus.
O *fortunatos nimiùm*, *&* *bona qui ſua norunt!*
O quàm præcelſo deſpectant culmine mundum!
Et nubes rerum, & jactatum turbine *Saulum!*
Hæc domus hoſpitio *Jeſſiden* læta recepit
Solantem curas, & denſa pericula cantu,
At manus hùc juvenum (quo non penetraverit *ira*
Invidiæque oculus?) *Regiſque ſuóque* furore
Sæva venit; votis *damnati* immanibus omnes.
Segnis erat qui non peſtem *juraverat* amens
Jeſſidæ, membrúmque aliquod *promiſerat* enſi.

Sic

Venarum casto gaudentes flumine rivi,
Lenè micant; signat divinus tempora candor.
Mira *dies* frontis, sacro quæ fusa *pudore*
Prima rubet; ponit belli cædísq; cupido,
Dum Numen pacis celebrant, & carmina fundunt
Pacis opus; bis jámq; alios, bis lusus eisdem
Miserat exemplis, ipsum jam plena *Tyrannum*
Ire jubet rabies læsámq; ulcisciet iram.
Cùm melior subitò furor implet mentem animúmq;
Pérq; omnes sensus, pérq; intima pertinet ossa.
Tum chlamydem illusam gemmis, auróq; rigentem
Exuit, & capitis deponit nobile pondus.
Ah puduit regni decus atq; insignia ferre
Turpe jugum vitii, & servilia jura ferentem;
Tum primùm *Rex Saulus* erat; *lux una* beatæ
Instar habet *vitæ*, & longum præponderat ævum.
Miratur populus, dictúmq; emanat ubique,
Ipsum etiam vatum turbæ se adjungere *Saulum*:
Balamus sic *Beorides Moabitida* venit,
Ut *benedictam* ageret diris & carmine gentem,
Et pretio infœlix fatalia venderet ora:
Sic secum; at didicit tandèm (mirabile dictu)
Ipso *Asino sapere*, ac *fari* meliora *magistro*.

O magnum *Isacidum* decus! ô pulcherrima castra
O arma ingentes olim paritura triumphos!
Non sic herbarum vario subridet amictu,
Planities pictæ vallis, montísve supini
Clivus, perpetuis *cedrorum* versibus altus.
Non sic æstivo quondam nitet *hortus* in anno,
Frondésq; fructúsq; ferens, formosa secundum
Flumina, mollis ubi viridísq; supernatat umbra.
Quid video? *mortem Isacidum* super arma sedentem
Læta sedet, prædámq; expectat avara futuram.
Plures *Isacidæ* gladios, plura arma parate;
Scilicet hæc crebro *Victoria conteret* usu.
Cum *Leo* se attollit *Judæ*, torvúmq; tuetur,
Omnia diffugient pressis animalia longè
Auribus; & medio si fortè recumbit in antro,
Murmura tum ponent silvæ, metuendáq; *Tigris*
Prætereuns ipso vel *dormitante* tremiscet.
Quæ mala, quis *Judæ* vel prospera fata precatur,
Omnia in ipsius caput ingeminata ferentur.

HYM-

HYMNUS

In Lucem.

PUlchra *de nigrâ* ſoboles *Parente*,
Quam *Chaos* fertur peperiſſe primam,
Cujus ob formam benè riſit olim
Maſſa ſevera!
Riſus ô Terræ *Sacer* & polorum!
Aureus verè *Pluvius* Tonantis!
Quæque de cœlo fluis inquieto
Gloria rivo!
O ſalus rerum, & Decus omne, ſalve;
Vita Naturæ vigil actuoſæ!
Omnium *Mater bona* cum Calore
Juncta Marito!
Unde, momento, quibus è *Pharetris*
Tela per totum jacularis orbem?
Præpotens, divéſq; Deíque Verbum
Faſſa paternum?
Carceres ipſos ſimùl, atq; *Metam*
Linquis, attingiſque, *Animi Sagittis*
Ocyor ſtrictis, rapidâ *Angelorum*
Ocyor *alâ*.

Aureo *Lunæ* benè læta Curru
Auream Aſtrorum peragrare *Sylvam*, &
Vere nocturno reparata ſemper
Viſere *prata*,
Regiam gaudens habitare *Solis*
More in æternum *Scythico* vagantem, &
Divitem *Mundi redeunte gyro*
Ducere Pompam:
Inter & tantos humilis *Triumphos*
Vermium dignata animare *caudas*,
Pauperes dignata hilarare parvâ
Lampade *Vepres*.
Te ſugit nigris comitata Pullis
Nox, & adverſo latitat ſub Axe,
Te ſugit pennâ trepidans inerti
Noctua ſomnus:
Diſcolorato glomerans *racemo*
Turba *pictorum* vaga *Somniorum*
Avolat; mixtas ſine more formas
Trudit & urget.
Quin & obſcœnus repetunt latebras
Sœcla Serpentum malè conſciorum,
Nec tibi *Natura* pudens ſiniſtrum
Objicit Omen.
Ad tuos quondam *Dolor* ipſe vultus
Fertur invitam recreaſſe frontem;
Cura ſubriſit, pepulitq; rugas
Ore maligno.

Ad tuos quondam *Timor* ipſe vultus
Excutit turpem genubus tremorem;
Pallor igneſcit; capite inſolenti
Cornua vibrant.

Inverecundi Dominator oris
Te tamen teſtem metuit *Cupido*;
Flamma cognatis rotat in Tenebris
Sordida fumo.

Tu, *Dea*, Eoi ſimùl atq; cœli
Exeris pulchrum caput è Roſetis,
In tuas laudes volucrum canoris
Perſonat hymnis

Aula gaudentis reſerata Mundi;
Spectra diſcedunt, Animæq; noctis,
Vana diſcedúntque Tenebrionum
Monſtra Deorum.

Te bibens *Arcus Jovis ebrioſus*
Mille formoſos revomit colores,
Pavo cœleſtis; variámq; paſcit
Lumine *Caudam*.

In *Roſâ* pallam indueris *rubentem*,
In *Croco auratam* indueris lacernam,
Supparum geſtas quaſi nuda rallum
Lilia complens.

Fertilis *Floræ* ſobolem tenellam
Purpurâ involvis *Violas* honeſtâ
Veſte ſegmentata operis ſuperbas
Larga *Tulippas*.

Igne concreto fabricata *Gemmas*
Floreum immiſces ſolidúmq; *fucum*;
Invidet pictus, fragiléſq; damnat
Hortus honores.

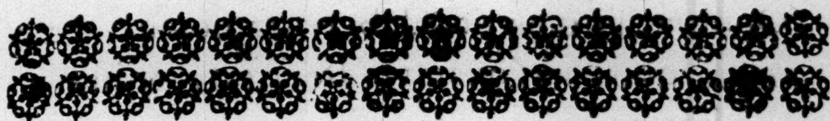
Parcior *fulvis* utinam fuiſſes
Diva largiri pretium *Metallis!*
Parcior, quantis hominum allevaſſes
Pectora curis!

Mî quidem *Solis nitor*, & *Diei*
Innocens *fulgor* magìs allubeſcit,
Pars quota humani generis ſed Aurum
Non Tibi præfert!

Ætheris gyros per inexplicatos,
Aëris campos per & evolutos,
Æquoris per regna laborioſi
Flumine vivo

Lucidum trudis properanter *agmen*,
Sed reſiſtentum ſuper ora rerum
Lenitèr Stagnas, liquidóq; inundas
Cuncta Colore.

At Mare immenſum, *Oceanúſque Lucis*
Jugiter *Cœlo* fluit *Empyræo*,
Hinc *inexhauſto* per utrumq; Mundum
Funditur *ore*.

A. C. CLIFFORDO, *S. D.*

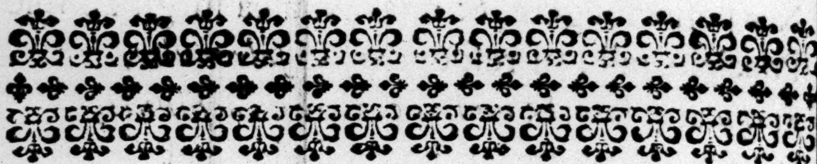
Cùm ab eo pessimum omnium Poëtam dono accepisset.

QUis putet hoc? Etiámne φιλȣ͂ nunc δῶρον ἄδωρον?
Quo fugêre *fides*, *pietas*, *socialia jura*
Cùm tu sustineas tali mactare Libello
Couleium, *Clifforde*, tuum? quin &, malè salse,
Munere commendato Judicio quoq; nostro
Fecisti insidias, captum ludósq; jocúmq;
Facturus; sed Te *Danaorum dona* ferentem
Præveniam *Phrygibus* sapientior, & mihi certum est
Musæo exclusum subjectis urere flammis
Infœlix munus, Librúmq; *Sinonis* amici.
At *Nemesis* (nam tu gaudes punire scelestos)
Suggere *vindictam horribilem* mihi; quid faciā, ede.
Illa refert contrà: Magìs ulli Talio nunquam
In promptu fuit, ut si quis *lapide* improbus ultrò
Te petat, haud aberit longè credo *Lapis ultor*.
Grassantem versu, versu referire memento:
Sentiat, ista movens plusquam civilia bella,
Ille pares Aquilas & pila minantia pilis.

Sunt propè bis centum furiosâ mente Poëtæ,
(Quorum nil opus ut celeberrima nomina dicam,
Αιδέομαι quoniam (quamvìs *Dea*) Τρῶας, & illis
Admiratores numerosi; sed benè nosti)
Horum quos furere exactè in totúmq; videbis
Selige quinquaginta aliquos, gratúsq; remitte.
Si *Temet* super ipse dabis, tu non leve pondus
Vindictæ adjicies———
Hæc acris præcepta dedit Dea; Tótne poëtas
Magno emisse malos Vindictæ me decet ergo?
Sim potiùs *Pius*, & facilis veniam dare culpæ.
Quod nihili constat faciam; illi carmina mittam,
Et nequam immani plectetur epistolâ abundè
In tergo scriptum, furiis quæ vincet *Orestem.*
Eia, hoc subtile est! Nempe hoc summi benefacti
Ille loco apponet; lætúsq; avidúsq; leget; non
Hæc illi, ut nobis, *stomachum bilémque* movere,
Sed *lusum risúmque* solent; his ille venenis
Improbus indulget, pinguescítque; hic cibus illi est.
Fortè olim ex stagnis & consitâ arundine ripâ
Ranarum absurdos questus, vocémq; molestam
Audirem cùm præteriens; O te miseram (inquam)
Picta Anas, hæc inter tormenta aurísq; oculiq;
Quæ assiduè degis! Contrà perniciter alas
Plaudens, lætitiámq; suam clangore professa,
Respondere mihi visa est *Anas* hoc: Miseram aurem
Morosámq; tibi, quam offendit *Musica* talis!
Pasce, ait, hic sodes mecum, & sonus ipse placebit.

Cùm

Cùm dico, *Clifforde*, precor, *Librum aufer ineptum*;
Non possum legere, & mihi Nausea surgit ab ipso
Principio, mihi tu respondes, O *sale multo*,
Et *risu* atq; *joco*, & *multis* cariture *cachinnis*,
Si nescit Stultus sapienti quid sapiat, vel
Quid jucundi habeant ægrorum somnia Vatum!
Pol tibi ego invideo, & paucis cœlóq; probatis
Democriti splenem tribuerunt fata beatum.
O *Fœlix*, quem sic circumvolat undiq; *risus!*
Certè illi *nunquam* & *nusquam* Comœdia deërit.

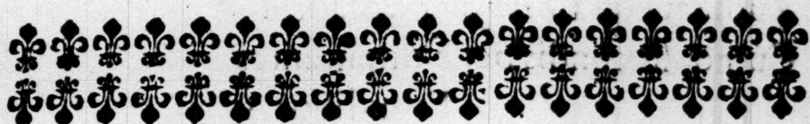

SELLA.

Ex Reliquiis tabulatorum Navis Dracanæ *fabricata: Et a* Johanne Davisio, Deptfordiensi, *Bibliothecæ* Oxoniensi *dedicata.*

ORBE pererrato, solarísq; æmula Currûs
Quem valuit totum noscere, *digna Polo*,
Eligit hunc *Portum* sapiens, rerúmq; perita,
Formam induta novam *Pythagorea Ratis.*
Non poterat meritis tribui *Navisque*, *Dracique*
Nobilius *pretium*, nobiliórve *locus.*
Nam sedet *Æternâ* compôstus *uterque Quiete*,
Et Dracus in *Cœlo*, Navis & *Oxonii.*

Solitudo

Solitudo.

RUra laudamus meritò *Poëtæ*,
Rure floremus; Dominóq; *Laurum*
Sole gaudentem necat Oppidorum
Nubilus Aër.
Nam priùs crescet *Seges* in plateis,
Et coronabunt fora densa flores
Spontè nascentes, priùs ipsa Civis
Fiet & *Herba*.
Urbe Quam surgat mediâ bonorum
Carminum Messis; bona semper Urbem
Carmina oderunt, neq; nutrit omnis
Omnia Tellus.
Rure, *Persarum* veluti *Tyrannus*,
Abditus longo maneam recessu,
Sæpè *Legatum* satìs est ad urbem
Mittere *Carmen*.
Arbores salvete, bonæq; sylvæ,
Civitas fœlix *Avium* innocentum!
Regna Musarum! sacra rusticantum
Villa Deorum!

Hîc

Hic jacens veſtris temerè ſub umbris,
Audiam ſuprà *Zephyros* volantes
Cúmq; fœcundis benè diſputantes
Frondibus Auras.

O *ſacrum riſum* juvenilis anni!
Cùm *calor* totos penetrans per artus,
Fertilem pubem, *Venerémque* adulti
Suſcitat orbis.

Hìc mihi *æſtivo* Domus apta *Sole*,
Pulchra *Naturæ* Domus *Architectæ*!
Quis *Trabem exciſam* priùs æſtimabit
Arbore vivâ?

Audiam hîc proni per aprica collis
Luce turgentes liquidíſq; gemmis,
Dulcè *ridentes* properare *Rivos*,
Dulcè *loquentes*.

Eſſe qui ſecum nequit *Occupatus*,
Aut laborabit *miſer* ille vitæ
Tædio, aut caras malè collocabit
Prodigus horas.

Tu Deum longis comitata ſœclis
Sola tu Rerum, *Sacra ſolitudo*,
Antequam Trunco Numerorum abiret
Arbor ab Uno.

Impetus Mentis nimiùm evagantes
Inſtar Aurigæ cohibes periti,
Et jubes pulchrum breviore gyro
Claudere curſum.

Languidos Mentis fluidæ *Calores*
Et nimis multum ſpacii occupantes
Ritè conſtringénſq; fovénſq; pulchros
Elicis *Ignes*.
Quid mihi æterno populum, fluentem
Fonte, *Londinum*, numeróſq; jactas?
Quid mihi ingentes nihil invidenti
Objicis *arces*?
Eximam Stultos numero tuorum,
Eximam denſum genus Improborum,
Vicus obſcurus, propè *Solitudo*
Tu quoque *fies*.

Ode.

QUid relinquendos, *Moriture*, nummos,
Sarcinas Vitæ *Fugiture*, quæris?
Si relinquendos; Dominum relinquunt
Sæpè priores.

Quid ſtruis pulchros Thalamos *in altum*
Membra *ſub terrâ* poſiturus *imâ*?
Conſerens Hortos, ſed in omne tempus
Ipſe ſerendus?

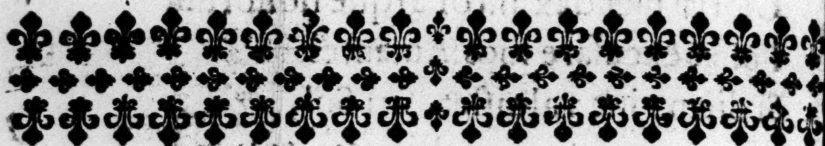
Num tuas Te res agitare credis?
Eſſe Te Frugalem? aliis laboras
Servus infœlix, aliena curas
Ardelio ingens.

Longa momento meditantur uno,
Dum *Senes* rebus venientis ævi
Lineæ Puncto brevis in ſupremo
Acriùs inſtant.

Jure *Formicæ* cumulant acervos
Providæ, & Brumæ memores futuræ,
Sed malè *æſtivas* eadem deceret
Cura *Cicadas*.

Gloriæ

Gloriæ mendax nitor atque honorum
Poſſet excuſare ſuos Amantes
Si diem vitæ valuiſſet, uti Sol,
Pingere totum.
At brevem poſt ſe ſonitum relinquens
Fulguris ritu, ſimul ac videtur
Tranſit, illuſtri loca multa inaurans
Non ſine Damno.
O rudis pulchræ propè contuenti
Scena Fortunæ! Mala faſtuoſa
Ore larvato! Lacrymæq; Pictæ
Iridis inſtar!
Magna *contemnens*, *miſerânſque* Magnos,
Invidens nulli, minimo *Invidendus*,
Vive *Coulei*; lege tuta parvâ
Littora Cymbâ.
Hoſpitem Cœlorum, imitare *Alaudam*,
Sis licèt *Nubes* ſuper ire cantu
Doctus, in Terris *humilem* memento
Ponere *Nidum*.

EPITAPHIUM.

Vivi Autoris.

Hic, ô Viator, sub Lare parvulo
COULEIUS *Hîc est Conditus, Hîc Jacet,*
Defunctus humani laboris
Sorte, supervacuáque Vitâ.
Non indecorâ pauperie *nitens*,
Et non inerti *nobilis* otio,
Vanóq; dilectis popello
Divitiis animosus hostis.
Possis ut illum dicere Mortuum,
En Terra *jam nunc* Quantula *sufficit?*
Exempta sit curis, Viator,
Terra sit illa Levis, *precare.*
Hîc sparge flores, *sparge breves* rosas,
Nam Vita *gaudet* Mortua *floribus*,
Herbisque odoratis corona
Vatis adhuc Cinerem Calentem.

FINIS.